

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av strafflagen, 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås lagstiftningsändringar som krävs i Europaparlamentets och rådets direktiv om bekämpande av terrorism, vilket ersätter rambeslutet om terroristbrott från 2002 samt ändringarna i det från 2008.

Enligt förslaget ska det föreskrivas att vissa rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott med anknytning till terroristbrott är internationella brott. Även juridiska personers straffansvar i fråga om dessa brott utvidgas. Det föreslås att straffbestämmelserna om brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen och kärnladdningsbrott kompletteras med nya gärningssätt.

Enligt förslaget ska bestämmelserna om terroristbrott i strafflagen kompletteras och ändras på flera sätt. För det första ska bestämmelserna om brott som begåtts i terroristiskt syfte ändras så att gärningen ska vara ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. För närvarande används ordet stat i stället för land i strafflagen. Bestämmelserna om brott som begåtts i terroristiskt syfte ska även ändras så att vissa gärningssätt vid grov dataskadegörelse, grovt störande av post- och teletrafik och grov systemstörning ska kunna betraktas som brott som begåtts i terroristiskt syfte. Då dessa brott har begåtts i terroristiskt syfte är straffet fängelse i minst fyra månader och högst sju år. Dessutom kriminaliseras brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, för vilket utdöms ett fängelsestraff på minst fyra månader och högst åtta år.

Det föreslås att straffbestämmelsen om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism och resa i syfte att begå ett terroristbrott samt definitionen av terroristgrupp och bestämmelserna om juridiska personers straffansvar ändras på så sätt att också de ändringar som hänför sig till allvarliga nätbrott och gäller brott som utförs i terroristiskt syfte samt införande av straffbarhet för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte beaktas.

Det föreslås att straffbestämmelserna om deltagande i utbildning för ett terroristbrott ändras också så att även s.k. självutbildning börjar omfattas av den. Syftet med utbildningen kan dessutom vara förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte.

Det föreslås att bestämmelserna som gäller resor i syfte att begå ett terroristbrott ändras så att de nuvarande begränsningar av straffbarheten som hänför sig till gärningsmannen eller resmålet avlägsnas. Enligt förslaget begås en sådan gärning av den som reser till en annan stat för att begå ett terroristbrott där. Detta innebär att straffansvaret också ska omfatta personer som återvänder eller annars reser till Finland i syfte att begå terroristbrott.

I den nya straffbestämmelsen föreslås det att också främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott ska bli straffbart. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Finansiering av sådant främjande föreslås bli straffbart som finansiering av terrorism.

RP 30/2018 rd

I propositionen föreslås ändringar i tvångsmedelslagens och polislagens bestämmelser om teleavlyssning, genom vilka det blir möjligt att använda nämnda hemliga tvångsmedel eller hemliga metoder för inhämtande av information även vid utredning och förhindrande av de gärningsätt för allvarliga nätbrott som gäller brott begåtts i terroristiskt syfte samt brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. En motsvarande ändring görs i tvångsmedelslagens bestämmelse om bostadsavlyssning vid utredning av brott och polislagens bestämmelse om hemliga metoder för informationshämtning som används för att avslöja brott. Teleövervakning, teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning och systematisk observation ska enligt förslagen i propositionen kunna användas vid utredning och förhindrande av främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft senast den 8 september 2018, då direktivet senast ska genomföras.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	3
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING.....	4
2 NULÄGE	5
2.1 Lagstiftning.....	5
2.2 Internationell utveckling och EU-lagstiftning	6
2.3 Bedömning av nuläget	7
3 MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN.....	7
4 PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	9
5 BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	10
DETALJMOTIVERING	15
1 DIREKTIVETS INNEHÅLL OCH DESS FÖRHÅLLANDE TILL LAGSTIFTNINGEN I FINLAND.....	15
2 LAGFÖRSLAG	92
2.1 Lagen om ändring av strafflagen	92
1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt	92
11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten	93
34 kap. Om allmänfarliga brott.....	94
34 a kap. Om terroristbrott	94
2.2 Lagen om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen	101
10 kap. Hemliga tvångsmedel.....	101
2.3 Lagen om ändring av 5 kap. i polislagen	102
5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information.....	102
3 IKRAFTTRÄDANDE	103
4 FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING ...	103
4.1 Utgångspunkter för bedömningen.....	103
4.2 Ändringar som gäller straffbestämmelserna	104
4.3 Hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information	108
LAGFÖRSLAG	111
1. Lag om ändring av strafflagen.....	111
2. Lag om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen	116
3. Lag om ändring av 5 kap. i polislagen	119
BILAGOR.....	122
PARALLELLTEXT	122
1. Lag om ändring av strafflagen.....	122
2. Lag om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen	130
3. Lag om ändring av 5 kap. i polislagen	135

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Genom denna proposition ändras Finlands lagstiftning så att den motsvarar de krav som föranleds av Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2017/541 om bekämpande av terrorism, om ersättande av rådets rambeslut 2002/475/RIF och om ändring av rådets beslut 2005/671/RIF (EUT L 88, 31.3.2017, s. 6—21; nedan ”direktivet”).

Rådets rambeslut 2002/475/RIF (EUT L 164, 22.6.2002; s. 3—7; nedan ”rambeslutet från 2002”), som ska ersättas genom direktivet, har ändrats genom rådets rambeslut 2008/919/RIF om ändring av rambeslut 2002/475/RIF om bekämpande av terrorism (EUT L 330, 28.11.2008, s. 21—23; nedan ”rambeslutet från 2008”).

I rambeslutet från 2002 nämns skyldigheten att kriminalisera terroristbrott, brott som begås av en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet samt anstiftan, medhjälp och försök till något av dessa brott (artiklarna 1—4). Dessutom finns i rambeslutet bestämmelser om påföljder (artikel 5), särskilda omständigheter som kan lindra påföljder (artikel 6), juridiska personers ansvar (artikel 7), påföljder för juridiska personer (artikel 8), behörighet och åtal (artikel 9) samt om skydd av och stöd till brottsoffer (artikel 10).

I artikel 1 i rambeslutet från 2008 förpliktades Europeiska unionens medlemsstater att kriminalisera offentlig uppmaning till terroristbrott, rekrytering för terroriststyften och utbildning för terroriststyften.

Jämfört med rambeslutet från 2002 och ändringen av det genom rambeslutet från 2008 förpliktar direktivet medlemsstaterna att föreskriva att vissa nya brott är straffbara. Sådana är mottagande av utbildning för terroriststyften (artikel 8), resor för terroriststyften inklusive organiserande eller annat underlättande av resor för terroriststyften (artiklarna 9 och 10) och finansiering av terrorism (artikel 11). Rambeslutet från 2002 ålägger medlemsstaterna endast att kriminalisera finansieringen av en terroristgrupps verksamhet. I artikel 3 om terroristbrott tas det in fler brott som ska anses som terroristbrott om de begås i terroristiskt syfte. Artikel 13 i direktivet innehåller bestämmelser om anknytningen mellan andra brott som omfattas av direktiv och terroristbrott på så sätt att det för att de ska vara straffbara inte ska vara nödvändigt att ett terroristbrott faktiskt har begåtts och det ska inte heller vara nödvändigt att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i direktivet. Brotten enligt direktivet ska vara straffbara endast om de är uppsåtliga.

Utöver de nya brott som ska kriminaliseras innehåller direktivet nya bestämmelser jämfört med rambeslutet från 2002 om t.ex. utredningsverktyg för att utreda terroristbrott (artikel 20.1), åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott (artikel 21) och informationsutbyte mellan medlemsstaterna om att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott (artikel 22). I artiklarna 24—26 i direktivet finns mera omfattande och detaljerade bestämmelser än i rambeslutet från 2002 om skydd av, hjälp till och rättigheter för offer för terrorism.

Enligt artikel 28.1 i direktivet ska medlemsstaterna sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet senast den 8 september 2018. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning

Terroristbrott är straffbara enligt 34 a kap. i strafflagen (39/1889). Till dem hör brott som begåtts i terroristiskt syfte (1 §), förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), ledande av terroristgrupp (3 §), främjande av en terroristgrupps verksamhet (4 §), meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §), deltagande i utbildning för ett terroristbrott (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott (4 c §), finansiering av terrorism (5 §), finansiering av terroristgrupp (5 a §) och resa i syfte att begå ett terroristbrott (5 b §). De brott som är straffbara enligt 34 a kap. är straffbara endast om de är uppsåtliga.

Terroristiskt syfte, som är kännetecknande för terroristbrott, och terroristgrupp definieras i 34 a kap. 6 § 1 och 2 mom. i strafflagen. Enligt 34 a kap. 8 § 1 mom. tillämpas på brott som nämns i det kapitlet vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer. Bestämmelser om straffansvar för juridiska personer finns i 9 kap. i strafflagen.

Enligt 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen är terroristbrott internationella brott. Enligt momentet ska finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på brott enligt 34 a kap. i strafflagen som har begåtts utanför Finland. Detta innebär att de terroristbrott som är straffbara enligt det kapitlet hör till Finlands jurisdiktion oberoende av gärningsorten eller lagstiftningen där eller gärningsmannen.

I detta sammanhang är det skäl att fästa uppmärksamhet vid en viss terminologisk skillnad mellan 34 a kap. i strafflagen och direktivet. I enlighet med kapitlets rubrik avses med terroristbrott alla brott som är straffbara enligt det kapitlet. Enligt direktivet är terroristbrott ("terrorist offences") i artikel 3 avsedda brott som begås i terroristiskt syfte och som främjas av andra brott enligt direktivet. Därmed motsvarar terroristbrott enligt direktivet brott som begåtts i terroristiskt syfte och är straffbara enligt 1 § i 34 a kap. om terroristbrott i strafflagen.

Andra i artikel 12 i direktivet avsedda rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott med anknytning till terroristverksamhet är brott som är straffbara enligt 31 kap. 1—4 § och 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen (rån, grovt rån, utpressning, grov utpressning, förfalskning och grov förfalskning). Lindrig förfalskning som är straffbar enligt 33 kap. 3 § i strafflagen är inte av betydelse i detta sammanhang, eftersom det inte i praktiken kan anses att förfalskning i syfte att begå ett terroristbrott enligt direktivet bedömd som en helhet är ringa på det sätt som avses i paragrafen.

Straffbestämmelserna om terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen grundar sig i huvudsak på internationella förpliktelser. Finansiering av terrorism kriminaliserades 2002 i samband med sätandet i kraft av Förenta Nationernas internationella konvention om bekämpande av finansiering av terrorism (FördrS 74/2002, nedan "FN:s konvention"). Också resolutionen 1373(2001) av Förenta Nationernas säkerhetsråd om åtgärder för att bekämpa terrorism och finansiering av terrorism förutsatte att finansiering av terrorism kriminaliseras. Bestämmelser om detta brott togs då in i 34 kap. 9 b § i strafflagen.

Rambeslutet från 2002 ledde till att 34 a kap. om terroristbrott fogades till strafflagen 2003 (lag 17/2003 om ändring av strafflagen). I kapitlets 5 § togs bestämmelser om finansiering av terrorism in som föreskrivits tidigare men till vissa delar ändrats. Dessutom fanns i 34 a § i strafflagen i dess ursprungliga form straffbestämmelser om brott som begåtts i terroristiskt syfte (1 §), förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), ledande av terroristgrupp (3 §) och främjande av en terroristgrupps verksamhet (4 §).

Då Finland anslöt sig till Europarådets konvention om förebyggande av terrorism (FördrS 49/2008, nedan ”Europarådets konvention”) krävdes flera ändringar i lagstiftningen (lagen om ändring av 34 a kap. i strafflagen 1370/2007). Till brott som begåtts i terroristiskt syfte i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten fogades offentlig uppmaning till brott som är straffbar enligt 17 kap. 1 § och till kapitlet fogades särskilda straffbestämmelser om meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §) och rekrytering för ett terroristbrott (4 b §). Tidigare omfattades utbildning och rekrytering delvis av lagens 34 a kap. 4 § om främjande av en terroristgrupps verksamhet.

I samband med att Finland anslöt sig till Europarådets konvention utvidgades straffbarheten för främjande av en terroristgrupps verksamhet (34 a kap. 4 § i strafflagen) så att det inte längre förutsätts att ett terroristbrott eller ett straffbart försök till terroristbrott har begåtts. Detta gäller också meddelande av utbildning och rekrytering. Dessutom föreskrevs det att straffbarheten för de sistnämnda brotten skulle gälla också utbildning och rekrytering av en enskild terrorist.

Ett syfte med rambeslutet från 2008 var att förenhetliga Europeiska unionens lagstiftning med Europarådets konvention med avseende på kriminaliseringsskyldigheterna. Med undantag för vissa skillnader i formuleringen motsvarar kriminaliseringsskyldigheterna enligt rambeslutet i stor utsträckning kriminaliseringsskyldigheterna enligt konventionen. Eftersom Finland redan hade genomfört de ändringar i lagstiftningen som krävdes i konventionen, föranledde genomförandet av rambeslutet inga ändringar i lagstiftningen.

I början av 2015 ändrades 34 a kap. i strafflagen så att deltagande i utbildning för ett terroristbrott blev straffbart (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott flyttades till 4 c § och 5 § om finansiering av terrorism utvidgades att gälla finansiering av alla andra terroristbrott. I en ny 5 a § kriminaliserades finansiering av terroristgrupp (lag 1068/2014 om ändring av 34 a kap. i strafflagen). Kriminaliseringen av deltagande i utbildning grundade sig inte på internationella skyldigheter. Så var det i hög grad också i fråga om de lagstiftningsändringar som gällde finansiering av terrorism.

I början av december 2016 trädde 34 a kap. 5 b § i kraft, där det föreskrivs att resa i syfte att begå ett terroristbrott är straffbar (lag 919/2016 om ändring av 34 a kap. i strafflagen) Samtidigt ändrades 5 § i kapitlet, så att finansiering av en sådan resa är straffbar som finansiering av terrorism. Dessa ändringar grundade sig på FN:s säkerhetsråds resolution 2178(2014) om utländska terroriststridande.

Bestämmelser om sådana hemliga tvångsmedel som får användas vid utredning av terroristbrott finns i 10 kap. i tvångsmedelslagen (806/2011) och bestämmelser om hemliga metoder för inhämtande av information som får användas vid avslöjande och förhindrande av brott finns i 5 kap. i polislagen (872/2011). De nämnda kapitlen har kompletterats och i övrigt ändrats i samband med utfärdande och ändring av straffbestämmelser som gäller terroristbrott.

2.2 Internationell utveckling och EU-lagstiftning

I det föregående avsnittet behandlades de internationella skyldigheter som har inverkat på Finlands strafflagstiftning. Utöver det är det skäl att konstatera att Europarådets utrikesministrar den 19 maj 2015 antog ett tilläggsprotokoll (CETS 217) till den Europarådets konvention som ingicks tio år tidigare. Finland undertecknade tilläggsprotokollet den 18 maj 2016, men har ännu inte anslutit sig till det. I tilläggsprotokollet förpliktigas medlemsstaterna att med resolutionen som grund kriminalisera resor till utlandet i terroristiskt syfte (artikel 4) och finansiering av sådana resor (artikel 5) samt organisering eller annat underlättande av sådana resor (artikel

6). I tilläggsprotokollet finns dessutom vissa andra artiklar om kriminalisering och utbyte av information.

Vid genomförandet av internationella förpliktelser har uppgifter om andra staters straffbestämmelser inte samma jämförelsevärde som när behovet av ändring i lagstiftningen utvärderas enbart med nationella utgångspunkter, varvid man kan ta modell av allmänna eller annars lyckade lagstiftningslösningar i andra länder. Direktivet förutsätter sådana lagstiftningsändringar i medlemsstaterna, vars slutliga innehåll klarnar först då genomförandet i andra medlemsstater, som pågår samtidigt som beredningen av denna proposition, har slutförts.

Möjligheten att utnyttja en internationell jämförelse när det gäller terroristbrott försvagas också av observationen att olika staters bestämmelser om terroristbrott kännetecknas av att regleringstekniken varierar mellan detaljerade bestämmelser och bestämmelser av mera allmän natur. Skillnader finns också när det gäller i vilken utsträckning t.ex. bestämmelser om förberedelsebrott och medverkan till brott omfattar terroristbrott. Dessutom kan betydande straffbestämmelser i andra länder till skillnad från Finland vara splittrade i flera olika lagar, vilka dessutom kan gälla andra allvarliga brott än terroristbrott. Sådan är situationen t.ex. i Sverige. Om förberedelseåtgärderna inte har specificerats närmare i den nationella lagstiftningen, kan omfattningen av dem vara mycket stor.

Lagstiftningen i utlandet har beskrivits ingående i ett betänkande som gjorts av terrorisarbetsgruppen (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 1/2013, s. 26—34). Uppdaterade uppgifter om lagstiftningen om terroristbrott i några för Finland betydande jämförelsestater (Sverige, Norge, Danmark och Tyskland) finns i regeringens proposition RP 93/2016 rd (s. 10—14). I Sverige är bedömningen av behovet av lagstiftningsändringar till följd av direktivet och beredningen av ändringarna en del av en mera omfattande utredning om terroristbrott, om vilken det publicerades ett betänkande i september 2017 (SOU 2017:72).

2.3 Bedömning av nuläget

Finlands lagstiftning motsvarar redan i stor utsträckning kraven i direktivet. De viktigaste lagstiftningsändringarna som krävs i direktivet hänför sig till en komplettering av strafflagstiftningen. En egentlig bedömning av nuläget görs artikelvis i detaljmotiveringen.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

Genom propositionen ändras Finlands lagstiftning så att den motsvarar kraven i direktivet. I propositionen föreslås ändringar i strafflagen, 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen.

Det föreslås att 1 kap. 7 § 3 mom. kompletteras så att finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på vissa rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott med anknytning till terroristbrott som har begåtts utanför Finland. I fråga om dem utökas också straffansvaret för juridiska personer genom ändringar i 34 a kap. 8 § 2 mom. i strafflagen. Dessa ändringar gäller rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten i strafflagen samt förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a §, 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

Det föreslås att det till 11 kap. 8 § i strafflagen, om brott mot förbudet mot kemiska vapen, fogas ett nytt 2 mom., där det föreskrivs att för brott mot förbudet mot kemiska vapen döms också den som tillhandahåller kemiska vapen som avses i 1 mom. eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att producera sådana vapen. Tillägget om forskningsverksamhet görs också

RP 30/2018 rd

i fråga om framställande av biologiska vapen i 11 kap. 9 § i strafflagen, där det föreskrivs om brott mot förbudet mot biologiska vapen. Det föreslås att 34 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen, som gäller kärnladdningsbrott, kompletteras så att det också blir straffbart att förvärva, transportera, tillhandahålla och utveckla en kärnladdning samt att bedriva forskningsverksamhet i syfte att tillverka en kärnladdning.

Det föreslås att 34 a kap. 1 § i strafflagen om brott som begåtts i terroristiskt syfte ändras så att gärningen ska vara ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. För närvarande används ordet stat i stället för land. Den ändrade 4 punkten i paragrafens 1 mom. omfattar grov dataskadegörelse enligt 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten, grovt störande av post- och teletrafik enligt 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 eller 6 punkten och grov systemstörning enligt 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 och 5 punkten. Den som begår något av dessa brott i terroristiskt syfte ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sju år. Till följd av denna ändring blir nuvarande 34 a kap. 1 § 1 mom. 4—7 punkten momentets 5—8 punkt.

I en ny 1 a § i 34 a kap. i strafflagen kriminaliseras brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt den nya straffbestämmelsen ska den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation tillverkar, förvärvar, transporterar, tillhandahåller eller utvecklar en sådan anordning som avses i artikel 1 stycke 4 punkt b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism (FödrS 6/2009), innehar en sådan anordning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan, för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. Enligt förslaget är försök straffbart.

Många bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen föreslås bli ändrade så att de beaktar de ändringar som hänför sig till allvarliga nätbrott som begåtts i terroristiskt syfte samt regleringen av brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Detta gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), ledande av terroristgrupp (3 § 1 mom.), främjande av en terroristgrupps verksamhet (4 § 1 mom.), meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §), deltagande i utbildning för ett terroristbrott (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott (4 c §), finansiering av terrorism (5 § 2 mom.) och resa i syfte att begå ett terroristbrott (5 b § 1 mom.) samt definitionen av terroristgrupp (6 § 2 mom.) och straffansvar för juridiska personer (8 § 2 mom.).

Det föreslås att 34 a kap. 4 b § om deltagande i utbildning för ett terroristbrott ändras så att även s.k. självutbildning blir straffbar. Detta genomförs på så sätt att frasen ”på det sätt som avses i 4 a §” stryks ur paragrafen. Frasen anger att deltagande i utbildning enligt den gällande bestämmelsen måste ske under en annan persons, dvs. utbildarens ledning. Dessutom föreslås det att 34 a kap. 4 b § i strafflagen kompletteras så att syftet för deltagandet i utbildning också kan vara förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, vilket kriminaliseras i kapitlets 2 §.

Det föreslås att 34 a kap. 5 b § i strafflagen, som gäller resor i syfte att begå ett terroristbrott (nedan ”resebrott”) ändras så att de nuvarande begränsningar av straffbarheten som hänför sig till gärningsmannen och målet för resan avlägsnas. Enligt det ändrade 1 mom. ska den som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett i 34 a kap. 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § i strafflagen avsett brott dömas för det brottet. Detta innebär att också personer som reser till Finland i syfte att begå ett terroristbrott här ska straffas med stöd av den bestämmelsen.

I det nya 34 a kap. 5 c § 1 mom. i strafflagen föreslås en bestämmelse enligt vilken det är straffbart att främja en resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott (nedan ”brott som främjar resebrott”). Skyldig till ett sådant brott är den som med råd, dåd eller på annat sätt hjälper

någon att begå ett brott som avses i 5 b § 1 mom. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Det föreslås att 34 a kap. 5 § 2 mom. om finansiering av terrorism i strafflagen ändras så att också den som finansierar ett brott som avses i den nya 5 c § ska dömas för finansiering av terrorism.

Det föreslås att 10 kap. 3 § 2 mom. om teleavlyssning i tvångsmedelslagen ändras så att momentets 11 punkt beaktar ändringarna gällande allvarliga nätbrott i 34 a kap. 1 § i strafflagen och kriminaliseringen av brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte i den nya 1 a § i 34 a kap. i strafflagen. Enligt den ändrade punkten får teleavlyssning utöver vid andra brott användas också vid utredning av brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. En motsvarande ändring föreslås i 10 kap. 17 § 9 punkten om bostadsavlyssning i tvångsmedelslagen. Konsekvenserna av ändringen om teleavlyssning sträcker sig på grund av hänvisningarna i 10 kap. 4 § 1 mom. och 27 § 2 mom. också till inhämtande av information i stället för teleavlyssning samt täckoperationer.

Det föreslås att 10 kap. 6 § 2 mom. om teleövervakning i tvångsmedelslagen ändras så att teleövervakning får användas vid utredning av ett brott som främjar resebrott. Konsekvenserna av ändringen sträcker sig på grund av hänvisningarna i 10 kap. 8 § och 10 § 2 mom. också till inhämtande av lägesuppgifter och inhämtande av basstationsuppgifter.

Det föreslås att 10 kap. 7 § 1 mom. om teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning och 10 kap. 12 § 3 mom. om systematisk observation i tvångsmedelslagen ändras så att sådan teleövervakning och systematisk observation får användas vid utredning av brott som främjar resebrott.

Det föreslås att ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. 3 § 2 mom., 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. och 12 § 3 mom. i tvångsmedelslagen ska göras när det gäller befogenheter att förhindra brott i 5 kap. 5 § 2 mom. (teleavlyssning), 8 § 2 mom. (teleövervakning), 9 § (teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning) och 13 § 3 mom. (systematisk observation) i polislagen samt när det gäller befogenheter att avslöja brott i 5 kap. 3 § i polislagen.

4 Propositionens konsekvenser

Genom de föreslagna ändringarna ändras lagstiftningen så att den motsvarar kraven i direktivet. En tillnärmning av strafflagstiftningen om terroristbrott mellan medlemsstaterna i Europeiska unionen kan i viss mån underlätta medlemsstaternas och också Finlands myndigheters möjligheter att förhindra och utreda sådana terroristbrott för vilka det behövs ett gränsöverskridande samarbete. I anknytning till detta förpliktigar artikel 22 i direktivet medlemsstaterna till ett effektivt informationsutbyte och åtgärder med anledning av erhållna uppgifter.

Terroristbrott och i synnerhet brott mot liv och hälsa som begåtts i terroristiskt syfte är allvarliga brott med konsekvenser som berör hela samhället. Genom de nu föreslagna lagstiftningsändringarna som utvidgar området för straffbart beteende förebyggs brott som begåtts i terroristiskt syfte genom att gärningar som främjar brotten kriminaliseras. Detta mål främjas också genom de ändringar som föreslås i 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen.

Terroristbrott är på alla nivåer av straffprocessen (förundersökningsmyndigheter och åklagarmyndigheter samt domstolar) i regel sådana svårutredda brott som kräver mycket tid och arbete. Det är inte heller endast fråga om brottmål som behandlas som huvudsak, utan man ska också beakta ärenden som gäller tvångsmedel och hemliga metoder för informationshämtning som används för att förhindra, avslöja och utreda brott. Kostnader kan också orsakas av telefö-

retagens skyldighet att bistå vid genomförandet av teleavlyssning och teleövervakning. Arbetetsvolymen och den tid som går till behandlingen av ett ärende ökas också av terroristbrottens internationella kopplingar, vilka förutsätter inbördes rättshjälp och annat internationellt samarbete vid utredningen av brotten. Internationella kopplingar medför också ett behov av översättnings- och tolktjänster. Också förebyggande av terroristbrott kräver tillräckliga resurser. Å andra sidan har man hittills behövt behandla gärningar enligt de redan nu omfattande straffbestämmelserna om terroristbrott endast i liten utsträckning i förundersökning, åtalsprövning och domstol.

Lagstiftningsförslagen i propositionen har inga direkta ekonomiska konsekvenser på det sättet att man skulle kunna uppge något belopp för tilläggskostnader för myndigheterna på grund av genomförandet av direktivet. De nya gärningar och gärningsformer som kriminaliseras gäller verksamhet om vilken det för närvarande, då de inte är straffbelagda, inte finns några uppgifter om i vilken utsträckning de förekommer eller om huruvida de förekommer över huvud taget. Det kan inte ges någon tillförlitlig bedömning av i vilken utsträckning nya straffbelagda gärningar eller ärenden som gäller tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information möjligen kommer att behandlas. Man kan dock anta att det inte kommer att uppkomma många tillämpningssituationer som gäller de nya eller ändrade straffbestämmelserna och ärenden som gäller tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information i avslutning till dem. Å andra sidan har man redan i viss mån börjat tillämpa de nuvarande bestämmelserna om terroristbrott, varför läget också kan ändra i fråga om de gärningar som nu föreslås bli straffbelagda. Det behövs en uppföljning av myndighetsresursernas tillräcklighet och vid behov åtgärder för att säkerställa att de räcker till. Samtidigt är det skäl att följa vilka eventuella konsekvenser teleavlyssnings- och teleövervakningsbefogenheterna har på teleföretagen.

Mindre ekonomiska konsekvenser kan också orsakas av verkställigheten av ovillkorliga fängelsestraff. Uppfattningen att konsekvenserna är små baserar sig emellertid på karaktären hos de nu föreslagna lagstiftningsändringar som utvidgar området för straffbart beteende. Om de nya eller ändrade bestämmelserna tillämpas, utdöms för gärningarna enligt straffskalorna till största delen böter eller villkorligt fängelse. Detta gäller enligt brottens straffskalor t.ex. de ändringar som föreslås i bestämmelserna om deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terrorism och resebrott samt den nya straffbestämmelsen om brott som främjar resebrott.

Det föreslås inte att det ska inrättas några nya myndigheter. Propositionen har inga konsekvenser för myndigheternas inbördes förbindelser. Detta gäller både deras inbördes uppgifter och befogenhetsfördelningen. Detsamma gäller myndigheternas förfaranden. I behövlig utsträckning ska man ordna utbildning i tillämpningen av bestämmelserna för tjänstemän, i synnerhet förundersökningstjänstemän, åklagare och domare som tillämpas bestämmelser som hänför sig till terroristbrotten i fråga.

5 Beredningen av propositionen

Den 5 maj 2017 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp med uppgift att utreda vilka lagstiftningsändringar genomförandet av direktivet förutsätter och bereda de lagändringar som behövs. Arbetsgruppens betänkande skulle skrivas i formen av en regeringsproposition. Arbetsgruppen lämnade sitt betänkande den 8 november 2017 (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 56/2017).

Justitieministeriet bad 40 myndigheter, sammanslutningar och personer yttra sig om betänkandet. Bland dem gavs ett utlåtande av kommunikationsministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, utrikesministeriet, finansministeriet, riksdagens justitieombudsman, justitiekans-

lern i statsrådet, Riksåklagarämbetet, Polisstyrelsen, centralkriminalpolisen, skyddspolisen, Tullen, Strålsäkerhetscentralen, diskrimineringsombudsmannens byrå, Åbo hovrätt, Vasa hovrätt, Vanda tingsrätt, Åklagarämbetet i Östra Nyland, Finlands domareförbund rf, Finlands Advokatförbund, Finlands Juristförbund rf, Finlands Röda Kors, Brottsofferjouren, Föreningen för Mental Hälsa i Finland, professor Sakari Melander och professor Martin Scheinin. Dessutom yttrade sig Förbundet för mödra- och skyddshem och Mannerheims Barnskyddsförbund i ett gemensamt utlåtande med Brottsofferjouren och Föreningen för Mental Hälsa i Finland. Ett sammandrag över remissvaren har publicerats (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 4/2018).

Tio av remissinstanserna konstaterade att de inte har något att yttra eller anmärka på eller att de stöder de föreslagna lagändringarna (justitiekanslern i statsrådet, Riksåklagarämbetet, centralkriminalpolisen, skyddspolisen, Tullen, Strålsäkerhetscentralen, diskrimineringsombudsmannen, Åbo hovrätt, Vanda tingsrätt och Åklagarämbetet i Östra Nyland). I flera utlåtanden ansågs betänkandet på det hela taget ha beretts väl, övergripande, noggrant eller grundligt (finansministeriet, Polisstyrelsen, skyddspolisen, Finlands domareförbund rf, Finlands Advokatförbund, Finlands Juristförbund rf och professor Melander), trots att det skulle ha funnits något att anmärka på i detaljerna.

I några utlåtanden fästes uppmärksamhet vid de mänskliga rättigheterna och humanitär rätt, inklusive gränstragningen mellan terroristbrott och andra brott (utrikesministeriet, Finlands Röda Kors och professor Scheinin), varför det gjorts preciseringar och kompletteringar i detaljmotiveringen i fråga om artikel 23. Legalitetsprincipen som förutsätter exakthet i straffbestämmelserna har särskilt lyfts fram av Finlands Advokatförbund och Finlands Juristförbund rf. Också professor Melander har fäst uppmärksamhet vid den och konstaterar dessutom att det direktiv som ska genomföras ytterligare utvidgar området för straffbart beteende enligt 34 a kap. i strafflagen och fjärrar det från gärningar som konkret kränker rättsgoda, vilket inte kan anses vara önskvärt med tanke på regleringens förutsägbarhet och tydlighet.

Många av lagstiftningsförslagen i betänkandet var sådana att enbart få av remissinstanserna yttrade sig om dem, och de som yttrade sig hade inget att anmärka på eller understödde förslagen eller ansåg att lagstiftningsändringarna var motiverade. Detta gäller 1 kap. 7 § 3 mom., 11 kap. 8 § 2 mom. och 9 § 2 mom., 34 kap. 6 § 1 mom. samt 34 a kap. 4 § 1 mom., 5 b § 1 mom. och 8 § 2 mom. i strafflagen. Vid den fortsatta beredningen efter remissvaren ansågs det motiverat att av orsaker som gäller regleringens tydlighet ändra 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen så att det inte i bestämmelsen i fråga om vissa rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott hänvisas till 34 a kap. 8 § 2 mom., som föreslås bli ändrat, utan att brotten också i detta fall specificeras på det sätt som föreslås i det sistnämnda momentet.

Vid den fortsatta beredningen stannade man för att inte ta in straffbestämmelsen om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte i strafflagens 34 a kap. 1 §, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte. I stället kriminaliseras brott avseende radiologiska vapen i en ny 1 a § i samma kapitel. Bestämmelserna om det brottet kan lagstiftningstekniskt inte jämföras med bestämmelserna i 1 § 1 och 2 mom. Av denna ändring följer ett behov att komplettera flera bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen så att brott enligt 1 a § beaktas. Detta gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), ledande av terroristgrupp (3 § 1 mom.), främjande av en terroristgrupps verksamhet (4 § 1 mom.), meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §), deltagande i utbildning för ett terroristbrott (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott (4 c §), finansiering av terrorism (5 § 2 mom.), resa i syfte att begå ett terroristbrott (5 b § 1 mom.), definitionen av terroristgrupp (6 § 2 mom.) och straffansvar för juridiska personer (8 § 2 mom.).

I arbetsgruppens betänkande föreslogs det att bestämmelserna om ledande av terroristgrupp i 34 a kap. 3 § ändras så att det blir straffbart att leda också en sådan terroristgrupp som ännu inte har begått ett brott som begåtts i terroristiskt syfte men som handlar i syfte att begå ett sådant brott. Professor Melander konstaterade att ändringsförslaget inte ökar tydligheten och förutsägbarheten i regleringen av terroristbrott, utan att det snarare komplicerar den redan komplicerade och svårtolkade regleringen. Vid den fortsatta beredningen bedömdes det att det för att uppfylla skyldigheterna enligt direktivet räcker att det redan nu föreskrivs i 34 a kap. 3 § 1 mom. i strafflagen att det är straffbart att leda en sådan grupp i vars verksamhet det gjorts förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte enligt 2 § i samma kapitel. I den sistnämnda paragrafen beskrivs på ett noggrant avgränsat och tillräckligt omfattande sätt betydande förberedelser som främjar brott som begåtts i terroristiskt syfte. Därför föreslås det inte i denna proposition att 3 § ska ändras på det sätt som föreslagits i betänkandet. Å andra sidan krävde denna lagstiftningslösning en ändring enligt vilken förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte ska omfatta också sådana situationer där förberedelsen sker för ett brott som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten.

I fråga om 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen konstaterade riksdagens justitieombudsman att ordet ”land” som föreslås i momentets början inte är etablerat som ett juridiskt begrepp på samma sätt som ordet ”stat”, som används i den gällande bestämmelsen. Finlands Advokatförbund ansåg att det inte är motiverat att i fråga om nätbrott föreskriva ett exceptionellt maximifängelsestraff på sju år, utan ansåg att maximistraffet bör vara sex års fängelse. Professor Scheinin förhöll sig kritisk till införandet av den nya punkten om nätbrott. Dessutom ansåg han att kravet på ”allvarlig skada” borde utvidgas att gälla mord som begåtts i terroristiskt syfte, vilket är straffbart enligt 2 mom. i paragrafen, och föreslog att det till paragrafen i fråga fogas ett nytt moment där det görs skillnad mellan brott som begåtts i terroristiskt syfte och sådan verksamhet av väpnade styrkor som avses i den internationella humanitära rätten.

Trots påpekandet från riksdagens justitieombudsman föreslås det i denna proposition att ordet ”stat” ändras till ”land” i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen. Till denna del har detaljmotiveringen till artikel 3 kompletterats. Direktivet förutsätter tydligt att vissa nätbrott ska fogas till brott som begåtts i terroristiskt syfte, vilket genomförs i 4 punkten i momentet. För detta talar också det faktum att de brott det är fråga om är omfattande, orsakar synnerligen kännbar olägenhet eller ekonomisk skada eller äventyrar en viktig samhällsfunktion. I fråga om det sjuåriga maximifängelsestraffet för nätbrott hänvisas det till detaljmotiveringen till artikel 3.1 i. Vad gäller Scheinins åsikt om att ändra bestämmelserna om mord, baserar regleringen sig till den delen på den lagstiftningslösning som man gick in för redan vid genomförandet av rambeslutet från 2002. I fråga om mord har detaljmotiveringen gällande artikel 3.1 a—e i direktivet kompletterats jämfört med hur den var i betänkandet. Vad gäller Scheinins förslag om ett nytt moment i 34 a kap. 1 § i strafflagen har förhållandet mellan terroristbrott och internationell humanitär rätt preciserats och specificerats i detaljmotiveringen till artikel 23. Enligt det som konstateras där krävs det ingen lagstiftning för att förtydliga gränsdragningen mellan terroristbrott och internationell humanitär rätt.

I några utlåtanden fästes uppmärksamhet vid den i betänkandet föreslagna ändringen i 34 a kap. 4 b § i strafflagen, med stöd av vilken också s.k. självutbildning för ett terroristbrott ska vara straffbar. Enligt riksdagens justitieombudsman är det vid den fortsatta beredningen skäl att fundera över betydelsen av parallella motivationsfaktorer som lett till gärningen. Finlands domareförbund rf ansåg att hänvisningen i motiveringen i betänkandet till att utbildning för ett brott kan ske genom den utbildning som fås under värnpliktstjänsten är mycket svår att godta. Finlands Advokatförbund ansåg det ytterst problematiskt att utvidga begreppet terroristbrott till att även i den nationella strafflagen omfatta många olika slags mänsklig verksamhet som i praktiken är fullständigt normal och rentav en medborgerlig skyldighet (t.ex. värnplikt). Professor Melander ansåg att det i den föreslagna paragrafen inte alls bör räknas upp de

olika utbildningssätt som kunde bestraffas som självstudier. Enligt honom uppfyller den föreslagna bestämmelsen inte den straffrättsliga legalitetsprincipens krav. Finlands Advokatförbund och professor Melander har ansett att det bör vara fråga om självstudier som är så intensiva och ligger så nära själva terroristbrottet att det föreligger t.ex. en konkret risk för att ett terroristbrott eller ett straffbart försök till terroristbrott begås.

Vid den fortsatta beredningen efter remissvaren har det utvärderats om legalitetsprincipen kräver en precisering av det föreslagna rekvisitet och en begränsning av straffbarheten till situationer som orsakar konkret fara samt om det är skäl att utvärdera sådana situationer annorlunda där deltagande i utbildning för ett terroristbrott sker i samband med en verksamhet som i sig är laglig. Vid den fortsatta beredningen har man dessutom gått in för att 34 a kap. 4 b § endast ändras så att frasen ”på det sätt som avses i 4 a §”, som i den gällande bestämmelsen avser att utbildningen sker under en annan persons ledning, stryks ur paragrafen. Inte heller i den nuvarande bestämmelsen föreskrivs det på vilket sätt deltagande i utbildning ska ske under någon annans ledning, utan det beskrivs endast vad utbildningen inriktas på. Både utbildning som sker under någon annans ledning och utbildning som sker på något annat sätt kan på ett lika betydande sätt bidra till att ett terroristbrott begås, och den nu gällande bestämmelsen kräver inte heller att det föreligger en konkret risk för att ett terroristbrott eller ett straffbart försök till terroristbrott ska begås. Om det uppkommer en konkret risk för att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte begås, är det fråga om försök till ett brott som begåtts i terroristiskt syfte som redan nu ska straffas särskilt. Från straffbart deltagande i utbildning kan man inte utesluta utbildning som sker med hjälp av lagliga metoder eller utbildning som sker som en del av laglig verksamhet, eftersom utbildningen i praktiken sker med hjälp av sådana metoder eller inom sådan verksamhet utgående från sedvanlig utbildning som utnyttjar olika slags informationskällor. Det kommer dock att vara problematiskt att bevisa syftet med verksamhet som är karakteristisk för terroristbrott.

I vissa utlåtanden har det med avseende på 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen ansetts att bestämmelsen om finansiering av terrorism bör ändras så att minimistraffet blir bötesstraff (Vasa hovrätt och Finlands domareförbund rf). Såsom det framgår av detaljmotiveringen till artikel 11 i direktivet har straffskalan för finansiering av terrorism redan dryftats i flera tidigare lagberedningsprojekt. Det har inte funnits skäl att bedöma behoven att ändra skalan på något annat sätt i detta sammanhang.

I fråga om den nya 5 c § som i betänkandet föreslås i 34 a kap. i strafflagen har man i några utlåtanden (Finlands Advokatförbund och professor Melander) ansett att det, om det ses som nödvändigt att utfärda en ny straffbestämmelse, för att vara ett brott som främjar resebrott borde krävas att brottet främjar ett konkret resebrott och orsakar en konkret risk för att det begås. Det är skäl att beakta att det med stöd av artikel 13 i direktivet i fråga om brott som främjar resebrott inte kan förutsättas en koppling till ett visst resebrott. Konkret risk för att ett resebrott begås föreligger först då det resebrott som främjas redan har framskridit till straffbart försök. För att begränsa tillämpningsområdet för den nya paragrafen och styra tolkningen av den kan det som i denna proposition konstateras i motiveringen till paragrafen anses vara tillräckligt.

I riksdagens justitieombudsmans och Vasa hovrätts utlåtanden har det ifrågasatts om de förfalskningsbrott som kriminaliseras i strafflagen helt och hållet täcker kriminaliseringsskyldigheten enligt artikel 12 i direktivet. Såsom framgår av den kompletterade detaljmotiveringen till artikeln ger direktivet till denna del nationell prövningrätt. Vid den fortsatta beredningen har det inte heller uppkommit anledning att noggrannare granska artikel 16 i direktivet, som riksdagens justitieombudsman också fäste uppmärksamhet vid i sitt utlåtande.

RP 30/2018 rd

Finlands Advokatförbund och professor Scheinin har föreslagit att man överväger att upphäva 3 och 4 punkten i 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen gällande definitionen av terroristiskt syfte. Momentet har kommit till i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002. En motsvarande reglering krävs också i artikel 3.2 i direktivet. Av denna anledning har man inte i detta sammanhang övervägt att upphäva punkterna.

De ändringar som i betänkandet föreslogs i fråga om 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen ansågs problematiska endast i fråga om teleövervakning (10 kap. 6 § 2 mom. i tvångsmedelslagen och 5 kap. 8 § 2 mom. i polislagen). Professor Melander fäste uppmärksamhet vid att maximistrafte för brott som berättigar till teleövervakning enligt huvudregeln är minst fyra års fängelse och att främjande av en resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott är rätt långt ifrån ett egentligt terroristbrott. I denna proposition föreslås det emellertid fortfarande att brott som främjar resebrott ska fogas till de nämnda bestämmelserna som ett brott som berättigar till teleövervakning. Detta motiveras i detaljmotiveringen i samband med artikel 20 samt i avsnitt 4.3 om grundlagen och lagstiftningsordningen.

I fråga om bestämmelserna om teleavlyssning och bostadsavlyssning har det vid den fortsatta beredningen förutsatts ändringar till följd av att det föreskrivs om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte i en ny 1 a § i 34 a kap. i strafflagen i stället för att bestämmelser om det brottet tas in i 1 §, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte. Dessutom föreslås i propositionen sådana ändringar i 5 kap. 3 § i polislagen (hemligt inhämtande av information för att avslöja brott) som krävs då en punkt om allvarliga nätbrott fogas till 34 a kap. 1 § 1 mom. och en ny 1 a § tas in.

Finlands domareförbund rf har i sitt utlåtande konstaterat att betänkandet helt saknar en granskning av förslagens andra konsekvenser utöver de lagstiftningsrelaterade. Propositionens konsekvenser har utvärderats utifrån betänkandet på det sätt som varit möjligt under propositionens beredningsfas. Avsnittet om propositionens konsekvenser har i viss mån kompletterats.

DETALJMOTIVERING

1 Direktivets innehåll och dess förhållande till lagstiftningen i Finland

Artikel 1. Syfte. Enligt artikeln fastställer direktivet minimiregler om fastställande av brottsrekvisit och påföljder på området för terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och brott med anknytning till terroristverksamhet samt åtgärder för skydd av, och stöd och hjälp till, offer för terrorism. Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 2. Definitioner. I artikel 2.1 definieras ”medel”, varmed avses tillgångar av alla slag, både materiella och immateriella, lösa och fasta, oberoende av hur de anskaffats, samt juridiska dokument och instrument av alla slag, även i elektronisk eller digital form, som styrker äganderätten till eller rättigheter knutna till sådana tillgångar, inbegripet men inte begränsat till bankkrediter, resecheckar, bankcheckar, betalningsordrar, andelar, värdepapper, obligationer, växlar och rembursar. Medel definieras inte i rambeslutet från 2002.

Artikeln förutsätter inte att en definition av medel tas in i lagstiftningen som sådan. Definitionen är av betydelse för artikel 11. Den innehåller skyldighet att straffbelägga finansiering av terrorism.

Enligt 34 a kap. 5 § i strafflagen är tillhandahållande eller insamling av tillgångar på vissa villkor straffbar finansiering av terrorism. Begreppet tillgångar ingår också i 5 a § om finansiering av terroristgrupp i samma kapitel.

Finansiering av terrorism straffbelades när Finland anslöt sig till FN:s konvention. I artikel 1 stycke 1 i konventionen ingår en definition av tillgångar, enligt vilken med ”tillgångar” avses egendom av alla slag, såväl materiell som immateriell och såväl lös som fast egendom, oberoende av det sätt på vilket den har förvärvats, rättsliga handlingar och instrument i vilken form det vara må, inklusive elektronisk eller digital, som utgör bevis på äganderätt till eller intresse i sådan egendom, innefattande, men inte begränsat till, banktillgodohavanden, resecheckar, bankcheckar, betalningsorder, aktier, värdepapper, obligationer, dragna växlar och kreditiv.

I samband med att finansiering av terrorism straffbelades togs ingen definition av tillgångar in i lagen. Detta motiverades med att uttrycket ”tillgångar” är till den grad vedertaget i vårt moderna samhälle att en definition är onödig (RP 43/2002 rd, s. 29/I). Enligt motiveringen är utgångspunkten, som i artikel 1 i konventionen, att uttrycket avser all slags egendom som har ett ekonomiskt värde. När man beaktar motiveringen till 34 a kap. 5 § i strafflagen samt att konventionens och direktivets definitioner är vidsträckta och att deras exempelförteckningar pekar i samma riktning, förutsätter direktivets definition av medel inga ändringar i bestämmelserna om brott som avser finansiering av terrorism.

I artikel 2.2 definieras ”juridisk person”. Enligt den avses med juridisk person varje enhet som är en juridisk person enligt tillämplig rätt, med undantag av stater eller offentliga organ vid utövandet av offentliga maktbefogenheter och offentliga internationella organisationer. Artikeln förutsätter inte heller att denna definition intas som sådan i lagstiftningen, med den är av betydelse med tanke på artikel 17 (juridiska personers ansvar) och artikel 18 (sanktioner för juridiska personer). Juridisk person nämns också i artikel 19.1 d om behörighet och lagföring.

Inte heller juridisk person definieras i rambeslutet från 2002, trots att det på samma sätt som direktivet innehåller bestämmelser om juridiska personer. Efter rambeslutet har en definition med detta innehåll tagits in i flertalet av Europeiska unionens straffrättsliga akter. På grundval

av definitionen bestäms begreppet juridisk person i enlighet med nationell rätt. Enligt definitionen stannar stater och andra motsvarande offentliga organ utanför definitionen av juridisk person. Detta överensstämmer också med den begränsning som enligt 9 kap. 1 § 2 mom. i strafflagen iakttas i fråga om straffansvar för juridiska personer. Enligt den nämnda bestämmelsen tillämpas bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer i 9 kap. i strafflagen inte på brott som begåtts vid utövande av offentlig makt. Punkten förutsätter inte att lagstiftningen ändras.

I artikel 2.3 finns två definitioner. Enligt den första av dem avses med ”terroristgrupp” en strukturerad grupp, inrättad under viss tid, bestående av mer än två personer, som handlar i samförstånd för att begå terroristbrott. Enligt punkten är en ”strukturerad grupp” en grupp som inte tillkommit slumpartat för att omedelbart begå ett brott och som inte nödvändigtvis har formellt fastställda roller för medlemmarna, kontinuitet i sammansättningen eller en noggrant utarbetad struktur.

Exakt likadana definitioner av ”terroristgrupp” och ”strukturerad grupp” ingår i artikel 2.1 i rambeslutet från 2002. I samband med det nationella genomförandet av rambeslutet intogs en definition av terroristgrupp i 34 a kap. 6 § 2 mom. i strafflagen. Enligt den avses med terroristgrupp en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §, dvs. brott som begåtts i terroristiskt syfte. Såsom framgår av momentet ansågs det inte nödvändigt att konstatera desto närmare vad som avses med ”strukturerad”. Detta behandlas i motiveringen till momentet (RP 188/2002 rd, s. 61/II och 62/I). Definitionen av terroristgrupp i denna punkt och artikel 3 om terroristbrott förutsätter att definitionen av terroristgrupp i 34 a kap. 6 § 2 mom. i strafflagen kompletteras så att gruppens avsikt också kan vara att begå brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, som straffbeläggs i den nya 1 a § i det kapitlet.

Artikel 3. Terroristbrott. Enligt artikel 3.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de i leden nämnda uppsåtliga gärningarna, vilka till följd av sin art eller sitt sammanhang allvarligt kan skada ett land eller en internationell organisation, definieras som terroristbrott i enlighet med brottsbeskrivningarna i nationell rätt när de begås i något av de syften som anges i punkt 2. Enligt punkt 2 är de syften som det hänvisas till i punkt 1 följande: a) Injaga allvarlig fruktan hos en befolkning. b) Otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling. c) Allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation. På samma sätt som direktivets andra bestämmelser om straffbara gärningar förutsätter punkt 1 att endast uppsåtliga gärningar straffbeläggs.

I artikel 3.1 nämns följande brott:

- a) Angrepp mot en persons liv som kan leda till döden.
- b) Allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet.
- c) Människorov eller tagande av gisslan.
- d) Förorsakande av omfattande förstörelse av en statlig eller annan offentlig anläggning, ett transportsystem, infrastruktur, inbegripet informationssystem, en fast plattform belägen på kontinentalsockeln, en offentlig plats eller privat egendom, som sannolikt utsätter människoliv för fara eller förorsakar betydande ekonomiska förluster.
- e) Kapning av luftfartyg, fartyg eller andra allmänna transportmedel eller godstransportmedel.

RP 30/2018 rd

f) Tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av sprängämnen eller vapen, inbegripet kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen, samt forskning om och utveckling av kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen.

g) Utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner som utsätter människoliv för fara.

h) Störande eller avbrytande av försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, som utsätter människoliv för fara.

i) Olaglig systemstörning enligt vad som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU, i fall där artikel 9.3 eller 9.4 b eller c i det direktivet är tillämplig, och olaglig datastörning enligt vad som avses i artikel 5 i samma direktiv, i fall där artikel 9.4 c i det direktivet är tillämplig.

j) Hot om att begå någon av de gärningar som anges i leden a—i.

I rambeslutet från 2002 innehåller artikel 1.1 en i stor utsträckning motsvarande förteckning över brott. I samband med det nationella genomförandet av rambeslutet straffbelades brott som begåtts i terroristiskt syfte i 34 a kap. 1 § 1 och 2 mom. i strafflagen. Efter att paragrafen infördes har det företagits mindre ändringar i den som beror på annat än genomförandet av rambeslutet.

Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen ska för brott som begåtts i terroristiskt syfte straffas den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 mom. avsett grovt brott mot offentlig frid eller i 44 kap. 10 § avsedd straffbar användning av kärnenergi,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, brott mot bestämmelserna om farliga föremål eller offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 §,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel,

4) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten,

5) grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning,

6) dråp under förmildrande omständigheter eller

7) dråp.

Att brotten är fördelad på punkter i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen beror på de olika straffskalorna i punkterna. I 2 mom. nämns särskilt mord som begåtts i terroristiskt syfte.

Brottsförteckningen i artikel 3.1 skiljer sig från artikel 1.1 i rambeslutet från 2002 i fråga om tre led. Jämfört med rambeslutet har led f kompletterats, led i har ändrats så att det gäller nät-

brott och rambeslutets led i har blivit led j, som också omfattar led i. På grund av det nationella genomförandet av rambeslutet motsvarar 34 a kap. 1 § i princip direktivets krav i fråga om de andra leden. Det är skäl att i korthet gå igenom även de leden för att konstatera vilka brott som är av betydelse i samband med genomförandet.

Skador som tillfogas staten

Enligt början av 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen är en förutsättning att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte ska vara straffbart att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Enligt såväl artikel 1.1 i rambeslutet från 2002 som artikel 3.1 i direktivet ska allvarlig skada tillfogas ett land (på engelska "country"). I översättningarna av rambeslutet och direktivet används i detta sammanhang "land".

När rambeslutet genomfördes, konstaterades att förslaget till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen överensstämmer med rambeslutet. Den föreslagna ordalydelsen ansågs bättre motsvara det skrivsätt som iakttagits i strafflagen hos oss. (RP 188/2002 rd, s. 33/I).

"En stat" i stället för "ett land" i början av 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen kan leda till slutresultat, där området för straffbart beteende krymper omotiverat när man beaktar definitionerna av terroristiskt syfte i artikel 3.2 i direktivet och 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen och terroristbrottslighetens karaktär, sådan den uttrycks där. Enligt definitionerna kan en gärning som begåtts i terroristiskt syfte rikta sig mot en stat eller dess strukturer eller myndigheter. Men å andra sidan har gärningsmannen enligt definitionerna ett terroristiskt syfte också när avsikten är att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning. Detta kan även i praktiken betraktas som en viktig uttrycksform för terroristiskt syfte och som en skada som orsakas av en gärning som begåtts i terroristiskt syfte, och som det måste ses till att täcks på behörigt sätt i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen. Terrorism kan inte granskas som ett brott riktat mot enbart en stat eller en internationell organisation, utan det är skäl att betrakta den som brottslighet som riktar sig mot samhället i vidare bemärkelse.

Som juridiskt begrepp är "land" i sig oklarare än "stat". Enligt artikel 1 i konventionen om staters rättigheter som skyldigheter, som ingicks i Montevideo 1933, är kännetecknen på en stat en permanent befolkning, ett definierat territorium, ett styre och förmåga att ingå och upprätthålla mellanstatliga relationer. Några motsvarande definierande faktorer kan inte påvisas för "land". Detta kan ändå inte betraktas som något problem, eftersom avsikten nu inte är bestämma hur "land" ska definieras befolkningsmässigt, territoriellt eller administrativt, och begreppet "land" saknar i enlighet med vad som konstateras i det följande betydelse när man ska bedöma om en gärning är ägnad att allvarligt skada något land.

Det är alltså skäl att ändra början av 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen så att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte ska vara ägnat att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. Syftet med denna precisering är att framhäva att den skada som eventuellt orsakas av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte är i enlighet med det terroristiska syfte som föreskrivs i 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen att man injagar allvarlig fruktan hos en befolkning (1 mom. 1 punkten), obehörigen tvingar regeringen eller någon annan myndighet i en stat att göra, tåla eller underlåta att göra något (1 mom. 2 punkten) eller obehörigen upphäver eller ändrar en stats konstitution eller allvarligt destabiliserar en stats rättsordning eller tillfogar statsekonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada (1 mom. 3 punkten). När en sådan eftersträvd påföljd förverkligas är det alltså fråga om att en i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen avsedd skada tillfogas ett land.

Artikel 3.1 a—e

I artikel 3.1 *a* avsedda angrepp mot en persons liv som kan leda till döden är i 34 a kap. 1 § 1 mom. 6 punkten i strafflagen nämnt dråp under förmildrande omständigheter (21 kap. 3 § i strafflagen) och i 7 punkten nämnt dråp (21 kap. 1 § i strafflagen) samt i 1 § 2 mom. nämnt mord (21 kap. 2 § i strafflagen). I samband med genomförandet av rambeslutet ansågs (RP 188/2002 rd, s. 34/I) att även brott som enbart innebär äventyrande av liv eller hälsa bör tas i beaktande. Av denna orsak nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen uppsåtligt framkallande av fara (21 kap. 13 § i strafflagen), i 3 punkten äventyrande av andras hälsa (34 kap. 4 § i strafflagen) och i 5 punkten grovt äventyrande av andras hälsa (34 kap. 5 § i strafflagen).

Enligt 34 a kap. 1 § 2 mom. i strafflagen hör mord till paragrafens tillämpningsområde, om brottet i fråga har begåtts i terroristiskt syfte. Mord berörs inte av kravet i 1 mom. på att gärningen ska vara ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation. Detta motiveras i lagens förarbeten (RP 188/2002 rd, s. 43/II) med att straffskalan för mord inte ändrades i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002. För mord döms i vilket fall som helst livstids fängelse ut. Denna motivering i anslutning till gärningens straffbarhet undanröjer inte det faktum att med stöd av artikel 1.1 i rambeslutet och artikel 3.1 i direktivet gäller kravet på allvarlig skada alla angrepp mot en persons liv, inklusive mord. Å andra sidan möjliggör direktivet på samma sätt som rambeslutet att mord vid det nationella genomförandet betraktas som mord som begåtts i terroristiskt syfte enbart på den grunden att brottet har begåtts i terroristiskt syfte. För en sådan lagstiftningslösning talar det faktum att mord är det grövsta och allvarligaste brottet mot en person som alltid leder till fängelse på livstid, och därför även i övrigt avviker från de brott som nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen. Det finns fortfarande grunder för att mord behandlas på ett annat sätt än de brott som nämns i 1 mom. när det gäller förutsättningarna för kriminalisering.

Artikel 3.1 *b* gäller angrepp på en persons fysiska integritet. När rambeslutet genomfördes utgick man i fråga om motsvarande led från att det handlar om allvarliga angrepp på en persons fysiska integritet (RP 188/2002 rd, s. 41/I), varför i 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen nämns grov misshandel (21 kap. 6 § i strafflagen). I lagens förarbeten, som nämns ovan i samband med led *a*, hänvisas också i fråga det led som motsvarar detta led till uppsåtligt framkallande av fara, äventyrande av andras hälsa och grovt äventyrande av andras hälsa.

I artikel 3.1 *c* nämns människorov och tagande av gisslan. Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen kan grov människohandel (25 kap. 3 a § i strafflagen) och tagande av gisslan (25 kap. 4 § i strafflagen) begås i terroristiskt syfte. I 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen nämndes ursprungligen människorov och tagande av gisslan, men 2004 ändrades 25 kap. i strafflagen så att straffbestämmelserna om människorov ersattes med straffbestämmelser om grov människohandel (lag 650/2004 om ändring av strafflagen). Motsvarande ändring av 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen trädde i kraft i början av 2006 (lag 1161/2005 om ändring av strafflagen).

Till artikel 3.1 *d* hänför sig att i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 intogs i 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen sabotage (34 kap. 1 § i strafflagen), trafiksabotage (34 kap. 2 § i strafflagen), äventyrande av andras hälsa och grov skadegörelse (35 kap. 2 § i strafflagen) samt i 5 punkten grovt sabotage (34 kap. 3 § i strafflagen) och grovt äventyrande av andras hälsa. Av betydelse med tanke på ledet är också strafflagens 35 kap. 3 b § om grov dataskadegörelse, som fogades till strafflagen 2015 (lag 368/2015 om ändring av strafflagen). Eftersom led i direkt förutsätter att grov dataskadegörelse fogas till brott som begåtts i terroristiskt syfte, behandlas detta brott nedan i samband med det nämnda ledet.

Artikel 3.1 e gäller kapning av luftfartyg, fartyg eller andra allmänna transportmedel eller godstransportmedel. På grund av genomförandet av motsvarande led i rambeslutet från 2002 nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen grov stöld (28 kap. 2 § i strafflagen) och grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel (28 kap. 9 b § i strafflagen) som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport och i 5 punkten kapning (34 kap. 11 § i strafflagen).

Artikel 3.1 f

Ledet är det första som avviker från leden i artikel 1.1 i rambeslutet från 2002. I ledet i direktivet nämns tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av sprängämnen eller vapen, inbegripet kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen, samt forskning om och utveckling av kemiska, biologiska, radiologiska eller nukleära vapen.

Som svar på kraven i det led i rambeslutet som delvis motsvarar artikel 3.1 f nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen uppsåtligt sprängämbesbrott (44 kap. 11 § i strafflagen) och brott mot bestämmelserna om farliga föremål (41 kap. 4 § i strafflagen), i 3 punkten grovt skjutvapenbrott (41 kap. 2 § i strafflagen) och exportbrott som avser försvarsmateriel (46 kap. 11 § i strafflagen), i 4 punkten brott mot förbudet mot kemiska vapen (11 kap. 8 § i strafflagen) och brott mot förbudet mot biologiska vapen (11 kap. 9 § i strafflagen) samt i 5 punkten kärnladdningsbrott (34 kap. 6 § i strafflagen).

Kemiska vapen och biologiska vapen

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 ansågs att straffbestämmelserna om brott mot förbudet mot kemiska vapen och brott mot förbudet mot biologiska vapen inte till alla delar täcker forskning kring dessa vapen (RP 188/2002 rd, s. 39/II och 40/I). För att straffbelägga forskning förutsätts inga internationella avtal bakom straffbestämmelserna. Å andra sidan konstaterades att på forskning kan också tillämpas bestämmelsen om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte i 34 a kap. 2 § 3 punkten i strafflagen. Enligt punkten är det straffbart att en person i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen.

Artikel 3.1 f motsvarar motsvarande led i rambeslutet från 2002 i det avseendet att ingetdera förutsätter att ett i ledet nämnt brott som begås i ett visst terroristiskt syfte ska bestraffas uttryckligen som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Anmärkningsvärt är dock att artikel 4.2 i rambeslutet på samma sätt som artikel 14.3 i direktivet förutsätter att försök att begå andra gärningar enligt led f än innehav ska vara straffbart. Försök till förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte är inte straffbart till skillnad från ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Man kan också fråga om skaffande enligt 34 a kap. 2 § 3 punkten i strafflagen inbegriper forskning. Den som bedriver forskning har dessutom inte nödvändigtvis för avsikt att själv begå ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, vilket början av paragrafen om förberedelsebrott förutsätter ("i avsikt att begå"). Av denna orsak kan man anse att skyldigheten enligt direktivet att straffbelägga forskning kring kemiska och biologiska vapen inte täcks tillräckligt genom straffbestämmelsen om förberedelsebrott.

Enligt 11 kap. 8 § i strafflagen gör den sig skyldig till brott mot förbudet mot kemiska vapen som i strid med konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (FördrS 19/1997)

1) använder kemiska vapen på något annat sätt än vad som avses i 5—7 §,

2) utvecklar, producerar, annars förvärvar, lagrar, innehar eller transporterar kemiska vapen, eller

3) deltar i militära förberedelser för användning av kemiska vapen.

Enligt 11 kap. 9 § i strafflagen gör den sig skyldig till brott mot förbudet mot biologiska vapen som

1) använder biologiska vapen eller toxinvapen på något annat sätt än vad som avses i 5—7 §,

2) olagligen framställer, transporterar eller levererar biologiska vapen eller toxinvapen, eller

3) i strid med konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 15/1975) utvecklar, framställer, annars förvärvar, lagrar eller innehar biologiska vapen eller toxinvapen eller vapen, utrustning eller redskap för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen.

Straffbestämmelserna om brott mot förbudet mot kemiska vapen och om brott mot förbudet mot biologiska vapen inbegriper som tillvägagångssätt även utveckling och produktion eller framställning av vapen. Av ordalydelsen i 11 kap. 8 och 9 § i strafflagen och lagens förarbeten (RP 188/2002 rd, s. 26/1) kan man dock sluta sig till att utveckling och produktion är sätt att skaffa vapen och att produktion kan jämföras med framställning. Sålunda ingår forskning som tillvägagångssätt inte i de nämnda bestämmelserna. Även i det aktuella ledet nämns utveckling separat vid sidan av forskning.

För att de kriminaliseringsförpliktelser som ställs i ledet ska bli uppfyllda i fråga om kemiska vapen och biologiska vapen, är det nödvändigt att till 11 kap. 8 och 9 § i strafflagen foga tillvägagångssätten bedrivande av forskningsverksamhet i syfte att producera kemiska vapen (8 §) samt att framställa biologiska vapen (9 §). Skillnaden mellan dessa kompletteringar beror på att i den förstnämnda paragrafen nämns inte framställning separat. I strafflagens 11 kap. 8 § om förbud mot kemiska vapen nämns inte heller leverans, som ingår i ledet som tillhandahållande. Detta tillvägagångssätt bör därför fogas till paragrafen. Med hänsyn till paragrafernas uppbyggnad och innehåll, och på grund av de hänvisningar till internationella avtal som ingår i den, är det bästa sättet att genomföra kompletteringen att foga ett nytt moment till paragraferna.

Den kompletterande reglering som placeras i 11 kap. 8 och 9 § i strafflagen betyder att forskningsverksamhet som bedrivs i syfte att framställa eller producera vapen samt leverans av kemiska vapen kriminaliseras även när gärningarna begås i annat än terroristiskt syfte. Detta kan dock betraktas som motiverat, eftersom brottslighet som hänför sig till kemiska och biologiska vapen allmänt taget kan betraktas som allvarlig även utan terroristiskt syfte. Forskningsverksamhet kan vara av väsentlig betydelse för framställning eller produktion av vapen. Som en gärning som främjar användning av kemiska eller biologiska vapen kan den vara viktigare än flera andra gärningar som nämns i paragrafen (till exempel lagring och innehav). Forskningsverksamheten har självständig betydelse endast i de fall där den som bedriver forskningsverksamheten inte samtidigt framställer eller producerar vapen, för i dessa situationer kan forskningen anses utgöra en del av framställningen eller produktionen. Vad gäller allvar och klandervärdhet är forskning kring framställning eller produktion av vapen likvärdig med de gärningar som redan nämns i paragrafen. Samma synpunkter gäller också leverans av kemiska vapen. Det behöver inte föreskrivas någon särskild straffskala för dessa tillvägagångssätt utan den skala som redan ingår i paragraferna (fängelse i minst fyra månader och högst sex år) är tillämplig även på bedrivande av forskningsverksamhet.

Radiologiska vapen

Ledet skiljer sig från motsvarande led i rambeslutet från 2002 så till vida att ledet gäller även tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande eller användning av radiologiska vapen samt forskning om och utveckling av dem.

Som radiologiskt vapen kan allmänt taget anses en anordning som är planerad för att sprida ett radioaktivt ämne i miljön samt därigenom förorena miljön och orsaka skador och risker för människors liv och hälsa. Ett radiologiskt vapen skiljer sig från ett kärnvapen på så sätt att det förstnämnda inte innehåller tillräckligt material för att åstadkomma den kritiska massan, en kedjereaktion och en kärnexplosion.

I internationella åtaganden som är bindande för Finland finns en noggrannare definition av radiologiska vapen, som kan utnyttjas i detta sammanhang. Enligt artikel 1 stycke 4 punkt b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism avses med ”anordning” anordning för utspridning av radioaktivt ämne eller strålningsanläggning, som på grund av sina radiologiska egenskaper kan orsaka död, allvarlig kroppsskada eller avsevärd skada på egendom eller miljö.

Syftet med strålskyddslagen (592/1991) är enligt dess 1 § 1 mom. att förhindra och begränsa men för hälsan och andra skadliga verkningar som beror på strålning. Enligt 60 § 1 mom. i strålskyddslagen bestäms om straff för användning av strålning på ett sådant sätt att gärningen är ägnad att framkalla allmän fara för liv eller hälsa i 34 kap. 4, 5, 7 och 8 § i strafflagen. I de paragrafer som det hänvisas till föreskrivs att äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andra hälsa, vållande av allmän fara och grovt vållande av allmän fara är straffbart. Enligt 60 § 2 mom. i strålskyddslagen bestäms om straff för miljöförstöring som har begåtts i strid med denna lag eller stadganden eller bestämmelser som utfärdats med stöd av den i 48 kap. 1—4 § i strafflagen. I de paragrafer som det hänvisas till föreskrivs att miljöförstöring, grov miljöförstöring, miljöförseelse och miljöförstöring av oaktsamhet är straffbart. Enligt 60 § 3 mom. i strålskyddslagen bestäms om straff för ovarsam hantering av radioaktiva ämnen eller strålningsalstrande apparater i 44 kap. 12 § i strafflagen.

Av de brott som nämns i 60 § 1 och 2 mom. i strålskyddslagen nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte, äventyrande av andra hälsa (3 punkten), uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen (4 punkten), och grovt äventyrande av andras hälsa (5 punkten). I den punkt om grov miljöförstöring som det hänvisas till föreskrivs att sådan miljöförstöring, där gärningsmannen i miljön för eller släpper ut eller lämnar ett föremål eller ämne, strålning eller något annat sådant i strid med lag eller i strid med bestämmelser eller föreskrifter som utfärdats eller beslut i enskilda fall som meddelats med stöd av nämnda lagar och förordningar, eller utan sådant tillstånd som lagen förutsätter, eller i strid med tillståndsvillkor, är straffbar.

Enligt 48 kap. 2 § i strafflagen är det i övrigt fråga om grov miljöförstöring om vid miljöförstöring 1) den skada som vållats miljön eller hälsan, eller faran för sådan skada, är synnerligen stor med beaktande av den orsakade eller hotande skadans långvarighet, omfattning eller andra omständigheter, 2) avsevärd ekonomisk vinning eftersträvas, eller 3) brottet begås särskilt planmässigt. För att ett brott ska anses som grovt förutsätts dessutom att det bedömt som en helhet är grovt. I samband med genomförandet av rambeslutet ansågs (RP 44/2002 rd, s. 40/II och 41/I) att när man beaktar de omständigheter som gör miljöförstöring grov, bör de gärningar som avses i rambeslutet betraktas som grov miljöförstöring. Denna synpunkt gäller också i direktivet avsedda situationer där radiologiska vapen används och där skadans eller riskens storlek samt framför allt gärningarnas särskilda planmässighet framhävs.

I definitionen av anordning i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism nämns också orsakande av avsevärd skada på egendom. Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen kan grov skadegörelse begås i terroristiskt syfte. Om användningen av en radiologisk anordning orsakar sådan skada, kan det anses att den nämnda punkten täcker gärningen.

För ovarsam hantering, som det hänvisas till i 60 § 3 mom. i strålskyddslagen, döms enligt 44 kap. 12 § 3 punkten i strafflagen till böter eller fängelse i högst sex månader den som uppsåtligen eller av oaktsamhet i strid med lag eller en bestämmelse som utfärdats med stöd av lag eller annars på ett ovarsamt sätt använder, hanterar eller förvarar radioaktiva ämnen eller strålningsalstrande apparater så att gärningen är ägnad att orsaka fara för någon annans liv eller hälsa eller orsakar fara för någon annans egendom, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag. I 44 kap. 12 § i strafflagen avses med ”hantering” aktiva åtgärder eller förfaringssätt som riktar sig mot radioaktiva ämnen eller strålningsalstrande apparater (RP 17/2001 rd, s. 51/II). I 44 kap. 12 § 3 punkten i strafflagen ställs ett sådant villkor för straffbarhet för orsakande av fara som inte ingår i artikel 3.1 f i direktivet.

När Finland anslöt sig till den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism fogades en ny 12 a § om straffbart innehav av radioaktivt ämne till 44 kap. i strafflagen. Detta berodde på att artikel 2 stycke 1 i konventionen innehåller en förpliktelse att föreskriva att det är straffbart att använda eller inneha ett radioaktivt ämne eller en anordning med uppsåt att orsaka död eller allvarlig kroppsskada eller att orsaka avsevärd skada på egendom eller miljö. När det gäller användning skulle även sådana gärningar straffbeläggas där uppsåtet är att tvinga en fysisk eller juridisk person, en internationell organisation eller en stat att utföra eller avstå från att utföra en handling. När det gäller användning har brotten i artikel 2.1 alltså ett klart samband med terroristbrott på grund av begränsat terroristiskt syfte som uttryckts på detta sätt.

Enligt 44 kap. 12 a § i strafflagen ska den som innehar ett radioaktivt ämne utan att ändamålet, för vilket strålningen som härrör ur ämnet används, uppfyller villkoren för säkerhetstillståndet som föreskrivs i 16 § 2 mom. i strålskyddslagen, om inte strängare straff för gärningen föreskrivs någon annanstans i lag, för straffbart innehav av radioaktivt ämne dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

I 44 kap. 13 § i strafflagen föreskrivs att brott mot bestämmelserna om transport av farliga ämnen är straffbart. Enligt bestämmelsen ska den som uppsåtligen eller av grov oaktsamhet i strid med lagen om transport av farliga ämnen (719/1994) eller bestämmelser eller allmänna eller särskilda föreskrifter som utfärdats med stöd av den avsänder, avlämnar för lastning, skeppar, transporterar, kör, lastar, lossar, hanterar, har som bagage eller tillfälligt förvarar farliga ämnen så att förfarandet är ägnat att orsaka fara för någon annans liv eller hälsa eller orsakar fara för någon annans egendom, om inte strängare straff för gärningen bestäms någon annanstans i lag, för brott mot bestämmelserna om transport av farliga ämnen dömas till böter eller fängelse i högst två år. Enligt 3 § 1 mom. 1 punkten i lagen om transport av farliga ämnen avses med farliga ämnen i den lagen bland annat sådana ämnen som på grund av sin strålningsfarlighet kan medföra skada för människor, miljö eller egendom.

Ledets kriminaliseringsförpliktelser som gäller användning av radiologiska vapen blir uppfyllda genom att i 34 a kap. 1 mom. 3—5 i strafflagen, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte, nämns äventyrande av andras hälsa, grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten och grovt äventyrande av andras hälsa. I anslutning till definitionen av radiologiska vapen (anordningar) är även grov skadegörelse, som nämns i 34 a kap. 1 mom. 3 punkten i strafflagen, av betydelse. Ledet täcker emellertid utöver

användning även tillverkning, innehav, förvärv, transport och tillhandahållande av radiologiska vapen, samt forskning om och utveckling av sådana.

Ledet förutsätter inte att det uttryckligen föreskrivs att gärningen är straffbar som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Av denna orsak kan även 34 a kap. 2 § 2 punkten i strafflagen, som gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, vara av betydelse. Enligt den ska den bestraffas för förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överläter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen. Enligt lagens förarbeten avses med farliga föremål och ämnen vilket föremål eller ämne som helst som kan förorsaka allmän fara (RP 188/2002 rd, s. 45/II). Ämnet kan vara farligt t.ex. för att det är giftigt, frätande eller har någon annan liknande egenskap. Sålunda omfattas även radiologiska vapen av denna punkt.

34 a kap. 2 § 2 punkten utestänger gärningar som begåtts i terroristiskt syfte och som är straffbara enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten. Utestängningen är inte betydelsefull med tanke på radiologiska vapen och radioaktiva ämnen som används i dem, eftersom äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa och grov miljöförstöring som begåtts på ett visst sätt nämns i momentets övriga punkter. Dessutom föreslås i denna proposition att 2 § ändras så att förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte också kan utföras i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten.

34 a kap. 2 § 2 punkten i strafflagen gäller emellertid i enlighet med sin ordalydelse situationer där den som gör sig skyldig till ett förberedelsebrott har för avsikt att själv begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § i strafflagen. Detta framgår av uttrycket ”i avsikt att begå” i början av paragrafen. Ledet möjliggör inte ett sådant villkor för straffbarhet. Med stöd av artikel 14.3 ska dessutom försök vara straffbart med undantag för innehav. Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte uppfyller inte heller detta krav. 3 punkten, som behandlats ovan, gäller inte vapen som innehåller radioaktiva ämnen.

I fråga om gärningar som berör radiologiska vapen finns det fyra alternativa sätt att gå vidare. Det första är att straffbestämmelserna om radioaktiva ämnen och strålningsalstrande apparater ändras så att de utökas med nya tillvägagångssätt och att det hänvisas till de straffbestämmelser som föreslås bli ändrade i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt det andra alternativet införs det en ny straffbestämmelse om radiologiska vapen, som omfattar de gärningar som avses i ledet och till vilkas brottsbeteckningar det hänvisas till i det aktuella momentet. Det tredje alternativet är att komplettera 34 a kap. 2 § i strafflagen, som gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Det fjärde alternativet är föreskriva särskilt att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte är straffbara.

Att ändra straffbestämmelserna om radioaktiva ämnen och strålningsalstrande apparater kan inte betraktas som ett ändamålsenligt sätt att gå vidare. Det skulle uppenbarligen inte räcka att enbart foga de tillvägagångssätt som nämns i ledet och som saknas i straffbestämmelserna om strålningsfarliga ämnen till straffbestämmelserna eller någon av dem. Det är också en tolkningsfråga hur stora kompletteringar som måste göras, eftersom det trots motiveringen till regeringens proposition förblir i viss mån oklart vilken täckning till exempel ”hantering”, som nämns i 44 kap. 12 § i strafflagen, har. Straffbestämmelserna om strålningsfarliga ämnen utgör en helhet, som har sin bakgrund i strålskyddslagstiftningen och vars ändringsbehov det inte är möjligt att bedöma på ett övergripande sätt i detta sammanhang. Bestämmelserna innehåller dessutom sådana rekvisitfaktorer att några motsvarande inte ingår i ledet och enligt vilka gärningen till exempel ska vara ägnad att orsaka fara.

Vad beträffar en ny straffbestämmelse om radiologiska vapen straffbelades brott mot förbudet mot biologiska vapen i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002. Då hänvisades i synnerhet till artikel 4 i konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande (FördrS 14—15/1975). Av betydelse var även protokollet rörande förbud för användning i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser samt av bakteriologiska krigsmetoder (FördrS 23/1929).

I lagens förarbeten konstaterades då (s. 24/II) enligt rådets uttalande, som hänför sig till rambeslutet, ålägger rambeslutet inte medlemsstaterna en skyldighet att kriminalisera de handlingar som avses i artikel 1.1 f, om dessa inte utförs i avsikt att begå ett terroristbrott. Sålunda ansåg man då att det skulle vara nog att i fråga om biologiska vapen endast kriminalisera forskning och utveckling, tillverkning, innehav, anskaffning, transport, leverans och användning i terroristiskt syfte.

Enligt regeringens proposition skulle det emellertid ur lagstiftningsteknisk synvinkel ha varit otillfredsställande om en viss handling skulle vara straffbar endast om den utförs i terroristiskt syfte. En sådan lösning vore enligt propositionen inte heller i samklang med ordalydelsen i den föreslagna paragrafen om brott som begåtts i terroristiskt syfte, eftersom det i den föreslagna paragrafen hänvisas till redan existerande brottsbestämmelser. I regeringens proposition konstaterades vidare att den brottslighet som anknuter till biologiska vapen kan allmänt taget ses som allvarlig och att avsikten med förslaget är också att eliminera de luckor som finns inom området straffbart beteende i anslutning till farliga vapen.

De synpunkter som förts fram i samband med att brott mot förbudet mot biologiska vapen straffbelades är viktiga även när direktivet genomförs. Å andra sidan är förpliktelserna som gäller radiologiska vapen i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism klart uppfyllda då det i 44 kap. 12 a § i strafflagen föreskrevs att innehav av radioaktivt ämne är straffbart i vissa fall. Införs det en helt ny straffbestämmelse stöter man på samma problem som om de existerande straffbestämmelserna om radioaktiva ämnen ska ändras. I detta sammanhang går det inte att göra en total översyn av straffbestämmelserna i anslutning till strålskyddslagstiftningen, så att bestämmelserna skulle ändras utan hänsyn till den bakomliggande strålskyddslagstiftningen.

Att ändra strafflagens 34 a kap. 2 § om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, så att där föreskrivs om undantag som gäller radioaktiva ämnen, kan inte heller betraktas som en konsekvent lagstiftningslösning. Undantagen borde gälla inte bara att av gärningsmannen får inte förutsättas avsikt att begå i 1 § avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte och att försök ska vara straffbart, utan även tillvägagångssätten borde kompletteras. I 2 punkten ingår inte tillvägagångssätt som avser forskning och utveckling i enlighet med ledet.

Den lagstiftningslösning som verkar fungera bäst är att det i en ny bestämmelse föreskrivs att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte är straffbara. På så sätt kan man uppfylla de krav som den straffrättsliga legalitetsprincipen ställer på detaljerad beskrivning av tillvägagångssätten. Ledet kan också anses möjliggöra en sådan lagstiftningslösning. Direktivet förutsätter inte att förpliktelsen som gäller radiologiska vapen uppfylls så att ovan konstaterade brott som är av betydelse för hanteringen av radioaktiva ämnen tas in i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen. Dock måste man beakta att artikel 15.2 i direktivet förutsätter att brott som begåtts i terroristiskt syfte kan beläggas med frihetsstraff som är strängare än de som föreskrivs i nationell rätt för sådana brott i avsaknad av sådant uppsåt. Detta krav uppfylls i och med den straffskala som föreslås senare, då den jämförs med de ovan konstaterade straffskalorna för brott i anslutning till radioaktiva ämnen eller strålningsalstrande apparater.

Eftersom 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen på det sätt som konstaterats tidigare redan täcker användning av radioaktiva ämnen, borde den nya straffbestämmelsen om radiologiska vapen täcka endast de andra gärningar som nämns i ledet. De är tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande, utveckling och forskning. På samma sätt som i fråga om kemiska vapen och biologiska vapen, ska forskningsverksamheten bedrivas i syfte att tillverka radiologiska vapen.

Eftersom brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte straffbeläggs så att inga brott som redan för närvarande är straffbelagda straffbeläggs när de begås i terroristiskt syfte, är det inte motiverat att ta in bestämmelsen om radiologiska vapen i 34 a kap. 1 § i strafflagen, som gäller brott som begåtts i terroristiskt syfte. Gärningar avseende radiologiska vapen kan straffbeläggas i en ny 1 a § i kapitlet.

Att brott som begåtts i terroristiskt syfte och terroristbrott som avses i artikel 3 i direktivet fördelas på två paragrafer föranleder för det första behov av att komplettera de bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen där det hänvisas endast till 1 § med en hänvisning till 1 a §. Detta gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), ledande av terroristgrupp (3 § 1 mom.), främjande av en terroristgrupps verksamhet (4 § 1 mom.), meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §), deltagande i utbildning för ett terroristbrott (4 b §), rekrytering för ett terroristbrott (4 c §), finansiering av terrorism (5 § 2 mom.), resa i syfte att begå ett terroristbrott (5 b § 1 mom.), definition av terroristgrupp (6 § 2 mom.) och straffansvar för juridiska personer (8 § 2 mom.). Att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte straffbeläggs särskilt i en egen straffbestämmelse förutsätter också kompletteringar av 10 kap. i tvångsmedelslagen när det gäller bestämmelserna om teleavlyssning (3 §) och bostadsavlyssning (17 §) samt av 5 kap. i polislagen när det gäller bestämmelserna om hemligt inhämtande av information för att avslöja brott (3 §) och teleavlyssning (5 §).

När man bedömer hur straffskalan för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte borde se ut, kan man beakta straffskalorna i 34 a kap. 1 § i strafflagen. Användning av radiologiskt vapen bestraffas i enlighet med vad som konstaterats tidigare med stöd av 1 § 1 mom. 3 punkten om äventyrande av andras hälsa (skalan är fängelse i fyra månader—sex år), 1 mom. 4 punkten om grov miljöförstöring (skalan är fängelse i fyra månader—åtta år) eller 1 mom. 5 punkten om grovt äventyrande av andras hälsa (skalan är fängelse i två år—tolv år). I den mån som användningen av radiologiska vapen kan skada egendom, är 1 mom. 3 punkten och straffskalan där av betydelse i anslutning till grov skadegörelse.

För brott mot förbudet mot kemiska vapen och brott mot förbudet mot biologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte döms å andra sidan till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år med stöd av 1 mom. 4 punkten. Genom gärningar avseende radiologiska vapen kan man orsaka omfattande skada och risk genom att släppa ut strålning i miljön. För en bred straffskala talar å andra sidan det att gärningarna kan avvika avsevärt från varandra när det gäller deras allvar. När man dessutom beaktar att användning av radiologiska vapen i princip kan betraktas som den allvarligaste gärningen som hänför sig till vapnen och att straffskalan för grovt äventyrande av andras hälsa därför kan vara strängare än för andra gärningar som hänför sig till radiologiska vapen, kan straffskalan enligt den sistnämnda punkten betraktas som lämplig för dessa andra gärningar. För brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte kan sålunda dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Nukleära vapen

Ledet avviker från rambeslutet från 2002 även så till vida att den omfattar forskning och utveckling som gäller nukleära vapen. I motsvarande led i rambeslutet nämns redan tillverkning, innehav, förvärv, transport, tillhandahållande och användning av kärnvapen.

RP 30/2018 rd

Beträffande de gärningar avseende kärnvapen som ingick redan i rambeslutet från 2002 konstateras i lagens förarbeten (RP 188/2002 rd s. 42/I) att det är fråga om kärnladdningsbrott. Nämda gärning straffbeläggs i stöd av 34 kap. 6 § i strafflagen. Enligt 1 mom. ska den som för in i Finland eller som tillverkar eller spränger en kärnladdning eller innehar en sådan, för kärnladdningsbrott dömas till fängelse i minst två år och högst tio år. Enligt 2 mom. döms för kärnladdningsbrott också den som spränger en kärnladdning i Antarktis.

När man jämför de tillvägagångssätt som nämns i 34 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen med dem som nämns i artikel 3.1 f kan man konstatera att momentet inte innehåller förvärv, transport, tillhandahållande, forskning eller utveckling. Av denna orsak är det nödvändigt att bedöma huruvida dessa tillvägagångssätt täcks genom andra straffbestämmelser.

34 a kap. 2 § i strafflagen, som gäller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, innehåller tillvägagångssätt som avser sprängämnen (2 punkten) och kärnladdningar (3 punkten). Utifrån lagens förarbeten (RP 188/2002 rd, s. 44/II och 45/I) är det möjligt att avsikten är att med sprängämnen i 2 § 2 punkten täcka även gärningar som hänför sig till kärnladdningar. I enlighet med vad som konstaterats tidigare täcker gärningarna i 2 § 3 punkten inte sådan forskning som avses i ledet. När man dessutom beaktar att 34 a kap. 2 § i strafflagen förutsätter att gärningen utförs av den som har för avsikt att begå ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, och att försök till förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte inte är straffbart, täcker 34 a kap. 2 § i strafflagen inte de gärningar avseende nukleära vapen som det nu är fråga om.

I 44 kap. 11 § i straffbeläggs brott mot bestämmelserna om explosiva varor, som är ett brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen när det begås uppsåtligt och i terroristiskt syfte. Enligt 44 kap. 11 § 1 mom. 2 punkten är det på vissa villkor straffbart att tillverka, importera, använda, överföra, släppa ut på marknaden, överlåta, inneha, lagra, förvara eller förstöra explosiva varor. Av förarbetena till 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen (RP 188/2002 rd, s. 34 och 35) framgår inte att avsikten med punkten skulle vara att täcka gärningar i anslutning till kärnladdningar. Inte heller av motiveringen till 44 kap. 11 § i strafflagen (RP 17/2001 rd, s. 49—51) framgår att 2 punkten skulle omfatta sådana explosiva varor. Man bör lägga märke till att för brott mot bestämmelserna om explosiva varor döms till böter eller fängelse i högst två år, så gärningen avviker avsevärt från kärnladdningsbrott även vad allvaret beträffar.

På grund av det som konstaterats är det skäl att komplettera strafflagens 34 kap. 6 § 1 mom. om kärnladdningsbrott, så att det innefattar ledets alla gärningar avseende kärnladdningar. Även i detta fall är följden att gärningarna blir straffbara även i andra fall än när de begåtts i terroristiskt syfte. Detta är emellertid motiverat eftersom brottslighet som hänför sig till nukleära vapen är av allvarlig karaktär och därför finns det särskild orsak att se till att straffbestämmelsen är heltäckande. Det är också svårt att hitta någon orsak till att det finns mer heltäckande straffbestämmelser om brott mot bestämmelserna om explosiva varor, som är ett lindrigare brott än kärnladdningsbrott. Eftersom gärningar som avser kärnladdningar är synnerligen farliga kan straffskalan i 34 kap. 6 § i strafflagen (fängelse i minst två och högst tio år) inte betraktas som för sträng för de nya gärningar som ska tas in i 1 mom. Straffskalans bredd gör det också möjligt att beakta gärningarnas olika allvar tillräckligt.

Artikel 3.1 g och h

Artikel 3.1 g gäller utsläpp av farliga ämnen eller orsakande av brand, översvämningar eller explosioner som utsätter människoliv för fara. Led h förutsätter att som terroristbrott definieras störande eller avbrytande av försörjningen av vatten, elkraft eller andra grundläggande naturresurser, som utsätter människoliv för fara, när det begåtts i terroristiskt syfte.

Utifrån det som konstaterades i samband med genomförandet av motsvarande led i rambeslutet från 2002 (RP 188/2002 rd, s. 36/II och 37/II) är motsvarande brott enligt den finska strafflagen sabotage, grovt sabotage, grov skadegörelse, äventyrande av andras hälsa, grovt äventyrande av andras hälsa och grov miljöförstöring. Dessa brott nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 3—5 punkten i strafflagen så att i fråga om grov miljöförstöring förutsätts uppsåt och av tillvägagångssätten kommer då endast det som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i fråga. Leden förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 3.1 i

Jämfört med rambeslutet från 2002 har ledet ändrats så att det gäller vissa allvarliga nätbrott. Enligt ledet ska som terroristbrott definieras olaglig systemstörning enligt vad som avses i artikel 4 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU, i fall där artikel 9.3 eller 9.4 b eller c i det direktivet är tillämplig, och olaglig datastörning enligt vad som avses i artikel 5 i samma direktiv, i fall där artikel 9.4 c i det direktivet är tillämplig, när de begås i terroristiskt syfte.

Enligt artikel 9.3 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2013/40/EU om angrepp mot informationssystem och om ersättande av rådets rambeslut 2005/222/RIF (nedan ”nätbrottsdirektivet”), som det hänvisas till i ledet, ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de brott som avses i artiklarna 4 och 5 är belagda med ett maximistraff på minst tre års fängelse när de begås uppsåtligen och när ett betydande antal informationssystem har påverkats genom användning av ett verktyg som avses i artikel 7 och som har utformats eller anpassats i första hand för detta syfte. Enligt artikel 9.4 i nätbrottsdirektivet ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att se till att de brott som avses i artiklarna 4 och 5 är belagda med ett maximistraff på minst fem års fängelse när de förorsakar allvarlig skada (led b) eller begås mot ett informationssystem som utgör kritisk infrastruktur (led c).

De straffrättsliga förpliktelseerna i nätbrottsdirektivet har satts i kraft i Finland genom lagen om ändring av strafflagen (368/2015), som trädde i kraft den 4 september 2015. Såsom framgår av regeringens proposition om genomförande av direktivet (RP 232/2014 rd, s. 13/II och 14/I) är gärningar som motsvarar artikel 4 i direktivet störande av post- och teletrafik, som straffbelagts i 38 kap. 5 § i strafflagen, och systemstörning, som straffbelagts i 7 a §.

Enligt 38 kap. 5 § i strafflagen ska den som genom att ingripa i en för posttrafik eller för tele- eller radiokommunikationer använd anordnings funktion, genom att med en radioanläggning eller över ett telenät av okynne sända störande meddelanden eller på något annat motsvarande sätt obehörigen hindrar eller stör posttrafik eller tele- eller radiokommunikationer, för störande av post- och teletrafik dömas till böter eller fängelse i högst två år.

Enligt 38 kap. 7 a § i strafflagen ska den som i syfte att orsaka någon annan olägenhet eller ekonomisk skada genom att mata in, överföra, skada, ändra eller undertrycka data eller på något annat med dessa jämförbart sätt obehörigen hindrar ett informationssystemets funktion eller orsakar allvarliga störningar i det, för systemstörning dömas till böter eller fängelse i högst två år.

På grund av artikel 9.3 i nätbrottsdirektivet ändrades strafflagens 38 kap. 6 § 1 mom. om grovt störande av post- och teletrafik och 38 kap. 7 b § 1 mom. om grov systemstörning genom att till dem fogades en 3 punkt om fall där brottet begås som ett led i verksamhet där ett betydande antal informationssystem har påverkats genom användning av sådana apparater, datorprogram eller programinstruktioner som avses i 34 kap. 9 a § 1 punkten underpunkt a eller sådana lösenord, åtkomstkoder eller andra motsvarande uppgifter som avses i 9 a § 1 punkten underpunkt b.

På grund av artikel 9.4 b i nätbrottsdirektivet fogades till strafflagens 38 kap. 6 § 1 mom. om grovt störande av post- och teletrafik en ny 5 punkt, enligt vilken gärningen kan bli grov om genom brottet vållas synnerligen kännbar olägenhet eller ekonomisk skada. Motsvarande ändring behövde inte göras i 38 kap. 7 b § om grov systemstörning, eftersom enligt dess 1 mom. 1 punkten kan gärningen bli grov om synnerligen kännbar olägenhet eller ekonomisk skada vållats.

På grund av artikel 9.4 c i nätbrottsdirektivet fogades till strafflagens 38 kap. 6 § 1 mom. om grovt störande av post- och teletrafik en ny 6 punkt, enligt vilken gärningen kan bli grov, om brottet riktar sig mot en apparat, ett informationssystem eller kommunikation vars skadande äventyrar energiförsörjningen, den allmänna hälso- och sjukvården, försvaret, rättsvården eller någon annan med dessa jämförbar viktig samhällsfunktion. På grund av samma led fogades till 38 kap. 7 b § 1 mom. om grov systemstörning en 5 punkt, enligt vilken gärningen kan bli grov, om brottet riktar sig mot ett informationssystem vars skadande äventyrar energiförsörjningen, den allmänna hälso- och sjukvården, försvaret, rättsvården eller någon annan med dessa jämförbar viktig samhällsfunktion. För grovt störande av post- och teletrafik och grov systemstörning döms till fängelse i minst fyra månader och högst fem år.

På grund av artikel 5 i nätbrottsdirektivet straffbelades i samband med genomförandet av direktivet i 35 kap. i strafflagen dataskadegörelse (3 a §), grov dataskadegörelse (3 b §) och lindrig dataskadegörelse (3 c §). För dataskadegörelse ska den dömas till böter eller fängelse i högst två år som i syfte att skada någon annan obehörigen förstör, försämrar, döljer, skadar, ändrar, gör det omöjligt att komma åt eller hemlighåller information som har upptagits på ett datamedium eller någon annan upptagning eller data i ett informationssystem.

På grund av artikel 9.4 c i nätbrottsdirektivet intogs i strafflagens 35 kap. 3 b § 1 mom. om grov dataskadegörelse en 4 punkt, enligt vilken gärningen kan bli grov, om brottet riktar sig mot ett informationssystem vars skadande äventyrar energiförsörjningen, den allmänna hälso- och sjukvården, försvaret, rättsvården eller någon annan med dessa jämförbar viktig samhällsfunktion. För grov dataskadegörelse döms till fängelse i minst fyra månader och högst fem år.

Ledet förutsätter att det till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen fogas grovt störande av post- och teletrafik, som avses i 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 och 6 punkten i strafflagen, grov systemstörning, som avses i 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 och 5 punkten i strafflagen, samt grov dataskadegörelse, som avses i 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten i strafflagen.

Artikel 15.2 i direktivet förutsätter att brotten i fråga i den nationella lagstiftningen beläggs med strängare straff än de som föreskrivs för sådana brott i avsaknad av terroristiskt uppsåt. Detta betyder att det maximala fängelsestraffet för grovt störande av post- och teletrafik, grov systemstörning och grov dataskadegörelse som begåtts i terroristiskt syfte måste överstiga fem år.

34 a kap. 1 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen gäller gärningar, för vilka döms till fängelse i högst fyra år när de begås utan terroristiskt syfte. Enligt punkten är straffet fängelse i minst fyra månader och högst sex år. I 4 punkten nämns åter brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen och grov miljöförstöring, för vilka döms till fängelse i minst fyra månader och högst sex år, när de begåtts utan terroristiskt syfte. Enligt den sistnämnda punkten är straffet fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Maximistraffet på fem år för nätbrotten i fråga är exceptionellt och motsvarar inte maximistraffet för de brott som nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 3 och 4 punkten i strafflagen. Av denna orsak föreslås att när de aktuella allvarliga nätbrotten begåtts i terroristiskt syfte ska straffet

vara fängelse i minst fyra månader och högst sju år. En punkt som gäller dessa brott placeras efter 3 punkten, varvid den nuvarande 4—7 punkten blir 5—8 punkt.

Artikel 3.1 j

Ledet gäller hot om att begå någon av de gärningar som anges i leden a—i. I rambeslutet från 2002 ingår motsvarande led i artikel 1.1 i. När led i om vissa nätbrott togs in i direktivet ledde det till att ledets bokstavsbeteckning ändrades. Samtidigt har ledets innehåll ändrats så att det omfattar även de där nätbrotten.

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 uppfylldes förpliktelsen i artikel 1.1 i i rambeslutet genom att i 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen straffbelades olaga hot (25 kap. 7 § i strafflagen) och falskt alarm (34 kap. 10 § i strafflagen) i terroristiskt syfte. Dessutom konstaterades att hot kan utgöra tillvägagångssätt i fråga om något annat brott, och hotet bedöms då enligt rekvisitet för det brottet. Här hänvisades till att när det gäller till exempel trafiksabotage och kapning är ett tillvägagångssätt att hota med våld. (RP 188/2002 rd, s. 33).

Enligt 25 kap. 7 § i strafflagen gör den sig skyldig till olaga hot som lyfter vapen mot någon eller på något annat sätt hotar någon med brott under sådana omständigheter att den hotade har grundad anledning att frukta för att hans egen eller någon annans personliga säkerhet eller egendom är i allvarliga fara.

Enligt 34 kap. 10 § i strafflagen gör den sig skyldig till falskt alarm som beträffande en bomb, en eldsvåda, sjönöd, en storolycka eller annan sådan nöd eller fara gör en grundlös anmälan, som är ägnad att utlösa räddnings- eller säkerhetsåtgärder eller väcka panik.

Trots att kretsen av terroristbrott enligt direktivet är någon vidare än brotten enligt rambeslutet, kan den bedömning som gjordes i samband med genomförandet av rambeslutet fortfarande anses stämma. När det gäller olaga hot bör man lägga märke till att tillvägagångssättet är tämligen öppet ("på något annat sätt hotar") och att följderna av gärningen också kan vara fara för egendom. "Egendom" är åter ett begrepp med mycket bred täckning. Även de händelser som är föremål för falskt alarm är tämligen öppet definierade ("annan sådan ... fara"). Av följderna av falskt alarm är eventuellt väckande av panik utmärkande för just terroristbrott. Det kan inte anses att ledet förutsätter ändringar i lagstiftningen.

Artikel 3.2

Enligt artikel 3.2 är de syften som avses i punkt 1 följande: a) Injaga allvarlig fruktan hos en befolkning. b) Otillbörligen tvinga ett offentligt organ eller en internationell organisation att utföra eller att avstå från att utföra en viss handling. c) Allvarligt destabilisera eller förstöra de grundläggande politiska, konstitutionella, ekonomiska eller sociala strukturerna i ett land eller i en internationell organisation.

Punkten som gäller terroristiskt syfte motsvarar ordagrant artikel 1.1 i rambeslutet från 2002. I samband med genomförandet av rambeslutet togs en definition av terroristiskt syfte in i 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen. Enligt den har en gärningsman terroristiskt syfte om han eller hon har för avsikt att 1) injaga allvarlig fruktan hos en befolkning, 2) obehörigen tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat eller en internationell organisation att göra, tåla eller underlåta att göra något, 3) obehörigen upphäva eller ändra en stats konstitution eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomi eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada, eller 4) tillfoga en internationell organi-

sations ekonomi eller de övriga grundläggande strukturerna i en sådan organisation synnerligen stor skada. Det har inte framkommit någon orsak att ändra definitionen.

Artikel 4. *Brott med anknytning till en terroristgrupp.* Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande gärningar, om de begås uppsåtligen, är straffbara:

a) Att leda en terroristgrupp.

b) Att delta i en terroristgrupps verksamhet, inbegripet att förse den med information eller materiella resurser eller att bidra med någon form av finansiering av dess verksamhet, med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till terroristgruppens brottsliga verksamhet.

Artikeln motsvarar ordagrant artikel 2.2 i rambeslutet från 2002. I samband med det nationella genomförandet av rambeslutet straffbelades i 34 a kap. 3 § i strafflagen ledande av terroristgrupp och i 4 § främjande av en terroristgrupps verksamhet. Av lagens förarbeten (RP 188/2002 rd, s. 43/II och 44/I) framgår dessutom att artikel 2 i rambeslutet bidrog till att i 2 § straffbeläggs förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, även om rambeslutet och direktivet inte förutsätts att förberedelse straffbeläggs separat.

Ledande av terroristgrupp

Enligt 34 a kap. 3 § 1 mom. i strafflagen ska för ledande av terroristgrupp dömas till fängelse i minst två och högst tolv år den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §. Enligt 34 a kap. 3 § 2 mom. i strafflagen ska den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet endast har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 1 punkten för ledande av terroristgrupp dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år. I 3 mom. konstateras att den som döms för ledande av terroristgrupp ska också dömas för ett i 1 § avsett brott som personen i fråga själv har begått eller under personens ledning har begåtts i terroristgruppens verksamhet eller för ett straffbart försök till ett sådant brott eller för ett i 2 § avsett brott.

Innehållet i 34 a kap. 3 § och paragrafens uppbyggnad hänför sig till artikel 5.3 om sanktioner i rambeslutet från 2002. Artikel 15.3 i direktivet har delvis samma ordalydelse. Den första meningen i direktivets punkt motsvarar den första meningen i rambeslutets punkt. Enligt den ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att brott som anges i artikel 4 beläggs med frihetsstraff, med ett maximistraff på minst femton år för det brott som avses i artikel 4 a och på minst åtta år för de brott som avses i artikel 4 b. I den andra meningen i direktivet konstateras att om det terroristbrott som avses i artikel 3.1 j begås av en person som leder en terroristgrupp enligt artikel 4 a ska maximistraffet vara minst åtta år. Det sistnämnda ledet gäller hot om att begå någon av de gärningar som anges i leden a—i. I motsvarande mening i rambeslutet sägs att när det brott som är angivet i artikel 2.2 a endast avser handlingar enligt artikel 1.1 i, skall maximistraffet vara minst 8 år. De senare meningarna i punkterna avviker från varandra så till vida att i direktivet nämns som gärningsman en person som leder en terroristgrupp.

När man bedömer behoven av att ändra bestämmelserna om ledande av en terroristgrupp måste man dessutom beakta artikel 13 i direktivet, där det sägs att för att en gärning som avses i artikel 4 ska vara straffbar ska det inte vara nödvändigt att ett terroristbrott faktiskt har begåtts. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i rambeslutet från 2002. Med ”terroristbrott” (”terrorist offence”) avses även i detta sammanhang de brott som avses i artikel 3 i direktivet och som motsvaras av de brott som straffbelagts i 34 a kap. 1 § (brott som begåtts i terrorist-

iskt syfte) i strafflagen och det brott som enligt denna proposition straffbeläggs i den nya 34 a kap. 1 a § (brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte).

När rambeslutet från 2002 genomfördes i Finland ansågs det motiverat och möjligt att för kriminalisering av ledande av terroristgrupp kräva att det i gruppens verksamhet också begås ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Detta motiverades (RP 188/2002 rd, s. 46/II) för det första med att i praktiken kan man inte tänka sig att någon person skulle dömas för ledning av terroristgrupp i en situation då gruppen ännu inte har begått något brott. Ledande som begrepp förefaller kräva att gruppen har bedrivit någon verksamhet som visar att den uttryckligen är en terroristgrupp. Enligt regeringens proposition kom detta också indirekt fram av rambeslutet. Den mildare straffskalan, ett maximistraff på åtta år, hade reserverats för situationer då ledande av terroristgrupp endast avser hot, dvs. situationer där det lindrigaste av de brott som anges i brottsförteckningen i artikel 1.1 har begåtts. Om avsikten i rambeslutet hade varit att införa en skyldighet att straffbelägga ledande också när inte ens ett hot har ägt rum, skulle detta ha beaktats i rambeslutet genom en lindrigare straffskala för sådana fall.

Å andra sidan utsträcktes kriminaliseringen av ledande av terroristgrupp i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 också till fall där det brott som begåtts i gruppens verksamhet är förberedelse enligt 34 a kap. 2 § i strafflagen till brott som begås i terroristiskt syfte. Enligt nämnda bestämmelse är det straffbart att gärningsmannen i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. 1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott, 2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen, eller 3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen.

Utifrån artikel 5.3 i rambeslutet från 2002 och bestämmelserna om gemensamt straff 7 kap. i strafflagen stannade man i samband med införandet av 34 a kap. 3 § i strafflagen för maximistraffen på tolv och sex år i 1 och 2 mom. Med dem uppnåddes de maximistraff som rambeslutet förutsatte och uppnås de maximistraff som direktivet förutsätter med beaktande av bestämmelserna i 7 kap. 1 och 2 § i strafflagen.

I den andra meningen i artikel 15.3 i direktivet nämns som gärningsman särskilt ledaren för en terroristgrupp. Redan i samband med genomförandet av rambeslutet har man utgått ifrån att kraven på maximistraff täcker situationer där ett brott som begåtts i terroristiskt syfte begås i gruppens verksamhet oberoende av gärningsman. Ledaren för en terroristgrupp kan anses ansvarig för gruppens verksamhet. Å andra sidan är det inte heller någon naturlig utgångspunkt att gruppens ledare själv begår de brott som begås i gruppens verksamhet. Sålunda är det fortfarande motiverat att utgå ifrån att maximistraffen enligt paragrafen gäller situationer där ett brott har begåtts i gruppens verksamhet oberoende av gärningsman.

Av artikel 13 i direktivet följer emellertid att även ledande av en sådan terroristgrupp måste straffbeläggas i vars verksamhet det ännu inte har begåtts något terroristbrott, dvs. någon gärning som straffbelagts i 34 a kap. 1 § i strafflagen eller som enligt denna proposition straffbeläggs i den nya 34 a kap. 1 a §. Detta är motiverat trots att de lagstiftningslösningar beträffande ledande av terroristgrupp som antogs i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 delvis baserade sig på motsatt åsikt. De byggde dock i synnerhet på de krav på maximistraff som behandlats ovan. Ledande av terroristgrupp kan även på grundval av definitionen av grupp som sådan betraktas som en mycket farlig, allvarlig och klandervärd gärning.

Man måste emellertid beakta att i 34 a kap. 3 § 1 mom. i strafflagen straffbeläggs redan ledande av en sådan grupp i vars verksamhet har begåtts förberedelse till brott som begås i ter-

roristiskt syfte. Då har det ännu inte utförts något brott som begåtts i terroristiskt syfte eller något i denna proposition avsett brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, men åtminstone någon i gruppen handlar eller har handlat för att begå ett sådant brott. I 34 a kap. 2 § i strafflagen beskrivs heltäckande och med beaktande av den straffrättsliga legalitetsprincipen samt exakt avgränsat de förberedande åtgärder som är av betydelse för brott som begåtts i terroristiskt syfte eller brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. För att uppfylla förpliktelserna i artikel 13 i direktivet är det tillräckligt att det i 34 a kap. 3 § 1 mom. hänvisas till brott som avses i 2 §.

Enligt definitionen i artikel 2.3 i direktivet handlar en terroristgrupp för att begå terroristbrott, som är samtliga brott enligt 34 a kap. 1 § i strafflagen och även brott enligt den nya 1 a § som föreslås i denna proposition. Detta måste beaktas när man bedömer om den nuvarande regleringen är tillräcklig med tanke på kriminaliseringen av ledande av terroristgrupp. Enligt 34 a kap. 2 § i strafflagen är det inte straffbart som förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte att gärningsmannen handlar för att begå ett i 1 § 1 mom. 1 punkten avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte. För att uppfylla direktivets förpliktelse är det skäl att stryka denna begränsning. Ändringen kan anses motiverat också därför att de brott som straffbelagts i 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten är allvarliga brott, för vilka döms till fängelse i minst fyra månader och högst tre år, och vilka även kan föregås av förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (till exempel överenskommelse eller plan enligt 2 § 1 punkten). Redan ovan har det konstaterats att bestämmelse om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte behöver ändras så att där hänvisas även till den nya 1 a § som gäller brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Deltagande i en terroristgrupps verksamhet

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 straffbelades i 34 a kap. 4 § 1 mom. strafflagen främjande av en terroristgrupps verksamhet, som trots benämningen uppfyllde förpliktelsen i artikel 2.2 b i rambeslutet att straffbelägga deltagande i en terroristgrupps verksamhet. I synnerhet på grund av den straffrättsliga legalitetsprincipen som förutsätter att straffbestämmelser är noggrant avgränsade föreskrivs i paragrafen betydligt mer detaljerat om straffbar verksamhet än i rambeslutets punkt och den motsvarande punkten i direktivet. När Finland anslöt sig till Europarådets konvention ändrades momentet så att tillvägagångssätten som gäller meddelande av utbildning och rekrytering separerades till egna paragrafer. Samtidigt utvidgades kriminaliseringen av de nämnda gärningarna till att avse även rekrytering och utbildning av en enskild person.

På samma sätt som artikel 5.3 i rambeslutet från 2002 förutsätter artikel 15.3 i direktivet att maximistraffet för deltagande i en terroristgrupps verksamhet ska vara fängelse i minst åtta år.

För främjande av en terroristgrupps verksamhet döms enligt 34 a kap. 4 § 1 mom. i strafflagen till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år den som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet 1) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen, 2) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, 3) skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp, 4) har hand om en terroristgrupps viktiga ekonomiska angelägenheter eller ger ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, eller 5) begår ett brott som avses i 32 kap.

6 eller 7 § (penningtvätt eller grov penningtvätt). Momentet tillämpas inte, om gärningen utgör brott enligt 34 a kap. 1 eller 2 § i strafflagen eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag.

I ledet i rambeslutet från 2002 och i ledet i direktivet nämns också finansiering av en terroristgrupps verksamhet. I samband med genomförandet av rambeslutet intogs bestämmelser om finansiering av terrorism i 34 a kap. 5 § i strafflagen. Då konstaterades att bestämmelser om finansiering av terrorism, som ska ses som ett specialfall av deltagande i en terroristgrupps verksamhet, ingår i den nämnda paragrafen (RP 188/2002 rd, s. 51/II), enligt vilket straffet är fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. År 2015 har 34 a kap. 5 § i strafflagen kompletterats så att finansiering av alla andra terroristbrott är straffbelagd som finansiering av terrorism. Detta gäller alltså även finansiering av främjande av en terroristgrupps verksamhet, som straffbelagts i 4 §.

Samtidigt som 34 a kap. 5 § kompletterades straffbelades separat finansiering av terroristgrupp i en ny 5 a §. Enligt motiveringen hänförde sig den nya straffbestämmelsen ändå inte till uppfyllandet av förpliktelse i rambeslutet från 2002. Eftersom det inte heller är fråga om finansiering av terroristbrott, blev straffskalan lindrigare (böter — fängelse i tre år) än i 5 §. (RP 18/2014, s. 20/II och 21)

När det gäller deltagande i en terroristgrupps verksamhet bör man lägga märke till att utöver ledande av en terroristgrupp och främjande av en terroristgrupps verksamhet kan även andra brott enligt 34 a kap. i strafflagen begås i en terroristgrupps verksamhet. På grund av skrivsättet är straffbestämmelserna tillämpliga på brott som personer begår såväl ensamma som på en grups vägnar. Detta gäller förutom finansiering av terrorism till exempel förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (2 §), meddelande av utbildning för ett terroristbrott (4 a §) och rekrytering för ett terroristbrott (4 c §). I rekryteringsparagrafen nämns dessutom som ett tillvägagångssätt uttryckligen att grunda eller organisera en terroristgrupp eller att värva eller försöka värva medlemmar till en terroristgrupp. För dessa gärningar är det föreskrivna maximistraffet fängelse i åtta år på det sätt som förutsätts i artikel 15.3 i direktivet.

Varken led b eller direktivet i övrigt förutsätter att hörande till en terroristgrupp eller en terroristorganisation eller någon annan sådan organisation i sig kriminaliseras. Någon sådan förpliktelse ingår inte heller i andra internationella dokument om terroristbrott. När det gäller ett sådant tillvägagångssätt väcks för det första frågan om vad som avses med ”hörande” och hur det påvisas. Organisationerna i fråga för inga register eller förteckningar över personer som deltar i deras verksamhet och ger inte dem som deltar i verksamheten några dokument som visar att de hör till organisationen, och av vilka man formellt skulle kunna sluta sig till att de hör till organisationen. Det är rentav möjligt att tolka ”hörande” så att det omfattar till exempel vistelse och umgänge tillsammans med personer som hör till en terroristgrupp utan att man på något sätt deltar i deras brottsliga verksamhet.

När det gäller hörande till en terroristorganisation måste man lägga märke till att den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter att den gärning som straffbeläggs är exakt och noggrant avgränsad. Grundlagsutskottet har i flertalet utlåtanden om terroristbrott (till exempel GrUU 26/2014 rd, 37/2016 rd och 56/2016 rd) fäst särskild uppmärksamhet vid denna princip, som förutsätter att brottsrekvisitet ska anges tillräckligt exakt i lagen så att det utifrån lydelsen går att sluta sig till om en åtgärd eller försummelse är straffbar eller inte. Laglighetsprincipen kan också anses förutsätta att den straffbara åtgärden eller försummelsen framgår på ett sätt som kan upptäckas utifrån. Grundlagsutskottet har också fäst uppmärksamhet vid att straffbarheten för terroristbrott placeras mycket långt från det egentliga terroristbrottet utan att någon fara för att ett terroristbrott ska genomföras föreligger (GrUU 56/2016 rd, s. 8). Grundlagsutskottets

synpunkter framhävs i situationer där internationella åtaganden inte förutsätter att någon viss verksamhet straffbeläggs.

Hörande till en terroristorganisation framgår på ett noggrant avgränsat och verifierbart sätt av terroristbrott som begåtts i organisationens verksamhet. Det finns väldigt många typer av terroristbrott, de kan ligga mycket långt från ett brott som begåtts i terroristiskt syfte och genom dem kan i stor utsträckning straffbeläggas gärningar av betydelse som föregår ett sådant brott. Förutom ledande av en terroristgrupp och främjande av en terroristgrupp omfattar de även sådan förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte som gjorts inom ramen för terroristorganisationen, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, finansiering av terroristgrupp och resebrott. Även det nya terroristbrott som föreslås straffbeläggas i denna proposition, dvs. brott som främjar resebrott, kan i praktiken begås inom ramen för en terroristorganisations verksamhet, i synnerhet därför att man genom det uttryckligen, i enlighet med brottsrekvisitet, främjar ett brott som begås av någon annan.

Behovet av och möjligheterna att straffbelägga hörande till en terroristgrupp bedömdes 2015 när tilläggsprotokollet till Europarådets konvention bereddes. Till stor del på grund av de ovan nämnda problemen med att den straffrättsliga regleringen ska vara noggrant avgränsad var slutresultatet av förhandlingarna att ingen förpliktelse att straffbelägga hörande till en terroristgrupp intogs i tilläggsprotokollet. Artikel 2 i tilläggsprotokollet innehåller en förpliktelse att straffbelägga deltagande i en sammanslutning eller grupp i terroristiskt syfte. För att Finland ska kunna ansluta sig till tilläggsprotokollet förutsätts att den finska lagstiftningen uppfyller tilläggsprotokollets krav. När anslutningen bereds kommer det också att granskas huruvida lagstiftningen i Finland är på den nivå som artikeln i fråga förutsätter.

Led b förutsätter, med beaktande av artikel 2.3 om definition av terroristgrupp och artikel 3 om terroristbrott, att 34 a kap. 4 § 1 mom. kompletteras så att främjande av en terroristgrupps verksamhet också kan begås för att främja brottslig verksamhet som avses i förslaget till ny 1 a §. Dessutom har det konstaterats i samband med artikel 3 ovan att det vore skäl att ändra ”en stat” i början av 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen till ”ett land”. Härav följer behov av motsvarande ändring i 4 § 1 mom. 3 punkten, som gäller information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation.

Artikel 5. Offentlig uppmaning till terrorism. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att spridande, eller tillgängliggörande för allmänheten på annat sätt, oavsett metod, såväl på som utanför internet, av ett meddelande i syfte att anstifta till något av de brott som anges i artikel 3.1 a—i utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligt, om detta handlande, direkt eller indirekt, till exempel genom förhärlikande av terroristgärningar, förespråkar utförandet av terroristbrott och därigenom medför fara för att ett eller flera sådana brott begås.

Genom artikel 1 i rambeslutet från 2008, som genomförde förpliktelseerna i Europarådets konvention i Europeiska unionen, har artikel 3 i rambeslutet från 2002 redan ändrats så att medlemsstaterna har ålagts att straffbelägga offentlig uppmaning till terrorism. I rambeslutet från 2008 har dock offentlig uppmaning till terrorism beskrivits något mer allmänt än i den nu aktuella artikeln i direktivet. Enligt rambeslutet avses med offentlig uppmaning till terroristbrott att sprida eller på annat sätt göra ett meddelande tillgängligt för allmänheten i syfte att anstifta till något av de brott som anges i artikel 1.1 a—h, om detta handlings sätt, oavsett om det är fråga om att direkt förespråka terroristbrott eller inte, medför fara för att ett eller flera sådana brott begås.

Den viktigaste skillnaden jämfört med regleringen i rambeslutet från 2008 är att i direktivet har terroristbrott i artikel 3.1 utsträckts till att omfatta även vissa av de allvarligaste nätbrotten (led i) och genom hänvisningen i artikeln börjar de omfattas av offentlig uppmaning. I enlighet med vad som konstaterades i samband med artikel 3 har kretsen av terroristbrott även i övrigt i vissa avseenden ändrats jämfört med rambeslutet från 2002. I övrigt, även med beaktande av skäl 10 i direktivet, går det inte att sluta sig till att rambeslutets och direktivets offentliga uppmaning till terroristbrott skulle skilja sig åt nämnvärt i sak. I direktivets artikel beskrivs mer ingående än i rambeslutet sätten att sprida eller tillgängliggöra meddelanden. Indelningen av handlandet i direkt och indirekt motsvarar i sak att bestämmelsen i rambeslutet från 2008 inte förutsatte direkt förespråkande av terroristbrott.

Artikel 5 stycke 1 i Europarådets konvention förutsatte på ett sätt som ordagrant motsvarar det senare rambeslutet från 2008 att offentlig uppmaning till terroristbrott straffbeläggs. I samband med genomförandet av konventionen ansåg man att konventionsbestämmelsen i fråga inte förutsätter att lagstiftningen i Finland ändras, eftersom offentlig uppmaning till brott straffbeläggs i 17 kap. 1 § i strafflagen. Nämda straffbestämmelse kan gälla uppmaning till vilket brott som helst, alltså även till sådana terroristbrott som avses i 34 a kap. i strafflagen. Artikel 9 stycke 1 punkt c om accessoriska brott i konventionen ansåg dock förutsätta att offentlig uppmaning till brott fogas till brotten som begåtts i terroristiskt syfte i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen (RP 81/2007 rd, s. 10/I). Lagstiftningen behövde inte ändras i detta avseende i samband med rambeslutet från 2008.

Enligt 17 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen gör den sig skyldig till offentlig uppmaning till brott som genom ett massmedium eller offentligen i en folksamling eller genom en skrift eller annan framställning som har bringats till allmän kännedom uppmanar eller förleder till brott så att uppmaningen eller förledandet 1) medför fara för att ett sådant brott eller straffbart försök därtill begås eller 2) annars klart äventyrar den allmänna ordningen eller säkerheten. För offentlig uppmaning till brott döms till böter eller fängelse i högst två år.

Enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen ska den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 § dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

När man beaktar att artikeln inte förutsätter att uppmaning till terroristbrott straffbeläggs uttryckligen som terroristbrott, kan det även i detta fall anses att 17 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen redan uppfyller artikelns förpliktelser. Å andra sidan kan ett brott anses vara mer klandervärd och allvarligare när det begås i terroristiskt syfte. Detta talar å andra sidan för att offentlig uppmaning till brott ska nämnas i 34 a kap. 1 § i strafflagen. I vilket fall som helst förutsätter artikeln inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 6. Rekrytering för terrorismsyften. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att värvning av en annan person, för att personen ska begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a—i eller 4 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Genom artikel 1 i rambeslutet från 2008, som uppfyllde förpliktelserna i Europarådets konvention i Europeiska unionen, har artikel 3 i rambeslutet från 2002 redan ändrats så att medlemsstaterna har ålagts att straffbelägga rekrytering för terroristsyften. Enligt rambeslutet från 2008 avses med rekrytering för terroristsyften att försöka förmå en annan person att begå något av de brott som anges i artikel 1.1 a—h eller artikel 2.2.

Den första skillnaden jämfört med regleringen i rambeslutet från 2008 är att i direktivet har terroristbrott i artikel 3.1 utsträckts till att omfatta även vissa av de allra allvarligaste nätbrotten (led i) och även de börjar genom hänvisningen omfattas av rekrytering för terrorismsyften enligt denna artikel. I enlighet med vad som konstaterats i samband med artikel 3 har kretsen av terroristbrott i nämnda artikel även i övrigt i vissa avseenden utvidgats jämfört med rambeslutet från 2002. En annan skillnad jämfört med regleringen i rambeslutet är att direktivets artikel ålägger att straffbelägga även sådan rekrytering som främjar terroristbrott eller brott i anslutning till en terroristgrupp.

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 intogs rekrytering som en verksamhet i anslutning till en terroristgrupp i 34 a kap. 4 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen, enligt vilken det var straffbart att värva eller försöka värva medlemmar till en terroristgrupp. I samband med genomförandet av Europarådets konvention separerades rekrytering i utvidgad form till ett självständigt brottsrekvisit i 34 a kap. 4 b § i strafflagen. Då straffbelades som rekryteringsbrott även värvande av en enskild person att begå ett terroristbrott. Regleringen har senare i samband med andra ändringar av kapitel 34 a överförs till 4 c § i början av 2015. Rambeslutet från 2008 ansågs inte förutsätta några ändringar i lagstiftningen i fråga om rekryteringsbrott, då man beaktade de ändringar som genomförts i samband med Europarådets konvention.

Enligt 34 a kap. 4 c § i strafflagen gör den sig skyldig till rekrytering för ett terroristbrott som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp eller annars värvar personer för att begå ett terroristbrott som avses i 1 eller 2 §. Paragrafen tillämpas inte om gärningen utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag. För rekrytering till ett terroristbrott döms till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. I paragrafen nämnt främjande av brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § inbegriper också sådant främjande vars syfte är att leda till att ett sådant brott som nämns i de paragrafer som det hänvisas till begås. Med ”främjande” uttrycks den undre gränsen för straffbarhet i 34 a kap. 4 c § i strafflagen.

Genom den nuvarande straffbestämmelsen i 34 a kap. 4 c § i strafflagen har alltså kriminaliseringsförpliktelsen i Europarådets konvention uppfyllts. Enligt artikel 6 stycke 1 i konventionen avses med rekrytering till terrorism att söka förmå en annan person att begå eller medverka till ett terroristbrott, eller att ansluta sig till en sammanslutning eller grupp, i syfte att bidra (engelska ”contribute”) till att sammanslutningen eller gruppen begår ett eller flera terroristbrott. Varken av direktivet eller skälen som styr tolkningen framgår vad som avses med ”bidra” i artikeln. I den engelska versionen av artikeln används i varje fall samma uttryck ”contribute” som i artikel 6 stycke 1 i Europarådets konvention.

Även om konventionens stycke är något lösare formulerat än artikeln, går det inte att urskilja någon betydande skillnad i den rekryteringsverksamhet som de beskriver. I bägge är det fråga om verksamhet i anslutning till begående eller främjande av terroristbrott (i enlighet med terminologin i 34 a kap. i strafflagen brott som begåtts i terroristiskt syfte), som också kan äga rum inom ramen för en terroristgrupp (ledande av gruppen eller deltagande i dess verksamhet).

Regleringen i 34 a kap. 4 c § i strafflagen kan rentav till vissa delar anses mer omfattande än vad artikeln förutsätter, eftersom där nämns bland brotten som främjas även förberedelse enligt 2 § till brott som begås i terroristiskt syfte, vilket direktivet inte förutsätter att straffbeläggs som ett separat brott. Å andra sidan kan man också tänka att förberedelse enligt 2 § till brott som begås i terroristiskt syfte också främjar ett brott som avses i 1 §. Denna dimension

hos straffbestämmelsen ansågs motiverad i samband med anslutningen till Europarådets konvention. För genomförandet av artikeln är det tillräckligt att det är fråga om främjande av terroristbrott enligt artikel 3 i direktivet, dvs. brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § i strafflagen, på det sätt som beskrivs i artikeln.

Artikeln förutsätter att 34 a kap. 4 c i strafflagen kompletteras så att där hänvisas även till brottslig verksamhet som avses i 1 a §. Behovet av denna ändring orsakas av att det i den sistnämnda paragrafen föreskrivs särskilt om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Artikel 7. Tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att tillhandahållande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a—i eller bidra till att något av dessa brott begås, med vetskap om att de kunskaper som tillhandahålls är avsedda att användas för detta syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Genom artikel 1 i rambeslutet från 2008, som uppfyllde förpliktelserna i Europarådets konvention i Europeiska unionen, har artikel 3 i rambeslutet från 2002 redan ändrats så att medlemsstaterna är skyldiga att straffbelägga utbildning av terrorister. Enligt rambeslutet från 2008 avses därmed att tillhandahålla instruktioner för tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller instruktioner om andra speciella metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 1.1 a—h och med vetskap om att de kunskaper som tillhandahålls är avsedda för detta ändamål.

Artikeln avviker i likhet med artikel 6 på två sätt från regleringen i rambeslutet från 2008. I direktivet har terroristbrott i artikel 3.1 utsträcks till att omfatta även vissa av de allvarligaste nätbrotten (led i) och även de börjar genom hänvisningen omfattas av tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften enligt denna artikel. I enlighet med vad som konstaterats i samband med artikel 3 har kretsen av terroristbrott i nämnda artikel även i övrigt i vissa avseenden utvidgats jämfört med rambeslutet från 2002. En annan skillnad jämfört med rambeslutet är att på samma sätt som föregående artikel nämns i denna artikel förutom begående av brott i syfte att begå ett terroristbrott även bidragande till begåendet av ett sådant brott.

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 intogs meddelande av utbildning som verksamhet i anslutning till en terroristgrupp i 34 a kap. 4 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen, enligt vilken det var straffbart att ordna eller försöka ordna utbildning för en terroristgrupp eller ge en terroristgrupp utbildning för brottslig verksamhet. I samband med genomförandet av Europarådets konvention separerades gärningen meddelande av utbildning i utvidgad form till ett självständigt brottsrekvisit i 34 a kap. 4 a §. Då blev det också straffbart att utbilda en enskild person. Rambeslutet från 2008 ansågs inte heller förutsätta ändringar i lagstiftningen beträffande brottet meddelande av utbildning, med beaktande av de ändringar som genomförts i samband med Europarådets konvention.

Enligt 34 a kap. 4 a § i strafflagen gör den sig skyldig till meddelande av utbildning för ett terroristbrott som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning. Paragrafen tillämpas inte om gärningen utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen bestäms på något annat ställe i lag. För

meddelande av utbildning för ett terroristbrott döms till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Även till denna artikel hänför sig likadana synpunkter på bidra (konventionen och direktivet) som i fråga om föregående artikel. Rekviritet i 34 a kap. 4 a § i strafflagen motsvarar artikelns krav. I stället för andra särskilda metoder eller tekniker, som nämns i artikel 7 stycke 1 i Europarådets konvention, används i paragrafen uttrycket ”på något annat motsvarande sätt”, som alltså i samband med anslutningen till konventionen har ansetts täcka sådana metoder eller tekniker. I paragrafen nämns också främjande av brottslig verksamhet som nämns i 1 eller 2 §, vilket innefattar även sådant främjande som leder till att ett brott som avses i 1 eller 2 § begås. På samma sätt som föregående artikel kan den nationella bestämmelsen även i detta fall anses vara mer omfattande än vad artikeln förutsätter, eftersom där nämns som ett brott som främjas även förberedelse enligt 34 a kap. 2 § i strafflagen till brott som begås i terroristiskt syfte.

Artikeln förutsätter att 34 a kap. 4 a § i strafflagen kompletteras så att där hänvisas även till brottslig verksamhet som avses i 1 a §. Behovet av denna ändring orsakas av att det i den sistnämnda paragrafen föreskrivs särskilt om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Artikel 8. Deltagande i utbildning för ett terroristbrott. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att mottagande av instruktioner om tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen, andra vapen eller skadliga eller farliga ämnen, eller om andra särskilda metoder eller tekniker, i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a—i eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Av skäl 11 i ingressen, som hänför sig till artikeln, framgår att artikeln också gäller s.k. självstudier. I skälet konstateras att artikeln är särskilt utformad för att bemöta hoten från personer som aktivt förbereder sig för att begå terroristbrott, inbegripet de som i slutändan agerar ensamma. Mottagande av utbildning för terrorismsyften innefattar inhämtande av kunskaper, dokumentation eller praktiska färdigheter. Enligt skälet bör också självstudier, inbegripet med hjälp av internet eller genom att konsultera annat utbildningsmaterial, anses utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften om de är följden av aktiva handlingar och bedrivs med uppsåt att begå ett terroristbrott eller bidra till att ett sådant brott begås.

I början av 2015 trädde strafflagens 34 a kap. 4 b § om deltagande i utbildning för ett terroristbrott i kraft. Enligt bestämmelsen döms för nämnda brott den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. utbildar sig på det sätt som avses i 4 a § i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 §. Deltagande i utbildning för ett terroristbrott straffbelades utan någon internationell förpliktelse som förutsätter att gärningen ska straffbeläggas.

I motiveringen till 34 a kap. 4 b § i strafflagen (RP 18/2014 rd, s. 27/I) betonas att vid brottet deltagande i utbildning för ett terroristbrott ska det vara fråga om deltagande i utbildning på det sätt som avses i 4 a §. Uttrycket ”på det sätt som avses i 4 a §” inbegriper att personen deltar i utbildning under ledning av någon som meddelar utbildning. Enligt motiveringen är till exempel enbart självstudier som sker på internet genom att man utnyttjar information och instruktioner som lagts upp av någon annan samt med hjälp av andra informationskällor inte deltagande i utbildning för ett terroristbrott.

Enligt artikeln ska syftet med mottagande av utbildning vara att begå något av de brott som anges i artikel 3.1 a—i eller bidra till att något av dessa brott begås. Enligt 34 a kap. 4 b § är syftet med gärningen att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. Eftersom det är fråga om gärningsmannens syfte att själv utföra ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, har gärningens syfte formulerats på ett annat sätt än i paragraferna om meddelande av utbildning och rekrytering, där det mera allmänt talas om främjande av brottslig verksamhet.

Av brott som begåtts i terroristiskt syfte omfattar hänvisningen i 34 a kap. 4 b § i strafflagen alltså inte olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 mom. avsett grovt brott mot offentlig frid och i 44 kap. 10 § avsedd straffbar användning av kärnenergi, som nämns i 1 § 1 mom. 1 punkten. När deltagande i utbildning för ett terroristbrott straffbelades inom ramen för den nationella prövningsrätten, kom man fram till denna lösning därför att en naturlig modell utgjorde strafflagens 34 kap. 2 § om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (RP 18/2014 rd, s. 15). Av de brott som nämns i punkten hänför sig olaga hot och falskt alarm till det tidigare rambeslutet (artikel 1.1 i) och direktivet (artikel 3.1 j). De andra brotten som nämns i punkten har tillfogats i samband med anslutningen till Europarådets konvention. Eftersom hänvisningen i artikeln inte sträcker sig till artikel 3.1 j, kan 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen fortfarande stå utanför hänvisningen i 34 a kap. 4 b §.

I artikeln nämns som en avsikt med gärningen alltså också att bidra till att ett terroristbrott begås. Av detta följer att en straffbestämmelse om deltagande i utbildning inte kan gälla enbart förövande av brott som begåtts i terroristiskt syfte. Kompletteringen av regleringen kan för det första genomföras så att som gärningsmannens syfte tillfogas främjande av att ett brott som avses i 34 a kap. 1 § i strafflagen begås.

Å andra sidan kan den behövliga kompletteringen göras så att syftet med deltagande i utbildning också kan vara förberedelse enligt 34 a kap. 2 § i strafflagen till brott som begås i terroristiskt syfte. Enligt paragrafen gör den sig skyldig till förberedelsebrott som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. 1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott, 2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överläter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen, eller 3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen.

Enligt strafflagens 34 a kap. 4 a § om meddelande av utbildning kan avsikten med meddelandet av utbildning också vara att främja brottslig verksamhet enligt 2 §. Denna hänvisning har tagits in i paragrafen i samband med anslutningen till Europarådets konvention på grund av uttrycket ”contributing” som används i konventionens artikel om utbildning. Det nämnda ordet kan anses täcka ”främjande” eller åtminstone i väsentlig grad motsvara det. Förberedelsebrottets betydelse stöds av att det i flera bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen, utöver 1 §, hänvisas till 2 §, som gäller brottet. I detta avseende är det också fråga om konsekvens, eftersom straffbar utbildning ändå kan meddelas för att främja brottslig verksamhet som avses i 2 §. Deltagande i utbildning för ett terroristbrott ligger också redan nu nära förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, eftersom enligt 34 a kap. 4 b § i strafflagen döms gärningsmannen inte för brottet deltagande i utbildning, om gärningen är ett brott enligt 2 §. Deltagande i utbildning kan också ske för förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte (till exempel skaffande av information som behövs för en plan).

Om 34 a kap. 4 b § i strafflagen kompletteras så att där konstateras att avsikten med deltagande i utbildning också är att begå ett brott som avses i 2 §, har kompletteringen inte i sig någon stor praktisk betydelse. Detta därför att 34 a kap. 2 § i strafflagen också täcker uppgrän-

det av planer. Enligt 4 b § i strafflagen döms inte gärningsmannen separat för deltagande i utbildning, om gärningen är ett brott redan med stöd av 2 §, och utbildningsfasen kan i dessa fall redan uttrycka en plan att utföra ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Genom förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte främjas också förövandet av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, eftersom gärningsmannens avsikt ska vara att utföra ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Eftersom ”bidra” inte definieras i direktivet, är dess omfattning beroende av nationell prövning. Strafflagens 34 a kap. 2 § kan i synnerhet på grund av tillvägagångssätten i 1 punkten betraktas som heltäckande. Som motivering kan alltså betraktas att för att uppfylla artikelns förpliktelse kompletteras 34 a kap. 4 b § i strafflagen så att avsikten med deltagande i utbildning också kan vara att begå ett brott som avses i 2 §.

Strafflagens 34 a kap. 4 b § avviker från artikeln även i det avseende att i paragrafen har till särskilda metoder och tekniker fogats epitetet ”till sin betydelse jämförbara”. Detta tilläggs intogs i tiden i bestämmelsen på grund av grundlagsutskottets utlåtande (GrUU 26/2014 rd, s. 3) av orsaker som hade att göra med kravet på exakt reglering. Även om direktivet inte ställer något sådant villkor för straffbarhet, kan denna differens inte anses förutsätta att lagstiftningen ändras. Det kan anses som motiverat att det inte heller är direktivets avsikt att föreskriva att mottagande av vilken som helst utbildning i användning av särskilda metoder eller tekniker ska vara straffbar. Metoder och tekniker av betydelse ska vara sådana att man med deras hjälp kan begå eller främja begäendet av terroristbrott. Då är de praktiken också till sin betydelse jämförbara med andra i artikeln nämnda sätt att få utbildning.

Eftersom artikeln också omfattar självstudier, bör i 34 a kap. 4 b § i strafflagen strykas uttrycket ”på det sätt som avses i 4 a §”, som uttrycker att utbildning tas emot från någon annan person. Dessutom måste man bedöma om brottsrekvisitet enbart genom denna ändring är tillräckligt noggrant avgränsat med tanke på självstudiesituationer. Den straffrättsliga laglighetsprincipen inbegriper ett krav på exakt reglering. Enligt den ska brottsrekvisitet för varje brott uttryckas tillräckligt exakt för att det utifrån bestämmelsens lydelse ska gå att förutse om en viss åtgärd eller försummelse är straffbar (GrUU 29/2001 rd, s. 3/II och GrUU 26/2002 rd, s. 2/I). I skäl 35 i direktivet, som hänför sig till artikel 23, betonas vid sidan av laglighetsprincipen kravet på precision, klarhet och förutsebarhet inom straffrätten.

Strafflagens 34 a kap. 4 b § kunde preciseras så att där beskrivs utbildningssätten med några exempel. Någon uttömmande förteckning över tillvägagångssätt är inte möjlig att åstadkomma och inte heller motiverat att eftersträva eftersom utbildningssätten förändras. Någon närmare beskrivning av sätten att ta emot utbildning har inte heller för närvarande ansetts motiverad, även om utbildning på det sätt som framgår av motiveringen kan tas emot på många sätt av en annan person. De för självstudier typiska sätten att skaffa kunskaper, särskilt användningen av internet, är välkända. Det är inte heller skäl att stanna för lagstiftningslösningar genom vilka betydelsefulla sätt att delta i utbildning utesluts. I självstudiesituationer framhävs vikten av en helhetsbedömning av de omständigheter som hänför sig till fallet, men det är mera en fråga om att bevisa avsikten med utbildningen. Förutom att bedöma bevisningen kan det i praktiken bli ett problem att få fallen avslöjade, men inte heller det kan man påverka genom preciseringar av straffbestämmelsen. Eftersom avsikten med gärningen ska vara att begå ett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, är det inte heller nödvändigt att särskilt konstatera i straffbestämmelsen att insamling av material för legitima ändamål inte är i paragrafen avsett deltagande i utbildning för ett terroristbrott, vilket betonas i skäl 11, som hänför sig till artikeln. Självstudiernas omfattning kan preciseras i detaljmotiveringen till paragrafen utifrån de konstaterade omständigheterna. En tillräcklig ändring av lagstiftningen är att orden ”på det sätt som avses i 4 a §” stryks i 34 a kap. 4 b § i strafflagen.

Artikeln förutsätter också att 34 a kap. 4 b § i strafflagen ändras så att där hänvisas till de brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten och 1 a §. Dessa ändringar förutsätter att en punkt om allvarliga nätbrott fogas till 1 § 1 mom. och att en ny paragraf om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte införs.

Artikel 9. Resor för terrorismsyften. I artikeln åläggs medlemsstaterna att säkerställa att resor för terrorismsyfte är straffbara så att enligt 1 punkten straffbeläggs resor till ett annat land än till den medlemsstaten och enligt 2 punkten resor till den medlemsstaten eller förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i den medlemsstaten med avsikt att begå ett terroristbrott.

Enligt artikel 9.1 ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att resor till ett annat land än till den medlemsstaten, i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupps brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Enligt artikel 9.2 ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att någon av följande handlingar utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen:

a) Resor till den medlemsstaten i syfte att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås, i syfte att delta i en terroristgrupps verksamhet med vetskap om att sådant deltagande kommer att bidra till denna grupps brottsliga verksamhet enligt artikel 4 eller i syfte att tillhandahålla eller motta utbildning för terrorismsyften enligt artiklarna 7 och 8, eller

b) förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i den medlemsstaten med avsikt att begå ett terroristbrott enligt artikel 3 eller bidra till att ett sådant brott begås.

Resebrott straffbeläggs i 34 a kap. 5 b § i strafflagen. Enligt 1 mom. ska en finsk medborgare eller en person som med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. jämställs med en finsk medborgare, eller en person som reser från finskt territorium, som reser till en sådan stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt i avsikt att där begå ett i 1—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § i detta kapitel avsett brott för resa i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år. Man döms inte till straff för resebrott om gärningen är straffbar enligt någon av de nämnda paragraferna. Detta betyder i praktiken situationer där den som reser har hunnit begå det terroristbrott som varit avsikten med resan i den stat som varit destination. I 1 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen bestäms att den finska strafflagen på vissa villkor ska tillämpas på personer som är varaktigt bosatta i Finland och medborgare i de andra nordiska länderna.

Bakom införandet av 34 a kap. 5 b § i strafflagen låg Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178(2014). Av resolutionen följer också i huvudsak de begränsningar av straffbarheten som gäller gärningsmän och destinationer. Att artikeln har ett vidare innehåll än resolutionen beror på det allvarliga hotet från utländska terroriststridande och i synnerhet att resor till unionens territorium för terrorismsyften utgör ett allt större säkerhetshot (skäl 12).

Strafflagens 34 a kap. 5 b § infördes att gälla resor för att begå alla terroristbrott, även om resolutionen ansågs som minimi förutsätta att resan ska företas i avsikt att begå ett brott som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte, meddelande av utbildning för ett terroristbrott eller deltagande i utbildning för ett terroristbrott (34 a kap. 1, 2, 4 a och 4 b § i strafflagen). Detta motiverades (RP 93/2016 rd, s. 23 och 24) bland annat med att man inte kan anse att de brott som kriminaliseras i 34 a kap. 3, 4, 4 c, 5 och 5 a § i

strafflagen i princip skulle vara mindre relevanta än de gärningar som kriminaliseras i 2, 4 a och 4 b § i förhållande till det sätt på vilket de främjar förövandet av de brott som avses i 1 §. Enligt motiveringen är dessutom de flesta av de terroristbrott som kriminaliseras i 34 a kap. 3, 4, 4 c, 5 och 5 a § i strafflagen utifrån sina straffskalor generellt sett också allvarigare brott än de terroristbrott som kriminaliseras i 2, 4 a och 4 b §. Dessa synpunkter som framfördes i samband med införandet av 34 a kap. 5 b § i strafflagen är fortfarande av betydelse. I fråga om artikel 9.1 och 9.2 a måste man dessutom beakta att de förpliktar till kriminalisering av resor i syfte att bidra till att ett terroristbrott som avses i artikel 3 begås. Brott som bidrar till begåendet av brott som begåtts i terroristiskt syfte är förutom förberedelse- och utbildningsbrott även andra gärningar som kriminaliserats i 34 a kap. i strafflagen, med undantag av brott som främjar resebrott, som det i enlighet med vad som konstateras nedan föreslås bestämmelser om i en ny 5 c § i kapitlet och som uttryckligen innebär att man främjar själva resebrottet.

De terroristbrott som kriminaliseras i 34 a kap. i strafflagen är enligt 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen internationella brott på vilka finsk lagstiftning tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten. Detta betyder att terroristbrott omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt och därigenom av finsk jurisdiktion oberoende av var brottet har begåtts, vem som har begått brottet och är brottet straffbart i gärningsstaten. Med denna utgångspunkt, som anammats i fråga om terroristbrott, är det förenligt att resor i avsikt att begå terroristbrott är straffbara oberoende av gärningsman och destination.

Till alternativet enligt artikel 9.2 b hänför sig att i samband med beredningen av 34 a kap. 5 b § i strafflagen ansågs att bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen och bestämmelserna om betydande förberedelsebrott (21 kap. 6 a §, 25 kap. 4 a § och 34 kap. 9 § i strafflagen) inte täcker förpliktelserna i resolutionen. Formuleringen i ledet avviker i sig från resolutionen, eftersom det inte förpliktar till kriminalisering av resor i ett visst syfte utan förberedande gärningar som företas i ett visst syfte. Strafflagens 34 a kap. 2 § om förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte täcker i stor utsträckning olika förberedande åtgärder, inklusive överenskommelse med någon annan och uppgörande av en plan.

Förpliktelsen enligt artikel 9.2 b uppfylls dock inte enbart genom att förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte är straffbart med stöd av 34 a kap. 2 § i strafflagen. Nämnda paragraf gäller endast förövandet av brott som begåtts i terroristiskt syfte. Man kan tänka att gärningar enligt de andra bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen är sådana bidragande åtgärder som avses i led b, men detta eftersträvas antagligen inte med direktivets bestämmelse, eftersom dessa andra brott ska vara straffbara när de begåtts i medlemsstaten med stöd av andra artiklar som förutsätter att brotten straffbeläggs.

När man väljer mellan led a och led b i artikel 9.2 är det skäl att fästa uppmärksamhet även vid nationella synpunkter. För Finland är det ett större och mera konkret hot att någon person reser hit för att begå ett terroristbrott än att någon reser härifrån till utlandet i syfte att begå ett terroristbrott. Med beaktande av detta är det inte konsekvent att resor från Finland till utlandet för att begå terroristbrott ska vara straffbara men inte resor till Finland för att begå sådana brott. Man bör dessutom lägga märke till att fast man väljer alternativet i artikel 9.2 a leder det inte till överlappning med förberedelsebrott. Om en person reser till Finland för att begå ett terroristbrott och här utför förberedelse enligt 34 a kap. 2 § till ett brott som begås i terroristiskt syfte, ska denne enligt regleringsmodellen i 34 a kap. 5 b § i strafflagen inte bestraffas för resebrott utan endast för det förberedelsebrott som begåtts som resultat av resan.

När det gäller alternativet i artikel 9.2 a måste man beakta 9 § 3 mom. i grundlagen, enligt vilket finska medborgare får inte hindras att resa in i landet. Direktivets och lagförslagets förhållande till grundlagen behandlas mer ingående i avsnittet om förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning. Redan i detta sammanhang kan det emellertid konstateras att av grund-

lagsutskottets utlåtande om förslaget till direktiv kan man sluta sig till (GrUU 56/2016 rd, s. 7 och 8) att en utvidgning av rekvisitet för resebrott så att det omfattar även finska medborgares återresa till Finland i syfte att begå ett terroristbrott inte ska anses strida mot grundlagen.

De förpliktelser som följer av artikel 9 uppfylls på bästa sätt så att i 34 a kap. 5 b § 1 mom. i strafflagen stryks de kriminaliseringsbegränsningar som gäller gärningsman och destination. Dessutom måste bestämmelsen på samma sätt som flera andra bestämmelser i 34 a kap. i strafflagen kompletteras så att resans syfte också kan vara att begå ett brott som avses i den nya 1 a § i kapitlet.

Artikel 10. *Organiserande eller annat underlättande av resor för terrorismsyften.* Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att varje åtgärd av organisatorisk eller underlättande art varigenom en person får hjälp med att resa för terrorismsyften enligt artikel 9.1 och 9.2 a, med vetskap om att hjälpen som ges har ett sådant syfte, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Även punkt c i det operativa stycket 6 i Förenta staternas säkerhetsråds resolution 2178(2014) förutsätter att organiserande eller annat underlättande av resebrott kriminaliseras. I samband med att förpliktelserna i resolutionen uppfylldes ansågs detta inte förutsätta några ändringar i lagstiftningen, eftersom 5 kap. 6 § i strafflagen redan straffbelägger medhjälp (RP 93/2016 rd, s. 29 och 30).

Enligt 5 kap. 6 § i strafflagen straffas den för medhjälp som före eller under ett uppsåtligt brott med råd, dåd eller på annat sätt uppsåtligen hjälper någon att begå brottet eller ett straffbart försök till det. Medhjälpsansvar förutsätter alltså enligt bestämmelsen att huvudgärningen, dvs. resebrottet, åtminstone har framskridit till ett straffbart försök. I samband med lagändringarna i anslutning till resolutionen konstaterades uttryckligen att om också främjande av resebrott borde straffbeläggas, oberoende av om resebrottet eller ett straffbart försök därtill begås, skulle vi ha en alltför långtgående kriminalisering. Som det också konstateras i föregående regeringsproposition kan med stöd av 5 kap. 6 § i strafflagen redan enligt dess ordalydelse ("eller på annat sätt") många olika slags handlingar som främjar förövandet av brottet bli straffbara. Aktuella kan i detta fall framför allt bli researrangemang, såsom t.ex. anskaffning av biljetter och planering av resrutten.

I fråga om direktivet är den nationella prövningsrätten emellertid snävare än när det gällde att uppfylla förpliktelserna i resolutionen. Artikeln måste nämligen bedömas tillsammans med vissa andra artiklar. Artikel 11.1 om finansiering av terrorism förutsätter att det också ska vara straffbart att finansiera brott som avses i artikel 10. Enligt artikel 13 om förhållandet till terroristbrott är det inte nödvändigt vad gäller de brott som avses i artikel 10 att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i detta direktiv. Det sistnämnda betyder att för att underlättande av ett resebrott ska vara straffbart får det inte förutsättas att resebrottet eller ett straffbart försök till det begås.

Å andra sidan bör det också påpekas att trots artikel 13 måste det i praktiken finns någon slags påvisbar och även bevislig koppling till det förväntade resebrottet. Detta är dock en synpunkt som snarare påverkar straffbestämmelsens praktiska funktion, inte dess innehåll.

Artikel 11.1 i direktivet förutsätter inte att finansiering enligt den ska bestraffas uttryckligen som finansiering av terrorism. I andra situationer än terrorismfinansiering är det naturligt att betrakta finansiering av brott som medhjälp. Om underlättande av ett resebrott fortfarande ska betraktas som medhjälp, betyder det att för att uppfylla förpliktelsen i artikel 11.1 måste man kriminalisera antingen medhjälp till sådan medhjälp eller finansiering av sådan medhjälp, antingen som finansiering av terrorism eller som ett separat finansieringsbrott. För att underlätt-

tande ska förbli medhjälp, måste det på grund av artikel 13 i direktivet föreskrivas att i detta fall förutsätts det inte för medhjälp att huvudbrottet, dvs. resebrottet, eller ett straffbart försök till det begås.

Bestämmelserna om medverkan i 5 kap. i strafflagen är centrala i de allmänna straffrättsliga lärorna i Finland, och det föreskrivs inte särskilt i fråga om något brott att de ska tillämpas på ett sätt som avviker från det normala eller att de skulle ha en avvikande utsträckning. Det är inte skäl av avstå från utgångspunkten som gäller dessa bestämmelsers allmänna betydelse och centrala position på så sätt att specialbestämmelser om medhjälp till resebrott skulle tas in i 5 kap. eller 34 a kap. i strafflagen. När man beaktar artiklarna 11.1 och 13 i direktivet, kan direktivets förpliktelser som gäller brottet underlättande av resa bäst uppfyllas på ett sätt som passar in i det straffrättsliga systemet i Finland på så sätt att det föreskrivs att en gärning som främjar resebrott utgör ett självständigt brott.

Syftet med brott som främjar resebrott ska vara att främja att ett resebrott som avses i 34 a kap. 5 b § 1 mom. i strafflagen begås. I detta sammanhang saknar det betydelse att försök till brott är straffbart enligt 2 mom., eftersom ingen har i praktiken för avsikt att främja försök till något brott. Direktivet förutsätter inte heller något sådant omfång hos straffbarheten. Eftersom det är fråga om verksamhet som ska jämföras med medhjälp, kan beskrivningen av tillvägagångssätten i 5 kap. 6 § om medhjälp i strafflagen utnyttjas i rekvisitet. Trots att man enligt artikel 13 inte får förutsätta koppling till något annat specifikt brott enligt direktivet, ges enligt ordalydelsen i den aktuella artikeln en person hjälp genom organiserande eller annat underlättande av en resa. Av denna orsak kan man och är det också skäl att i rekvisitet för främjandebrott av orsaker som hänför sig till den straffrättsliga legalitetsprincipen nämna även ”annat”, som nämns i 5 kap. 6 § i strafflagen. I brottsrekvisitet behöver man emellertid inte konstatera att det inte förutsätts koppling till ett visst resebrott, utan frågan kan behandlas i detaljmotiveringen till den nya straffbestämmelsen. För tydlighetens skull vore det skäl att i den nya straffbestämmelsen konstatera att i dessa fall tillämpas inte strafflagens 5 kap. 6 § om medhjälp.

När straffskalorna bedöms och det föreskrivs om den nya straffskalan är det avgörande den klandervärdhet, skadlighet och farlighet hos gärningen som det aktuella brottets tänkta uttrycksformer visar på samt den skuld hos gärningsmannen som gärningstypen ger uttryck för. Man talar om brottets straffvärde. Straffskalan ska vara tillräckligt vid för att täcka gärningar av olika allvar. Straffsystemet måste genomgående uppfylla proportionalitetskravet (till exempel GrUU 26/2014 rd, s. 2/II), och i anslutning till detta måste straffskalan i mån av möjlighet anpassas till straffskalorna för andra motsvarande brott.

Med de straffskalor som etablerades i samband med totalreformen av strafflagen styr lagstiftaren den som tillämpar lagen så att rättspraxis blir så enhetlig som möjligt. Det måste finnas särskilda grunder för att avvika från de etablerade straffskalorna. Å andra sidan har man just i fråga om terroristbrott ansett att det finns skäl att avvika från de vanligaste straffskalorna. I synnerhet i samband med införandet av de senaste straffbestämmelserna om terroristbrott har det påpekats att straffskalorna för terroristbrott måste bilda en konsekvent helhet.

Enligt 34 a kap. 5 b § i strafflagen döms för resa i syfte att begå ett terroristbrott till böter eller fängelse i högst två år. Enligt 6 kap. 8 § 1 mom. 3 punkten i strafflagen bestäms straffet enligt en lindrigare straffskala, om gärningsmannen döms som medhjälpare. Enligt 2 mom. i den sistnämnda paragrafen får gärningsmannen när ett straff bestäms enligt 1 mom. dömas till högst tre fjärdedelar av det maximala fängelse- eller bötesstraff som föreskrivs för brottet. Detta betyder att av konsekvensskäl får maximistraffet för ett främjandebrott vara fängelse i högst ett och ett halvt år. Det nämnda avvikande maximistraffet har föreskrivits endast för vissa egendomsbrott (till exempel stöld som straffbeläggs i 28 kap. 1 § i strafflagen). När det

gäller främjandebrott måste man dessutom beakta att det kan främja förövandet av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte på ett mycket distanserat sätt.

När det gäller straffskalan måste man också beakta artikel 15.1, som förutsätter att de brott som avses i artikel 10 beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder som kan medföra överlämnande eller utlämning. Enligt 4 § i lagen om utlämning för brott (456/1970) är förutsättningen en gärning för vilken det strängaste straffet enligt finsk lag är fängelse i minst ett år. Ett liknande krav på maximistraff för brottet är i 2 § 1 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003) kopplat till den ansökande statens lagstiftning (utlämning vid dubbel straffbarhet). För vissa gärningar ska enligt 3 § 1 och 2 mom. i den sistnämnda lagen utlämnas utan kontroll av dubbel straffbarhet, om det strängaste straffet för gärningen enligt lagstiftningen i medlemsstaten i fråga är ett frihetsstraff på minst tre år och om gärningen är till exempel terrorism. Enligt 2 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna (1383/2007) ska utlämning beviljas, om det enligt det ansökande nordiska landets lagstiftning för den gärning som ligger till grund för framställningen kan dömas till frihetsstraff. Utlämning för brott kräver således i allmänhet inte något särskilt allvarligt brott. När man dessutom beaktar de straffskalor som vanligtvis används i Finland, går det bäst att motivera en sådan straffskala enligt vilken böter eller fängelse i högst ett år kan föreskrivas för brott som främjar resebrott.

På grundval av de konstaterade omständigheterna bör det till 34 a kap. i strafflagen fogas en ny 5 c §, där främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott straffbeläggs. Enligt 1 mom. döms för den nämnda gärningen till böter eller fängelse i högst ett år den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt. I 2 mom. konstateras att bestämmelserna i 5 kap. 6 § om medhjälp inte tillämpas på en gärning som avses i 1 mom.

Artikel 11. Finansiering av terrorism. Enligt artikel 11.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att tillhandahållande eller insamling av medel, oavsett metod, direkt eller indirekt, med avsikten att de ska användas, eller med vetskap om att de helt eller delvis ska användas, för att begå något av de brott som avses i artiklarna 3—10 eller bidra till att något av dessa brott begås, utgör en straffbar gärning om den begås uppsåtligen.

Finansiering av terrorism straffbeläggs i 34 a kap. 5 § i strafflagen. Enligt 1 mom. gör den sig skyldig till ett brott enligt 1 mom. som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera vissa brott som nämns i momentet. Enligt 2 mom. är det straffbart att gärningsmannen direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera brott som avses i 1—4, 4 a—4 c eller 5 b §.

Finansiering av terrorism kriminaliserades i Finland i samband med att man förberedde avslutningen till FN:s konvention. De bestämmelser som ursprungligen ingick i 34 kap. 9 b § i strafflagen överfördes till 34 a kap. 5 § i strafflagen i samband med att det kapitlet infördes. Till dessa bestämmelser hör 1 mom., där det i enlighet med FN:s konvention och utifrån de avtal och protokoll som nämns i bilagan till den föreskrivs att finansiering av vissa brott ska bestraffas som finansiering av terrorism.

Enligt artikel 2 stycke 1 i FN:s konvention gör sig en person skyldig till finansiering av terrorism, om han eller hon på något sätt, direkt eller indirekt, rättsstridigt och uppsåtligen tillhandahåller eller samlar in tillgångar i syfte att de ska användas eller med vetskap om att de är avsedda att användas, helt eller delvis, för att utföra vissa gärningar. Med hänsyn till bakgrunden till 34 a kap. 5 § i strafflagen motsvarar ”direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in

tillgångar för att finansiera, eller med vetskap om att de skall användas till att finansiera” i 1 mom. de tillvägagångssätt som beskrivs i stycket. Vissa skillnader mellan ordalydelsen i stycket och strafflagens bestämmelse beror på att början av 34 a kap. 5 § i strafflagen är mera kärnfullt formulerad enligt de principer som ska iakttas vid formuleringen av finska straffbestämmelser (RP 18/2014 rd, s. 16/II).

När man jämför artikel 11.1 i direktivet och artikel 2 stycke 1 i FN:s konvention kan man konstatera att de motsvarar varandra med undantag av de brott som är föremål för finansiering. Sålunda motsvarar regleringen i 34 a kap. 5 § 1 och 2 mom. i strafflagen regleringen i artikel 11.1 i detta avseende.

Artikel 11.1 förutsätter att det ska vara straffbart att finansiera begående av eller bidragande till de brott som avses i artiklarna 3—10. Enligt strafflagens 34 a kap. 5 § 2 mom., som ändrades i början av 2015 och senare på nytt i samband med införandet av resebrott, bestraffas finansiering av andra terroristbrott som finansiering av terrorism. Detta gäller finansiering av brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 1 § (motsvarar brott enligt artiklarna 3 och 5), förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte enligt 2 §, ledande av terroristgrupp och främjande av en terroristgrupps verksamhet enligt 3 och 4 § (motsvarar brott enligt artikel 4), meddelande av utbildning för ett terroristbrott enligt 4 a § (motsvarar brott enligt artikel 7), deltagande i utbildning för ett terroristbrott enligt 4 b § (motsvarar brott enligt artikel 8), rekrytering för ett terroristbrott enligt 4 c § (motsvarar brott enligt artikel 6) och resa i syfte att begå ett terroristbrott enligt 5 b § (motsvarar brott enligt artikel 9).

I enlighet med vad som konstaterats ovan är det bäst att uppfylla de förpliktelser som följer av artiklarna 10, 11.1 och 13 i direktivet så att främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott straffbeläggs i en ny 5 c § i 34 a kap. i strafflagen. Artikel 11.1 förutsätter att det är straffbart att finansiera brott som avses i artikel 10.

I samband med den senaste ändringen av 34 a kap. 5 § 2 mom. strafflagen betonades att när det talas om finansiering av terrorism, är det naturligt att granska finansieringen uttryckligen såsom finansiering av andra terroristbrott (RP 93/2016 rd, s. 28). Samtidigt konstaterades att genom finansieringen främjas i varje fall åtminstone indirekt förövandet av brott som begåtts i terroristiskt syfte. Detta gäller också brott enligt artikel 10 som främjar resebrott. I vissa fall kan finansieringen av ett främjandebrott till och med ha närmare koppling till ett brott som begåtts i terroristiskt syfte än finansieringen av andra terroristbrott. Så kan fallet vara till exempel när en person ger någon annan pengar för att skaffa en biljett och den sistnämnde ger biljetten till en tredje, som reser utomlands för att där utföra en terroristattack. Som jämförelseobjekt kan användas en situation enligt den nuvarande lagstiftningen, där det är straffbart som finansiering av terrorism att finansiera den som utför ett resebrott genom att resa utomlands för att där ge utbildning för förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte, när avsikten med förberedelsen är förövande av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte.

I enlighet med vad som konstaterats i samband med artikel 10 föreslås att straffskalan för brott som främjar resebrott sträcker sig från böter till fängelse i ett år. Enligt 34 a kap. 5 § i strafflagen döms för finansiering av terrorism till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. För finansieringsbrott kan således dömas till avsevärt strängare straff än för det finansierade främjandebrottet.

Ett liknande drag hos straffskalorna ingår redan i det nuvarande 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen. Man har varit medveten om detta även i samband med tidigare lagberedningsprojekt med anknytning till kapitlets bestämmelser. Enligt motiveringen till bestämmelserna om finansiering av terrorism (RP 43/2002 rd, s. 29/I och RP 188/2002 rd, s. 57/I) ska straffet för finansieringsbrott vara i proportion till hur allvarligt det terroristbrott är som finansieras. Vid

lindriga gärningsformer kan en tillämpning av möjligheterna i strafflagen bli aktuell, dvs. att döma ett straff som understiger straffskalan eller lämna gärningen obestraftad.

Frågan om förhållandet mellan straffskalorna behandlades ingående i samband med att 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen utvidgades till att täcka finansiering av alla terroristbrott (RP 18/2014 rd, s. 30 och 31/I). I motiveringen konstateras för det första att det föreskrivna maximistraffet för det brott som finansieras i praktiken utgör den övre gränsen för det straff som döms ut för finansiering av det brottet. När det gäller straffmätningen och det straff som väljs framförs i motiveringen också möjligheten enligt 6 kap. i strafflagen att döma till böter även när det inte är möjligt enligt straffskalan, och möjligheten att inte döma ut något straff. Straffvärdet för finansieringsgärningen och systematiska skäl kan förutsätta ett sådant slutresultat. I fråga om möjligheten att avstå från att döma ut straff konstateras att rekvisitet för finansiering av terrorism inte förutsätter något minimibelopp av de medel som ges eller samlas in. Exempelvis när det gäller resekostnader kan beloppet karakteriseras som mycket ringa.

Förhållandet mellan straffet för finansiering av terrorism och straffet för de finansierade terroristbrotten har således redan behandlats i samband med flera tidigare lagberedningsprojekt. Inte heller i detta sammanhang är det skäl att bedöma saken på något annat sätt, och därför föreslås det inga sådana ändringar i lagstiftningen med stöd av vilka det skulle gå att döma till lindrigare straff för finansiering av terrorism än det nuvarande minimistraffet (fängelse i fyra månader). Även ett litet belopp kan i väsentlig grad främja ett mycket allvarligt terroristbrott. Det är skäl att följa hur straffskalan för finansiering av terrorism fungerar utifrån de straff som eventuellt döms ut för det nämnda brottet i framtiden. Tills vidare har det inte dömts ut några straff för finansiering av terrorism som skulle ha blivit slutliga.

På grund av artikel 11.1 är det motiverat att komplettera 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen så att det ska vara straffbart som finansiering av terrorism att finansiera ett brott som främjar ett resebrott enligt den nya 34 a kap. 5 c § i strafflagen. Dessutom måste momentet kompletteras så att straffbarheten börjar omfatta även finansiering av brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Enligt artikel 11.1 ska det också vara straffbart att finansiera bidragande till att ett brott som avses i artiklarna 3—10 begås. Såsom konstateras i samband med artikel 6 framgår det inte av direktivet eller de skäl som styr tolkning av det vad som avses med att bidra. Detsamma gäller de andra artiklar där det konstateras att tillvägagångssättet är att bidra till att ett annat brott begås. Innehållet i bidragande överlämnas således åt nationell prövning. I samband med artikel 10 konstateras att med avseende på 5 kap. 6 § i strafflagen ska främjande av att ett annat brott begås ses som medhjälp. Artikel 11.1 förutsätter ändå inte att finansiering av medhjälp straffbeläggs, eftersom det finns en separat bestämmelse om skyldighet att straffbelägga medhjälp i artikel 14.3 och inte i de artiklar som det hänvisas till nu.

Enligt skäl 35, som hänför sig till artikel 23 om grundläggande fri- och rättigheter, respekterar direktivet bland annat kravet på precision, klarhet och förutsebarhet inom straffrätten. Särskilt förutsägbarheten innebär att gärningars straffbarhet inte kan utsträckas hur långt som helst. Det är möjligt att tolka artikel 11.1 så att med bidragande avses där bidragande till att ett annat brott begås, vilket nämns som tillvägagångssätt i vissa av direktivets brottspecifika artiklar, och annan koppling till att ett annat brott begås. Som annat brott nämns oftast terroristbrott, som avses i artikel 3, men som andra brott nämns även gärningar enligt artiklarna 4, 7, och 9.

Det bör också påpekas att enligt 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen ska finansiering av förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, som är straffbart enligt 2 § i det kapitlet, bestraffas som finansiering av terrorism. Finansieringens straffbarhet har således redan utsträckts till sådana brott som främjar förövandet av brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a

kap. 1 § i strafflagen och som direktivet inte förutsätter att straffbeläggs som självständiga brott. Med hänsyn till alla omständigheter som påverkar saken är det möjligt och också motiverat att tolka artikel 11.1 så att bidragande enligt den inte förutsätter att kretsen av de brott eller tillvägagångssätt, vilkas finansiering betraktas som finansiering av terrorism, utvidgas i 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen till andra brott än i den nya 1 a § avsedda brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte och i den nya 5 c § avsedda brott som främjar resebrott.

I artikel 11.2 konstateras att om finansiering av terrorism enligt punkt 1 i denna artikel avser något av de brott som anges i artiklarna 3, 4 och 9 ska det inte vara nödvändigt att medlen faktiskt, helt eller delvis, används för att begå något av dessa brott eller bidra till att något av dessa brott begås, och det ska inte heller krävas att gärningsmannen känner till för vilket eller vilka specifika brott som medlen ska användas.

Artikel 11.2 täcker således endast en del av brotten enligt direktivet, dvs. terroristbrott, brott med anknytning till en terroristgrupp och resor för terrorismsyften. I Finland gäller kraven enligt punkten alla terroristbrott. Ett finansieringsbrott förutsätter inte att tillgångarna i verkligheten används till att utföra ett terroristbrott, vilket understryker att finansiering av terrorism till sin typ är en förberedande, men självständig handling som är klandervärd (RP 18/2014 rd, s. 6/I). I samma regeringsproposition konstateras i motiveringen till 34 a kap. 5 § 2 mom. (s. 29/II) att det terroristbrott som finansieras behöver inte ha preciserats i detalj till exempel i fråga om tidpunkten eller platsen för gärningen. Artikel 11.2 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 12. *Andra brott med anknytning till terroristverksamhet.* Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att följande uppsåtliga gärningar betraktas som brott med anknytning till terroristverksamhet:

- a) Grov stöld i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.
- b) Utpressning i syfte att begå något av de brott som anges i artikel 3.
- c) Upprättande eller användning av falska administrativa dokument i syfte att begå något av de brott som anges i artiklarna 3.1 a—i, 4 b och 9.

Reglering som i stor utsträckning motsvarar innehållet i artikel 3 i rambeslutet från 2002 överfördes genom rambeslutet från 2008 till artikel 3.2. Att artikeln har större täckning än rambeslutet beror på att i artikel 3.1 i direktivet har kretsen av terroristbrott på tidigare konstaterat sätt utvidgats jämfört med artikel 1.1 i rambeslutet från 2002. Detta har till exempel att göra med att enligt artikel 3.1 i är även vissa av de allvarligaste nätbrotten terroristbrott när de begås i terroristiskt syfte. En ny sak jämfört med tidigare är också hänvisningen till artikel 9 om resebrott, eftersom rambeslutet inte ålade kriminalisering av sådana brott. En hänvisning till brottsligt deltagande i en terroristgrupps verksamhet (artikel 4 b) ingick redan i rambeslutet.

På samma sätt som det tidigare rambeslutet förutsätter inte heller direktivet att brott enligt artikeln straffbeläggs som terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen. I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 konstaterades (RP 188/2002 rd, s. 7/II) att enligt finsk rätt ska de gärningar som avses i artikeln bestraffas enligt bestämmelserna om rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning i 31 kap. 1—4 § strafflagen eller enligt bestämmelserna om förfalskning eller grov förfalskning i 33 kap. 1 och 2 § strafflagen. Denna krets av brott kan fortfarande betraktas som heltäckande och tillräcklig.

Beträffande falska administrativa dokument bör det påpekas att direktivet på samma sätt som rambesluten lämnar det öppet och således överlåter åt medlemsstaternas prövning vad som avses med ”falska”. Sålunda kan bestämmelserna om förfalskningsbrott betraktas som tillräckliga i detta avseende. Beträffande led c bör det påpekas att en gärning enligt det inte i praktiken kan vara lindrig förfalskning, som avses i 33 kap. 3 § i strafflagen. Ett förfalskningsbrott som begås i syfte att begå ett terroristbrott kan inte under några omständigheter bedömt som en helhet betraktas som ringa på det sätt som paragrafen förutsätter.

Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 13. Anknytning till terroristbrott. I artikeln konstateras att för att en gärning som avses i artikel 4 eller i avdelning III ska vara straffbar ska det inte vara nödvändigt att ett terroristbrott faktiskt har begåtts och det ska inte heller vara nödvändigt, vad gäller de brott som avses i artiklarna 5—10 och 12, att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i detta direktiv.

Brott enligt den första meningen i artikeln vilka avses i artikel 4 och avdelning III är ledande av terroristgrupp, som är straffbart enligt 34 a kap. 3 § i strafflagen (artikel 4 a), främjande av en terroristgrupps verksamhet, som är straffbart enligt 34 a kap. 4 § (artikel 4 b), offentlig uppmaning till brott, som är straffbart enligt 17 kap. 1 § i strafflagen (artikel 5), rekrytering för ett terroristbrott, som är straffbart enligt 34 a kap. 4 c § i strafflagen (artikel 6), meddelande av utbildning för ett terroristbrott, som är straffbart enligt 34 a kap. 4 a § i strafflagen (artikel 7), deltagande i utbildning för ett terroristbrott, som är straffbart enligt 34 a kap. 4 b § i strafflagen (artikel 8), delvis resa i syfte att begå ett terroristbrott, som är straffbart enligt 34 a kap. 5 b § i strafflagen (artikel 9), finansiering av terrorism, som är straffbart enligt 34 a kap. 5 § i strafflagen (artikel 11) samt rån, grovt rån, utpressning, grov utpressning, förfalskning och grov förfalskning, som är straffbara enligt 31 kap. 1—4 § och 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen.

Såsom konstaterats i samband med artikel 4, straffbeläggs redan i 34 a kap. 3 § i strafflagen ledande av terroristgrupp i situationer där det i gruppens verksamhet har begåtts förberedelse enligt 2 § till brott som begås i terroristiskt syfte. Av denna orsak förutsätter artikel 13 inte att bestämmelserna om ledande av terroristgrupp ändras.

På grund av artikel 9 i direktivet föreslås att 34 a kap. 5 b § i strafflagen ändras så att det blir straffbart att resa till en annan stat i avsikt att där begå ett i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § avsett brott. Inte heller med ändrat innehåll ställer straffbestämmelsen om resebrott som villkor för straffbarhet att ett terroristbrott begås.

På grund av artikel 10 i direktivet föreslås att till 34 a kap. i strafflagen fogas en ny 5 c §, enligt vars 1 mom. det ska vara ett straffbart brott som främjar resebrott att i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälpa någon med råd, dåd eller på annat sätt. Inte heller denna straffbestämmelse ställer som villkor för straffbarhet att ett terroristbrott begås.

Straffbarhet för gärningar enligt 34 a kap. 4 §, 17 kap. 1 §, 34 a kap. 4 a—4 c och 5 § samt 31 kap. 1—4 § och 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen förutsätter inte att ett terroristbrott faktiskt begås.

Vad beträffar den senare meningen i artikeln förutsätter inte de bestämmelser i strafflagen som hänför sig till de artiklar som det hänvisas till (17 kap. 1 § i strafflagen, 34 a kap. 4 a—4 c i strafflagen, den ändrade 5 b § i 34 a kap. i strafflagen, den nya 5 c § i 34 a kap. i strafflagen samt 31 kap. 1—4 § och 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen) direkt anknytning till ett specifikt annat brott enligt direktivet. Denna tolkning kan härledas direkt ur bestämmelsernas ordalydelse.

Tolkningen stöds också av motiveringen till straffbestämmelserna. Exempelvis av motiveringen till strafflagens 34 a kap. 4 b § om deltagande i utbildning för ett terroristbrott (RP 18/2014 rd, s. 27/1) framgår att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte behöver inte i det skede då personen deltar i utbildning ha preciserats i detalj till exempel i fråga om tidpunkten för när gärningen begås eller den person eller den plats som är föremål för gärningen eller andra motsvarande omständigheter. Ett liknande uttalande ingår i lagens förarbeten också i fråga om strafflagens 34 a kap. 5 b §, som gäller resebrott (RP 93/2016 rd, s. 36). Ovan har det redan i samband med artikel 10 konstaterats i fråga om den nya 5 c § som föreslås i 34 a kap. i strafflagen att det resebrott som främjas inte behöver vara specificerat i detalj. Dessa uttalanden i motiveringen gäller på motsvarande sätt även andra gärningar som straffbeläggs i 34 a kap. i strafflagen.

Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Artikel 14. Medhjälp, anstiftan och försök. Enligt artikel 14.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att medhjälp till något av de brott som avses i artiklarna 3—8, 11 och 12 är straffbart.

De i 34 a kap. 1, 3, 4, 4 a—4 c och 5 § samt 31 kap. 1—4 och 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen avsedda brott enligt de artiklar som det hänvisas till i artikel 14.1 är straffbara endast om de begår uppsåtligt. Detsamma gäller för brottet enligt den nya 1 a § som föreslås i kapitlet. Enligt 5 kap. 6 § i strafflagen är det straffbart som medhjälp att gärningsmannen före och under brottet med råd, dåd eller på annat sätt uppsåtligt hjälper någon med att begå brottet eller ett straffbart försök till det. Medhjälparens ansvar omfattar de brott som det hänvisas till i punkten på det sätt som den förutsätter.

Enligt artikel 14.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att anstiftan till något av de brott som avses i artiklarna 3—12 är straffbart.

Artikel 14.2 omfattar till skillnad från punkt 1 även brott som avses i artiklarna 9 och 10, som straffbeläggs som uppsåtliga brott i 34 a kap. 5 b och 5 c § i strafflagen. Enligt 5 kap. 5 § i strafflagen är det straffbart som anstiftan att gärningsmannen uppsåtligt förmår någon annan till ett uppsåtligt brott eller ett straffbart försök till brottet. Anstiftarens ansvar omfattar de brott som det hänvisas till i punkten på det sätt som den förutsätter.

Enligt artikel 14.3 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att försök att begå något av de brott som avses i artiklarna 3, 6, 7, 9.1, 9.2 a, 11 och 12, med undantag för innehav enligt artikel 3.1 f och det brott som avses i artikel 3.1 j, är straffbart.

Enligt 5 kap. 1 § i strafflagen bestraffas för försök till ett brott endast om försöket är straffbart enligt de bestämmelser som gäller det uppsåtliga brottet.

Till artikel 3, som nämns i artikel 14.3, hänför sig att försök till alla brott som begåtts i terroristiskt syfte är straffbara enligt 34 a kap. 1 § 3 mom. i strafflagen. Punkten förutsätter att försök till brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, som straffbeläggs i den nya 1 a § i kapitlet, straffbeläggs.

Till artikel 6 (rekrytering för terrorismsyften), som nämns i artikel 14.3, hänför sig att i 34 a kap. 4 c § i strafflagen, som gäller rekrytering för ett terroristbrott, jämställs försök att värva folk till en terroristgrupp eller annars för att begå ett terroristbrott med ett fullgånget brott. Artikel 14.3 möjliggör detta. Situationen är densamma i fråga om artikel 7 (tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften), som det hänvisas till i artikel 14.3. I 34 a kap. 4 a § i straffla-

gen, som gäller meddelande av utbildning för ett terroristbrott, jämställs försök att ordna utbildning för ett terroristbrott med en fullgånge gärning.

I artikel 14.3 nämns också brott som avses i artikel 9.1 och 9.2 a. På grund av den punkt och det led som det hänvisas till ändras 34 a kap. 5 b § 1 mom. i strafflagen så att resa till en annan stat i syfte att begå ett terroristbrott täcker alla resesituationer. Dessa betyder att även de som reser till Finland i terroristiskt syfte börjar omfattas av straffrättsligt ansvar. För närvarande straffbeläggs i paragrafen att en finsk medborgare eller en person som med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen jämställs med en finsk medborgare, eller en person som reser från finskt territorium, reser till en sådan stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt i avsikt att där begå ett terroristbrott. Enligt 34 a kap. 5 b § 2 mom. i strafflagen är försök till resebrott straffbart, vilket baserar sig på Förenta nationernas säkerhetsråds resolution 2178(2014).

På grund av artikel 14.3 måste straffbarheten för försök utsträckas till alla resebrott, vilket sker genom att inte ändra 2 mom. I fråga om resebrott som riktar sig mot Finland är detta också motiverat på grund av den fara som försök medför uttryckligen för Finland.

Till artikel 11, som det hänvisas till i artikel 14.3, hänför sig att enligt 34 a kap. 5 § 3 mom. i strafflagen är försök till finansiering av terrorism straffbart. När det gäller brott som avses i artikel 12 är försök till rån och grovt rån (31 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i strafflagen), utpressning och grov utpressning (31 kap. 3 § 2 mom. och 4 § 2 mom. i strafflagen) samt förfälskning och grov förfälskning (33 kap. 1 § 2 mom. och 2 § 2 mom. i strafflagen) straffbara.

Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen, men artikel 14.3 måste i enlighet med vad som konstaterats ovan tas i betraktande i regleringen om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Artikel 15. Påföljder för fysiska personer. I artikel 15.1 konstateras på motsvarande sätt som artikel 5.1 i rambeslutet från 2002 att medlemsstaterna ska vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14 beläggs med effektiva, proportionella och avskräckande straffrättsliga påföljder som kan medföra överlämnande eller utlämning. Eftersom de brott som direktivet täcker har ändrats, har artikelhänvisningarna naturligtvis ändrats.

Straffskalorna för brott som är straffbara enligt 34 a kap. i strafflagen och förutsättningar för utlämning för brott har redan behandlats ovan. På grund av de artiklar som det hänvisas till i punkten är också vissa andra straffskalor än de som nämnts i samband med den tidigare artikeln av betydelse.

För de brott som begåtts i terroristiskt syfte som är straffbara enligt 34 a kap. 1 § i strafflagen kan straff som är anpassade enligt brottets allvar dömas ut så att i 1 mom. anges sju straffskalor. Enligt den lindrigaste av dem döms till fängelse i minst fyra månader och högst tre år och enligt den strängaste döms till fängelse i minst åtta år eller på livstid. Eftersom det föreslås att de allvarligaste nätbrotten som begåtts i terroristiskt syfte intas i en ny punkt i momentet (skalan sträcker sig från fängelse i fyra månader till fängelse i sju år), kommer momentet att ha åtta straffskalor. Enligt den nya 34 a § 1 a § i strafflagen döms för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

På grund av de artiklar som det hänvisas till i artikel 15.1 är dessutom de straffskalor som anges i 17 kap. 1 § i strafflagen, den nya 5 c § som föreslås i 34 a kap. i strafflagen, 31 kap. 1—4 § i strafflagen samt 33 kap. 1 och 2 § i strafflagen av betydelse. Enligt den första av paragraferna döms för offentlig uppmaning till brott till böter eller fängelse i högst två år.

Nämnda brott straffbeläggs också som ett brott som begåtts i terroristiskt syfte i 34 a kap. 1 mom. 2 punkten i strafflagen (fängelse i minst fyra månader och högst fyra år). Straffskalan för brott som främjar resebrott, vilket föreslås bli straffbart i den nya paragrafen, sträcker sig från böter till fängelse i högst ett år. Denna skala har motiverats ovan i samband med artikel 10. När det gäller de brott som hänför sig till artikel 12 döms för rån till fängelse i minst fyra månader och högst sex år, för grovt rån till fängelse i minst två och högst tio år, för utpressning till böter eller fängelse i högst två år, för grov utpressning till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år, för förfalskning till böter eller fängelse i högst två år och för grov förfalskning till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år.

I artikel 15.1 nämns även artikel 14, som gäller medhjälp, anstiftan och försök. Enligt 6 kap. 8 § 1 mom. 2 och 3 punkten i strafflagen bestäms straffet enligt en lindrigare straffskala, om brottet har stannat vid försök eller gärningsmannen döms som medhjälpare till brottet med tillämpning av 5 kap. 6 §. Enligt 2 mom. får gärningsmannen när ett straff bestäms enligt 1 mom. dömas till högst tre fjärdedelar av det maximala fängelse- eller bötesstraff som föreskrivs för brottet och lägst det minimum i den straffart som föreskrivs för brottet. Enligt 5 kap. 5 § i strafflagen döms anstiftaren för anstiftan till brott såsom gärningsman.

För de brott som avses i direktivet kan det dömas ut straff som när straffskalorna infördes anpassades till straffskalorna för andra brott. Kravet på proportionalitet, som nämns i artikel 15.1, uppfylls också genom att straffskalorna är vida och gör det möjligt att beakta olika tillvägagångssätt i behörig ordning. När brottets straffvärde förutsätter det tillåter skalorna att även mycket stränga straff döms ut, vilket åter uppfyller punktens krav på effektivitet och varningssyfte. Enligt bestämmelserna om bestämmande av straff medför försök och medhjälp ingen betydande nedsättning av de straff som ska dömas ut. En anstiftare döms såsom gärningsman.

Enligt artikel 15.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de terroristbrott som avses i artikel 3 och de brott som avses i artikel 14, i den mån de har anknytning till terroristbrott, beläggs med frihetsstraff som är strängare än de som föreskrivs i nationell rätt för sådana brott i avsaknad av det särskilda uppsåt som krävs enligt artikel 3, utom då de föreskrivna påföljderna redan är de maximistraff som kan dömas ut enligt nationell rätt.

Artikel 15.2 motsvarar artikel 5.2 i rambeslutet från 2002. De krav som den sistnämnda artikeln ställer beaktades när straffskalorna i strafflagens 34 a kap. 1 § om brott som begåtts i terroristiskt syfte infördes. De är strängare än straffskalorna för de brott som nämns i paragrafen med undantag av mord, för vilket man även utan terroristiskt syfte döms till livstids fängelse. I denna proposition föreslås att 1 § 1 mom. 4 punkten ändras så att där nämns vissa allvarliga nätbrott. Enligt punkten vore maximistraffet fängelse i sju år, vilket överstiger maximistraffet fem år som ska dömas ut för gärningen utan terroristiskt syfte. Straffskalan för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte (fängelse i minst fyra månader och högst åtta år) är betydligt strängare än skalorna i de straffbestämmelserna som hänför sig till radioaktiva ämnen och strålningsalstrande apparater.

I artikel 15.2 hänvisas också till artikel 14, som gäller medhjälp, anstiftan och försök. Enligt de bestämmelser i 5 kap. 5 § och 6 kap. 8 § i strafflagen som nämns ovan kan för dessa former av medverkan alltså bestämmas ju strängare straff desto strängare straff som kan bestämmas för den gärning som är föremål för medhjälp, anstiftan eller försök. Sålunda kan för medhjälp, anstiftan eller försök som gäller de brott som nämns i 34 a kap. 1 § i strafflagen dömas till ett strängare straff än för medhjälp, anstiftan eller försök i en sådan situation där det brott som nämns i paragrafen har begåtts utan terroristiskt syfte.

Enligt artikel 15.3 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att brott som anges i artikel 4 beläggs med frihetsstraff, med ett maximistraff på minst femton år för det brott som avses i artikel 4 a och på minst åtta år för de brott som avses i artikel 4 b. Om det terroristbrott som avses i artikel 3.1 j begås av en person som leder en terroristgrupp enligt artikel 4 a ska maximistraffet vara minst åtta år.

Artikel 15.3 har redan behandlats i samband med artikel 4. I synnerhet utifrån ordalydelsen i den andra meningen i artikel 15.3 har redan den motsvarande artikeln 5.3 i rambeslutet från 2002 tolkats så att de maximistraff som nämns i artikeln gäller situationer där ett terroristbrott har begåtts i en terroristgrupps verksamhet.

Enligt artikel 15.4 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att det, när ett brott som avses i artikel 6 eller 7 riktats mot ett barn, är möjligt att i enlighet med nationell rätt beakta den omständigheten vid påföljdsbestämningen.

Till artikel 15.4 hänför sig skäl 19 i direktivet, där det sägs att i de fall där rekrytering och utbildning för terrorismsyften riktas mot ett barn bör medlemsstaterna säkerställa att domare har möjlighet att beakta denna omständighet när de bestämmer påföljden för gärningsmännen, även om det inte finns någon skyldighet för domare att utdöma en strängare påföljd. Enligt skälet är det upp till domaren att bedöma denna omständighet tillsammans med övriga omständigheter i det enskilda fallet. Någon motsvarande artikel ingick inte i rambeslutet från 2002.

Artikel 15.4 förutsätter inte att det föreskrivs särskilt om bestämmande av straff i de fall som artikeln avser. Det krav som artikeln ställer kan uppfylls med mera allmänt formulerade bestämmelser om bestämmande av straff. Den allmänna principen i 6 kap. 4 § i strafflagen är central. Enligt paragrafen ska straffet mäta ut så att det står i ett rättvist förhållande till hur skadligt och farligt brottet är, motiven till gärningen samt gärningsmannens av brottet framgående skuld i övrigt. Denna princip iakttas enligt 6 kap. 3 § 2 och 3 mom. i strafflagen såväl vid valet av straffart som vid dimensioneringen av straffet, och den gör det möjligt för domaren att vid helhetsbedömningen av fallet beakta om brottet riktats mot ett barn. Dessutom kan även andra bestämmelser i 6 kap. i strafflagen bli tillämpliga, till exempel de som gäller skärpningsgrunder (5 §) eller valet mellan villkorligt och ovillkorligt fängelse (9 §).

Artikel 16. *Förmildrande omständigheter.* Enligt artikeln får medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att de påföljder som anges i artikel 15 kan lindras om gärningsmannen

- a) tar avstånd från terroristverksamhet, och
- b) förser de administrativa eller rättsliga myndigheterna med information som de inte skulle ha kunnat erhålla på annat sätt och som hjälper dem att
 - i) förhindra eller mildra effekterna av brottet,
 - ii) identifiera eller väcka åtal mot de övriga gärningsmännen,
 - iii) finna bevis, eller
- iv) förhindra ytterligare brott enligt artiklarna 3—12 och 14.

Artikeln motsvarar artikel 6 i rambeslutet från 2002. Artikeln är inte förpliktande, utan medlemsstaterna får genomföra de åtgärder som nämns där om de vill. I samband med att rambe-

slutet genomfördes gjordes inga ändringar i lagstiftningen. Något behov av sådana har inte heller iakttagits i samband med genomförandet av direktivet.

Avståndstagande från brottslig verksamhet som en omständighet som inverkar förmildrande på straffet är främmande för den finska rättsordningen. Även när det gäller de andra omständigheterna som nämns i artikeln är det skäl att betona att det inte är motiverat att införa bestämmelser som leder till ett lindrigare straff för endast en viss brottstyp. De i artikeln avsedda grunder som leder till lindrigare straff rör vid påföljdssystemets kärna. De regleringsbehov som gäller bestämmandet av straff har bedömts på ett övergripande sätt i samband med revideringen av straffrättens allmänna läror (RP 44/2002 rd och lagen om ändring av strafflagen 515/2003).

Enligt den allmänna 6 kap. 6 § 3 punkten i strafflagen, som gäller alla brott och således även terroristbrott, är en strafflindrande grund gärningsmannens strävan efter att förhindra eller avlägsna verkningarna av sitt brott. I nämnda punkt föreskrivs som en lindringsgrund dessutom strävan efter att främja utredningen av sitt brott. Erkännande av sitt brott kan leda till att förundersökningen begränsas med stöd av 3 kap. 10 a § i förundersökningslagen (805/2011), till åttalseftergift med stöd av 1 kap. 8 § 2 mom. i lagen om rättegång i brottmål (689/1997) eller till erkännanderättegång i enlighet med 5 b kap. i den sistnämnda lagen. Utredning eller erkännande av eget brott hör emellertid inte egentligen till de fall som nämns i artikeln.

I samband med revideringen av straffrättens allmänna läror granskades också det s.k. kronvitnesssystemet, där en gärningsman kan få sin dom mildrad genom att hjälpa myndigheterna att utreda också andra gärningsmäns brott (RP 44/2002 rd, s. 182). Systemet ger gärningsmannen en möjlighet att t.o.m. helt undgå åtal för brott, om han samtycker till att vittna mot medgärningsmännen. Kronvitnesssystemet är dock, såsom konstaterades i samband med revideringen av de allmänna lärorna, förknippat med problem, varför det är skäl att ställa sig skeptisk till det. Trovärdigheten av den information som har fått genom löften om strafflindring kan ofta ifrågasättas. Problemet är avsevärt mindre, när uppgifterna gäller gärningsmannens egna göranden och låtanden. Enligt lagens förarbeten stärker kronvitnesssystemet också en angivarmoral. Det säger att egna brott kan förlåtas, om man kan visa att de övriga har begått ännu värre brott.

Artikel 17. Juridiska personers ansvar. Enligt artikel 17.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga för de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14 om de begås till deras förmån av en person som agerar antingen enskilt eller som en del av den juridiska personens organisation och som har en ledande ställning inom den juridiska personen, grundad på något av följande:

- a) Behörighet att företräda den juridiska personen.
- b) Befogenhet att fatta beslut på den juridiska personens vägnar.
- c) Befogenhet att utöva kontroll inom den juridiska personen.

Enligt artikel 17.2 ska medlemsstaterna också vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att juridiska personer kan hållas ansvariga om brister i övervakning eller kontroll som ska utföras av en person som avses i punkt 1 i denna artikel har gjort det möjligt för en person som är underställd den juridiska personen att till dennes förmån begå något av de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14.

I artikel 17.3 konstateras att juridiska personers ansvar enligt punkterna 1 och 2 i denna artikel inte ska utesluta straffrättsliga förfaranden mot fysiska personer som är gärningsmän, anstiftare eller medhjälpare till något av de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14.

Artikeln motsvarar artikel 7 i rambeslutet från 2002 med undantag av artikelhänvisningarna, som har ändrats. I samband med genomförandet av rambeslutet bedömdes ingående förhållandet mellan bestämmelserna om straffansvar för juridiska personer i 9 kap. i strafflagen och artikel 7.1 och 7.2 i rambeslutet (RP 188/2002 rd, s. 63—65). I detta avseende förutsatte rambeslutet inga ändringar i bestämmelserna i 9 kap. i strafflagen, trots vissa skillnader i ordalydelse mellan rambeslutet och strafflagen. Bestämmelserna i 9 kap. 2 § 1 mom. och 3 § 1 mom. i strafflagen var av betydelse för bedömningen. I sammanhanget hänvisades dessutom till regeringens proposition om straffrättens allmänna läror (RP 44/2002 rd), där det föreslogs en bestämmelse om handlande på en juridisk persons vägnar i 5 kap. i strafflagen.

Enligt 9 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen döms en juridisk person till samfundsbot, om någon som hör till ett av dess lagstadsorgan eller annars hör till dess ledning eller utövar faktisk beslutanderätt inom den juridiska personen har varit delaktig i brottet eller tillåtit att brottet begåtts eller om i den juridiska personens verksamhet inte har iakttagits den omsorg och försiktighet som krävs för att förebygga brottet.

Enligt 9 kap. 3 § 1 mom. i strafflagen anses ett brott begånget i en juridisk persons verksamhet, om gärningsmannen har handlat på den juridiska personens vägnar eller till dess förmån och han hör till den juridiska personens ledning eller står i tjänste- eller arbetsförhållande till denna eller han har handlat på uppdrag av en representant för den juridiska personen.

I den finska strafflagstiftningen föreskrivs det inte uttryckligen om särskilt straffrättsligt ansvar för juridiska personer och fysiska personer som gjort sig skyldiga till brott i enlighet med artikel 17.3. Även utan en uttrycklig bestämmelse står det klart att det är fråga om separata ansvar. Dessutom framgår det indirekt av vissa bestämmelser. I 5 kap. 8 § i strafflagen föreskrivs det att vissa personer ska dömas till straff för ett brott som begåtts i en juridisk persons verksamhet trots att de inte uppfyller de särskilda brottsbeskrivningsenliga villkor som gäller för gärningsmän, om den juridiska personen uppfyller dem. Att det handlar om separat straffansvar för den juridiska personen och dem som gjort sig skyldiga till brott i dess verksamhet påvisas också av 9 kap. 2 § 2 mom. i strafflagen, enligt vilket samfundsbot döms ut även om det inte kan utredas vem gärningsmannen är eller om gärningsmannen av någon annan anledning inte döms till straff.

I den mån det är fråga om faktorer som ger upphov till straffansvar för juridiska personer förutsätter artikeln inga ändringar i lagstiftningen. Huruvida brotten enligt de artiklar som det hänvisas till omfattas av juridiska personers straffansvar behandlas i samband med följande artikel, eftersom artikel 18.1 förutsätter att en juridisk person kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner.

Artikel 18. Sanktioner för juridiska personer. Enligt artikeln ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att en juridisk person som hålls ansvarig enligt artikel 17 kan bli föremål för effektiva, proportionella och avskräckande sanktioner, vilka ska innefatta bötesstraff eller administrativa avgifter och kan innefatta andra sanktioner, såsom

- a) fråntagande av rätt till offentliga förmåner eller stöd,
- b) tillfälligt eller permanent näringsförbud,
- c) rättslig övervakning,

d) rättsligt beslut om upplösning av verksamheten, och

e) tillfällig eller permanent stängning av inrättningar som har använts för att begå brottet.

Artikeln motsvarar artikel 8 i rambeslutet från 2002 med undantag för att genom den hänvisning som gäller artikel 17 utvidgas kretsen av brott som ska omfattas av juridiska personers straffansvar. Motsvarande artiklar används även i övrigt allmänt i internationella dokument på straffrättens område. Förpliktelserna i artikeln kan uppfyllas genom att straffansvaret för juridiska personer i enlighet med artikel 17 utsträcks till alla brott enligt direktivet, dvs. till brott enligt artiklarna 3—12 och 14 i den mån de inte redan omfattas av straffansvar för juridiska personer.

Enligt 9 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen ska för brott som har begåtts i ett samfunds, en stiftelses eller någon annan juridisk persons verksamhet på yrkande av åklagaren dömas till samfundsbot, om en sådan påföljd föreskrivs för brottet i strafflagen. I 2 mom. konstaterats på motsvarande sätt som definitionen av ”juridisk person” i artikel 2 i direktivet att bestämmelserna i 9 kap. i strafflagen inte tillämpas på brott som begåtts vid utövande av offentlig makt.

Enligt 9 kap. 5 § i strafflagen döms samfundsbot ut till ett belopp som är lägst 850 euro och högst 850 000 euro. I 6 § bestäms om grunder för fastställande av samfundsbot. Enligt 1 mom. fastställs storleken av en samfundsbot enligt arten och omfattningen av den juridiska personens underlåtelse eller ledningens andel, om vilka bestäms i 2 §, samt enligt den juridiska personens ekonomiska ställning. Enligt 9 kap. 6 § 2 mom. i strafflagen beaktas vid bedömningen av betydelsen av underlåtelser och ledningens andel brottets art och svårhet, den brottsliga verksamhetens omfattning, gärningsmannens ställning i den juridiska personens organ, i vilken mån åsidosättandet av den juridiska personens skyldigheter utvisar likgiltighet för bestämmelser i lag eller myndigheternas bestämmelser, samt övriga i lag stadgade straffmättningsgrunder. Enligt 9 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen beaktas vid bedömningen av den juridiska personens ekonomiska ställning dess storlek och soliditet, verksamhetens ekonomiska resultat samt övriga omständigheter som väsentligt påverkar bedömningen av den juridiska personens ekonomi.

Enligt 34 a kap. 8 § 1 mom. i strafflagen tillämpas på brott som nämns i kapitlet vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer. Sålunda omfattas alla terroristbrott som är straffbelagda i kapitlet av straffansvar för juridiska personer.

Eftersom det i Finland inte finns några andra böter än samfundsbot som kan påföras juridiska personer, förutsätter artikeln att straffansvaret för juridiska personer utsträcks till alla brott enligt direktivet. Detta betyder för det första att straffansvaret för juridiska personer måste kunna tillämpas på alla gärningar som är straffbara enligt 34 a kap. i strafflagen. Man uppnår detta slutresultat genom att inte ändra 34 a kap. 8 § 1 mom. i strafflagen. Av denna lagstiftningslösning följer att straffansvaret för juridiska personer börjar täcka nya gärningar genom att kapitlet ändras. Sålunda blir det beaktat att juridiska personers ansvar realiserar i fråga om de brott som avses i artiklarna 3—11 i direktivet.

De i artikel 12 avsedda brott som är straffbelagda i strafflagen är i enlighet med vad som konstaterats tidigare rån, grovt rån, utpressning, grov utpressning, förfalskning och grov förfalskning. Av den nämnda artikeln följer att det ska vara straffbart att föröva ett rånbrott i syfte att begå något av de brott som räknas upp i artikel 3, att föröva ett utpressningsbrott i syfte att begå något av de brott som räknas upp i artikel 3 samt att utföra förfalskning eller grov förfalskning i syfte att begå något brott som räknas upp i artikel 3.1 a—i, artikel 4 b eller artikel 9. Brott som avses i artikel 3 i direktivet är brott som begåtts i terroristiskt syfte och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, som är straffbara enligt 34 a kap.

1 och 1 a § i strafflagen, brott som avses i artikel 3.1 a—i är med beaktande av de lagändringar som föreslås i denna proposition brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten och 2 mom. samt i den nya 1 a § i strafflagen, brott som avses i artikel 4 b är främjande av en terroristgrupps verksamhet, som är straffbart enligt 34 a kap. 4 § i strafflagen, och brott som avses i artikel 9 är med beaktande av de lagändringar som föreslås i denna proposition resa i syfte att begå ett terroristbrott, som är straffbart enligt 34 a kap. 5 b § i strafflagen.

Sålunda förutsätter denna och föregående artikel att straffansvaret för juridiska personer omfattar rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning, när de har utförts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 eller 1 a § i strafflagen, samt förfalskning och grov förfalskning, när de har utförts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a, 4 eller 5 b § i strafflagen.

Enligt den bestämmelse som togs in i 34 a kap. 8 § 2 mom. i strafflagen i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 tillämpas vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har utförts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § eller 2 § 1 mom. 3 punkten i 34 a kap. i strafflagen samt på förfalskning eller grov förfalskning som har utförts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom., 2 § 1 mom. 3 punkten eller 4 eller 5 § i 34 a kap. i strafflagen.

Enligt 34 a kap. 8 § 2 mom. i strafflagen sträcker sig straffansvaret för en juridisk person alltså i vissa avseenden längre än vad denna och föregående artikel förutsätter. Innehållet i 34 a kap. 8 § 2 mom. är dessutom felaktigt, eftersom 2 § i det kapitlet innehåller endast en bestämmelse, varför 1 mom. inte bör nämnas i samband med den.

Med anledning av det som konstaterats borde 34 a kap. 8 § 2 mom. i strafflagen ändras så att det som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer enligt det ändrade innehållet tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har utförts i syfte att begå ett brott som avses i 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten samt på förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a § eller 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

Eftersom det i artikel 17 också hänvisas till artikel 14, bör straffansvaret för juridiska personer gälla även sådana medhjälps-, anstiftans- och försöksbrott som avses i den sistnämnda artikeln. Motsvarande reglering fanns redan i rambeslutet från 2002 (artiklarna 4 och 7), som inte ansågs förutsätta ändringar i lagstiftningen i detta avseende. Av motiveringen till 9 kap. 2 § i strafflagen (RP 95/1993 rd, s. 31/1) framgår att med delaktighet avses i 1 mom. delaktighet i vid bemärkelse och att på sedvanligt sätt betraktas medgärningsmännen som delaktiga och liksom anstiftare eller medhjälpare. Kriminaliseringen av försök till terroristbrott baserar sig på bestämmelserna om dem i 34 a kap. i strafflagen, så de hör i enlighet med 8 § 1 mom. till de brott som nämns i kapitlet.

Direktivet förutsätter inte att de sanktioner som nämns i artikelns led införs. I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 realiserades ansvaret för juridiska personer genom att det föreskrevs om straffansvar för juridiska personer i anslutning till terroristbrott. I leden nämns flera straffrättsliga sanktioner som är främjande för den finska rättsordningen, och ett eventuellt införande av dem förutsätter en övergripande granskning som inte är bunden till någon viss brottstyp.

Artikel 19. Behörighet och lagföring. I artikel 19.1 åläggs medlemsstaterna på samma sätt som i artikel 9.1 i rambeslutet från 2002 att utvidga sin behörighet till terroristbrott på grundval av vissa fästpunkter (till exempel brott har begåtts helt eller delvis inom medlemsstatens

territorium eller gärningsmannen är medborgare eller bosatt i medlemsstaten). Punkten täcker alla brott enligt direktivet, dvs. de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14, vilket innebär att tillämpningsområdet utvidgas jämfört med rambeslutets artikel, som täcker endast brotten enligt rambeslutet.

I samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 föreskrevs att de brott som straffbelagts i 34 a kap. i strafflagen är internationella brott, något som rambeslutet inte förutsatte och direktivet inte förutsätter. Enligt 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag oberoende av lagen på gärningsorten även på brott enligt 34 a kap., dvs. terroristbrott, som har begåtts utanför Finland. Detta betyder att de terroristbrott som straffbelagts i kapitlet hör till finsk jurisdiktion oberoende av gärningsort, gärningsman och lagstiftningen på gärningsorten.

Att det föreskrevs att terroristbrott är internationella brott motiverades bland annat med att flera av de gärningar som ingår i förslaget till 34 a kap. 1 § i strafflagen är gärningar som redan är internationella brott, eftersom kriminaliseringen av dem har baserat sig på en internationell överenskommelse som är förpliktande för Finland (RP 188/2002 rd, s. 22/I). Dessutom konstaterades att terroristbrottens karaktär är allvarlig samt eventuellt gränsöverskridande och organiserad brottslighet. Dessa synpunkter är fortfarande viktiga även i fråga om andra terroristbrott som främjar brott som begåtts i terroristiskt syfte. Därför är det motiverat att även de nya brotten enligt direktivet som tas in i 34 a kap. i strafflagen är internationella brott. Detta slutsatser nås om 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen inte ändras.

Vid bedömningen av eventuella behov av att ändra 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen måste man emellertid beakta att artikel 19.1 gäller även rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott enligt artikel 12, som inte kriminaliseras som terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen när de hänförs till vissa terroristbrott. Brotten nämns i och för sig i 8 § 2 mom. som brott som baserar sig på straffansvar för juridiska personer. Trots det är det möjligt att anse att de inte är sådana brott enligt 1 kap. 7 § 3 mom. som avses i 34 a kap. och således inte internationella brott, i synnerhet som lagens förarbeten i anslutning till genomförandet av rambeslutet (RP 188/2002 rd) inte stödjer det. Eftersom artikel 19.1 inte förutsätter att det föreskrivs att dessa brott, som främjar begåendet av vissa terroristbrott, är internationella brott, måste man se om de grunder som nämns i artikeln hör till de i 1 kap. i strafflagen angivna grunderna för den finska straffrättens tillämpningsområde.

I artikel 19.1 a nämns brott som har begåtts helt eller delvis inom medlemsstatens territorium. Enligt 1 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts i Finland. Momentet ska tolkas så att det täcker även brott som delvis begåtts i Finland.

I artikel 19.1 b nämns brott som har begåtts ombord på ett fartyg som för medlemsstatens flagg eller ett luftfartyg registrerat i medlemsstaten. Enligt 1 kap. 2 § 1 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som har begåtts ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg, om brottet har begåtts

1) när fartyget befann sig på öppna havet eller inom ett område som inte tillhör någon stat eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, eller

2) när fartyget befann sig inom en främmande stats område, eller när luftfartyget befann sig inom eller ovanför ett sådant område, och brottet har förövats av fartygets befälhavare eller en medlem av besättningen eller en passagerare eller någon som annars har medföljt fartyget.

Enligt 1 kap. 2 § 2 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag även på brott som befälhavaren för eller en medlem av besättningen ombord på ett finskt fartyg eller luftfartyg förövat utanför

Finland, om gärningsmannen genom sin gärning brutit mot en särskild skyldighet som enligt lag åvilar honom i egenskap av befälhavare eller medlem av besättningen.

1 kap. 2 § i strafflagen är snävare än artikel 19.1 b, eftersom paragrafen ställer begränsningar för när brott som begåtts ombord på finska fartyg eller luftfartyg hör till tillämpningsområdet för finsk lag.

Artikel 19.1 c gäller brott där gärningsmannen är medborgare eller bosatt i medlemsstaten. Enligt 1 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen tillämpas finsk lag på brott som en finsk medborgare har begått utanför Finland. Har brottet förövats inom ett område som inte tillhör någon stat, är en förutsättning för straffbarheten att på brottet enligt finsk lag kan följa fängelse i över sex månader. I 1 kap. 6 § 3 mom. i strafflagen jämföras med finsk medborgare till exempel personer som är varaktigt bosatta i Finland. I 1 kap. 11 § 1 mom. i strafflagen sägs att när ett brott har begåtts inom en främmande stats område kan finsk lag tillämpas med stöd av 6 § endast om gärningen är straffbar också enligt lagen på gärningsorten och om även en domstol i den främmande staten kunde ha dömt ut straff för gärningen. I 1 kap. 11 § 2 mom. i strafflagen föreskrivs om undantag från kravet på dubbel straffbarhet, men de omfattar inte brott som avses i artikel 12 i direktivet, varför bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen inte uppfyller kraven i artikel 19.1 c.

Artikel 19.1 d gäller brott som har begåtts till förmån för en juridisk person som är etablerad inom medlemsstatens territorium. I 1 kap. 5 och 9 § i strafflagen finns bestämmelser om juridiska personer, vilka ändå inte hänför sig till de brott som avses i artikeln.

Artikel 19.1 e gäller brott som har begåtts mot den berörda medlemsstatens institutioner eller befolkning eller mot en eller ett av unionens institutioner, organ eller byråer med säte i medlemsstaten. Strafflagens 1 kap. 3 § om brott som riktar sig mot Finland och 5 § om brott som riktar sig mot finska medborgare är delvis tillämplig på ledet, men ledets tillämpningsområde är vidare. Dessutom berörs 1 kap. 5 § i strafflagen av kravet på dubbel straffbarhet enligt 1 kap. 11 §.

Utifrån det som konstaterats hör rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott enligt artikel 12 i de fall som avses i artikel 19.1 endast i begränsad utsträckning till tillämpningsområdet för finsk straffrätt med stöd av bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen. De lagändringar som behövs kan genomföras på två sätt. Enligt det första ändras bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen så att dessa brott börjar omfattas av tillämpningsområdet för finsk straffrätt på det sätt som artikel 19.1 förutsätter. Enligt det andra alternativet ändras 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen så att det börjar täcka även de gärningar som avses i artikel 12.

Det föreslås att det senare av dessa alternativ väljs. Punktvisa ändringar som gäller vissa brott i bestämmelserna i 1 kap. i strafflagen, som är avsedda att vara allmänna bestämmelser som gäller alla brott, kan inte anses motiverade. Även för de brott som avses i artikel 12 gäller i stor utsträckning de motiveringar som i samband med genomförandet av rambeslutet från 2002 anfördes till att det föreskrevs att de brott som avses i 34 a kap. i strafflagen ska vara internationella brott. När brott som begåtts i terroristiskt syfte och andra brott som nämns i artikel 12 c främjas är det också fråga om allvarliga brott och de kan vara en del av en helhet som äger rum inom ramen för gränsöverskridande organiserad brottslighet. Lagändringen kan genomföras så att till 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen görs ett tillägg, som motsvarar innehållet i 34 a kap. 8 § 2 mom. i strafflagen i ändrad form. De ändringar som föreslås i det sistnämnda momentet och bakgrunden till dem har relaterats i motiveringen till artikel 18 ovan. Samtidigt kan 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen indelas i punkter för att tydliggöra bestämmelsens innehåll.

Enligt artikel 19.2 kan varje medlemsstat utvidga sin behörighet beträffande tillhandahållande av utbildning för terrorismsyften enligt artikel 7, om gärningsmannen tillhandahåller utbildning till personer som är medborgare eller bosatta i medlemsstaten och punkt 1 i den här artikeln inte är tillämplig. Medlemsstaten ska informera kommissionen om detta.

Alla terroristbrott som straffbeläggs i 34 a kap. är och kommer även efter den ovan konstaterade ändringen som hänför sig till artikel 19.1 att vara internationella brott med stöd av 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen. Detta gäller också meddelande av utbildning för ett terroristbrott enligt 34 a kap. 4 a § i strafflagen oberoende av vem som är föremål för brottet. När Finland informerar kommissionen om att direktivet genomförts måste man samtidigt informera kommissionen om att Finlands behörighet omfattar även fall som avses i artikel 19.2.

I artikel 19.3 regleras på motsvarande sätt som i artikel 9.2 i rambeslutet från 2002 hur behörigheten avgörs i situationer där flera medlemsstater har möjlighet att lagföra. I dessa fall ska de berörda medlemsstaterna samarbeta för att besluta vilken av dem som ska lagföra gärningsmännen för att om möjligt centralisera förfarandena till en enda medlemsstat. Punkten avviker från motsvarande punkt i rambeslutet så till vida att enligt den sista meningen kan medlemsstaterna anlita Eurojust för att underlätta samarbetet mellan de rättsliga myndigheterna och samordningen av deras verksamhet. I rambeslutet hänvisades i detta avseende mera allmänt till de organ eller mekanismer som inrättats i Europeiska unionen. Punkten förpliktar till att beakta vissa beröringspunkter när behörighetsfrågan avgörs (det är till exempel vara fråga om den medlemsstat inom vars territorium brottet har begåtts eller där gärningsmannen är medborgare eller bosatt).

Artikel 19.3 styr på samma sätt som flera motsvarande klausuler i internationella avtal förfarandet i situationer där behörighetstvister måste avgöras. På samma sätt som vid genomförandet av rambeslutet förutsätter punkten inte heller i detta sammanhang några lagstiftningsåtgärder eller någon ändring av lagstiftningen.

Artikel 19.4 motsvarar med undantag av de ändrade artikelhänvisningarna artikel 9.3 i rambeslutet från 2002. Enligt den nya punkten ska varje medlemsstat vidta nödvändiga åtgärder för att fastställa sin behörighet beträffande de brott som avses i artiklarna 3—12 och 14 i de fall den vägrar att överlämna eller utlämna en person som misstänks för eller som dömts för ett sådant brott till en annan medlemsstat eller till ett tredjeland.

Artikel 19.4 innehåller den ”utlämna eller döm”-princip (aut dedere aut judicare), som är vanlig i internationella instrument. Finsk lagstiftning möjliggör i stor utsträckning utlämning på grund av de brott som det nu är fråga om. Såsom redan konstaterats i samband med artikel 10, är utlämning på grund av brott enligt finsk lagstiftning möjlig i flera fall, när det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst ett år. Närmare bestämmelser om förutsättningarna och villkoren för utlämning ingår i 2—7 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga nordiska länderna, i 2—10 § i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen samt i 2—12 § i lagen om utlämning för brott. Utöver de internationella åtaganden som ligger bakom dessa lagar har Finland bilaterala utlämningsavtal. Punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen med beaktande av att i enlighet med det som konstaterats i samband med punkt 1 ovan borde Finlands behörighet täcka alla brott som avses i direktivet och vidare att på grund av allvaret hos de aktuella brotten uppfylls i praktiken inte villkoren för avstående från åtgärder för förundersökningsmyndigheternas, åklagarmyndigheternas och domstolarnas del.

Artikel 19.5 motsvarar med undantag av de ändrade artikelhänvisningarna artikel 9.4 i rambeslutet från 2002. Enligt den nya punkten ska varje medlemsstat säkerställa att dess behörighet omfattar fall där något av de brott som avses i artiklarna 4 och 14 helt eller delvis har begåtts

inom dess territorium, oavsett var terroristgruppen är baserad eller utövar sin brottsliga verksamhet. De aktuella brotten är med stöd av 1 kap. 7 § 3 mom. i strafflagen internationella brott och kommer fortfarande att vara sådana trots de ändringar i momentet som behandlats ovan i samband med punkt 1. Sålunda saknar den ort där brottet begåtts eller där terroristgruppen finns eller där den brottsliga verksamheten utövas betydelse. Punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

I artikel 19.6 konstateras på motsvarande sätt som i artikel 9.5 i rambeslutet från 2002 att denna artikel ska inte utesluta utövande av den behörighet i straffrättsliga frågor som fastställts av en medlemsstat i enlighet med dess nationella rätt. Detta gäller i första hand situationer där medlemsstatens lagstiftning möjliggör mer omfattande behörighet än vad direktivet förutsätter. Så är fallet till exempel i Finland genom att det föreskrivs att terroristbrott är internationella brott. Inte heller denna punkt förutsätter några ändringar i lagstiftningen.

Artikel 20. Utredningsverktyg och förverkande. Enligt artikel 20.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, är tillgängliga för de personer, enheter eller avdelningar som har ansvaret för att utreda eller lagföra de brott som avses i artiklarna 3—12.

Någon punkt som motsvarar artikel 20.1 ingår inte i rambeslutet från 2002. Av skäl 21 i direktivet, som gäller artikel 20.1, framgår att användningen av sådana verktyg, i enlighet med nationell rätt, bör vara riktad och ske med beaktande av proportionalitetsprincipen och arten och allvaret hos de brott som utreds. Förutom skälet ska även artikel 23.1 beaktas, enligt vilken direktivet ska inte medföra någon ändring i fråga om de skyldigheter att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper som stadgas i artikel 6 i EU-fördraget. Enligt skäl 35, som hänför sig till artikel 23.1, är bland annat rätt till respekt för privatlivet och familjelivet av betydelse. Enligt det senare skälet ska även andra skyldigheter på området för mänskliga rättigheter enligt internationell rätt beaktas.

Bestämmelser om de tvångsmedel som kan användas för att utreda brott finns i tvångsmedelslagen. Enligt den är en förutsättning för att få använda tvångsmedel i allmänhet att man utreder ett visst brott (det så kallade grundbrottet). Då bestäms möjligheten att använda tvångsmedel för att utreda brottet på grundval av det föreskrivna maximistraffet för brottet eller på den grunden att brottet nämns särskilt med brottsbeteckning i en tvångsmedelsspecifik bestämmelse. För användningen av vissa tvångsmedel (till exempel beslag) krävs ändå inte att man utreder ett brott av ett viss allvar eller med en viss beteckning, utan tvångsmedlet kan användas för att utreda alla brott.

När man överväger en ändring av tvångsmedelslagstiftningen måste man beakta proportionalitetsprincipen i 1 kap. 2 § i tvångsmedelslagen. I bestämmelsen konstateras att tvångsmedel får användas endast om det kan anses försvarligt med beaktande av hur grovt det undersökta brottet är, hur viktigt det är att brottet utreds och av att den misstänktes eller någon annans rättigheter kränks när tvångsmedel används samt övriga omständigheter som inverkar på saken.

Den i proportionalitetsprincipen nämnda kränkningen av rättigheter genom användningen av tvångsmedel har att göra med att tvångsmedel ingriper i de grundläggande rättigheter som är tryggade i grundlagen. I detta sammanhang är de viktigaste av dem personlig frihet och integritet, som tryggas i 7 § 1 mom. i grundlagen, rörelsefrihet, som tryggas i 9 § 1 mom., och skydd för privatlivet, som tryggas i 10 §. Enligt 10 § 1 mom. är vars och ens privatliv och hemfrid tryggade och enligt 10 § 2 mom. brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden. Enligt 10 § 3 mom. i grundlagen kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att brott ska kunna

RP 30/2018 rd

utredas samt om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet.

När behörigheter som gäller tvångsmedel föreskrivs måste man beakta de allmänna kraven på inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 5):

- Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter bör bygga på lagar som stiftats av riksdagen.
- Inskränkningarna ska vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade.
- Grunderna för inskränkningar ska vara acceptabla. Inskränkningar ska vara dikterade av något tungt vägande samhälleligt skäl.
- Det kan inte stadgas genom vanlig lag om en inskränkning av kärnan i en grundläggande fri- och rättighet.
- Inskränkningarna ska vara förenliga med kravet på proportionalitet. De bör vara nödvändiga för att uppnå ett acceptabelt syfte. Vissa inskränkningar i de grundläggande fri- och rättigheterna är tillåtna bara om målet inte kan nås genom mindre ingrepp i rättigheterna. Inskränkningarna får inte gå längre än vad som kan motiveras med beaktande av vikten av ett samhälleligt intresse som ligger bakom inskränkningen i relation till det rättsgoda som ska inskränkas.
- Inskränkningar i grundläggande fri- och rättigheter kräver ett adekvat rättsskydd.
- Inskränkningarna får inte stå i strid med Finlands internationella förpliktelser vad gäller de mänskliga rättigheterna.

När det gäller terroristbrott är ett tungt vägande samhälleligt skäl att enligt grundlagsutskottets etablerade praxis är terrorism brottslighet som synnerligen allvarligt hotar samhällets grundläggande funktioner, rättsordningen och människors liv, hälsa och säkerhet. Därför finns det med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbara och mycket tungt vägande skäl att förhindra och stoppa sådan brottslighet. Brottslighetens exceptionellt allvarliga karaktär måste vägas in också när man bedömer proportionaliteten i metoderna för att bekämpa terrorism (GrUU 56/2016 rd, s. 6 och det tidigare ställningstaganden som det hänvisas till i sammanhanget).

Ett av kraven på inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna är att inskränkningen ska vara nödvändig, och att ett tvångsmedel är användbart, nyttigt eller behövt för att utreda ett brott avgör inte ensamt huruvida användning av tvångsmedlet kan tillåtas för att utreda brottet. Befogenheten blir inte nödvändig bara på grund av en iakttagelse om befogenhetens effektivitet (GrUU 36/2002 rd, s. s.6/II). En inskränkning av de grundläggande rättigheterna kan anses nödvändigt, om brotten sällan kan utredas utan att tvångsmedel används (GrUU 32/2013 rd, s. 4/II).

Enligt denna proposition vore det brott enligt direktivet där straffskalan är lindrigast brott som främjar resebrott, som straffbeläggs i den nya 34 a kap. 5 c § i strafflagen. För det döms till böter eller fängelse i högst ett år. Den nämnda straffskalan gör det möjligt att använda tvångsmedel enligt 2 kap. (gripande, anhållande och häktning), 4 kap. (begränsning av kontakter i samband med gripande, anhållande och häktning), 5 kap. (reseförbud), 7 kap. (beslag samt kopiering av handlingar), 8 kap. (husrannsakan, platsgenomsökning, genomsökning av

utrustning, kroppsvisitation och kroppsbesiktning) och 9 kap. (upptagande av signalement och bestämning av DNA-profiler) i tvångsmedelslagen för att utreda brott.

I artikel 20.1 fäst uppmärksamhet vid utredningsverktyg som kan användas när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott. Som sådana kan betraktas hemliga tvångsmedel enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen. Inom de gränser som proportionalitetsprincipen sätter kan de i stor utsträckning användas för att utreda terroristbrott:

1) Enligt 10 kap. 3 § 2 mom. 11 punkten i tvångsmedelslagen kan *teleavlyssning* användas för att utreda terroristbrott med undantag av brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte. Om det är fråga om meddelande av utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp eller resa i syfte att begå ett terroristbrott förutsätter teleavlyssning att gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

2) Enligt 10 kap. 4 § 1 mom. i tvångsmedelslagen kan *inhämtande av information i stället för teleavlyssning* användas för att utreda samma terroristbrott som teleavlyssning.

3) Enligt 10 kap. 6 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *teleövervakning* användas för att utreda terroristbrott med undantag av brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte. Av dem omfattas i enligt med vad som konstaterats tidigare olaga hot och falskt alarm som begåtts i terroristiskt syfte av direktivet. Beträffande dem kan påpekas att enligt 10 kap. 6 § 2 mom. 2 punkten i tvångsmedelslagen kan teleövervakning användas för att utreda ett brott som begåtts genom användning av en teleadress eller teleterminalutrustning, och för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst två år. Maximistraffet enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen är fängelse i tre år.

4) Enligt 10 kap. 7 § 1 mom. i tvångsmedelslagen kan *teleövervakning med samtycke av den som har en teleadress eller teleterminalutrustning* användas för att utreda alla terroristbrott.

5) Enligt 10 kap. 8 § i tvångsmedelslagen kan *inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och dömda* användas för att utreda samma terroristbrott som teleövervakning.

6) Enligt 10 kap. 10 § i tvångsmedelslagen kan *inhämtande av basstationsuppgifter* användas för att utreda samma terroristbrott som teleövervakning.

7) Enligt 10 kap. 12 § 3 mom. i tvångsmedelslagen kan *systematisk observation* användas för att utreda alla terroristbrott.

8) Enligt 10 kap. 14 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *förtäckt inhämtande av information* användas för att utreda samma terroristbrott som teleavlyssning.

9) Enligt 10 kap. 16 § 3 mom. i tvångsmedelslagen kan *teknisk avlyssning* användas för att utreda samma terroristbrott som teleavlyssning.

10) Enligt 10 kap. 17 § i tvångsmedelslagen kan *bostadsavlyssning* användas för att utreda terroristbrott med undantag av brott enligt 34 a kap. 1 § 1 punkten i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av en terroristgrupp och resa i syfte att begå ett terroristbrott.

11) Enligt 10 kap. 19 § 3 mom. kan *optisk observation* användas för att utreda alla terroristbrott. Om det är fråga om optisk observation av hemfridskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen och av en misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott, kan optisk observation användas för att utreda samma terroristbrott som teknisk avlyssning och teleavlyssning.

12) Enligt 10 kap. 21 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *teknisk spårning* användas för att utreda alla terroristbrott. Om det är fråga om *teknisk spårning av en person*, kan tvångsmedlet enligt 3 mom. användas för att utreda samma terroristbrott som teknisk avlyssning och teleavlyssning.

13) Enligt 10 kap. 23 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *teknisk observation av utrustning* användas för att utreda samma brott som teknisk avlyssning och teleavlyssning.

14) Enligt 10 kap. 25 § 1 mom. i tvångsmedelslagen kan *inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning* användas för att utreda alla terroristbrott.

15) Enligt 10 kap. 27 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *täckoperationer* användas för att utreda samma terroristbrott som teleavlyssning. Med stöd av 3 mom. kan en datanätsbaserade täckoperation användas för att utreda alla terroristbrott.

16) Enligt 10 kap. 34 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *bevisprovokation genom köp* användas för att utreda alla terroristbrott.

17) Enligt 10 kap. 41 § 2 mom. i tvångsmedelslagen kan *kontrollerade leveranser* användas för att utreda terroristbrott med undantag för brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 1 punkten i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av en terroristgrupp och resa i syfte att begå ett terroristbrott.

De hemliga tvångsmedel som kan användas för att utreda terroristbrott har såsom konstaterat utformats i samband med kriminaliseringen av nya terroristbrott och stiftandet av den nuvarande tvångsmedelslagen 2011. Utifrån grundlagsutskottets omfattande praxis när det gäller tvångsmedelslagstiftningen och utskottets ställningstaganden i enskilda fall har uppmärksamhet i lagstiftningsfasen fästts å ena sidan vid nödvändigheten av det aktuella tvångsmedlet är för att utreda terroristbrotten och förekomsten av ett tungt vägande samhällligt skäl, eftersom terroristbrott allvarligt hotar individens och samhällets säkerhet, å andra sidan vid förhållandet mellan tvångsmedlet och brottets allvar i enlighet med proportionalitetsprincipen samt vid det ingrepp i de grundläggande fri- och rättigheterna som användningen av tvångsmedel innebär. När lagstiftningssituationen bedöms i fråga om de terroristbrott som nu straffbeläggs, kan situationen anses motsvara direktivets krav, då förutom artikel 20.1 beaktas artikel 23 samt det skäl som hänför sig till den artikeln och skäl 35 som hänför sig till artikel 23.

Ändringarna i 34 a kap. i strafflagen medför emellertid behov av att ändra 10 kap. i tvångsmedelslagen. I tvångsmedelslagens 10 kap. 3 § 2 mom. 11 punkten om teleavlyssning nämns i fråga om brott som begåtts i terroristiskt syfte brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen. I denna proposition föreslås att 34 a kap. 1 § i strafflagen ändras så att till 1 mom. fogas en punkt om allvarliga nätbrott. Dessutom föreslås det att till kapitlet fogas en ny 1 a § om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Eftersom brotten enligt den nya punkten och den nya paragrafen klart uppfyller kraven på brott som ger rätt till teleavlyssning, föreslås det att 10 kap. 3 § 2 mom. i tvångsmedelslagen ändras så att i 11 punkten nämns brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten som begåtts i terroristiskt syfte och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Samma behov av att ändra lagstiftningen hänför sig till 10 kap. 17 § 9 punkten om bostadsavlyssning i tvångsmedelslagen.

Med anledning av artikel 10 i direktivet föreslås att det att brott som främjar resebrott straffbeläggs i den nya 34 a kap. 5 c § i strafflagen. Straffet för brottet ska vara böter eller fängelse i högst ett år. Enbart på grund av straffskalan kan för utredning av brottet av de hemliga

tvångsmedlen enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen användas optisk observation med undantag av optisk observation av hemfridsskyddade platser enligt 24 kap. 11 § i strafflagen och av misstänkt som berövats sin frihet på grund av brott (19 § 3 mom.), annan teknisk spårning än teknisk spårning av en person (21 § 2 mom.) och inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning (25 § 1 mom.).

Brott som främjar resebrott är utifrån maximistraflet det klart lindrigaste av de terroristbrott som kriminaliseras i 34 a kap. i strafflagen. Med beaktande av proportionalitetsprincipen begränsar detta avsevärt möjligheterna att utvidga användningen av tvångsmedel till sådana tvångsmedel beträffande vilka straffskalan inte tillåter det. I flertalet bestämmelser i kapitlet är utgångspunkten för användningen av hemliga tvångsmedel att det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst fyra år. I enlighet med vad som konstateras ovan har det i fråga om vissa terroristbrott föreskrivits möjlighet att använda tvångsmedel under förutsättning att gärningens allvar förutsätter fängelsestraff. En sådan tilläggsförutsättning kan dock inte anses vara användbar när maximistraflet för brottet är endast fängelse i ett år. För brott med sådan straffskala döms endast sällan till fängelse. Beslut om användning av tvångsmedel fattas i allmänhet under förundersökningens inledande fas, och i det skedet kan man inte tillräckligt tillförlitligt bedöma huruvida ett brott med så smal straffskala ändå leder till fängelse i det aktuella enskilda fallet.

När främjande av resa hänför sig till en annan persons verksamhet och då det vid terroristbrottslighet vanligtvis är fråga om flera personers samarbete, är det viktigt att övervaka kommunikationen mellan dem som är misstänkta för terroristbrott. Vid teleövervakning får man genom inhämtande av identifieringsuppgifter för meddelanden information om kontakten mellan personerna. Enligt 10 kap. 6 § 2 mom. 1 punkten i tvångsmedelslagen förutsätter även teleövervakning i regel ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år. I nämnda moment föreskrivs ändå om möjlighet att använda teleövervakning för att utreda lindrigare terroristbrott utan krav på att ska vara så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff. Enligt momentet kan dessutom teleövervakning användas till exempel för att utreda olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning (maximistraflet fängelse i ett år), utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel (maximistraflet fängelse i sex månader) och lockande av barn i sexuella syften (maximistraflet fängelse i ett år). Med beaktande av de nämnda synpunkterna föreslås att främjande av resa i syfte att begå ett terroristbrott läggs till grundbrotten för teleövervakning i 10 kap. 6 § 2 mom. i tvångsmedelslagen. Av denna lagstiftningslösning följer samtidigt att nämnda brott blir grundbrott för inhämtande av lägesuppgifter för att nå misstänkta och inhämtande av basstationsuppgifter, eftersom det hänvisas till 6 § 2 mom. i 10 kap. 8 § och 10 § 2 mom. i tvångsmedelslagen.

Enligt 10 kap. 7 § 1 mom. i tvångsmedelslagen kan teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning i princip användas vid lindrigare brott än teleövervakning enligt föregående paragraf. Enligt 1 punkten kommer teleövervakning på grund av samtycke i fråga när det finns skäl att misstänka brott för vilka det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år. I momentet möjliggörs dessutom teleövervakning på grund av samtycke i fråga om vissa lindrigare brott. Även om teleövervakning kan antas vara till nytta uttryckligen i fråga om kommunikationen mellan den som gjort eller gör sig skyldig till ett resebrott och den som främjat det nämnda brottet, finns det ingen orsak att utsluta att även någon annan person än den brottsmisstänkte kan delta i viktig kommunikation. Av denna orsak föreslås att även 10 kap. 7 § 1 mom. i tvångsmedelslagen ändras så att teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning kan användas även när det finns skäl att misstänka främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott som avses i 34 a kap. 5 b § i strafflagen.

Enligt 10 kap. 12 § 2 mom. i tvångsmedelslagen avses med systematisk observation annan än kortvarig observation av en brottsmisstänkt person. Enligt 1 mom. avses med observation iakttagande av en viss person i hemlighet i syfte att inhämta information. Vid observation får en kamera eller någon annan motsvarande teknisk anordning trots 24 kap. 6 § i strafflagen användas för att göra eller uppta visuella iakttagelser. Systematisk observation får inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende.

Innehållet i och genomförandet av systematisk observation förklaras närmare i förarbetena till 10 kap. 12 § i tvångsmedelslagen (RP 222/2010 rd, s. 325). Genom systematisk observation följer man en persons liv utan att eftersträva interaktion med honom eller henne. Det centrala innehållet i observationen är att följa vad personen gör och vem han eller hon träffar. Systematisk observation är av betydelse för skyddet för den brottsmisstänktes privatliv. Kränkningen av skyddet kan dock inte betraktas som betydande, vilket framgår av att systematisk observation möjliggörs vid undersökningen av sådana brott för vilka det strängaste straffet är fängelse i minst två år. På grund av sin karaktär lämpar sig systematisk observation för utredning av sådana brott där kontakten mellan personerna är viktig. Eftersom det vid brott som främjar resebrott uttryckligen är fråga om att främja en annan persons resa, kan man genom systematisk observation på samma sätt som teleövervakning få information om den gärningshelhet som hänför sig till resebrottet. Av denna orsak är det motiverat till foga främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott till de brott i 10 kap. 12 § 3 mom. i tvångsmedelslagen för vilkas utredande systematisk observation kan användas. Utöver de brott för vilka det strängaste straffet är fängelse i minst två år nämns i momentet nu stöld och häleri.

Enligt artikel 20.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att effektiva utredningsverktyg är tillgängliga även i fråga om de brott som avses i artikel 12. Dessa brott är rån, grovt rån, utpressning, grov utpressning, förfalskning och grov förfalskning. Direktivet motsvarar rambeslutet från 2002 på så vis att det inte behöver föreskrivas att dessa brott är terroristbrott ens när de hänför sig till terroristisk verksamhet, utan de allmänna straffbestämmelserna som gäller alla rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott är tillräckliga. Sålunda är det fråga om de verktyg som används för att utreda dem.

Bland brotten enligt artikel 12 i direktivet finns det på samma sätt som vid terroristbrott brott av olika allvar. Det strängaste straffet för grovt rån är fängelse i tio år, det strängaste straffet för rån är fängelse i sex år, det strängaste straffet för grov utpressning och grov förfalskning är fängelse i fyra år och det strängaste straffet för utpressning och förfalskning är fängelse i två år.

De föreskrivna maximistraffen för brotten enligt artikel 12 i direktivet betyder att de tvångsmedel som avses i 2, 4, 5 och 7—9 kap. i tvångsmedelslagen kan användas för att utreda dessa brott. Detsamma gäller för de hemliga tvångsmedlen enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen. Undantag från det sistnämnda utgör i första hand utpressning och förfalskning, där man vid undersökningen, särskilt på grund av proportionalitetsprincipen, kan använda hemliga tvångsmedel endast i begränsad utsträckning, men flera verktyg kan ändå användas (teleövervakning med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning, systematisk observation, optisk observation med undantag av teknisk observation riktad mot hemfridskyddade platser och en misstänkt som förlorat sin frihet på grund av brott, teknisk spårning med undantag av teknisk spårning av en person, inhämtande av identifieringsuppgifter för teleadresser eller teleterminalutrustning, datanätsbaserad täckoperation och bevisprovokation genom köp). När tvångsmedelslagstiftningen infördes har man bedömt vilka hemliga tvångsmedel som det är möjligt och nödvändigt att använda för att undersöka rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott. Artikel 20.1 kan inte anses förutsätta några ändringar i lagstiftningen i fråga om dessa brott.

Artikel 20.1 förutsätter att effektiva utredningsverktyg är tillgängliga. Detta kan tolkas som att det betyder de tvångsmedel enligt tvångsmedelslagen som används för att utreda brott. I 5 kap. i polislagen (872/2011) föreskrivs om hemliga metoder för inhämtande av information som används för att hindra och avslöja brott. I 5 kap. 1 § 2 och 3 mom. anges vad som avses med förhindrande och avslöjande. Med förhindrande av brott avses åtgärder som syftar till att förhindra brott, försök till brott och förberedelse till brott, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet finns grundad anledning att anta att personen i fråga kommer att göra sig skyldig till brott, samt åtgärder som syftar till att avbryta ett redan påbörjat brott eller begränsa den direkta skada eller fara som brottet medför. Med avslöjande av brott avses åter åtgärder som syftar till att klarlägga om det för inledande av förundersökning finns en i 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen avsedd grund, när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

När det gäller metoderna för inhämtande av information för att förhindra brott motsvarar regleringen i 5 kap. i polislagen regleringen i 10 kap. i tvångsmedelslagen så långt det är möjligt. Detta gäller också vilken metod för inhämtande av information som kan användas i fråga om vilka brott. Även i detta sammanhang är det skäl att hålla fast vid denna enhetlighet, i synnerhet med beaktande av terroristbrottens farliga karaktär och behovet av att förhindra brott. När användningsområdet för hemliga metoder för inhämtande av information utvidgas är grundlagsutskottets praxis av betydelse. Enligt den omfattar utredning av brott även sådana åtgärder som vidtas med anledning av en konkret och specificerad misstanke om brott trots att brottet ännu inte har omsatts i gärning (till exempel GrUU 49/2014 rd, s. 3/I). Vissa hemliga metoder för inhämtande av information enligt 5 kap. i polislagen kan vara nödvändiga för att förhindra brott som främjar resebrott (förslaget till 34 kap. 5 c § i strafflagen). Av denna orsak föreslås i 5 kap. i polislagen följande ändringar rörande brott som främjar resebrott, vilka motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. i tvångsmedelslagen:

- Nämnda brott fogas till 8 § 2 mom. bland de brott beträffande vilka teleövervakning kan användas för att förhindra dem.
- Nämnda brott fogas till 9 § bland de brott beträffande vilka teleövervakning på grund av samtycke kan användas för att förhindra dem.
- Nämnda brott fogas till 13 § 3 mom. bland de brott beträffande vilka systematisk observation kan användas för att förhindra dem.

Dessutom är det skäl att ändra polislagens 5 kap. 5 § 2 mom. om teleavlyssning så att i 7 punkten nämns brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte och i den ändrade 8 punkten brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Ovan ansågs det motiverat att företa motsvarande ändring i tvångsmedelslagens 10 kap. 3 § 2 mom. om teleavlyssning. Dessa ändringar har att göra med att till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen fogas en ny punkt om allvarliga nätbrott och att i den nya 1 a § straffbeläggs brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.

Enligt 5 kap. 3 § i polislagen får de metoder för inhämtande av information som nämns i kapitlet användas i mycket begränsad utsträckning för att avslöja brott. Till dessa brott hör även terroristbrott, men i fråga om de lindrigaste brotten krävs att gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff (deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp och resa i syfte att begå ett terroristbrott). Såsom konstaterades ovan, är brott som främjar resebrott, som föreslås bli straffbart i den nya 34 a kap. 5 c § i strafflagen, vad maximistraflet beträffar det klart lindrigaste terroristbrott som straffbeläggs i kapitlet. För brott med denna straffskala döms endast sällan till fängelse och när man beslutar att använda en

metod för inhämtande av information kan man inte tillräckligt tillförlitligt bedöma om brottet i det konkreta fallet sist och slutligen leder till fängelse. Av denna orsak föreslås inte att brott som främjar resebrott ska fogas till 5 kap. 3 § i polislagen. Däremot är det motiverat att i paragrafen företa samma ändringar i fråga om brott som begåtts i terroristiskt syfte och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte som de som föreslås i bestämmelserna om teleavlyssning (10 kap. 3 § i tvångsmedelslagen och 5 kap. 5 § i polislagen) och bostadsavlyssning (10 kap. 17 § i tvångsmedelslagen).

Enligt artikel 20.2 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att deras behöriga myndigheter i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/42/EU fryser eller förverkar, beroende på vad som är lämpligt, vinning som härrör från något av de brott som avses i det här direktivet och hjälpmedel som använts eller varit avsedda att användas för att begå något av dessa brott eller bidra till att något av dessa brott begås.

De lagändringar som det direktiv som det hänvisas till i artikel 20.2 förutsätter har trätt i kraft i början av september 2016. I samband med att direktivet genomfördes ändrades strafflagens 10 kap. om förverkandepåföljder samt tvångsmedelslagens 6 och 7 kap. om kvarstad, beslag samt kopiering av handlingar (lag 356/2016 om ändring av 10 kap. i strafflagen samt lag 357/2016 om ändring av 6 och 7 kap. i tvångsmedelslagen). De frysnings- och förverkandepåföljder enligt direktivet som det hänvisas till i punkten är i Finland möjliga även i fråga om terroristbrott. Inga lagändringar förutsätts för att säkerställa myndigheternas åtgärder på det sätt som avses i punkten. Myndigheterna ska på det sätt som nationellt tillämpliga bestämmelser förutsätter se till det ingrips i vinning av brott och hjälpmedel avsedda att användas för att begå brott.

Artikel 21. *Åtgärder mot internetinnehåll som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott.* Enligt artikel 21.1 ska medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att internetinnehåll som finns på servrar på deras territorium och som utgör en offentlig uppmaning till terroristbrott enligt artikel 5 utan dröjsmål avlägsnas. De ska också sträva efter att sådant innehåll på servrar utanför deras territorium avlägsnas.

I artikel 21.2 konstateras att när det inte är genomförbart att avlägsna det innehåll som avses i punkt 1 vid källan kan medlemsstaterna vidta åtgärder för att blockera åtkomsten till sådant innehåll för internetanvändarna inom sitt territorium.

I skäl 23 i direktivet preciseras tjänsteleverantörernas ställning. Där konstateras att avlägsnande av internetinnehåll som utgör offentlig uppmaning till terroristbrott eller, där det inte är genomförbart, blockering av åtkomsten till sådant innehåll, i enlighet med detta direktiv, bör inte påverka tillämpningen av bestämmelserna i Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG. Enligt skälet bör i synnerhet inte tjänsteleverantörer åläggas någon allmän skyldighet vare sig att övervaka den information de överför eller lagrar eller att aktivt söka efter fakta eller omständigheter som tyder på olaglig verksamhet. Inte heller bör värdtjänsteleverantörer hållas ansvariga såvida de inte har faktisk kännedom om olaglig verksamhet eller information eller är medvetna om de fakta eller omständigheter som gör förekomsten av den olagliga verksamheten eller den olagliga informationen uppenbar. I skälet hänvisas till Europaparlamentets och rådets direktiv 2000/31/EG om vissa rättsliga aspekter på informations-samhällets tjänster, särskilt elektronisk handel, på den inre marknaden (EGT L 178, 17.7.2000, s. 1—16). Av skäl 23 framgår att artikel 21.1 och 21.2 inte förutsätter att tjänsteleverantörer aktivt och på eget initiativ vidtar åtgärder för att avlägsna eller blockera internetinnehåll.

Artikel 21.1 och 21.2 motsvarar artikel 25.1 och 25.2 första meningen i Europaparlamentets och rådets direktiv 2011/92/EU om bekämpande av sexuella övergrepp mot barn, sexuell exploatering av barn och barnpornografi samt om ersättande av rådets rambeslut 2004/68/RIF

(EUT, nr L 335, 17.12.2011, s. 1—14; i det följande ”det tidigare direktivet”) med den skillnaden att i den aktuella meningen är blockering av internetinnehåll inte bundet till att det inte är genomförbart att avlägsna innehållet vid källan. Av skäl 47 i det tidigare direktivet framgår emellertid att blockering är avsedd för situationer där det är omöjligt att avlägsna barnpornografiskt innehåll. Artikel 25 i det tidigare direktivet förutsatte inga ändringar i lagstiftningen. Vid bedömningen av den nationella situationen togs i fråga om nämnda artikel 25.2 i beaktande lagen om åtgärder som hindrar spridning av barnpornografi (1068/2006). Med åtgärder enligt den kan man blockera åtkomsten till webbplatser som upprätthålls utomlands.

I 18 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (460/2003) föreskrivs om föreläggande att avbryta distributionen av ett nätmeddelande. Med nätmeddelande avses enligt 2 § 1 mom. 2 punkten information, åsikter eller andra meddelanden som gjorts tillgängliga för allmänheten genom radiovågor, elektroniska kommunikationsnät eller andra motsvarande tekniska arrangemang. Enligt 18 § 1 mom. kan en domstol på ansökan av en åklagare, en undersökningsledare eller en målsägande förelägga en utgivare eller en utövare av programverksamhet eller administratören av en sändare, server eller någon annan sådan anordning att avbryta distributionen av ett nätmeddelande, om det med hänsyn till meddelandets innehåll är uppenbart att det är straffbart att hålla det tillgängligt för allmänheten. Domstolen ska behandla ansökan skyndsamt.

Den åtgärd som konstateras i 18 § 1 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation innebär alltså att avbryta distributionen av ett nätmeddelande. Regleringen kompletteras av 22 §, enligt vars 3 mom. en domstol kan bestämma att ett nätmeddelande som har konstaterats vara lagstridigt till sitt innehåll ska göras oåtkomligt för allmänheten och utplånas. Vid handläggning av ärendet ska i tillämpliga delar iakttas vad som föreskrivs om handläggning av yrkande om förverkandepåföljd. Denna hänvisning betyder att tillämpliga blir till exempel bestämmelserna om yrkande på förverkandepåföljd i 10 kap. 9 § 3 mom. i strafflagen. Enligt lagens förarbeten (RP 54/2002 rd, s. 87/II) kan domstolen bestämma att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt eller utplånas i samband med att den behandlar ett ärende som gäller avbrytande av distributionen av nätmeddelandet. Eftersom det i 18 § 1 mom. sägs att ansökan om att avbryta distributionen av ett nätmeddelande ska behandlas skyndsamt, omfattar skyndsamheten även ett ärende som gäller nätmeddelandets oåtkomlighet och utplånande.

Ovan i samband med artikel 5 har det bedömts vilka straffbara brott som är i artikeln avsedd offentlig uppmaning till terroristbrott. Redan offentlig uppmaning till brott, som är straffbar enligt 17 kap. 1 § 1 mom. i strafflagen, uppfyller förpliktelserna i artikeln. Detta brott nämns dessutom i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2 punkten i strafflagen, så när det begås i terroristiskt syfte kan det också vara ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Beträffande dessa brott kan det bestämmas att distributionen av ett nätmeddelande ska avbrytas samt att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt och utplånas. I artikel 21.1 förutsätter den första meningen om avlägsnande av internetinnehåll som upprätthålls på medlemsstatens territorium inga lagändringar, eftersom finsk lagstiftning redan gör det möjligt att avlägsna sådant.

När det gäller artikel 21.1 andra meningen, som gäller strävan att påverka att internetinnehåll avlägsnas utanför medlemsstatens territorium, är alternativet att myndigheterna samarbetar för att avlägsna material inom ramen för förfarandet med rättslig hjälp eller direkt gränsöverskridande kontakt med tjänsteleverantörerna, varvid materialet avlägsnas på frivillig basis.

När man agerar via förfarandet för rättslig hjälp förutsätter en åtgärd som vidtas i en annan stat ett domstolsbeslut enligt 18 § i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation och en begäran om rättslig hjälp till den andra staten. En utmaning kan vara att förfarandet är långsamt och att staterna kan ha olika tolkningar av vad som är lagstridigt internetinnehåll och hur det förhåller

sig till yttrandefriheten. De tjänsteleverantörer som berörs av kravet på att avlägsna innehåll påverkas dessutom sällan av direktivets tillämpningsområde.

En i praktiken effektiv och ändamålsenlig metod är kontakt mellan myndigheten och tjänsteleverantören. Beträffande internetinnehåll som avses i artikel 5 kan modellen vara både direkt kontakt med den som upprätthåller nättjänsten och att agera via den specialiserade enhet (EU Internet Referral Unit, dvs. EU IRU), som inrättats vid Europeiska unionens byrå för samarbete inom brottsbekämpning (Europol). Medlemsstaterna kan skicka begäran om avlägsnande av internetinnehåll till denna enhet. Enheten är i kontakt med tjänsteleverantören, som bedömer det material som begäran gäller och eventuellt avlägsnar material som leverantören konstaterar vara lagstridigt i enlighet med sina egna regler på frivillig basis. Strävan efter påverkan enligt artikel 21.1 kan ske utan lagändringar. Inte heller direktivet förutsätter några lagbestämmelser.

Enligt artikel 21.2 kan medlemsstaterna vidta blockeringsåtgärder, så punkten förutsätter inga lagstiftnings- eller andra åtgärder av medlemsstaterna för att blockera åtkomsten. Även om vidtagandet av blockeringsåtgärder i punkten är bundet till att det inte är möjligt att avlägsna internetinnehållet, finns det ingen orsak att tolka detta så att villkoret också måste ingå i medlemsstatens lagstiftning, i den mån det finns sådan om blockeringsåtgärder. Avlägsnande av lagstridigt internetinnehåll eller strävan efter det måste i varje fall betraktas som den åtgärd som kommer i första hand, eftersom det är skäl att få sådant material utom räckhåll för allmänheten.

Av betydelse för artikel 21.2 är 185 § i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation (917/2014; lagens namn är informationssamhällsbalken till ingången av juni 2018), där det föreskrivs om förordnande om spärrning av information. Enligt 1 mom. kan tingsrätten på ansökan av en åklagare, en undersökningsledare eller den vars rätt ärendet gäller förordna att en sådan leverantör av informations-samhällets tjänster som avses i 184 § vid vite ska göra den information som denne lagrat oåtkomlig, om informationen uppenbart är sådan att det enligt lag är straffbart eller utgör grund för ersättningsansvar att hålla den tillgänglig för allmänheten eller förmedla den. Hänvisningen till 184 § betyder att det är fråga om situationer där en informations-samhällets tjänst innefattar lagring av information som lämnats av tjänstemottagaren (innehållsproducenten) och lagringen utförs på dennes begäran. Med stöd av 185 § 1 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation kan i Finland belägna tjänsteleverantörers webbplats blockeras i de fall som avses i artikel 5 i direktivet.

När det gäller blockering av internetinnehåll som upprätthålls utomlands, finns lagstiftning endast i anslutning till åtgärder som hindrar spridning av barnpornografi. Enligt 4 § i lagen om dem kan polisen utarbeta, föra och uppdatera en förteckning över webbplatser med barnpornografi. I praktiken sköts detta av centralkriminalpolisen, som regelbundet lämnar en uppdaterad förteckning till teleföretagen. Åtgärderna ansågs i tiden förutsätta lagstiftning eftersom situationen ansågs oklar till den del som gäller polisens rätt att lämna ut en förteckning som den gjort över webbplatser som innehåller barnpornografi till teleföretagen (RP 99/2006 rd, s. 7/II). Åtgärder av denna typ är även i övrigt till exempel av orsaker som har att göra med yttrandefriheten i 12 § 1 mom. och rättsskyddet i 21 § i grundlagen förenade med synpunkter som förutsätter att det föreskrivs om verksamheten genom lag.

Direktivet förutsätter inga lagstiftnings- eller andra åtgärder för att blockera sådant internetinnehåll som upprätthålls utomlands och som offentligt uppmanar till terroristbrott. Frågan om blockering av sådant innehåll är i sig betydelsefull och viktig. I detta sammanhang kan man ändå inte bedöma hur det skulle möjligt att åstadkomma blockering lagstiftningsvägen, och bereda sådan reglering. Redan tiden för att genomföra direktivet, som är kortare än normalt, sätter gränser för detta. Modell för sådan lagstiftning kan inte tas direkt ur lagen om åtgärder

som hindrar spridning av barnpornografi och den kan inte ändras så att den börjar gälla även internetinnehåll som uppmanar till terroristbrott utan en heltäckande bedömning av hur lagen skulle fungera. Det går inte att dra några långtgående slutsatser av den konsekvensbedömning som gjordes de första åren lagen var i kraft (kommunikationsministeriets publikationer 18/2010). Det är också möjligt att fråga om det är ändamålsenligt och nyttigt att utarbeta punktvis lagstiftning om blockering av lagstridigt material av en viss typ, när man genom webbplatsernas innehåll kan göra sig skyldig till även andra brott än spridning av barnpornografi eller offentlig uppmaning till brott. I och för sig kan dessa brott till sin allmänna betydelse vara i en annan ställning än till exempel ärekränkingsbrott eller spridande av information som kränker privatlivet, men dylika lagstiftningsbehov borde i vilket fall som helst bedömas på ett övergripande sätt.

Enligt artikel 21.3 måste åtgärder för avlägsnande och blockering inrättas i enlighet med transparenta förfaranden och tillhandahålla adekvata skyddsmekanismer, särskilt för att säkerställa att åtgärderna begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt och att användarna informeras om orsaken till åtgärderna. Skyddsmekanismer i samband med avlägsnande eller blockering ska också inbegripa möjlighet till rättslig prövning.

När det gäller föreläggande att avbryta distributionen av ett nätmeddelande föreskrivs i 18 § 1 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation att innan föreläggandet meddelas ska domstolen ge den för vilken föreläggande söks och avsändaren av nätmeddelandet tillfälle att bli hörda, om ärendets brådskande natur inte oundgängligen kräver något annat. Enligt 4 mom. har den som förelagts att avbryta distributionen av ett nätmeddelande i likhet med avsändaren av nätmeddelandet rätt att hos den domstol som meddelat föreläggandet ansöka om upphävande av föreläggandet. Ändring får sökas i domstolens beslut som gäller upphävandet.

I enlighet med vad som konstaterats ovan kan man i samband med ett ärende som gäller föreläggande att avbryta distributionen av ett nätmeddelande kräva att nätmeddelandet görs oåtkomligt för allmänheten och utplånas. Enligt 22 § 3 mom. i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation ska vid handläggning av ärendet i tillämpliga delar iakttas vad som föreskrivs om handläggning av yrkande om förverkandepåföljd, och därför kan ändring sökas även i domstolens beslut om att ett nätmeddelande ska göras oåtkomligt för allmänheten och utplånas.

Till den nödvändighet och proportionalitet som konstateras i artikel 21.3 hänför sig att enligt motiveringen till 18 § om föreläggande att avbryta distributionen av ett nätmeddelande i lagen om yttrandefrihet i masskommunikation (RP 54/2002 rd, s. 78/II; i propositionen 19 §) ska uttrycket ”nätmeddelande” uppfattas i ordets snävaste bemärkelse. Föreläggande att avbryta distributionen ska begränsas till bara den del av ett nätmeddelande som det är tekniskt nödvändigt att utsträcka ordern till att gälla för att dess syfte ska nås. Därför får föreläggande inte utan vidare utsträckas till att gälla en helnätpublikation. Dessa samma synpunkter gäller också när ett nätmeddelande görs oåtkomligt för allmänheten och utplånas.

När det gäller förordnande om spärrning av information kan ansökan enligt 185 § 1 mom. i lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation inte godkännas om inte tjänsteleverantören och innehållsproducenten getts tillfälle att yttra sig, utom i det fall att dessa inte kan höras så snabbt som ärendets brådskande natur nödvändigtvis kräver. Enligt 4 mom. har leverantören av informationssamhällets tjänster och innehållsproducenten rätt att ansöka om upphävande av förordnandet hos den tingsrätt som gett förordnandet. Även i detta fall får ändring sökas i domstolens beslut som gäller upphävandet.

Lagen om yttrandefrihet i masskommunikation och lagen om tjänster inom elektronisk kommunikation innehåller inga uttryckliga bestämmelser om att användarna ska informeras om or-

saken till åtgärderna på det sätt som avses i artikel 21.3. Direktivet förutsätter inte att det förskrivs om informationen i lag. Med stöd av artikeln ska man ändå sköta om informationen i de fall där det är tekniskt möjligt. Med hänsyn till vad som i övrigt konstaterats ovan förutsätter inte heller artikel 21.3 några ändringar i lagstiftningen.

Artikel 22. Ändringar i beslut 2005/671/RIF. Genom artikeln ändras rådets beslut om informationsutbyte och samarbete när det gäller terroristbrott (EUT, nr L 253, 29.9.2005, s. 22—24), vars artikel 2 innehåller bestämmelser om tillhandahållande av information om terroristbrott till Eurojust, Europol och medlemsstaterna, medan artiklarna 3 och 4 innehåller bestämmelser om gemensamma utredningsgrupper, framställningar om rättslig hjälp och om verkställighet av domstolsavgöranden.

Rådets beslut 2005/671/RIF trädde i kraft den 30 september 2005. Medlemsstaterna skulle enligt artikel 6 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa beslutet senast den 30 juni 2006. Genomförandet av beslutet förutsatte inga lagändringar i Finland. Senare har det visserligen i 9 § i lagen om genomförande av vissa bestämmelser i beslutet om Eurojust (742/2010) förskrivits om skyldighet för den myndighet som svarar för handläggningen av ett brottmål att tillhandahålla den nationella medlemmen den information som avses i artikel 2 i rådets beslut. Ny är det emellertid inte fråga om information som ska tillställas Eurojust, vilket den nämnda paragrafen främjar.

Genom artikeln ändras för det första artikel 1 a i rådets beslut så att hänvisningen till de brott som avses i artiklarna 1—3 i rambeslutet från 2002 ersätts med en hänvisning till de brott som avses i direktivet.

De andra ändringarna i artikeln hänför sig till artikel 2.6 i rådets beslut om informationsutbyte mellan medlemsstaterna. Enligt den genom direktivet ändrade punkten ska varje medlemsstat vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att relevant information som samlats in av dess behöriga myndigheter inom ramen för ett straffrättsligt förfarande med anknytning till terroristbrott så snart som möjligt görs tillgänglig för de behöriga myndigheterna i en annan medlemsstat, antingen på begäran eller spontant, och i enlighet med nationell rätt och relevanta internationella rättsliga instrument, när informationen skulle kunna användas för att förebygga, förhindra, upptäcka, utreda och lagföra terroristbrott enligt direktivet i den medlemsstaten.

Genom artikeln fogas dessutom en ny artikel 2.7 och 2.8 till rådets direktiv. Enligt den första av dem är punkt 6 inte tillämplig när informationsutbytet skulle äventyra pågående utredningar eller enskilda personers säkerhet eller strida mot väsentliga säkerhetsintressen i den berörda medlemsstaten. Enligt den senare ska medlemsstaterna vidta de åtgärder som är nödvändiga för att säkerställa att deras behöriga myndigheter, när de erhåller den information som avses i punkt 6, i vederbörlig tid vidtar åtgärder i enlighet med nationell rätt, beroende på vad som är lämpligt.

Artikel 2.6 i rådets beslut ålade ursprungligen varje medlemsstat att vidta de åtgärder som är nödvändiga för att all relevant information som finns i handlingar, register, uppgifter, föremål eller andra bevismaterial som påträffats eller beslagtogs under en brottsutredning eller ett straffrättsligt förfarande avseende terroristbrott görs tillgänglig så snart som möjligt, med beaktande av att pågående utredningar inte får äventyras, för myndigheterna i andra berörda medlemsstater, i enlighet med nationell lagstiftning och relevanta internationella rättsliga instrument, där utredningar genomförs eller skulle kunna inledas eller där lagföring avseende terroristbrott har inletts.

I skälen 24—26 i direktivet redogörs närmare för innehållet i ändringarna och deras syfte. Enligt dem bör medlemsstaterna säkerställa att informationsutbytet sker på ett verkningsfullt sätt och i vederbörlig tid, i enlighet med nationell rätt och den befintliga unionsrättsliga ramen. När de nationella behöriga myndigheterna överväger huruvida relevant information ska bli föremål för utbyte bör de beakta att terroristbrott utgör ett allvarligt hot. Medlemsstaterna bör säkerställa att relevant information som deras behöriga myndigheter samlat in inom ramen för straffrättsliga förfaranden, till exempel brottsbekämpande myndigheter, åklagare eller undersökningsdomare, görs tillgänglig för de motsvarande behöriga myndigheter i en annan medlemsstat för vilka de anser att denna information skulle kunna vara relevant. Sådan relevant information bör åtminstone, beroende på vad som är lämpligt, innefatta den information som överförs till Europol eller Eurojust i enlighet med beslut 2005/671/RIF. Närmare bestämmelser om denna information finns i artikel 2.4 och 2.5 i rådets beslut. Enligt skälen ska unionsbestämmelserna om dataskydd i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 iaktas. Enligt det sista av de skäl som det hänvisas till avses med termen straffrättsliga förfaranden alla stadier av förfarandena, från det att en person blir misstänkt eller tilltalad för att ha begått ett brott fram till dess att det slutliga avgörandet av om personen har begått det berörda brottet har vunnit laga kraft.

Med de ändringar som genom artikeln företagits i rådets beslut vill man alltså främja ett verkningsfullt och snabbt informationsutbyte mellan medlemsstaterna inom ramen för den befintliga nationella lagstiftningen och Europeiska unionens legislativa referensram samt åläggs medlemsstaten att vidta nödvändiga åtgärder när den fått information om ett terroristbrott från en annan medlemsstat. I detta avseende är det alltså inte fråga om att bedöma behoven av ändra lagstiftningen, utan om att förutsätta att medlemsstaten har fungerande mekanismer, å ena sidan för att lämna information och å andra sidan för att agera på grund av erhållen information.

Också den nya artikel 2.7, som fogas till rådets beslut, kan tolkas så att det inte behöver föreskrivas i lag att ett hinder för att lämna information till en annan medlemsstat är att informationsutbytet skulle äventyra pågående utredningar eller enskilda personers säkerhet eller strida mot väsentliga säkerhetsintressen i den berörda medlemsstaten. Den nämnda punkten ger medlemsstaten rätt att inte lämna information i sådana fall. Av lagstiftningsmässig betydelse för den nya punkt 7 är lagen om det nationella genomförandet av de bestämmelser som hör till området för lagstiftningen i rådets rambeslut om förenklat informations- och underrättelseutbyte mellan de brottsbekämpande myndigheterna i Europeiska unionens medlemsstater och om tillämpning av rambeslutet (26/2009). Lagens 7 § innehåller bestämmelser om vägran att lämna ut information och underrättelser, vilka berör även de omständigheter som nämns i den nya artikel 2.7. Enligt 7 § 1 mom. 1 punkten ska de behöriga brottsbekämpande myndigheterna vägra lämna ut information och underrättelser om utlämnandet av informationen kan äventyra Finlands säkerhet. Enligt 7 § 2 mom. 2 och 3 punkten behöver information och underrättelser inte lämnas ut om verkställandet av begäran kan försvåra förebyggande eller utredning av brott i Finland, eller om verkställandet av begäran kan äventyra personers säkerhet. Lagen gäller inte enbart utlämnande av information på begäran, utan enligt 6 §, som gäller utlämnande av information och underrättelser på eget initiativ, ska de behöriga brottsbekämpande myndigheterna lämna information och underrättelser till den behöriga brottsbekämpande myndigheten i en annan medlemsstat också på eget initiativ, om utlämnandet kan antas bidra till att förebygga eller utreda de brott som avses i 3 § 2 mom. i lagen om utlämning för brott mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (1286/2003). I 2 punkten i det moment som hänvisningen gäller nämns terrorism.

I Finland har snabbt och verkningsfullt informationsutbyte inom det internationella polissamarbetet säkerställts dygnet runt på det sätt som de ändringar som företagits i direktivet förutsät-

ter. Informationsutbytet i anslutning till bekämpandet av terrorism sköts av centralkriminalpolisens kommunikationscentral och också av skyddspolisen.

I enlighet med Polisstyrelsens föreskrift är centralkriminalpolisen nationellt centrum i Finland för det internationella kriminalpolissamarbetet och där finns Interpols (National Central Bureau, NCB), Europols (Europol National Unit, ENU) och Schengenpolissamarbetets (SIRENE bureau) nationella centrum. SIRENE-byrån är placerad vid centralkriminalpolisens kommunikationscentral och den fungerar dygnet runt på det sätt som Europeiska kommissionens genomförandebeslut förutsätter. Kommunikationscentralens personal har behörigheter till samtliga tre informationsutbytesnätverks informations- och kommunikationssystem, och medlemsstaterna i ovannämnda nätverk och EU-myndigheterna har underrättats om att centralen är gemensam kontaktpunkt för informationsutbytet som arbetar dygnet runt (Single Point of Contact).

Information som samlas in i myndigheternas verksamhet i Finland och som enligt direktivet ska förmedlas till andra medlemsstater kan snabbt och effektivt lämnas via centralkriminalpolisen. Informationen kan förmedlas genom att den lagras i internationella informationssystem och förmedlas till ett eller flera medlemsländer via Europols eller Interpols meddelandeförmedlingssystem dygnet runt. Skyddspolisen utbyter information via sina egna system, men kan vid behov, eller om man så vill, stödja sig på centralkriminalpolisens kommunikationstjänster.

Informationsutbytet mellan kommunikationscentralen och nationella aktörer sköts i huvudsak direkt med den myndighet eller de myndigheter som är regionalt behöriga eller annars behöriga i den aktuella situationen. I ärenden med anknytning till terrorism lämnas informationen alltid även till skyddspolisen. I brådskande situationer förmedlas internationell information omedelbart från kommunikationscentralen direkt till polisens, och beroende på situationen även Gränsbevakningsväsendets lednings- och lägescentraler, och åtgärderna vidtas inom ramen för myndigheternas normala lednings- och beredskapssystem i enlighet med bedömningen av hotets allvar.

I samma lokaler som kommunikationscentralen finns den riksomfattande PTG-underrättelse- och analyscentralens lägesjour. Kommunikationscentralen och PTG-lägesjouren bildar tillsammans centralkriminalpolisens lägescentral, till vars uppgifter hör att effektivt förmedla kriminal- och kriminalunderrättelseinformation.

Artikel 23. Grundläggande fri- och rättigheter. Enligt artikel 23.1 ska direktivet inte medföra någon ändring i fråga om de skyldigheter att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper som stadgas i artikel 6 i EU-fördraget. Punkten motsvarar i sak artikel 1.2 i rambeslutet från 2002, enligt vilken rambeslutet inte ska kunna ha som effekt att skyldigheten att respektera de grundläggande rättigheterna och de grundläggande rättsprinciperna i enlighet med vad som fastställs i artikel 6 i Fördraget om Europeiska unionen på något sätt ändras.

Artikel 23.1 förklaras och preciseras i flera av direktivets skäl. De grundläggande fri- och rättigheter (till exempel rätt till frihet och säkerhet, yttrandefrihet och informationsfrihet samt rätt till respekt för privatlivet och familjelivet) och principer (till exempel proportionalitetsprincipen i fråga om brott och påföljder, som också omfattar kravet på precision, klarhet och förutsebarhet inom straffrätten) som ska beaktas behandlas i skäl 35. Enligt det respekterar direktivet de principer som erkänns i artikel 2 i EU-fördraget, och iakttar de principer som erkänns särskilt i stadgan, inbegripet de som anges i avdelningarna II, III, V och VI. Enligt skäl 35 är inte bara unionsrätten av betydelse utan där hänvisas också till den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonvention-

en; FördrS 19/1990), den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter (FördrS 8/1976) och andra skyldigheter på området för mänskliga rättigheter enligt internationell rätt. Direktivet påverkar inte medlemsstaternas skyldigheter enligt unionsrätten med avseende på de processuella rättigheter som tillkommer misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden (skäl 36).

Enligt skäl 37 i direktivet ska direktivet inte medföra någon ändring av medlemsstaternas rättigheter, skyldigheter eller ansvar enligt internationell rätt, inbegripet internationell humanitär rätt. I den andra meningen i skälet konstateras att detta direktiv inte reglerar väpnade styrkors verksamhet under en väpnad konflikt, vilken regleras av internationell humanitär rätt enligt definitionen av dessa begrepp i internationell humanitär rätt, och inte heller, till den del verksamheten regleras av andra regler i internationell rätt, en stats militära styrkors verksamhet när de utövar sina officiella uppgifter.

Internationell humanitär rätt reglerar krigförande parter åtgärder och blir tillämplig vid väpnade konflikter. Enligt internationell humanitär rätt klassificeras uppsåtliga våldsgärningar som riktas mot civilpersoner eller civila mål i samband med väpnade konflikter som krigsbrott. Det kan konstateras att skäl 37 betyder att direktivet inte tillämpas på gärningar som utförts i samband med väpnade konflikter, om humanitär rätt är tillämpliga på dem och de är lagliga enligt den. Skälets begränsningar som gäller direktivets tillämpningsområde och terroristbrottens utsträckning gör inte att gärningar som annars fastställts som olagliga blir lagliga och hindrar inte lagföring av dem.

De stater som är bundna av humanitära skyldigheter får i stor utsträckning avgöra med stöd av vilka brottsbeteckningar sådana gärningar lagförs som är olagliga enligt humanitär rätt och som riktar sig mot civilbefolkningen. Brotsrekvisiten är ofrånkomligen förenade med gränsdragningsproblem. Detta gäller inte bara terroristbrott och krigsbrott, utan också terroristbrott och andra allvarliga brott som kan begås i terroristiskt syfte. Terroristbrott skiljer sig från andra liknande brott uttryckligen genom det terroristiska syftet, som anges i definitionen i 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen, och som hänför sig direkt (brott som begåtts i terroristiskt syfte) eller indirekt (andra brott som är straffbara enligt 34 a kap. i strafflagen) till alla terroristbrott. Å andra sidan måste internationell humanitär rätt beaktas också när man bedömer förekomsten av terroristiskt syfte. Gärningsmannen har till exempel inte i 34 a kap. 6 § 1 mom. 2 eller 3 punkten i strafflagen avsett terroristiskt syfte, om det är fråga om verksamhet som respekterar internationella rättsnormer för krig.

Det är alltså skäl att särskilt betona betydelsen av skäl 37, även om skälet inte i sig uttrycker något nytt sätt att se på de frågor som lyfts fram där. Bestämmelserna som långt motsvarar skälet i sak finns redan i artikel 26.4 och 26.5 i Europarådets konvention.

Enligt skäl 38 omfattas inte humanitär verksamhet som bedrivs av opartiska humanitära organisationer som erkänns av internationell rätt, inklusive internationell humanitär rätt, av detta direktiv, mot bakgrund av rättspraxis från Europeiska unionens domstol. Också i fråga om detta skäl finns det anledning att betona att till terroristbrott hänför sig ett terroristiskt syfte att främja terroristverksamhet, vilket skiljer sig väsentligt från syftet med humanitär biståndsverksamhet. Syftet med skälet kan anses vara att främja att humanitär biståndsorganisationers verksamhet inte förhindras eller försvåras grundlöst. Dessa synpunkter kan vara av betydelse särskilt när man ska bedöma om någon har gjort sig skyldig till ett resebrott eller finansiering av terrorism.

Enligt skäl 39, som ytterligare hänför sig till artikel 23.1, bör genomförandet av straffrättsliga åtgärder som antagits enligt direktivet stå i proportion till brottets art och omständigheter. Vid genomförandet bör varje form av godtycke, rasism eller diskriminering uteslutas.

Artikel 23.1 som sådan förutsätter inga lagändringar. Punkten och de skäl som hänför sig till den styr lagstiftaren och lagtillämparen. Detta måste i behövlig utsträckning beaktas i fråga om bedömningen av lagstiftningsbehoven samt lagstiftningens innehåll och de motiveringar som styr tolkningen av bestämmelserna. Direktivets inverkan på de grundläggande fri- och rättigheterna följs också. Enligt artikel 29.2 i direktivet ska den rapport som kommissionen överlämnar till Europaparlamentet och rådet också behandla direktivets inverkan på grundläggande fri- och rättigheter, inbegripet på icke-diskriminering och rättsstatsprincipen.

Enligt artikel 23.2 får medlemsstaterna fastställa villkor som är nödvändiga till följd av, och är förenliga med, grundläggande principer som rör pressfrihet och andra mediers frihet och som reglerar pressens eller andra mediers rättigheter och ansvar samt processrättsliga skyddsregler för dem, när dessa villkor hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

Artikel 23.2 reglerar i viss mån samma frågor som artikel 2 i rambeslutet från 2008. Enligt den ska rambeslutet inte medföra krav på att medlemsstaterna ska vidta åtgärder som står i strid med grundläggande principer som rör yttrandefrihet, särskilt tryckfrihet och yttrandefrihet i andra medier såsom följer av konstitutionella traditioner eller regler om pressens eller andra mediers rättigheter, ansvar samt om en särskild rättegångsordning för dem, när dessa regler hör samman med fastställande eller begränsning av ansvar.

Enligt artikel 23.2 får medlemsstaterna fastställa de villkor som avses där, så artikeln förpliktar inte till lagändringar eller andra åtgärder. I genomförandefasen har det inte framkommit några omständigheter som skulle medföra behov av att fastställa villkor som reglerar pressens och andra mediers verksamhet. Trots att punkten inte betonar vikten av och respekten för mediernas yttrandefrihet på samma sätt som rambeslutets artikel, är detta, trots det i sig svårbe-gripligt uttryckta innehållet, punktens egentliga syfte.

Artikel 24. *Hjälp och stöd till offer för terrorism.* Enligt artikel 24.1 ska medlemsstaterna säkerställa att utredningar av eller lagföring för brott som omfattas av detta direktiv inte är beroende av att ett offer för terrorism eller en annan person som utsatts för brottet gör en anmälan eller en angivelse, åtminstone inte om gärningarna begåtts på medlemsstatens territorium.

I Finland lyder brott under allmänt åtal, om det inte uttryckligen föreskrivs att de är målsägandebrott, vilkas utredning och lagföring förutsätter ett straffyrkande från målsägandens sida. Det föreskrivs inte att något terroristbrott i 34 a kap. i strafflagen är målsägandebrott och det föreslås inte heller i denna proposition. Utredning och lagföring av brott som står under allmänt åtal förutsätter inte anmälan eller straffyrkande från brottsoffret eller någon annan person som drabbats av brottet. Enligt 3 kap. 3 § 1 mom. i förundersökningslagen förutsätts inte att anmälan har gjorts till förundersökningsmyndigheten för att den ska undersöka ett brott, utan myndigheten kan undersöka ett misstänkt brott som kommit till dess kännedom även på något annat sätt.

Som internationella brott hör terroristbrotten till tillämpningsområdet för finsk straffrätt oberoende av gärningsort. Undersökningen av brott som begåtts utomlands är beroende av de villkor som föreskrivs i 3 kap. 8 § 1 mom. i förundersökningslagen. Enligt den nämnda bestämmelsen får förundersökningsmyndigheten undersöka ett brott som misstänks ha begåtts utomlands, om finsk lag kan tillämpas på brottet med stöd av 1 kap. i strafflagen och om det av skäl som gäller undersökningen och för att straffansvaret ska förverkligas är ändamålsenligt att förundersökning görs i Finland. Det är åklagaren som ska besluta om förundersökning ska inledas, om det för att utreda brottet i Finland krävs riksåklagarens åtalsförordnande enligt 1 kap. 12 § i strafflagen.

Artikel 24.1 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt artikel 24.2 ska medlemsstaterna säkerställa att stödtjänster inriktade på de specifika behoven hos offer för terrorism finns inrättade i enlighet med direktiv 2012/29/EU och att dessa finns att tillgå för offer för terrorism omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt. Sådana stödtjänster ska tillhandahållas utöver eller som en integrerad del av allmänna stödtjänster för brottsoffer, vilka kan ta i anspråk redan befintliga enheter som tillhandahåller specialiserat stöd.

Till denna punkt liksom till de följande punkterna och artiklarna hänför sig skäl 27 i direktivet, enligt vilket medlemsstaterna bör vidta åtgärder för skydd, stöd och hjälp som svarar mot de specifika behoven hos offer för terrorism, i enlighet med Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU och ytterligare preciseringar i det här direktivet. Ett offer för terrorism är ett offer enligt definitionen i artikel 2 i direktiv 2012/29/EU, nämligen en fysisk person som lidit skada, inbegripet fysisk, psykisk eller emotionell skada eller ekonomisk förlust, i den mån skadan respektive förlusten var en direkt följd av ett terroristbrott, eller en familjemedlem till en person vars död var en direkt följd av ett terroristbrott och som har lidit skada av den personens död. Familjemedlemmar till överlevande offer för terrorism i enlighet med definitionen i den artikeln har tillgång till stödtjänster för brottsoffer och skyddsåtgärder i enlighet med det direktivet.

Det direktiv som det hänvisas till i artikel 24.2 och skäl 27 är Europaparlamentets och rådets direktiv 2012/29/EU om fastställande av miniminormer för brottsoffers rättigheter och för stöd till och skydd av dem samt om ersättande av rådets rambeslut 2001/220/RIF (EUT, nr L 315, 14.11.2012, s. 57—73; nedan ”offerdirektivet”). Medlemsstaterna ska senast den 16 november 2015 ha satt i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa offerdirektivet.

Artikel 23.2 hänför sig till artikel 8 i offerdirektivet. Enligt den första meningen i artikel 8.1 ska medlemsstaterna säkerställa att brottsoffer efter behov får kostnadsfri och konfidentiell hjälp från stödverksamheter för brottsoffer som tillvaratar brottsoffrets intressen, såväl före som under och en lämplig tid efter straffrättsliga förfaranden. Enligt den första meningen i artikel 8.3 ska medlemsstaterna vidta åtgärder för att inrätta kostnadsfria och konfidentiella specialiserade stödverksamheter utöver, eller som en integrerad del av, allmänna stödverksamheter för brottsoffer eller göra det möjligt för stödorganisationer för brottsoffer att anlita redan befintliga specialiserade enheter som tillhandahåller sådant specialiserat stöd. Enligt artikel 8.4 i offerdirektivet får stödverksamheter för brottsoffer och specialiserade stödverksamheter inrättas som offentliga eller icke-statliga organisationer och får organiseras antingen yrkesmässigt eller på frivillig grund.

Genomförandet av offerdirektivet har i fråga om dess artikel 8, och artikel 9 som hänför sig till den, främjats genom lagen om brottsofferavgift (669/2015), som trädde i kraft den 1 december 2016. Syftet med lagen är att utöka den statsfinansiering som anvisas för stödtjänster för brottsoffer med ett belopp som motsvarar intäkterna från brottsofferavgifterna. I ramarna för statsfinanserna 2018—21 har man utifrån de uppskattade intäkterna reserverat högst cirka 4,8 miljoner euro per år för sammanslutningar som producerar stödtjänster för brottsoffer. Under justitieministeriets utgiftsmoment finansieras i huvudsak allmänna stödtjänster till offer enligt offerdirektivet (Brottsofferjourens verksamhet) samt telefontjänsten (Nollinjen) enligt Europarådets konvention om förebyggande och bekämpning av våld mot kvinnor och av våld i hemmet (den s.k. Istanbulkonventionen; FördrS 53/2015). Allmänna stödtjänster enligt offerdirektivet har tryggats på långt sikt genom att justitieministeriet i december 2017 har bestämt att dessa tjänster ska produceras som offentlig service inom Brottsofferjourens verksamhet 2018—27. För produktionen av servicen betalas en årlig ersättning i form av statsunderstöd. År 2018 är ersättningen 3,95 miljoner euro.

Allmänna stödtjänster enligt offerdirektivet som svarar mot offrens behov tillhandahålls för närvarande genom Brottsofferjourens tjänster. Brottsofferjouren har inte tills vidare utvecklat några särskilda tjänstemodeller för offer för terrorism och inga larmsystem som skulle garantera utvidgad hjälp på kort tid. Brottsofferjouren har redan nu möjlighet att om en attack inträffar utvidga sina telefon- och chatttjänster och på sin webbplats ge offer för terrorism den specialinformation de behöver inom rimlig tid efter händelsen, senast följande vardag.

Beredningen av de servicemodeller som ska utvecklas för offer för terrorism har intagits i Brottsofferjourens verksamhetsplan för 2018 så att de kan skötas som en del av de allmänna stödtjänsterna. Brottsofferjourens beredskap för att möjliggöra snabb service behöver utvecklas. Fortbildning för personalen och vid behov frivilliga om terrorismoffers särskilda behov ordnas 2018 och 2019.

Det vilar på social- och hälsovårdens ansvar att ordna psykosocialt stöd i samband med storo-lyckor. Detta gäller också terroristattacker.

Social- och krisjourerna samt socialjourerna deltar i samordningen av psykosocialt stöd för individen och samhället under myndighetsansvar och ger brådskande hjälp med kris- och socialt arbete genom psykosocialt stöd och brådskande socialservice (till exempel inkvartering, brådskande utkomststöd och övriga nödvändig socialservice). Genast efter händelsen ordnas hjälp för offer och deras närstående samt personer som annars utsatts för händelsen. Redan i den inledande fasen av situationen planeras uppföljning och eftervård samt socialt stöd. Krishjälp ges dessutom av kommunala krisgrupper, hälsostationernas psykiatriska sjukskötare samt Föreningen för Mental Hälsa i Finlands kriscentrum på 22 orter. Verksamhetsformer för de kriscentrum som eventuellt inrättas är krismottagning, grupper samt krisarbete via telefon och webben. Kriscentrum kan enligt avtal hjälpa bland annat med att ordna kishjälp efter den akuta fasen. Kriscentrumens anställda är proffs på krisarbete. Vid kriscentrum arbetar dessutom frivilliga, vilkas verksamhet får intensivt stöd från krisarbetarna.

Samarbete bedrivs mellan myndigheter, privata tjänsteproducenter, organisationer och andliga samfund. Social- och krisjouren i Vanda är riksomfattande aktör för psykosocialt stöd, som med social- och hälsovårdsministeriets bemyndigande vid behov samordnar ordnandet av psykosocialt stöd på offrens hemorter, i egenskap av expert fungerar som stöd för lokala aktörer samt säkerställer att en plan för eftervård börjar utarbetas. Frivilliga räddningstjänsten (Vapepa), Finlands Röda Kors (FRK) och andra organisationer samt Kyrkans stöd i kris (SiK) fungerar som stöd för myndigheterna.

Artikel 24.2 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen.

Enligt artikel 24.3 ska stödtjänsterna kunna tillhandahålla hjälp och stöd till offer för terrorism i enlighet med deras specifika behov. Tjänsterna ska vara konfidentiella, kostnadsfria och lättillgängliga för alla offer för terrorism. De ska särskilt omfatta följande:

- a) Emotionellt och psykologiskt stöd, såsom traumastöd och traumarådgivning.
- b) Rådgivning och information om relevanta rättsliga, praktiska eller ekonomiska frågor; detta inbegriper att underlätta utövandet av den rätt till information som offer för terrorism har enligt artikel 26.
- c) Hjälp med anspråk på ersättning som enligt den berörda medlemsstatens nationella rätt finns att tillgå för offer för terrorism.

På grund av hänvisningen i artikel 24.2 är offerdirektivets bestämmelser av betydelse även för artikel 24.3. Artikel 24.3 hänför sig för det första till artikel 8.3 i offerdirektivet, enligt vilken brottsoffer har rätt att anlita specialiserat stöd efter sina specifika behov. Utifrån skäl 16 i offerdirektivet står det klart att de särskilda behoven hos offer för terrorism bestämmer stödet till offer för terrorism. Närmare bestämmelser om innehållet i de specialiserade stödverksamheterna för offer finns i artikel 9.3 i offerdirektivet. Enligt den ska de specialiserade stödverksamheter som avses i artikel 8.3 minst utveckla och tillhandahålla följande, om detta inte tillhandahålls av andra offentliga eller privata verksamheter:

a) Skyddat boende eller annat lämpligt tillfälligt boende för brottsoffer som behöver en säker plats på grund av en överhängande risk för sekundär eller upprepad viktimisering, hot eller vedergällning.

b) Målinriktat och integrerat stöd till brottsoffer med särskilda behov, såsom personer som har utsatts för sexuellt våld, könsrelaterat våld och våld i nära relationer, inbegripet stöd med anledning av trauman samt rådgivning.

För det andra har punkten på grund av sitt innehåll även en koppling till artikel 9.1 i offerdirektivet om alla stödverksamheter för offer. Enligt den ska stödverksamheter för brottsoffer som avses i artikel 8.1 minst tillhandahålla följande:

a) Information, rådgivning och stöd som är relevant för brottsoffers rättigheter, bland annat upplysningar om nationella system för brottskadeersättning och deras roll i straffrättsliga förfaranden, inbegripet förberedelser för att närvara vid rättegången.

b) Information om eller direkt hänvisning till relevanta specialiserade befintliga stödverksamheter.

c) Emotionellt stöd och, där sådant stöd finns att tillgå, psykologiskt stöd.

d) Rådgivning om ekonomiska och praktiska frågor till följd av brottet.

e) Rådgivning om risken för sekundär och upprepad viktimisering, hot och vedergällning, samt hur sådant ska förebyggas eller undvikas, om detta inte tillhandahålls av andra offentliga eller privata verksamheter.

Artikel 24.3 a avviker från artikel 9.1 c i offerdirektivet på så vis att även psykologiskt stöd ska finnas tillgängligt. De allmänna leden b och c om rådgivning, information och hjälp i artikel 24.3 får sitt närmare innehåll ur artikel 9.1 a, b, d och e i offerdirektivet. I artikel 24.3 b hänvisas till artikel 26, i samband med vilken nedan behandlas allmänt information till alla offer om deras rättigheter, till buds stående stödtjänster och tillgängliga ersättningssystem.

Största delen av hjälpen och stödet enligt framför allt leden b och c kan erbjudas offren inom ramen för de allmänna stödtjänster till offer som Brottsofferjouren ordnar. Detta stöds av Brottsofferjourens verksamhet inom de europeiska brottsofferorganisationernas samarbetsorganisation (Victim Support Europe, VSE). När det gäller led a omfattar Brottsofferjourens verksamhet emotionellt stöd, som innefattar samtalshjälp samt rådgivning. Brottsofferjouren tillhandahåller inte psykolog- eller andra traumatjänster utan hänvisar kunderna till tillgängligt stöd. Brottsofferjouren har via sitt omfattande nätverk av verksamhetsställen goda kontakter med de lokala kristjänsterna. Brottsofferjourens samtliga tjänster är konfidentiella och avgiftsfria, vid behov anlitas tolktjänster.

RP 30/2018 rd

Emotionellt och psykologiskt stöd, såsom traumastöd och traumarådgivning, enligt led a betyder för det offentliga social- och hälsovårdssystemet del psykosocialt stöd. Reglering i anslutning till detta finns som följer:

1) Enligt 46 § i räddningslagen (379/2011) är statliga och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten på det sätt som föreskrivs i 47 § och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. I det konstaterade syftet ska social- och hälsovårdsmyndigheterna och inrättningarna inom förvaltningsområdet ordna prehospital akut-sjukvård och svara för psykosocialt stöd i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem.

2) I 27 § i hälso- och sjukvårdslagen (1326/2010) föreskrivs om kommunens skyldighet att ordna sådant mentalvårdsarbete som behövs för att främja kommuninvånarnas hälsa och välfärd och som omfattar bland annat verksamhet för att samordna det psykosociala stödet till individen och samhället i akuta och traumatiska situationer.

3) Enligt 32 § i hälso- och sjukvårdslagen ska den kommunala primärvården eller en samkommun för ett sjukvårdsdistrikt när den ordnar verksamhet för främjande av hälsa och välbefinnande och i den lagen avsedda hälso- och sjukvårdstjänster samarbeta med socialvården och med barndagvården så som förutsätts för att uppgifterna ska kunna fullgöras på behörigt sätt och så som patientens behov av vård och social- och hälsovårdstjänster kräver. Om bedömningen av servicebehovet enligt socialvårdslagen, fattandet av beslut eller tillhandahållandet av socialvård kräver hälso- och sjukvårdstjänster, ska en yrkesutbildad person inom hälso- och sjukvården som är anställd hos den kommun eller samkommun som ansvarar för hälso- och sjukvården på begäran av den arbetstagare som ansvarar för socialvårdsåtgärden delta i bedömningen av personens servicebehov och i utarbetandet av en klientplan. Det gäller även samordning enligt artikel 24.4.

4) Enligt 40 § 1 mom. 3 punkten i hälso- och sjukvårdslagen omfattar den prehospitala akut-sjukvården vid behov ordnande av kontakt till psykosocial stödverksamhet för en patient, hans eller hennes närstående och andra som har del i händelsen.

5) Enligt 50 § i hälso- och sjukvårdslagen ska brådskande sjukvård, inbegripet bland annat psykosocialt stöd, ges till den patient som behöver det oberoende av var han eller hon är bosatt. Med brådskande vård avses omedelbar bedömning och vård som inte kan skjutas upp utan att sjukdomen förvärras eller kroppsskadan försvåras och som gäller akut sjukdom, kroppsskada, försämring av en långvarig sjukdom eller funktionsnedsättning.

6) Enligt 11 § i socialvårdslagen (1301/2014) ska socialservice ordnas för stödbehov i anslutning till akuta krissituationer. Det är då fråga om stödbehov vid en sådan förändring varefter individens eller familjens liv inte blir som det var förr. I sådana situationer kan socialvården ha en roll vid tillhandahållandet av socialjour, socialt arbete, social rehabilitering, stöd för att klara sig och delta samt psykosociala stödtjänster eller omsorg och inkvartering för nödställda till följd av en krissituation.

7) Enligt 12 § i socialvårdslagen har alla som vistas i en kommun rätt att i brådskande fall få socialservice som baserar sig på hans eller hennes individuella behov, så att hans eller hennes rätt till nödvändig omsorg och försörjning inte äventyras. I 14 § föreskrivs om socialservice som möter stödbehoven. Enligt den ska även mentalvårdsarbete ordnas som kommunal socialservice. Enligt 25 § i samma lag omfattar mentalvårdsarbete enligt lagen samordning av det psykosociala stödet till individen och samhället i akuta och traumatiska situationer.

8) Enligt 29 § i socialvårdslagen ska socialjour ordnas dygnet runt för att trygga brådskande och nödvändig hjälp för alla åldrar. Jouren ska organiseras så att den kan kontaktas dygnet runt och brådskande socialservice ges enligt vad som föreskrivs i denna eller någon annan lag. Jourenheterna ska ha tillräckliga resurser och tillräcklig kompetens för att servicekvaliteten och klientsäkerheten ska tillgodoses. Vid genomförandet av socialjouren ska man samarbeta med den prehospitala akutsjukvården, hälso- och sjukvårdens jour, räddningsväsendet, polisen, nödcentralen och vid behov med andra aktörer. Detta gäller även samordning enligt artikel 24.4.

9) Enligt 29 a § i socialvårdslagen bör socialjour ordnas i anslutning till de enheter för omfattande jour dygnet runt som avses i hälso- och sjukvårdslagen samt samjouren inom primärvård och specialiserad sjukvård. För anordnandet av socialjouren svarar sjukvårdsdistrikten och de kommuner där de enheter inom hälso- och sjukvård som avses i detta moment finns. Socialjouren deltar vid behov i psykosocialt stöd som ges i brådskande situationer.

Avgiftsfria social- och hälsovårdstjänster definieras i 5 § i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992). Enligt 1 mom. 2 punkten är avgiftsfria hälsovårdstjänster bland annat prehospital akutsjukvård enligt 40 § i hälso- och sjukvårdslagen, utom sjuktransport vid prehospital akutsjukvård, och vård vid enheter för psykiatrisk öppenvård med undantag för därtillhörande partiellt uppehälle. Psykosocialt stöd som tillhandahålls som en del av hälso- och sjukvården med undantag för hänvisning till psykosocialt stöd inom prehospital akutvård och stöd som ges vid enheter för psykiatrisk öppenvård är avgiftsbelagt. Psykosocialt stöd som tillhandahålls som en del av socialjour och socialt arbete är avgiftsfritt. Detta baseras på att socialt arbete och social handledning är avgiftsfria tjänster. Kommunen har dessutom möjlighet att bestämma att en tjänst ska vara avgiftsfri, och i praktiken har tjänster också tillhandahållits så att klienterna inte har behövt betala för dem.

I anslutning till genomförandet av direktivet finns det också behov av att klarlägga och fundera på vår nationella praxis beträffande avgiftsfria tjänster. I fortsättningen kan det vara skäl att överväga huruvida begreppet psykosocialt stöd, dess innehåll och avgiftsfrågorna borde klarläggas i lagstiftningen eller åtminstone beaktas i anvisningar. Led a förutsätter dock inga direkta ändringar i lagstiftningen.

Statskontoret ger råd om ansökan om ersättning enligt led c och informerar om brottsoffers rätt till ersättning i kundtjänsten och på sin webbplats. Statskontoret är bistånds- och beslutsmyndighet enligt rådets direktiv 2004/80/EG om ersättning till brottsoffer och vägleder myndigheterna i andra EU-medlemsstater när de bistår brottsoffer som är bosatta där. Bestämmelser om samarbete mellan Statskontoret och myndigheten i en annan medlemsstat finns i brottsskadelagen (1204/2005) samt i statsrådets förordning om samarbetet mellan Statskontoret och myndigheter i andra medlemsstater i Europeiska unionen vid ersättning av brottskadorna (1207/2005).

Enligt artikel 24.4 ska medlemsstaterna säkerställa att det finns mekanismer eller protokoll som medger att stödtjänster för offer för terrorism aktiveras inom ramen för medlemsstaternas nationella infrastrukturer för insatser vid nödsituationer. Sådana mekanismer eller protokoll ska inbegripa samordning mellan relevanta myndigheter, byråer och organ för att det ska vara möjligt att tillhandahålla ett heltäckande bemötande av behoven hos offren och deras familjemedlemmar omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt, inbegripet adekvata medel som gör det lättare att identifiera och kommunicera med offren och deras familjer.

Artikel 24.4 förklaras mer ingående i skäl 29. Enligt det bör stödtjänsterna beakta att specifika behov hos offer för terrorism kan utvecklas med tiden. Med tanke på detta bör medlemsstater-

na säkerställa att stödtjänsterna i första hand omfattar åtminstone de emotionella och psykologiska behoven hos de mest utsatta offren för terrorism och ger information till alla offer för terrorism om tillgången till ytterligare emotionellt och psykologiskt stöd, inbegripet traumastöd och traumarådgivning.

Enligt 46 § i räddningslagen är statliga och kommunala myndigheter, inrättningar och affärsverk skyldiga att under räddningsverkets ledning delta i planeringen av räddningsverksamheten på det sätt som föreskrivs i 47 § och att vid olyckor och tillbud handla så att räddningsverksamheten kan skötas effektivt. I krissituationer agerar man i enlighet med på förhand planerade och övade modeller samt myndighetsansvar och -strukturer. Exempelvis om säkerheten ombesörjs kan tillhandahållet av stödtjänster genast efter en terroristattack i omedelbar närheten av platsen för händelsen begränsas. Inom ramen för befintliga strukturer och mekanismer larmas förutom prehospitalkvård även social- och hälsovårdsaktörer som ger psykosocialt stöd. Rutinerna för detta varierar mellan olika orter. Den instans som larmas är i fråga om psykosocialt stöd socialjouren och/eller en enhet för krisarbete som är organiserad som en del av primärvården. Den regionala eller lokala aktör för psykosocialt stöd som larmats till platsen larmar i enlighet med den regionala beredskapsplanen lokala aktörer inom den tredje sektorn och eventuellt andlig omsorg, dvs. församlingen. Målet är att ordna likvärdig hjälp oberoende av boningsort. Social- och krisjouren i Vasa stödjer lokala och regionala aktörer för psykosocialt stöd, om man har fått ett uppdrag från social- och hälsovårdsministeriet. Ett uppdrag ges i situationer där den lokala eller regionala aktörens resurser inte räcker till eller det annars anses nödvändig med stöd.

Verksamheten inom inrikesministeriets och social- och hälsovårdsministeriets förvaltningsområden utvecklas kontinuerligt tillsammans med andra centrala myndigheter genom erfarenheter som erhållits genom till exempel regelbunden övning. Den föränderliga omvärlden beaktas i den nationella och regionala beredskapsplaneringen.

Även social- och hälsovårdens beredskapsskyldighet och beredskapsplanering baserar sig på 12 § i beredskapslagen (1552/2011), enligt vilken bland andra myndigheter och kommuner ska genom beredskapsplaner och förberedelser för verksamhet under undantagsförhållanden samt genom andra åtgärder säkerställa att deras uppgifter kan skötas så väl som möjligt också under undantagsförhållanden. Social- och hälsovårdsmyndigheterna och inrättningarna inom förvaltningsområdet ska iakttä de bestämmelser i räddningslagen som gäller deltagande i planeringen av räddningsverksamheten och ansvar för att ordna prehospitalkvård och svara för psykosocialt stöd samt underhåll och inkvartering av dem som råkat i nöd på grund av en olycka i enlighet med den arbetsfördelning som fastställts i författningarna om dem.

Beredskapen och beredskapsplaneringen i fråga om psykosocialt stöd vilar på kommunernas ansvar och uppgifterna har beaktats som en del av social- och hälsovårdens beredskapsplanering. Social- och hälsovårdsministeriet har utsett social- och krisjouren i Vasa att stödja kommunerna. Dess uppgift är att ansvara för att expertis på psykosocialt stöd finns att tillgå i hela landet för konsultering och organisering av stöd i Finland och vid behov utomlands.

Enligt 46 § i hälso- och sjukvårdslagen och 29 a § i socialvårdslagen ska centralen för prehospitalkvård inom ett specialupptagningsområde och socialjouren inom området samarbeta bland annat när beredskapsplaner utarbetas för exceptionella situationer och storolyckor tillsammans med andra myndigheter, aktörer och specialupptagningsområden så att planerna bildar en nationell helhet.

I enlighet med den regionala beredskapsplanen och hälso- och sjukvårdslagen har det i beredskapsplanerna för psykosocialt stöd överenskommit att vid storolyckor tar en myndighetsaktör ledningsansvaret och organiserar det psykosociala stödet med hjälp från tredje sektorn och

eventuellt religiösa samfund. I sådana situationer kan social- och hälsovårdsministeriet ge social- och krisjouren i Vanda ett uppdrag, och den kan stödja den lokala ledaren för psykosocialt stöd med expertis- och resurshjälp. I verksamheten ingår att i enlighet med situationen inrätta en kris- och/eller evakueringscentral, inrätta en kontaktpunkt för anhöriga, ta kontakt med offer och deras anhöriga, organisera krishjälp, brådskande socialt arbete, eventuellt öppna en hjälpande telefonlinje lokalt eller genom Finlands Röda Kors försorg samt följa sociala medier och informera via dem. Vilken roll Finlands Röda Kors beredskapsgrupp av psykologer ska spela och vad den ska göra dryftas alltid i varje enskild situation. Eftervården börjar planeras redan i den inledande fasen.

Genom ett myndighetsbeslut kan en hjälpande telefonlinje inrättas genom antingen myndigheternas eller till exempel Finlands Röda Kors försorg. Frivilliga som utbildats av Finlands Röda Kors kallas för att sköta den. Organisationen har ett samarbetsprotokoll om beredskap med social- och hälsovårdsministeriet, och till det ansluter sig också en samordnande roll inom social- och hälsovårdsorganisationernas beredskapsverksamhet. Finlands Röda Kors har till exempel i samband med skolskjutningarna inrättat stödcentraler för närsamfundets behov. De har i stor utsträckning skötts av organisationer och deras huvuduppgift är att ge människor möjlighet att prata om det som skett och träffa andra som upplevt samma sak. Finlands Röda Kors har dessutom tillgång till en beredskapsgrupp av psykologer, som kan anlitas för psykosociala stöduppgifter i krissituationer och stärka det psykosociala stöd som kommunerna organiserar.

I flera organisationers fasta verksamhet ingår att tillhandahålla människor i kris hjälp via telefon och webben. År 2017 började organisationerna samarbeta kring en webbtjänst för hjälp till unga som är öppen varje dag, där Finlands Röda Kors De ungas skyddsrum är med. De jourhavande är proffs på krisarbete och utbildade frivilliga. Tukinet (www.tukinet.net) erbjuder chatt varje dag samt ett halvt års stödrelationer. Finlands Röda Kors De ungas skyddsrum och Rädda Barnen rf ordnar krischatt för unga i sociala medier under exceptionella situationer. Brottsofferjouren har möjlighet att utöver sin egen telefon- och chattjänst eller som alternativ till den stödjande verksamhet med hjälpande telefoner eller stödcentraler som andra aktörer öppnar i en krissituation. Brottsofferjourens riksomfattande struktur stödjer detta (30 servicepunkter).

I samband med att genomförandet av direktivet bereddes har det framkommit synpunkter på eventuella behov av att utveckla den verksamhet som hänför sig till artikel 24. 4. Frågorna gäller till exempel samordning av stödtjänsterna för offer som en del av beredskapsplaneringen på olika nivåer (riksomfattande, regional och lokal), behov av att ta med Brottsofferjouren i samarbetet kring beredskapsplaneringen, organisationernas deltagande i beredskapsövningar, överföring av och tillgång till information mellan myndigheternas i samband med specialsituationer som motsvarar en storolycka, skapande av ett systematiskt kontaktsystem för att erbjuda offer stödtjänster samt behov av att utveckla den riksomfattande informationen i sådana situationer. Det kan finnas behov av till exempel webbplatser och meddelanden som berättar om stödtjänster för offer, vilka kan distribuera information när en terroristattack inträffar. En fråga om behövs diskuteras är om statsrådets kanslis lägescentral kunde utnyttjas för den riksomfattande samordningen. Det är viktigt att aktörer inom tredje sektorn knyts till utvecklingsarbetet från första början. När det gäller dessa eventuella utvecklingsbehov kan inga behov av att ändra lagstiftningen skönjas i detta skede.

Enligt artikel 24.5 ska medlemsstaterna säkerställa att adekvat medicinsk behandling tillhandahålls offer för terrorism omedelbart efter en terroristattack och så länge det är nödvändigt. Medlemsstaterna ska bibehålla rätten att organisera tillhandahållandet av medicinsk behandling till offer för terrorism i enlighet med sina respektive nationella hälso- och sjukvårdssystem.

Enligt 39 § i hälso- och sjukvårdslagen ska samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt organisera den prehospitaleda akutsjukvården inom sitt område. En samkommun för ett sjukvårdsdistrikt kan organisera den prehospitaleda akutsjukvården inom hela sitt område eller en del av det genom att sköta verksamheten själv, genom att ordna vården i samarbete med räddningssväsendet i området eller med en annan samkommun för ett sjukvårdsdistrikt eller genom att anskaffa servicen från någon annan serviceproducent. Samkommunen för ett sjukvårdsdistrikt fattar beslut om servicenivån för den prehospitaleda akutsjukvården. I beslutet om servicenivån fastställs hur den prehospitaleda akutsjukvården ska organiseras, serviceinnehållet, vilken utbildning de personer som medverkar i den prehospitaleda akutsjukvården ska ha, de mål som satts upp av specialupptagningsområdets central för prehospital akutsjukvård i fråga om den tid inom vilken befolkningen ska få vård samt andra omständigheter som är nödvändiga med tanke på vårdens organisering inom samkommunen.

Brådsakande medicinsk vård ges alla inom de offentliga hälsovårdstjänsterna (50 § i hälso- och sjukvårdslagen) och fortsatt vård organiseras i enlighet med det nationella hälsovårdssystemet.

Det finns god beredskap att ge medicinsk vård i de situationer som det nu är fråga om. Sjukvårdsdistrikten har på basis av beredskapslagen beredskapsplaner för situationer med många patienter (exceptionella situationer under normala förhållande och storolyckor) och primärvården har sina egna beredskapsplaner. Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt har utsetts till nationell aktör för medicinsk evakuering, och det har beredskap för att evakuera både inom Finland och från utlandet till Finland. Social- och krisjouren i Vanda deltar i denna verksamhet när det gäller psykosocialt stöd. Den största utmaningen när det gäller medicinsk evakuering är finansieringen av evakueringsflyg. Det kan räcka länge att fatta beslut om finansieringen i en enskild situation.

Enligt artikel 24.6 ska medlemsstaterna säkerställa att offer för terrorism har tillgång till rättshjälp i enlighet med artikel 13 i direktiv 2012/29/EU när de är parter i straffrättsliga förfaranden. Medlemsstaterna ska säkerställa att brottets allvar och omständigheterna kring brottet vederbörligen återspeglas i de villkor och processuella regler enligt vilka offer för terrorism har tillgång till rättshjälp i enlighet med nationell rätt.

I artikel 13 i offerdirektivet, som det hänvisas till i artikel 24.6, konstateras att medlemsstaterna ska säkerställa att brottsoffer har tillgång till rättshjälp när de är parter i straffrättsliga förfaranden. Enligt den andra meningen i artikeln ska de villkor eller processrättsliga regler enligt vilka brottsoffren har tillgång till rättshjälp fastställas i nationell rätt.

Artikel 24.6 avviker från artikel 13 i offerdirektivet på så vis att i den andra meningen i den förstnämnda betonas att brottets allvar och omständigheterna kring brottet beaktas på behörigt sätt. Å andra sidan överläts enligt punkten också den noggrannare regleringen åt nationell rätt. I enlighet med vad som konstaterats i samband med genomförandet av artikel 13 i offerdirektivet (RP 66/2015 rd, s. 25) är vissa bestämmelser i rättshjälplagen (257/2002) och i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål av betydelse.

Enligt rättshjälplagen beviljas rättshjälp helt eller delvis avgiftsfritt när målsägandes förmögenhetsförhållanden förutsätter det. Enligt 1 § 1 mom. i rättshjälplagen beviljas den som behöver sakkunnig hjälp i en rättslig angelägenhet och som på grund av sin ekonomiska ställning inte själv kan betala utgifterna för att sköta saken rättshjälp med statlig finansiering. Rättshjälpen omfattar enligt 2 mom. juridisk rådgivning och behövliga åtgärder samt biträdande i domstol och hos andra myndigheter och befrielse från vissa kostnader i samband med behandlingen av ett ärende, så som bestäms i rättshjälplagen.

Enligt 4 § 1 mom. 1 och 2 punkten i rättshjälpslagen befriar beviljandet av rättshjälp mottagaren av förmånen från till exempel skyldigheten att betala arvode och ersättning till ett biträde som förordnats eller godkänts med stöd av rättshjälpslagen, helt eller delvis, samt skyldigheten att betala arvode och ersättning för sådan hjälp med tolkning och översättning som mottagaren av förmånen har behövt vid behandlingen av saken.

Enligt 2 § 1 mom. i rättshjälpslagen beviljas rättshjälp personer med hemkommun i Finland samt personer som har hemvist eller är bosatta i någon annan av Europeiska unionens medlemsstater eller i en stat som hör till Europeiska ekonomiska samarbetsområdet. Enligt 2 mom. beviljas rättshjälp dessutom oberoende av de förutsättningar som bestäms i 1 mom., om personens sak behandlas i en finsk domstol eller om det finns särskilda skäl att bevilja rättshjälp. Enligt lagens förarbeten (RP 82/2001 rd, s. 74/II) kan särskilda skäl anses föreligga till exempel i en situation då en utlänning som vistas i Finland, behöver juridiska råd eller annan juridisk hjälp i ett ärende som gäller hans eller hennes vistelse i Finland.

Att brottets allvar och omständigheterna kring brottet ska beaktas på behörigt sätt enligt vad som nämns i artikel 24.6 har att göra med att terroristbrott till sin karaktär och i synnerhet allvar är sådana att vid behandlingen av dem aktualiseras i praktiken inte rättshjälpslagens begränsningar av rättshjälpens innehåll (6 §) och beviljandet av rättshjälp (7 §), enligt vilka rättshjälp inte omfattar till exempel biträdande i enkla brottmål och rättshjälp inte beviljas om saken är av ringa betydelse för sökanden.

Enligt 2 kap. 1 a § 3 punkten i lagen om rättegång i brottmål kan domstolen förordna ett rättegångsbiträde för att bistå målsäganden under förundersökningen och, om målsäganden har anspråk i ett mål som drivs av åklagaren, under rättegången, när målet gäller brott mot liv, hälsa eller frihet, om ett förordnande ska anses befogat med hänsyn till hur allvarligt brottet är, målsägandens personliga förhållanden och övriga omständigheter. Terroristbrottmål uppfyller i praktiken dessa villkor. Enligt 2 kap. 10 § 1 mom. i lagen om rättegång i brottmål betalas till ett målsägande biträde som förordnats enligt kapitlet av statens medel arvode och ersättning.

Artikel 24.6 förutsätter inte, med beaktande av hänvisningen till artikel 13 i offerdirektivet, att offret i samtliga fall har rätt till rättshjälp som betalas av statliga medel, utan medlemsstaterna beslutar om villkoren för beviljande av rättshjälp. Punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Den offerpolitiska kommissionen har i sin slutrapport (Från lagstiftning till god praxis — förslag till att förbättra brottsoffers ställning. Justitieministeriets betänkande och utlåtanden 13/2015) konstaterat (sid 73 i rapporten) att målen i artikel 13 i offerdirektivet kan främjas genom information.

I artikel 24.7 konstateras att detta direktiv ska tillämpas utöver, och utan att det påverkar, de åtgärder som föreskrivs i direktiv 2012/29/EU. Punkten har att göra med att regleringen, i enlighet med vad som redan konstaterats, i någon mån avviker från offerdirektivet.

Artikel 25. Skydd av offer för terrorism. Enligt artikeln ska medlemsstaterna säkerställa att åtgärder finns tillgängliga för att skydda offer för terrorism och deras familjemedlemmar i enlighet med direktiv 2012/29/EU. Vid bedömningen av huruvida och i vilken utsträckning de bör få del av skyddsåtgärder under straffrättsliga förfaranden ska särskild uppmärksamhet ägnas åt risken för hot eller vedergällning och åt behovet av att skydda värdigheten och den fysiska integriteten hos offer för terrorism, inbegripet vid förhör och vittnesmål.

Rätten till skydd berörs av artikel 18 i offerdirektivet. I den sägs att utan att det påverkar den brottsanklagades rättigheter ska medlemsstaterna säkerställa att åtgärder finns tillgängliga för att skydda brottsoffer och deras familjemedlemmar från sekundär och upprepad viktigmisering, hot och vedergällning, inbegripet risken att brottsoffer drabbas av psykisk eller emotionell

RP 30/2018 rd

skada samt för att skydda brottsoffers värdighet vid förhör och vittnesmål. Sådana åtgärder ska vid behov även omfatta förfaranden som är fastställda i nationell rätt för fysiskt skydd av brottsoffer och deras familjemedlemmar.

Såsom konstaterades i samband med genomförandet av artikel 18 i offerdirektivet (RP 66/2015 rd, s. 28) innehåller gällande lagstiftning flera medel för att skydda brottsoffer och deras familjemedlemmar från sekundär och upprepad viktimering, hot och vedergällning. I detta avseende hänvisas i samband med nämnda artikel till det som konstaterades i regeringens proposition gällande en revidering av lagstiftningen om bevisning (RP 46/2014 rd, s.16—17) samt i regeringens proposition gällande vittnesskyddsprogram (RP 65/2014 rd, s. 5—9). När man dessutom beaktar de ändringar som företagits i lagstiftningen efter det att hänvisningarna gjordes och att enligt 17 kap. 29 § 2 mom. i rättegångsbalken kan en målsägande som inte har några anspråk i ärendet höras som vittne i ett brottmål, är följande lagbestämmelser och lagar centrala:

- 17 kap. 33 § i rättegångsbalken, som gäller hörande av ett vittne anonymt,
- 17 kap. 51 § i rättegångsbalken, som gäller att en part som ska höras i bevissyfte samt att ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses, eller så att en part eller någon annan person inte är närvarande,
- 17 kap. 52 § i rättegångsbalken, som gäller att en part som ska höras i bevissyfte samt ett vittne och en sakkunnig kan höras vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande, med anlitande av videokonferens eller någon annan lämplig teknisk metod för dataöverföring,
- 20 § i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar (370/2007), som gäller hörande av ett vittne, någon annan som ska höras eller en part utan att allmänheten är närvarande,
- 5 kap. 3 och 9 § i lagen om rättegång i brottmål, som gäller att kontaktuppgifter för en part, vittnen eller andra som ska höras inte meddelas motparten i anslutning till stämningen,
- 9 § 1 mom. 5 punkten och 24 § 1 mom. 1 punkten i lagen om offentlighet vid rättegång i allmänna domstolar, som gäller förordnande om sekretess för den del av en rättegångshandling och dom som innehåller kontaktuppgifter för ett vittne eller någon annan som ska höras,
- 11 § 2 mom. 7 punkten och 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), som gäller att kontaktuppgifter för ett vittne eller någon annan som ska höras inte lämnas ut vid förundersökning,
- 15 kap. 9 § i strafflagen, som gäller att övergrepp i rättssak mot någon som ska höras och dennes närstående ska straffbeläggas,
- 25 kap. 7 § i strafflagen, som gäller att olaga hot ska straffbeläggas,
- lagen om besöksförbud (898/1998), som gäller avvärjande av brott mot liv, hälsa, frihet eller frid eller hot om sådant brott eller för avvärjande av annat allvarligt trakasserier, och 16 kap. 9 a § i strafflagen, som gäller att brott mot besöksförbud ska straffbeläggas,
- 10, 32 c och 32 d § i namnlagen (694/1985), som gäller ändring av släkt- och förnamn,

RP 30/2018 rd

- 12, 36 och 37 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009), som gäller ändring av en personbeteckning och spärrmarkering som förhindrar att uppgifter utlämnas,

- 2 kap. 10 § i polislagen, som gäller avlägsnande eller gripande av en person som uppträder hotande samt skyddande av en person eller bevakning av en plats i hotande situationer eller för att förebygga eller avbryta ett brott,

- 19 kap. 4 § i fängelselagen (767/2005), 16 kap. 1 § 9 punkten i häktninglagen (768/2005) och 16 kap. 2 § i lagen om behandlingen av personer i förvar hos polisen, som gäller anmälan till en person om att en frihetsberövad frigivits eller avlägsnat sig från förvaringslokalen,

- lagen om säkerhetskontroller vid domstolar (1121/1999) och

- lagen om vittnesskyddsprogram (88/2015), som gäller ett allvarligt hot som riktas mot en persons eller dennes närståendes liv eller hälsa på grund av att personen hörs i ett brottmål eller av någon annan orsak och hotet inte effektivt kan avväjas genom andra åtgärder.

I samband med genomförandet av offerdirektivet fogades till förundersökningslagen bestämmelser om personlig bedömning av målsäganden (11 kap. 9 a §). Syftet med den bedömning som avses i artikel 22 i offerdirektivet är att fastställa målsägandens specifika skyddsbehov och bedöma vilka särskilda åtgärder som behövs för att skydda målsäganden från ytterligare lidande när målet handläggs vid förundersökning eller rättegång. Enligt artikel 22.3 i offerdirektivet och lagens förarbeten (RP 66/2015 rd, s. 46) ska särskild uppmärksamhet fästas vid offer för terroristbrott vid bedömningen av skyddsbehovet.

Enligt 11 kap. 9 a § i förundersökningslagen ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål pröva om målsäganden behöver särskilt skydd vid handläggningen av målet vid förundersökning eller rättegång och om det behövs åtgärder enligt 2 mom. Vid bedömningen ska myndigheten beakta i synnerhet målsägandens personliga omständigheter och brottets natur. Åtgärder som avses i det moment som det hänvisas till är till exempel att hålla förhöret av målsäganden på det sätt som anges i 7 kap. 21 §, att höra målsäganden vid huvudförhandlingen skyddad på ett sådant sätt att han eller hon inte kan ses eller utan att svaranden är närvarande och att höra målsäganden vid huvudförhandlingen utan att han eller hon är personligen närvarande.

Artikeln förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Den offerpolitiska kommissionen har dock i sin slutrapport bedömt (s. 73) att det krävs utveckling av tillvägagångssätten och utbildning för att nå målen i artikel 18 i offerdirektivet. En arbetsgrupp som inrikesministeriet tillsatt har dessutom utarbetat en handbok om bedömning av brottsoffers skyddsbehov (inrikesministeriets publikation 25/2016). Bedömningsförfarandet hänför sig till 11 kap. 9 a § i förundersökningslagen. I handboken sägs att om det finns någon omständighet som stöder särskilda skyddsåtgärder, fylls blanketten om målsägandens skyddsbehov i tillsammans med målsäganden. Handboken instruerar att offrets uppgifter alltid ska förmedlas till någon som erbjuder stödtjänster, om det vid bedömningen konstateras att brottsoffret är i behov av särskilda skyddsåtgärder och han eller hon samtycker till att kontaktuppgifterna förmedlas.

Justitieministeriet har den 15 mars 2017 tillsatt en arbetsgrupp som ska främja god praxis som tar hänsyn till brottsoffers behov under straffprocessen. Arbetsgruppens mandattid går ut den 30 september 2018. Till arbetsgruppens uppgifter hör enligt beslutet om dess tillsättande bland annat att bedöma hur skyddsåtgärder ska genomföras under förundersökning och rättegång.

Artikel 26. Rättigheter för offer för terrorism bosatta i en annan medlemsstat. Enligt artikel 26.1 ska medlemsstaterna säkerställa att offer för terrorism som är bosatta i en annan medlemsstat än den där terroristbrottet begicks har tillgång till information om sina rättigheter, tillgängliga stödtjänster och tillgängliga system för ersättning i den medlemsstat där terroristbrottet begicks. I detta sammanhang ska berörda medlemsstater vidta lämpliga åtgärder för att underlätta samarbetet mellan sina behöriga myndigheter eller enheter som tillhandahåller specialiserat stöd för att säkerställa att offer för terrorism verkligen ges tillgång till sådan information.

Någon motsvarande punkt finns inte i offerdirektivet, där artikel 4 dock innehåller bestämmelser om rätt att få information vid den första kontakten med en behörig myndighet. Artikel 4 gör ingen skillnad mellan offren beroende på om de är bosatta i den medlemsstat där terroristbrottet begicks eller inte. Rätten till information enligt artikel 4 gäller enligt punkt 1 till exempel vilken typ av stöd offren kan få (led a), hur och på vilka villkor offren kan få skydd (led c), hur och på vilka villkor offren kan få tillgång till juridisk rådgivning, rättshjälp och andra typer av rådgivning (led d) och hur och på vilka villkor de kan få tillgång till ersättning (led e). I offerdirektivet ingår en artikel om rättigheter för brottsoffer bosatta i en annan medlemsstat (artikel 17), men den gäller de rättsliga förfarandena, bland annat frågor om upptagande av en förhørsutsaga från brottsoffret och anmälan.

I samband med genomförandet av artikel 4 i offerdirektivet kartlades lagstiftningen i anslutning därtill och behoven av att ändra den (RP 66/2015 rd, s. 16 och 17). I det sammanhanget konstaterades att förundersökningslagen innehåller flera bestämmelser som gäller förundersökningsmyndighetens skyldighet att underrätta målsäganden om hans eller hennes rättigheter. Förundersökningsmyndigheten ska underrätta målsäganden bland annat om hans eller hennes ställning vid förundersökningen (4 kap. 9 § och 7 kap. 10 §), rätt att anlita biträde vid förundersökningen (4 kap. 10 §), möjlighet att få ett rättegångsbiträde eller en stödperson enligt 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål (7 kap. 10 §), språkliga rättigheter (4 kap. 12 och 13 § samt 7 kap. 10 §) samt eventuella rätt till ersättning med stöd av brottsskadelagen (11 kap. 9 §).

I samband med genomförandet av offerdirektivet ändrades 4 kap. 10 § 2 mom. i förundersökningslagen så, att i det ändrade momentet sägs att om målsäganden med stöd av 11 kap. 9 a § bedöms vara i behov av särskilt skydd eller om brottets beskaffenhet eller målsägandens personliga omständigheter annars förutsätter det, ska förundersökningsmyndigheten fråga målsäganden om denne samtycker till att hans eller hennes kontaktuppgifter ges till en organisation som tillhandahåller stödtjänster för målsägande och, om målsäganden ger sitt samtycke, förmedla uppgifterna utan ogrundat dröjsmål. Polisstyrelsen har utfärdat en anvisning om hänvisande av brottsoffer till stödtjänster, ("Rikoksen kohteeksi joutuneen ohjaaminen palveluihin", nr 2020/2012/1916), som trädde i kraft den 15 juni 2012 och gäller tills vidare. Där anvisas hur brottsoffer ska informeras om myndigheters och organisationers befintliga stöd- och hjälptjänster.

Till genomförandet av offerdirektivet hänför sig även 4 kap. 18 § i förundersökningslagen om underrättelse om målsägandens rättigheter, som infördes då. När paragrafen infördes beaktade man också artikel 6 i offerdirektivet, som gäller offrets rätt att erhålla information om det egna ärendet. Enligt paragrafen ska förundersökningsmyndigheten utan ogrundat dröjsmål, i den omfattning det är behövligt i synnerhet med beaktande av omständigheter som hänför sig till målsägandens person och brottets natur, underrätta en målsägande om

1) de stödtjänster som står till buds,

RP 30/2018 rd

- 2) rätten att under de förutsättningar som anges i 2 kap. i lagen om rättegång i brottmål få ett rättegångsbiträde eller en stödperson,
- 3) rätten att under de förutsättningar som anges i rättshjälpslagen få kostnadsfri rättshjälp och kostnadsfritt biträde,
- 4) rätten till tolkning och till översättning av väsentliga handlingar på de villkor som anges i 13 § samt i 6 a kap 3 § i lagen om rättegång i brottmål,
- 5) rätten att framställa ett privaträttsligt anspråk i samband med åtalet samt om möjligheten till att åklagaren driver anspråket, om det finns förutsättningar för det enligt 3 kap. 9 § i lagen om rättegång i brottmål,
- 6) de medel som står till buds för att skydda målsäganden för ett hot mot hälsan eller säkerheten,
- 7) rätten att få information om ett beslut om att en förundersökning inte görs, att den läggs ned eller att den avslutas utan att saken lämnas till åklagarens prövning eller ett beslut om åtalseftergift,
- 8) rätten för en målsägande som kallats till domstol för utredningen av ärendet att få ersättning under de förutsättningar som anges i lagen om bestridande av bevisningskostnader med statens medel (666/1972),
- 9) rätten att få information om handläggningen av ärendet, om tiden och platsen för domstols-handläggningen och om domen i ett brottmål.

Utöver ändringarna i lagstiftningen har en av justitieministeriet tillsatt arbetsgrupp den 15 juni 2016 publicerat ett förslag till främjande av informationen till brottsoffer (justitieministeriets betänkanden och utlåtanden 23/2016). Åtgärderna där gäller till exempel nya broschyrer och blanketter som stöd för informationen om offers rättigheter, tillgång till elektronisk information och effektiviserad hänvisning till stödtjänster (särskild uppmärksamhet fästs vid utbildning för poliser och andra myndigheter som möter offer). Justitieminister har i mars 2016 gett ut broschyren Information om brottsoffers rättigheter, som senare har publicerats på webbplatsen oikeus.fi i flera olika språkversioner.

Vid den bedömning som utförs av den arbetsgrupp vid justitieministeriet som nämns i samband med artikel 25 ska uppmärksamhet fästas vid bland annat hur brottsoffer ges information om offers rättigheter och möjligheter att få stöd och skydd som hur det går till när de hänvisas till stödtjänster.

Förundersökningslagens bestämmelser gör ingen skillnad mellan om brottsoffret är bosatt i Finland eller någon annanstans. I samband med förhören och även annars under förundersökningen ger polisen offret information i enlighet med bestämmelserna om de viktigaste sakerna som hänför sig till straffprocessen och om stödtjänsterna för offer, vid behov med hjälp av tolk. I det sammanhanget är det möjligt att ge offret en offerguide som lämpar sig för utläningar och som innehåller den information som punkten förutsätter.

Från Statskontoret får man information om offers rätt till ersättning på finska, svenska och engelska. Informationen finns även på Statskontorets webbplats på samma språk. Information om det finländska systemet finns också i portaler som upprätthålls av Europeiska kommissionen.

Brottsofferjouren har direkt kontakt med Victim Support Europes medlemsorganisationer, som verkar i nästan alla EU-länder. Via dem får man information om offers rättigheter samt stödtjänster och ersättningsystem. Vid behov kan ett offer också hänvisas direkt till tjänster i en annan medlemsstat.

Justitieministeriet är medlem i det europeiska nätverket för brottsoffer (Association of the European Network on Victims' Rights, AENVR). Nätverket har inrättats för att möjliggöra samarbete i anslutning till brottsoffer och utbyta god praxis mellan EU-länderna. Det är viktigt att främja genomförandet av EU-lagstiftningen i praktiken.

Finska beskickningars handlande i situationer där finländare faller offer för terroristbrott i någon annan stat behandlas i samband med följande artikel 26.2, eftersom handlandet väsentligt främjar offrets möjligheter att få hjälp och stöd i den stat där han eller hon är bosatt.

Punkten förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Det kan ändå finnas behov av att utveckla den praktiska verksamheten ytterligare. Det är till exempel viktigt att säkerställa att informationen till offer för terrorism och deras familjemedlemmar finns tillgänglig på olika språk. Det kan också finnas behov av att effektivisera informationen och samarbetet mellan olika aktörer. En fråga om eventuellt borde dryftas är om det behövs en särskild offerguide eller webbplats för situationer där utlänningar faller offer för terroristbrott i Finland.

Enligt artikel 26.2 ska medlemsstaterna säkerställa att alla offer för terrorism har tillgång till de hjälp- och stödtjänster som föreskrivs i artikel 24.3 a och b på territoriet i den medlemsstat i vilken de är bosatta, även om terroristbrottet begicks i en annan medlemsstat. De tjänster som avses i de led som det hänvisas till har att göra med emotionellt och psykologiskt stöd, såsom traumastöd och traumarådgivning, samt rådgivning och information om relevanta rättsliga, praktiska eller ekonomiska frågor.

Hjälp- och stödtjänster enligt artikel 24.3 a och b, som det hänvisas till i punkten, har behandlats ovan. Brottsofferjourens tjänster är tillgängliga även för personer som är bosatta i Finland och som fallit offer för ett terroristbrott i någon annan medlemsstat. I detta syfte har Brottsofferjouren förmedlat information om sina tjänster till Finlands utlandsbeskickningar via utrikesministeriet.

Social- och krisjouren i Vanda, som är nationella aktör inom psykosocialt stöd, kan hjälpa sådana offer akut och med eftervård som är bosatta i Finland men har fallit offer för ett terroristbrott i någon annan medlemsstat. Hjälpen organiseras som myndighetssamarbete mellan utrikesministeriet, social- och hälsovårdsministeriet, social- och krisjouren i Vanda samt boningsorten.

Finska beskickningar utarbetar en beredskapsplan för krissituationer, vilket innebär beredskap för eventuella kriser i det berörda landet, såsom terrorism. Beredskapsplanen omfattar anvisningar om beskickningens verksamhet i krissituationer. I 4 kap. i lagen om konsulära tjänster (498/1999) regleras utrikesministeriets och beskickningarnas konsulära tjänster i krissituationer. Beskickningarna bistår i syfte att skydda den personliga säkerheten för personer som avses i 2 § 1 mom. och som vistas inom beskickningens verksamhetsområde.

Beskickningarna ger kunderna kontaktinformation till social- och krisjouren i Vanda, om dessa vill diskutera saken på finska. Annars hänvisar beskickningarna kunderna till lokala myndigheter eller tjänsteleverantörer. Till kristjänsterna hör enligt 18 § i mån av möjlighet kontakt mellan de berörda personerna och deras nära anhöriga i hemlandet. Enligt 16 § i lagen om konsulära tjänster kan beskickningen bistå vid ordnandet av evakuering från krisområdet

till närmaste trygga område eller till hemlandet, om skyddet av den berörda personens personliga säkerhet förutsätter det.

I 3 kap. i lagen om konsulära tjänster föreskrivs om tjänster för nödställda. Enligt 11 § kan konsulära tjänster tillhandahållas en i 2 § 1 mom. avsedd person som tillfälligt vistas utomlands inom en beskicknings verksamhetsområde och som av beskickningen har konstaterats vara nödställd. Enligt behov ger beskickningen råd och bistår nödställda med att få kontakt, ordna hemsändning till Finland, få rättshjälp, göra brottsanmälan och få annan nödvändig hjälp som situationen kräver.

I 6 kap. i lagen om konsulära tjänster föreskrivs om tjänster vid dödsfall. Om beskickningen har fått en underrättelse om att en i 2 § 1 mom. avsedd person har avlidit inom dess verksamhetsområde, anmäler beskickningen dödsfallet i enlighet med 23 § till utrikesministeriet, som förmedlar ärendet till polisen, som sköter det i Finland. Om de nära anhöriga är bosatta inom beskickningens verksamhetsområde, kan beskickningen också underrätta dem direkt.

Avsikten är att ändra lagen om konsulära tjänster inom den närmaste framtiden. Enligt de planerade ändringarna ska de som erhåller tjänster vara finska medborgare och med stöd av 2 § 1 mom. även utlänningar som är stadigvarande bosatta i Finland. Dessutom kan beskickningen med stöd av 2 § 3 mom. också bistå andra utlänningar än sådana som är stadigvarande bosatta i Finland när detta är rimligt.

Artikel 26.2 förutsätter inga ändringar i lagstiftningen. Det är dock viktigt att se till att det i praktiken finns klara spelregler för hur offer som återvänder till Finland hänvisas och hittar till stödtjänster i hemlandet.

Artiklarna 27—31. Artiklarna innehåller tämligen sedvanliga slutbestämmelser om ersätande av rambeslutet, införlivande av direktivet i nationell rätt, rapportering, ikraftträdande och adressering av direktivet till medlemsstaterna.

Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 8 september 2018. De ska genast underrätta kommissionen om detta (artikel 28.1).

Enligt artikel 29.1 om rapportering ska kommissionen senast den 8 mars 2020 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av i vilken utsträckning medlemsstaterna har vidtagit de åtgärder som är nödvändiga för att följa direktivet. Enligt artikel 29.2 ska kommissionen senast den 8 september 2021 överlämna en rapport till Europaparlamentet och rådet med en bedömning av detta direktivs mervärde för bekämpande av terrorism. Rapporten ska också behandla direktivets inverkan på grundläggande fri- och rättigheter, inbegripet på icke-diskriminering, på rättsstatsprincipen och på omfattningen av det skydd och den hjälp som tillhandahålls offer för terrorism.

2 Lagförslag

2.1 Lagen om ändring av strafflagen

1 kap. Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §. Internationella brott. Det föreslås att 3 mom. kompletteras så att finsk lag oberoende av lagen på gärningsorten tillämpas även på vissa rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott som begåtts utanför Finland. Ändringen av momentet baserar sig på artikel 19.1 i direktivet, som ålägger medlemsstaterna att utsträcka sin behörighet även till brott som avses i artikel 12.

Momentet ändras genom att till det fogas ett tillägg som motsvarar 34 a kap. 8 § 2 mom. med det ändrade innehåll som föreslås i denna proposition. Artikel 18 i direktivet förutsätter att det sistnämnda momentet om straffansvar för juridiska personer ändras. Vid bedömningen av behoven av att ändra regleringen i anslutning till det har man prövat, med hänsyn till det tidigare genomförandet av rambeslutet från 2002 samt artikel 12 i direktivet, vilka rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott som är av betydelse för direktivet. Av orsaker som har att göra med lagstiftningens tydlighet indelas momentet i punkter.

Enligt momentets ändrade innehåll tillämpas finsk lag oberoende av lagen på gärningsorten även på följande brott som har begåtts utanför Finland: 1) människohandel och grov människohandel, 2) brott som är straffbara enligt 34 a kap., 3) rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten samt 4) förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a §, 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §. Dessa rån-, utpressnings- och förfalskningsbrott blir alltså internationella brott, som faller under finsk domsrätt oberoende av gärningsort, gärningsman eller lagstiftningen på gärningsorten.

11 kap. Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

8 §. *Brott mot förbudet mot kemiska vapen.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket för brott mot förbudet mot kemiska vapen döms också den som tillhandahåller sådana kemiska vapen som avses i 1 mom. eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att producera sådana. Tillfogandet av momentet baserar sig på artikel 3.1 f i direktivet, som innehåller en förpliktelse att straffbelägga även leverering av och forskning om kemiska vapen när detta görs i terroristiskt syfte. Av de skäl som anförts i den allmänna motiveringen i samband med det nämnda ledet föreslås det att denna förpliktelse uppfylls genom att ändra denna paragraf.

I det nya momentet hänvisas till 1 mom. 2 punkten, enligt vilken för brott mot förbudet mot kemiska vapen ska dömas den som i strid med konventionen om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt om deras förstöring (FördrS 19/1997) utvecklar, producerar, annars förvärvar, lagrar, innehar eller transporterar kemiska vapen. De nya tillvägagångssätten tas in i ett nytt moment därför att kriminaliseringen inte baserar sig på nämnda konvention. Forskningsverksamhet ligger mycket nära utveckling, som nämns i den punkt som det hänvisas till, men för att uppfylla direktivets förpliktelser på ett heltäckande sätt är det skäl att nämna forskningsverksamhet separat i paragrafen.

Brott mot förbudet mot kemiska vapen nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten om brott som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt den döms för brott mot förbudet mot kemiska vapen som begåtts i nämnda syfte till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år, vilket också kommer att gälla för de gärningar som föreslås läggas till i det nya 2 mom.

9 §. *Brott mot förbudet mot biologiska vapen.* Det föreslås att till paragrafen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket för brott mot förbudet mot biologiska vapen döms också den som bedriver forskningsverksamhet i syfte att framställa biologiska vapen enligt 1 mom. 2 punkten eller framställa sådana vapen enligt 1 mom. 3 punkten. På samma sätt som den ändring som föreslås i föregående paragraf baserar sig även denna ändring på artikel 3.1 f i direktivet, som innehåller en förpliktelse att straffbelägga även forskning om biologiska vapen när den utförs i terroristiskt syfte. Av de skäl som anförts i den allmänna motiveringen i samband med det nämnda ledet föreslås det att denna förpliktelse uppfylls genom att ändra denna paragraf.

I det nya 2 mom. hänvisas för det första till 1 mom. 2 punkten, enligt vilken för brott mot förbudet mot biologiska vapen döms den som olagligen framställer, transporterar eller levererar biologiska vapen eller toxinvapen. Enligt 3 punkten, som det också hänvisas till, är det straffbart att gärningsmannen i strid med konventionen om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstörande utvecklar, framställer, annars förvärvar, lagrar eller innehar biologiska vapen eller toxinvapen eller vapen, utrustning eller redskap för spridning av biologiska vapen eller toxinvapen. Till skillnad från det 2 mom. som föreslås bli fogat till den föregående paragrafen nämns i 2 mom. i denna paragraf särskilt, med hänvisning till punkterna, framställning, eftersom även framställning kan betraktas som sådan tillverkning av biologiska vapen som avses i artikel 3.1 f i direktivet. Det föreskrivs om forskningsverksamhet i ett separat moment eftersom kriminaliseringen av gärningen inte baserar sig på den konvention som nämns i 1 mom. 3 punkten.

Även brott mot förbudet mot biologiska vapen nämns i 34 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten om brott som begåtts i terroristiskt syfte. Sålunda kommer det straffhot som nämns i punkten, dvs. fängelse i minst fyra månader och högst åtta år, att beröra situationer där forskningsverksamhet bedrivs i terroristiskt syfte för att framställa ett biologiskt vapen.

34 kap. **Om allmänfarliga brott**

6 §. Kärnladdningsbrott. Det föreslås att 1 mom. ändras genom att tillvägagångssätt för kärnladdningsbrott fogas till det. Enligt det ändrade momentet döms den som för in i Finland eller som förvärvar, tillverkar, transporterar, tillhandahåller, innehar, utvecklar eller spränger en kärnladdning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan för kärnladdningsbrott till fängelse i minst två och högst tio år. För närvarande nämns i momentet endast införande i Finland samt tillverkning, sprängning och innehav.

På samma sätt som de ändringar som föreslås i de två föregående paragraferna baserar sig ändringen av 1 mom. på artikel 3.1 f i direktivet, som innehåller en förpliktelse att på ett heltäckande sätt straffbelägga kärnladdningsbrott som begåtts i terroristiskt syfte. Av de skäl som anförts i den allmänna motiveringen i samband med det nämnda ledet föreslås det att denna förpliktelse uppfylls genom att ändra denna paragraf.

Kärnladdningsbrott nämns i 34 a kap. 1 mom. 5 punkten om brott som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt den döms för kärnladdningsbrott som utförts i terroristiskt syfte till fängelse i minst två och högst tolv år, vilkas ka gälla även de gärningar som fogas till 1 mom.

34 a kap. **Om terroristbrott**

1 §. Brott som begåtts i terroristiskt syfte. Det föreslås att 1 mom. ändras för det första så att enligt momentets början ska ett brott som begåtts i terroristiskt syfte vara ägnat att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. Enligt den nuvarande bestämmelsen är det fråga om att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation.

I enlighet med vad som konstaterats i samband med artikel 3 i direktivet är avsikten med ändringen av ”en stat” till ”ett land” att betona att den skada som åstadkoms genom ett brott som begåtts i terroristiskt syfte kan i enlighet med det terroristiska syfte som anges i 34 a kap. 6 § 1 mom. i strafflagen vara att injaga allvarlig fruktan hos en befolkning (1 punkten), obehörigen tvinga regeringen eller någon annan myndighet i en stat att göra, tåla eller underlåta att göra något (2 punkten) eller obehörigen upphäva eller ändra en stats konstitution eller allvarligt destabilisera en stats rättsordning eller tillfoga statsekonomin eller de grundläggande samhällsstrukturerna i en stat synnerligen stor skada (3 punkten). I dessa situationer kan man anse att gärningen är ägnad att skada ett land. Genom ändringen framhävs att terroristbrott är brott

som i stor utsträckning riktar sig mot samhället, och de kan inte anses skada enbart statliga myndigheter och strukturer.

Det föreslås att 1 mom. 4 punkten ändras så att den börjar gälla vissa nätbrott som begåtts i terroristiskt syfte. I och med ändringen blir den nuvarande 4—7 punkten 5—8 punkt.

Efter ändringen döms enligt 1 mom. 4 punkten den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation gör sig skyldig till grov dataskadegörelse enligt 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten, grovt störande av post- och teletrafik enligt 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 eller 6 punkten eller grov systemstörning enligt 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 eller 5 punkten till fängelse i minst fyra månader och högst sju år. Ändringen av punkten baserar sig på artikel 3.1 i i direktivet. De omständigheter som inverkar på momentets innehåll och straffskalan har behandlats ovan i samband med ledet.

1 a §. *Brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte.* Enligt den nya paragrafen, som baserar sig på artikel 3.1 f i direktivet, döms den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation tillverkar, förvärvar, transporterar, tillhandahåller eller utvecklar en sådan anordning som avses i artikel 1 stycke 4 punkt b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism (FördrS 6/2009), innehar en sådan anordning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

I fråga om radiologiska vapen hänvisas i paragrafen alltså till konventionens definition. Enligt den avses i den konventionen med anordning anordning för utspridning av radioaktivt ämne eller strålningsanläggning, som på grund av sina radiologiska egenskaper kan orsaka död, allvarlig kroppsskada eller avsevärd skada på egendom eller miljö.

I paragrafen konstateras inte att användning av radiologiska vapen, som nämns artikel 3.1 f är ett straffbart tillvägagångssätt. Användning täcks av äventyrande av andras hälsa (3 punkten), grov miljöförstöring (4 punkten) och grovt äventyrande av andras hälsa (5 punkten) som redan nämns i 1 § 1 mom. Av betydelse för avsevärd skada på egendom, som nämns i definitionen av anordning, är också grov skadegörelse, som nämns i 1 § 1 mom. 3 punkten.

2 §. *Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte.* Paragrafen ändras så att för brottet i fråga döms den som handlar på det sätt som beskrivs i paragrafen för att begå ett brott som avses i 1 § 1 eller 2 mom. eller 1 a §. Enligt den gällande paragrafen är avsikten med förberedelse att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. Efter ändringen kommer alltså förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte i fråga även i situationer där gärningsmannen har för avsikt att utföra ett i 1 § 1 mom. 1 punkten avsett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller ett i den nya 1 a § avsett brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Bakom dessa ändringar ligger å ena sidan direktivets förpliktelser avseende ledande av en terroristgrupp enligt artikel 4 a och å andra sidan att gärningar enligt 1 § 1 mom. 1 punkten och den nya 1 a § är allvarliga brott, som kan föregås av sådana förberedande åtgärder som avses i denna paragraf.

3 §. *Ledande av terroristgrupp.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att enligt momentet är det straffbart att leda en sådan terroristgrupp i vars verksamhet det har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a § eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §.

Det föreslås att momentet ändras så i stället för till 1 § 1 mom. 2—7 punkten hänvisas där till 1 § 1 mom. 2—8 punkten. Denna ändring har att göra med att en ny punkt om allvarliga nät-

brott fogas till 1 § 1 mom. Dessutom föreslås det att även hänvisas till det brott som avses i den nya 1 a §. Dessa ändringar förutsätts av artikel 3 om terroristbrott och artikel 2.3 om definition av terroristgrupp i direktivet.

4 §. Främjande av en terroristgrupps verksamhet. Det föreslås att 1 mom. för det första kompletteras så att främjande av en terroristgrupps verksamhet också kan ske i avsikt att främja i 1 a § avsedd brottslig verksamhet. Denna ändring förutsätts av artikel 3 om terroristbrott och artikel 2.3 om definition av terroristgrupp i direktivet. På grund av den andra ändringen som företas i momentet döms inte gärningsmannen för främjande av en terroristgrupps verksamhet, om gärningen utgör ett brott enligt 1 a §.

Enligt 1 mom. 3 punkten kan det vid främjande av en terroristgrupps verksamhet vara fråga om att gärningsmannen skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp.

Det föreslås att 1 mom. 3 punkten ändras så att ”en stat” ersätts med ”ett land”. Denna ändringar beror på att i enlighet med vad som konstaterades i samband med artikel 3 ändrades början av 1 § 1 mom. om brott som begåtts i terroristiskt syfte på motsvarande sätt. Efter ändringen ingår det i rekvisitet för brott som begåtts i terroristiskt syfte att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation. Ändringen har att göra med att ett brott som begåtts i terroristiskt syfte kan inte bara rikta sig mot en stat eller dess strukturer eller myndigheter utan också injaga allvarlig fruktan hos en befolkning. Detta kan också betraktas som en skada som orsakas av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte.

4 a §. Meddelande av utbildning för ett terroristbrott. Det föreslås att paragrafen för det första kompletteras så att avsikten med meddelande av utbildning också kan vara att främja i 1 a § avsedd brottslig verksamhet. Denna ändring hänför sig till artikel 7 i direktivet och till att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte straffbeläggs i den nya 1 a § och inte i 1 § om brott som begåtts i terroristiskt syfte. Gärningsmannen döms inte för meddelande av utbildning för ett terroristbrott, om gärningen utgör ett brott enligt 1 a §.

4 b §. Deltagande i utbildning för ett terroristbrott. Det föreslås att paragrafen ändras på grund av artikel 8 i direktivet så att den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a eller 2 § utbildar sig i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker ska, om gärningen inte utgör ett brott enligt 1, 1 a eller 2 §, för deltagande i utbildning för ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

Enligt den gällande bestämmelsen är avsikten med gärningen att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. De ändringar som föreslås i paragrafen beror på att till 1 § 1 mom. fogas en ny punkt om allvarliga nätbrott, varvid den nuvarande 4—7 punkten blir 5—8 punkt, och på att det i den nya 1 a § bestäms om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt artikel 8 i direktivet kan ett syfte med mottagande av utbildning också vara att bidra till något av de brott som nämns i artikel 3 i direktivet, och därför kan ett syfte med deltagande i utbildning enligt paragrafen vara förberedelse enligt 2 § till brott som begås i terroristiskt syfte. Ändringen innebär också att gärningsmannen inte dömas för deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen utgör ett brott enligt 1 a §.

I början av paragrafen finns för närvarande efter orden ”utbildar sig” uttrycket ”på det sätt som avses i 4 a §”. Såsom konstateras i ovan i samband med artikel 8 visar uttrycket att perso-

nen i fråga ska utbilda sig under ledning av någon som meddelar utbildning. Enligt den nuvarande bestämmelsen ska en annan person åtminstone hänvisa den som tar emot utbildning till en kunskapskälla, även om personen inte själv direkt ger utbildning. På grund av den nämnda artikeln och skäl 11 i direktivet, som preciserar den, föreslås att i paragrafen stryks ”på det sätt som avses i 4 a §”, vilket innebär att också s.k. självstudier blir straffbara.

Även för självstudier är de uttalanden som användes när deltagande i utbildning under någon annans ledning kriminaliserades (RP 18/2014 rd, s. 26—28) av betydelse. Karaktären av terroristbrott och gärning av förberedande karaktär i fråga om deltagande i utbildning uttrycks med ett subjektivt rekvisit som ingår som ett viktigt element i brottsbeskrivningen. Enligt detta rekvisit förutsätter straffrättsligt ansvar att den som deltar i utbildning handlar på det sätt som avses i brottsbeskrivningen i avsikt att begå ett brott som avses i strafflagens 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a eller 2 §. Det subjektiva rekvisitet uttrycker att avsikten med deltagandet i utbildning uttryckligen ska vara att begå ett brott som nämns i rekvisitet. Den som deltar i utbildning ska ha beslutat att begå ett sådant brott. Det måste vara fråga om en konkret och tillräckligt individualiserad gärning. Endast en allmän kapacitet att vid behov begå ett brott som nämns i bestämmelsen räcker inte. Ett brott som begås i terroristiskt syfte behöver emellertid inte i det skede då personen deltar i utbildning ha preciserats i detalj till exempel i fråga om tidpunkten för när gärningen begås eller den person eller den plats som är föremål för gärningen eller andra motsvarande omständigheter. Vid en bedömning av om brottet har konkretiserats tillräckligt kan som tolkningshjälpmedel utnyttjas de utgångspunkter utifrån vilka det bedöms om det huvudbrott som är föremål för anstiftan och medhjälp är tillräckligt individualiserat.

I enlighet med motiveringen till den nuvarande paragrafen är brottsbeskrivningen uppfylld även i fråga om självstudier när personen har börjat ta del av i bestämmelsen avsedd utbildning i den avsikt som nämns i brottsbeskrivningen. Straffbarhet förutsätter inte att personen uppnår ett visst kunnande eller vissa färdigheter. Till exempel det att deltagandet i utbildningen avbryts innan utbildningen har avslutats på grund av att myndigheterna förhindrar verksamheten utgör inte heller i självstudiesituationer något hinder för uppfyllandet av brottsbeskrivningen.

I enligt med vad som framgår av motiveringen till paragrafen förutsätter även straffbara självstudier uppsåt, vars innebörd bestäms enligt de allmänna principer som gäller detta. Den som deltar i utbildning ska således på det sätt som förutsätts för uppsåt vara medveten om de omständigheter som uppfyller brottsbeskrivningen. Dessutom ska brottet även i de situationer som det nu är fråga om i enlighet med vad som konstaterats ovan uppfylla det avsiktsrekvisit som beskrivits i motiveringen till regeringens tidigare proposition och som omfattar ett förhöjt krav på uppsåtlighet.

I skäl 11 i direktivet preciseras vad självstudier enligt artikel 8 är. De ska vara följden av aktiva handlingar och bedrivs med uppsåt att begå ett terroristbrott eller bidra till att ett sådant brott begås. Mot bakgrund av alla de specifika omständigheterna kan man sluta sig till detta uppsåt av till exempel vilken typ av material det rör sig om och hur ofta det konsulterats. I skälet konstateras att nedladdning av en handledning i sprängämnestillverkning i syfte att begå ett terroristbrott skulle kunna anses utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften. Att enbart besöka webbplatser eller samla material för legitima ändamål, till exempel akademiska ändamål eller forskningsändamål, anses enligt skälet däremot inte utgöra mottagande av utbildning för terrorismsyften.

Av betydelse för sådana självstudier som paragrafen omfattar är studier av alla typer av kunskapskällor som tillhandahåller information om sådan tillverkning eller användning som avses i paragrafen. På samma sätt som vid utbildning under en annan persons ledning kan det vid

självstudier vara fråga om att tillägna sig kunskaper (till exempel teoretiska studier om tillverkning av sprängämnen) eller praktisk tillämpning av kunskaperna (till exempel övning i att använda sprängämnen). Ett specialfall av självstudier är att utbildningen i sig tas emot av en annan person, men denna person vet inte själv att han eller hon ger utbildning för terroristiska syften. Den som för bereder sig på att begå ett terroristbrott kan skaffa sådan utbildning till exempel under sin värnplikt. Straffbart deltagande i utbildning kan alltså vara en del av en laglig utbildning, om det utifrån gärningsmannens avsikt kan påvisas att deltagandet i utbildningen också sker för att utföra ett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller förberedelse till ett brott som begås i terroristiskt syfte. I dessa situationer kan det dock vara förenat med avsevärda svårigheter att bevisa att avsikten varit att delta i utbildning för ett terroristbrott.

Också självstudier berörs av det som i motiveringen till den gällande paragrafen (RP 18/2014 rd) konstateras om de särskilda metoder eller tekniker som nämns i bestämmelsen. Då är det fråga om inhämtande av sådana särskilda kunskaper eller färdigheter som på motsvarande sätt som till exempel tillverkning eller användning av sprängämnen är ägnade att främja ett terroristbrott som orsakar allvarlig fara eller stor skada. Som exempel inhämtande av sådana särskilda kunskaper och färdigheter nämns i motiveringen till den gällande paragrafen att skaffa sig särskilda informationstekniska färdigheter om datorsystem eller datorprogram som gör det möjligt att tränga in i den allmänna trafikens samt kärnkraftverkens styrsystem samt att lära sig använda någon särskild utrustning som används i terrordåd, såsom att styra ett flygplan. Redan paragrafens ordalydelse förutsätter att deltagandet i utbildning i användningen av dessa metoder eller tekniker ska med avseende på utförandet av en terroristhandling till sin innebörd jämföras med deltagande i utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser.

Såsom framgår av skäl 11 i direktivet, som hänför sig till artikel 8, kan man i praktiken dra några slutsatser som gärningsmannens uppsåt och avsikt enbart utifrån någon enskild omständighet, utan det är fråga om en helhetsbedömning av alla omständigheter som framkommit vid utredningen av den misstänktes deltagande i utbildning och vid den senaste straffprocessuella behandlingen av brottet. Vid sidan av andra omständigheter kan vid bedömningen beaktas typen av material som den misstänkte har studerat eller skaffat.

I enlighet med skäl 36 i direktivet, som hänför sig till artikel 23, är det särskilt i fråga om självstudier men även vid andra brott enligt direktivet motiverat att framhäva de processuella rättigheter som tillkommer misstänkta eller tilltalade i straffrättsliga förfaranden. Förundersökningsmyndigheterna styrs av förundersökningsprinciperna i 4 kap. i förundersökningslagen, av vilka det enligt objektivitetsprincipen ska utredas och beaktas både de omständigheter och bevis som talar mot den som är misstänkt för brott och de som talar för honom eller henne (1 §), oskyldighetspresumtionen, enligt vilken vid förundersökningen ska den misstänkte bemötas som oskyldig (2 §), och rätt för den som är misstänkt för brott att låta bli att medverka till utredningen av brottet (3 §).

Viktiga med tanke på utredningen av gärningsmannens avsikt är de hemliga tvångsmedlen enligt 10 kap. i tvångsmedelslagen, som kan utnyttjas även för att utreda brott avseende deltagande i utbildning. Man måste dock beakta de villkor som föreskrivs i lagen för användningen av respektive tvångsmedel och i synnerhet det misstänkta brottets allvar med avseende på proportionalitetsprincipen. Deltagande i utbildning för ett terroristbrott hör till de terroristbrott där användningen av vissa hemliga tvångsmedel förutsätter att gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff. Till dessa tvångsmedel hör bland annat teleavlyssning (10 kap. 3 § 2 mom. 11 punkten i tvångsmedelslagen). För deltagande i utbildning för ett terroristbrott döms till böter eller fängelse i högst tre år.

4 c §. Rekrytering för ett terroristbrott. Det föreslås att paragrafen ändras så avsikten med värvning också kan vara att främja i 1 a § avsedd brottslig verksamhet. Denna ändring hänför sig till artikel 6 i direktivet och till att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte straffbeläggs i den nya 1 a § och inte i 1 § om brott som begåtts i terroristiskt syfte. Enligt den andra ändringen som föreslås i paragrafen döms gärningsmannen inte för rekrytering för ett terroristbrott, om gärningen är straffbar enligt 1 a §.

5 §. Finansiering av terrorism. I anslutning till artikel 11.1 i direktivet föreslås att 2 mom. ändras så att det också ska vara straffbart som finansiering av terrorism att gärningsmannen direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de ska användas för att finansiera brott som avses i 1 a eller 5 c §. I de paragrafer som det hänvisas till straffbeläggs brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte och brott som främjar resebrott.

Redan i samband med artikel 11 ovan behandlades det faktum att maximistraflet på åtta år för finansiering av terrorism är betydligt högre än vad maximistraflet på ett år för brott som främjar resebrott kommer att vara. Minimistraflet för finansieringsbrott är fängelse i fyra månader, för brott enligt 5 c § kan även böter dömas ut. I enligt med vad som konstaterats ovan har man i regeringens tidigare propositioner framhåvt att straffet för finansieringsbrott ska anpassas enligt hur allvarligt det terroristbrott är som finansieras. I regeringens tidigare propositioner har man också i fråga om ringa finansieringsbrott lyft fram möjligheten att döma ut lägre straff än enligt straffskalan eller att inte döma ut något straff. Detta har att göra med att rekvisitet för finansiering av terrorism inte förutsätter något minimibelopp av de tillgångar som ges eller samlas in. Även med en mycket liten summa kan man främja ett mycket allvarligt terroristbrott, om till exempel avsikten med att främja ett resebrott och finansiera främjandet är att direkt medverka till att en terroristattack utförs.

5 b §. Resa i syfte att begå ett terroristbrott. Det föreslås att 1 mom. ändras för att uppfylla förpliktelserna i artikel 9 i direktivet så att där stryks de nuvarande begränsningarna av straffbarheten för gärningsman och destination. Det blir straffbart att överlag resa till en annan stat i avsikt att begå ett terroristbrott.

Enligt det ändrade innehållet i 1 mom. ska den som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § avsett brott, om inte gärningen inte är straffbar enligt någon av de paragraferna, för resa i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år. Enligt det gällande momentet döms till straff för sådan resa en finsk medborgare eller en person som med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. jämföras med en finsk medborgare, eller en person som reser från finskt territorium, som reser till en sådan stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt. De brott som resan avser förblir desamma med undantag av att i momentet hänvisas också till 1 a §, där brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte straffbeläggs. För resebrott döms fortfarande inte separat den som på resmålet begår ett straffbart brott som avses i de paragrafer som det hänvisas till eller ett straffbart försök till ett sådant brott.

Trots att tillämpningsområdet för 1 mom. utvidgas är de synpunkter som framfördes i samband med att momentet infördes (RP 93/2016 rd, s. 36 och 37) av betydelse. Enligt dem förutsätts det för att en utlandsresa ska betraktas som en resa som omfattas av straffbestämmelsen att resan fortsätter utan avbrott efter att den har inletts. Olika delar av samma resa bestraffas inte heller som flera brott när delarna bildar en fast helhet. Sådana utlandsresor ska omfatta, utöver byte av samfärdsmedel, också situationer där den som företar resan för en kort tid blir tvungen att göra ett uppehåll till exempel för att utreda förutsättningarna för en fortsatt resa eller för att undanröja hinder.

I enlighet med den tidigare motiveringen ska i samband med resebrott med stat också avses områden där de statliga strukturerna på grund av väpnade konflikter t.ex. i anknytning till terroristorganisationers verksamhet inte fungerar normalt eller områden som inte kan anses vara styrda av en laglig administration. När det gäller resebrott är det å andra sidan skäl att fästa särskild uppmärksamhet vid de synpunkter som behandlats tidigare i samband med artikel 23 och som gäller skälen 37 och 38 i direktivet, särskilt med avseende på internationell humanitär rätt.

Personen anses ha anlänt till en stat på det sätt som förutsätts för att brottet ska vara fullbordat när han eller hon har möjlighet att beträda statens territorium. Detta är beroende av resesättet, som innebär att vid flygresor fullbordas brottet när personen anländer till en flygplats med flygplan, vid resor med fartyg när fartyget anlöper en hamn eller vid användning av andra resesätt när landgränsen överskrids. Fram till detta är gärningen i enlighet med 2 mom. straffbar i försöksfasen.

Resans syfte ska uttryckligen vara att begå ett terroristbrott. Till denna del är det på samma sätt som i motiveringen till det gällande 1 mom. skäl att fästa uppmärksamhet vid att terroristbrotten enligt bestämmelserna i 34 a kap. i strafflagen är förenade med ett terroristiskt syfte som fastställs i 6 § 1 mom. i det kapitlet. Till brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 1 § hänför sig detta syfte direkt och till de övriga brott som kriminaliseras i kapitlet indirekt genom att förövandet av brott som begåtts i terroristiskt syfte främjas genom dem.

5 c §. Främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott. Enligt 1 mom. i den nya paragrafen ska den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt, för främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år. I 2 mom. konstateras för tydlighetens skull att bestämmelserna om medhjälp i 5 kap. 6 § inte tillämpas på en gärning som avses i 1 mom. Med det senare momentet avses att en person inte samtidigt kan dömas för både medhjälp och främjande.

Kriminaliseringen av det nya terroristbrottet baserar sig på artiklarna 10 och 13 i direktivet, som säger att för att en gärning som avses i artikel 10 ska vara straffbar ska det inte vara nödvändigt att fastställa en koppling till något annat specifikt brott som anges i direktivet, dvs. i dessa fall ett resebrott enligt artikel 9. Det är ändå fråga om en gärning av typen medhjälp, och därför har man i brottsbeskrivningen i 1 mom. utnyttjat beskrivningen i 5 kap. 6 § av tillvägagångssätten när det gäller medhjälp. Till skillnad från nämnda bestämmelse förutsätter straffbarhet för främjande av resebrott inte att den gärning som främjas, dvs. resebrottet eller ett straffbart försök till ett sådant brott, utförs.

Den som främjar ett resebrott har för avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom., dvs. ett resebrott, begås. Detta förutsätter förutom uppsåt utifrån de allmänna bestämmelserna om det, även ett förhöjt uppsåtskrav på grund av avsiktsrekvisitet. Uppsåtet bör utsträckas ända till avsikten med resan.

På samma sätt som medhjälp straffbeläggs i 5 kap. 6 § i strafflagen kan med stöd av ordalydelsen i 1 mom. ("eller på annat sätt") många olika åtgärder i anslutning till researrangemang vilka främjar resebrott bli straffbara. Till dem kan höra till exempel att skaffa färdbiljetter och planera resvägen så att för gärningsmannens del föreligger uppsåt enligt 3 kap. 6 § vad gäller resans syfte. Medhjälpsliknande finansiering av resebrott är straffbar som finansiering av terrorism med stöd av 5 § 2 mom.

Straffbarhet för främjande av resebrott förutsätter inte att gärningspunkten för det resebrott som främjas är specificerad i detalj. Inte heller destinationen behöver vara känd till exempel i

en situation där det finns alternativa orter för begåendet av det terroristbrott som är syftet med resebrottet. En person som främjar ett resebrott kan således handla på ett straffrättsligt betydande sätt redan medan den exakta destinationsstaten för resebrottet ännu inte är känd. Straffbarhet för främjande av resebrott förutsätter inte att detaljerna kring det terroristbrott som ska utföras på destinationen är kända när främjandebrottet utförs. Om den person som främjar resebrottet begår andra brott för att främja resan (till exempel förfalskar resedokument), ska personen i fråga dömas för både främjandebrottet och de andra brott som denne begår i syfte att främja resan. Främjandet av resebrott kan vara ett led i en sådan plan som uppgjorts av flera personer och vars uppgörande är straffbart som förberedelse enligt 2 § 1 punkten till brott som begåtts i terroristiskt syfte. Då ingår främjandet av resebrottet i förberedelsebrottet, och gärningsmannen döms inte separat för det förstnämnda brottet.

Enligt 1 mom. hjälper man ”någon” genom ett brott som främjar resebrott. Detta betyder att den person som hjälps inte nödvändigtvis behöver vara specificerad. Exempelvis i verksamhet som äger rum inom ramen för en terroristorganisation behöver den som gör upp en resplan inte nödvändigtvis känna till vem som sist och slutet kommer att begå resebrottet. För att främjande ska vara straffbart förutsätts ändå å andra sidan att man med fog kan anta att det konkret främjar resebrottet.

Straffet för ett brott som främjar resebrott är beroende av i hur grad resan främjas, och i synnerhet av i vilken förbindelse gärningen står till brottet som begåtts i terroristiskt syfte, som är målet för all terroristbrottslighet. Redan rådgivning kan variera från att man tar reda på någon enskild detalj som gäller resan till att man gör upp en omfattande och grundlig resplan. Ett brott som främjar resebrott kan å andra sidan hänföra sig till ett resebrott som fortfarande är relativt distanserat från brottet som begåtts i terroristiskt syfte (resenären är till exempel på väg för att samla in medel till utbildning för ett terroristbrott), men å andra sidan kan resan företas i avsikt att direkt genomföra en omfattande terroristattack i destinationsstaten. Med stöd av den föreslagna straffskalan kan gärningsmannen i de allvarligaste fallen dömas till fängelsestraff.

6 §. Definitioner. Enligt 2 mom. avses med terroristgrupp en strukturerad grupp, inrättad för viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §. Det föreslås att momentet ändras så att gruppens avsikt också kan vara att begå brott som avses i 1 a §. Enligt definitionen i artikel 2.3 i direktivet handlar en terroristgrupp i samförstånd för att begå terroristbrott. Även de brott som straffbeläggs i den nya 1 a § i 34 a kap. i strafflagen är sådana terroristbrott som avses i punkten.

8 §. Straffansvar för juridiska personer. Av orsaker som har att göra med artiklarna 18 och 19 och också för att korrigera språkdräkten föreslås vissa ändringar i 2 mom. I momentet stryks på två ställen ”1 mom.” i samband med 2 §, eftersom den nämnda paragrafen innehåller endast en bestämmelse. Det som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 a §. I fråga om förfalskning och grov förfalskning hänvisas till 1 § 1 mom. 2—8 punkten i stället för till 1 § 1 mom. 2—7 punkten på grund av de ändringar som föreslås i 1 §. I fråga om förfalskning och grov förfalskning föreslås dessutom en hänvisning även till 1 a § om brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte och till 5 b § om resebrott. Det föreslås att ordet ”eller” mellan förfalskning och grov förfalskning ändras till ordet ”och”, eftersom det används tidigare i momentet i samband med rån- och utpressningsbrott och eftersom det även i övrigt kan anses passa in bättre i bestämmelsen.

2.2 Lagen om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

10 kap. Hemliga tvångsmedel

3 §. *Teleavlyssning och dess förutsättningar.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att i 11 punkten beaktas att en ny punkt om allvarliga nätbrott fogas till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen och att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte kriminaliseras. Efter ändringen är grundbrott för teleavlyssning brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten i strafflagen och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. På samma sätt som andra hemliga tvångsmedel förutsätter även teleavlyssning att inte bara villkoren för grundbrottet utan också de andra villkoren för användning av tvångsmedel som föreskrivs i tvångsmedelslagen är uppfyllda. En del av dessa andra villkor är allmänna (till exempel att proportionalitetsprincipen iakttas), en del ingår i de metodspecifika bestämmelserna. På grund av hänvisningarna i 4 § 1 mom. och 27 § 2 mom. sträcker sig ändringens effekter även till inhämtande av information i stället för teleavlyssning och täckoperationer.

6 §. *Teleövervakning och dess förutsättningar.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att ett grundbrott för teleövervakning blir brott som främjar resebrott enligt kriminaliseringen i den nya 5 c § i 34 a kap. i strafflagen. På grund av hänvisningarna i 8 § och 10 § 2 mom. sträcker sig ändringens effekter även till inhämtande av lägesuppgifter och basstationsuppgifter.

7 §. *Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning.* Det föreslås att 1 mom. ändras så att brott som främjar resebrott blir ett grundbrott för dylik teleövervakning.

12 §. *Systematisk observation och dess förutsättningar.* Det föreslås att 3 mom. ändras så att brott för att främja resebrott blir ett grundbrott för systematisk observation.

17 §. *Bostadsavlyssning och dess förutsättningar.* I 9 punkten föreslås ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i 3 § 2 mom. 11 punkten.

2.3 Lagen om ändring av 5 kap. i polislagen

5 kap. Hemliga metoder för inhämtande av information

3 §. *Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott.* I paragrafen föreslås ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. 3 § 2 mom. 11 punkten i tvångsmedelslagen och där det beaktas att en punkt om allvarliga nätbrott fogas till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen och att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte kriminaliseras i den nya 1 a § i det kapitlet. I 7 punkten hänvisas till brott som begåtts i terroristiskt syfte, som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten i strafflagen, och i 8 punkten nämns brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. I 7 punkten föreslås att orden ”mainitun pykälän” stryks i den finska versionen.

5 §. *Teleavlyssning och dess förutsättningar.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att även där beaktas att en punkt om allvarliga nätbrott fogas till 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen och att brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte kriminaliseras i den nya 1 a § i det kapitlet. 2 mom. 7 punkten ändras så att den börjar gälla brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten i strafflagen och 8 punkten ändras så att den börjar gälla brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte. I 7 punkten föreslås att orden ”mainitun pykälän” stryks som onödiga i den finska versionen.

På samma sätt som de andra hemliga metoderna för inhämtande av information i kapitlet förutsätter även teleavlyssning att inte bara villkoren för grundbrottet utan också de andra villkoren för användning av metoder för inhämtande av information som föreskrivs i polislagen är uppfyllda. En del av dessa andra villkor är allmänna (till exempel att proportionalitetsprinci-

pen iakttas), en del ingår i de metods specifika bestämmelserna. På grund av hänvisningarna i 6 § 1 mom. och 28 § 2 mom. sträcker sig ändringarna effekter till inhämtande av information i stället för teleavlyssning och täckoperationer.

8 §. *Teleövervakning och dess förutsättningar.* Det föreslås att 2 mom. ändras så att ett grundbrott för teleövervakning blir brott som främjar resebrott enligt kriminaliseringen i den nya 34 a kap. 5 c § i strafflagen. På grund av hänvisningen i 11 § 2 mom. sträcker sig ändringens effekter även till inhämtande av basstationsuppgifter.

9 §. *Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning.* Det föreslås att paragrafen ändras så att brott som främjar resebrott blir ett grundbrott för dylik teleövervakning.

13 §. *Systematisk observation och dess förutsättningar.* Det föreslås att 3 mom. ändras så att brott för att främja resebrott blir ett grundbrott för systematisk observation.

3 Ikraftträdande

Lagarna föreslås träda i kraft senast den 8 september 2018, då direktivet enligt artikel 28.1 senast ska sättas i kraft.

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

4.1 Utgångspunkter för bedömningen

I denna proposition, som hänför sig till genomförandet av direktivet, föreslås flera ändringar i strafflagen som utvidgar området för straffbart beteende. Dessutom föreslås vissa ändringar i bestämmelserna om befogenheter som används för att utreda brott (10 kap. i tvångsmedelslagen) samt avslöja och förhindra brott (5 kap. i polislagen).

Den föreslagna regleringen baserar sig på internationella åtaganden som är bindande för Finland. Grundlagsutskottet har konstaterat att en sådan koppling är en omständighet som stödjer regleringens godtagbarhet då lagen om frysning av tillgångar i syfte att bekämpa terrorism (325/2013) stiftades till följd av FN:s säkerhetsråds resolution 1373(2001) (GrUU 38/2012 rd, s. 3/I).

Å andra sidan måste även internationella åtaganden fullgöras på ett sätt som respekterar de grundläggande rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Detta förutsätter även artikel 23.1 i direktivet. Enligt den ska direktivet inte medföra någon ändring i fråga om de skyldigheter att respektera grundläggande rättigheter och grundläggande rättsprinciper som stadgas i artikel 6 i EU-fördraget. Enligt skäl 35 i direktivet, som hänför sig till punkten, ska de principer som erkänns särskilt i stadgan iakttas, inbegripet de som anges i avdelningarna II, III, V och VI. I samma skäl konstateras att direktivet måste genomföras även med beaktande av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna, av den internationella konventionen om medborgerliga och politiska rättigheter och av andra skyldigheter på området för mänskliga rättigheter enligt internationell rätt.

Även i detta fall är avsikten med de ändringar i strafflagstiftningen som hänför sig till terroristbrott att effektivisera skyddet för liv samt personlig frihet, integritet och trygghet, som tryggas i 7 § 1 mom. i grundlagen.

Grundlagsutskottet behandlade direktivförslaget i slutskedet av förhandlingarna om det (GrUU 56/2016 rd). Föremål för granskning var då ordförandelandets kompromissförslag, i

enlighet med vilket direktivet därefter också antogs. I utlåtandet uppmärksammade utskottet i den del som gällde grunderna för bedömning (s. 5 och 6), med hänvisning till sina tidigare ställningstaganden till terroristbrott (till exempel GrUU 26/2014 rd och GrUU 37/2016 rd), för det första den straffrättsliga legalitetsprincipen i 8 § i grundlagen, som förutsätter att brottsrekvisitet ska anges tillräckligt exakt i lagen så att det utifrån lydelsen går att sluta sig till om en åtgärd eller försummelse är straffbar eller inte. Även i Europadomstolens och EU-domstolens praxis har straffregleringens förutsägbar betonats enligt utskottet. Grundlagsutskottet konstaterade att enligt dess åsikt kan regleringen enligt förslaget i huvudsak genomföras med beaktande av legalitetsprincipens krav på exakthet.

I samband med behandlingen av direktivförslaget påpekade grundlagsutskottet att för att vara straffrättslig reglering utgör terroristbrotten en komplicerad och svårtydd helhet. Eftersom det är fråga om reglering i samband med vilken kravet på exakthet framhävs särskilt, är det enligt utskottet skäl att försöka förenkla regleringen om terroristbrott. Det har inte varit möjligt att göra den omvärdering som detta förutsätter under tiden för genomförandet av direktivet, utan i propositionen har fokus legat på att genomföra de ändringar i lagstiftningen som direktivet förutsätter. Detta har lett till att antalet straffbestämmelser utökats, men å andra sidan kan den detaljerade reglering som varit följden främja sådan noggrant avgränsad reglering som den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter.

I utlåtandet om direktivförslaget konstaterade grundlagsutskottet, med hänvisning till sina tidigare utlåtanden, att man betonat att straffbestämmelserna stränghet ska stå i rätt proportion till gärningens klandervärdhet, och straffsystemet som helhet ska uppfylla proportionalitetskraven. Även Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna förutsätter rätt proportion mellan brottet och det straff som följer på det, för enligt artikel 49.3 bör straffets stränghet inte vara oproportionerlig i förhållande till lagöverträdelsen. Utskottet konstaterade också att enligt dess etablerade praxis är terrorism brottslighet som synnerligen allvarligt hotar samhällets grundläggande funktioner, rättsordningen och människors liv, hälsa och säkerhet. Därför finns det med tanke på de grundläggande fri- och rättigheterna godtagbara och mycket tungt vägande skäl att förhindra och stoppa sådan brottslighet. Brottslighetens exceptionellt allvarliga karaktär måste vägas in också när man bedömer proportionaliteten i metoderna för att bekämpa terrorismbrottslighet.

4.2 Ändringar som gäller straffbestämmelserna

11 kap. 8 och 9 §, 34 kap. 6 § samt 34 a kap. 1 och 1 a § i strafflagen

Det föreslås att 11 kap. 8 § i strafflagen om brott mot förbudet mot kemiska vapen kompletteras så att det enligt det nya 2 mom. även blir straffbart att tillhandahålla kemiska vapen och att bedriva forskningsverksamhet i syfte att producera sådana. Det föreslås att till 11 kap. 9 § i strafflagen fogas ett nytt 2 mom., enligt vilket även forskningsverksamhet i syfte att framställa vapen blir straffbar som brott mot förbudet mot biologiska vapen. Tillvägagångssätten för kärnladdningsbrott, som straffbeläggs i 34 kap. 6 § 1 mom. i strafflagen, kompletteras åter så att det också blir straffbart att förvärva, transportera, tillhandahålla och utveckla en sprängladdning samt att bedriva forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan.

Den kompletterande reglering som placeras i 11 kap. 8 och 9 § samt 34 kap. 6 § i strafflagen innebär att de nya tillvägagångssätten blir straffbara även när de inte begås i terroristiskt syfte. Artikel 3.1 f om kemiska, biologiska och nukleära vapen i direktivet förutsätter inte så här omfattande kriminalisering. Förslaget baserar sig inte enbart på den lagstiftningsteknik som använts i strafflagens 34 a kap. 1 § 1 mom. om brott som begåtts i terroristiskt syfte, utan också på att gärningar i anslutning till kemiska och biologiska vapen samt kärnladdningar allmänt taget kan betraktas som allvarliga och farliga brott och att de nya gärningar som föreslås bli

fogade till paragraferna vad betydelse och klandervärdhet beträffar kan jämföras med de gärningar som redan kriminaliserats i dem. När det gäller den straffrättsliga legalitetsprincipen beskrivs de nya tillvägagångssätten med samma noggrannhet som de gärningar som redan nu är kriminaliserade.

Det föreslås att strafflagens 34 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten om brott som begåtts i terroristiskt syfte ändras så att vissa allvarliga nätbrott blir straffbara som brott enligt den när de begåtts i terroristiskt syfte. Ändringen av punkten begränsas till det som artikel 3.1 i i direktivet förutsätter. Det är fråga om omfattande grov dataskadegörelse, grovt störande av post- och teletrafik och grov systemstörning som vållar synnerligen kännbar olägenhet eller ekonomisk skada eller som hotar viktiga samhällsfunktioner. Eftersom det för de nämnda brotten kan dömas till fängelse i högst fem år när de begås utan terroristiskt syfte, kan i fall enligt punkten och fall som är allvarligare än normalt dömas till fängelse i högst sju år. Minimistraffet är fängelse i fyra månader. Den föreslagna straffskalan står i rätt proportion till gärningarnas klandervärdhet, när man dessutom beaktas skalorna för de andra brott som kriminaliserats i 34 a kap. 1 § 1 mom. i strafflagen.

På grund av artikel 3.1 f i direktivet straffbeläggs i den nya 1 a § i 34 a kap. i strafflagen brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte (tillverkning, innehav, förvärvande, transport, leverans och utveckling samt forskningsverksamhet i syfte att tillverka ett radiologiskt vapen). För ett sådant brott döms till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år. Definitionen av radiologiskt vapen baserar sig på definitionen av anordning i artikel 1 stycke 4 b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism, enligt vilken med anordning avses anordning för utspridning av radioaktivt ämne eller strålningsanläggning, som på grund av sina radiologiska egenskaper kan orsaka död, allvarlig kroppsskada eller avsevärd skada på egendom eller miljö. För straffskalans bredd och det stränga maximistraffet talar det faktum att de aktuella gärningarna varierar i farlighet, och för det andra kan de hota till exempel en stor grupp människors liv och hälsa. Maximistraffet är lägre än maximistraffet för grovt äventyrande av andras hälsa i terroristiskt syfte som gjorts genom utspridning av radioaktivt ämne, vilket enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 5 punkten i strafflagen är fängelse i tolv år.

34 a kap. 4 b § i strafflagen (deltagande i utbildning för ett terroristbrott)

På grund av artikel 8 i direktivet ändras strafflagens 34 a kap. 4 b § om deltagande i utbildning för ett terroristbrott för det första så att avsikten med deltagandet i utbildning också kan vara förberedelse enligt 2 § till brott som begås i terroristiskt syfte. Detta är den viktigaste av de gärningar som föregår ett brott som begåtts i terroristiskt syfte och som straffbeläggs i 34 a kap. i strafflagen. Därför har den också föreskrivits som syfte för flera gärningar som straffbeläggs i kapitlet. Tilläggets praktiska betydelse kan inte betraktas som väsentlig, eftersom deltagande i utbildning ligger nära förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, och enligt 34 a kap. 4 b § döms inte den separat för deltagande i utbildning vars verksamhet samtidigt kan anses utgöra förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte. Dessutom kompletteras 34 a kap. 4 b § i strafflagen så att avsikten med brott som avser deltagande i utbildning också kan vara att utföra ett brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte enligt 1 a § i det kapitlet.

En väsentlig ändring av 34 a kap. 4 b § är att straffbestämmelsens tillämpningsområde börjar omfatta även s.k. självstudier. För närvarande är det straffbart att delta i sådan utbildning när den ges av en annan person eller åtminstone under dennes ledning.

Att förvärvandet av vissa kunskaper och färdigheter kriminaliseras i enlighet med det nuvarande innehållet i 34 a kap. 4 b § i strafflagen är exceptionellt. Straffbestämmelsen om deltagande i utbildning är av betydelse med tanke på rätten att få information. Enligt 12 § 1 mom. i grundlagen har var och en yttrandefrihet, till vilken enligt bestämmelsen hör bland annat rätt att ta emot information. Enligt momentet utfärdas närmare bestämmelser om yttrandefriheten genom lag. Även enligt artikel 10 stycke 1 i Europakonventionen innefattar yttrandefriheten frihet att ta emot uppgifter utan inblandning av myndigheter. Enligt stycke 2 kan utövandet av yttrandefrihet underkastas sådana formföreskrifter, villkor, inskränkningar eller straffpåföljder som är nödvändiga i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till bland annat den allmänna säkerheten eller förebyggandet av brott. Enligt artikel 11.1 Europeiska unionens stadga har var och en rätt till yttrandefrihet, som innefattar bland annat frihet att ta emot uppgifter.

Av grundlagsutskottets utlåtande i samband med att 34 a kap. 4 b § infördes i strafflagen framgår inte att den då föreslagna straffbestämmelsen skulle vara problematiskt med tanke på rätten att ta emot uppgifter (GrUU 26/2014 rd, s. 2/II och 3/I). Utskottet fäste uppmärksamhet vid den straffrättsliga legalitetsprincipen och gärningens uppsåtliga karaktär samt vid att det är fråga om ett förstadium till straffbarhet för egen brottslig verksamhet, det vill säga brott som begåtts i terroristiskt syfte.

I samband med behandlingen av direktivförslaget konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 56/2016 rd, s. 8) att det utifrån den föreslagna regleringen är mycket svårt att förutse i vilka slags situationer det är straffbart att förvärva eller ta emot uppgifter. Utskottet konstaterade dessutom uttryckligen att man betraktade det öppna rekvisitet som ett problem, eftersom straffbart deltagande i utbildning kan gälla ”användning av andra särskilda metoder eller tekniker.”

För rätten att ta emot uppgifter är den väsentliga skillnaden inte om uppgifter som behövs för att utföra ett brott som begåtts i terroristiskt syfte eller för att förbereda ett sådant brott tas emot av en annan person eller självständigt. Även den nuvarande straffbestämmelsen kan anses täcka sådan verksamhet där den person som ska anses meddela utbildning anvisar en annan person, dvs. den som tar emot utbildning, att skaffa information på till exempel vissa webbplatser. Både utbildning som fås av en annan person och utbildning på egen hand kan i lika hög grad främja ett mycket allvarligt brott. Vid deltagande i utbildning ligger man med beaktande av gärningsmannens avsikt med deltagandet i utbildningen ofta nära förövandet av ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Sambandet med ett brott som begåtts i terroristiskt syfte kan i många fall vara betydligt närmare och konkretare än vid andra terroristbrott som främjar begåendet av nämnda brott. Även vid självstudier är det fråga om uppsåtligt förstadium till straffbarhet för egen brottslig verksamhet, för vilket gärningsmannen inte bestraffas särskilt om han eller hon utför eller förbereder ett brott som begåtts i terroristiskt syfte. Dessa omständigheter undanröjer inte i sig det faktum att det kan vara utmanande att bevisa avsikten med deltagandet i utbildning. I detaljmotiveringen till 34 a kap. 4 b § i strafflagen ovan har uppmärksamhet fästs vid detta och vid att de misstänkta och åtalades straffprocessuella rättigheter måste betonas till följd av detta.

Behoven av att ändra 34 a kap. 4 b § i strafflagen har också bedömts med avseende på den straffrättsliga legalitetsprincipen. Det föreslås att den lagändring som gäller självstudier genomförs så att i paragrafen stryks ”på det sätt som avses i 4 a §”, som hänvisar till att utbildningen sker under ledning av någon som meddelar utbildning. Det är inte möjligt att på ett uttömmande sätt beskriva sätten att ta emot utbildning i en straffbestämmelse. För det andra kan det inte anses nödvändigt att beskriva tillvägagångssätten i en situation där de vanliga sätten att idka självstudier är välkända. Ett problem med en delvis öppen förteckning över tillvägagångssätt är också utöver de nämnda tillvägagångssätten skulle man bli tvungen att använda

något allmänt uttryck, som kan ifrågasättas med tanke på laglighetsprincipen, för att beskriva de tillvägagångssätt som saknas.

På grund av grundlagsutskottets anmärkningar 2014 straffbeläggs i 34 a kap. 4 b § i strafflagen förutom utbildning i anslutning till vissa sprängämnen, vapen och substanser även utbildning i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker. Det föreslås inte att uttrycket ”till sin betydelse jämförbara” slopas, eftersom artikel 8 i direktivet kan anses tillåta att det står kvar.

34 a kap. 5 b § i strafflagen (resa i syfte att begå ett terroristbrott)

Med grundlagsutskottets medverkan (GrUU 37/2016 rd) straffbeläggs i 34 a kap. 5 b § i strafflagen resa i syfte att begå ett terroristbrott. I 1 mom. straffbeläggs att en finsk medborgare eller en person som med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. jämställs med en finsk medborgare (i praktiken en person som är varaktigt bosatt i Finland) eller en person som reser från finskt territorium, reser till en sådan stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt i avsikt att där begå ett terroristbrott som är straffbart enligt 34 a kap. i strafflagen.

Artikel 9.2 i direktivet förutsätter att man också svarar på hot från sådana personer som reser till medlemsstaten i fråga för att där begå ett terroristbrott. Detta kan göras antingen genom att utvidga tillämpningsområdet för straffbestämmelsen om resebrott (led a) eller straffbelägga förberedande gärningar som vidtas av en person som reser in i medlemsstaten (led b). Straffbarheten börjar då omfatta finska medborgare eller i Finland varaktigt bosatta personer som återvänder till Finland för att begå ett terroristbrott samt andra personer som reser hit i detta syfte.

För Finland utgör det ett betydande, accentuerat och konkret hot att någon återvänder hit eller annars reser hit för att begå ett terroristbrott här. Det är motiverat och konsekvent att svara på detta med straffrättsliga metoder. Av alternativen föreslås i propositionen att det som överensstämmer med artikel 9.2 a i direktivet väljs. Strafflagens 34 a kap. 5 b § 1 mom. ändras så att enligt det bestraffas en person som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett i 34 a kap. 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § avsett brott. De brott som är syftet med resan ändras inte med undantag av att i paragrafen hänvisas också till brott som avses i 1 a § (brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte). För resebrott döms inte heller den som på destinationen begår något brott enligt den nämnda paragrafen.

I samband med behandlingen av direktivförslaget (GrUU 56/2016 rd, s. 7 och 8) upprepade grundlagsutskottet de kritiska synpunkter som man framförde i samband med införandet av resebrott på att straffansvaret utsträcks till avsikter långt från huvudgärningen. Å andra sidan påpekade utskottet att det är fråga om verksamhet som i sin helhet kräver avsevärd aktivitet av gärningsmannen. Beträffande laglighetsprincipen konstaterade utskottet att det är centralt att kriminalisering enligt direktivförslaget förutsätter uppsåt av gärningsmannen och att resan företas uttryckligen för att begå ett terroristbrott. Också de terroristbrott som är syftet med resan uppräknas på ett uttömmande sätt genom hänvisningar till bestämmelser. Dessa synpunkter är av betydelse då artikel 9 i direktivet godkändes med det innehåll som var känt under riksdagens behandling av direktivförslaget.

Enligt 9 § 3 mom. i grundlagen får finska medborgare inte hindras att resa in i landet. Enligt 4 mom. regleras rätten för utlänningar att resa in i Finland och att vistas i landet genom lag. När grundlagsutskottet behandlade direktivförslaget hänvisade man till vad man i samband med införandet av resebrott uttalade om rätten att lämna landet enligt 9 § 2 mom. i grundlagen (GrUU 37/2016 rd, s. 4). Grundlagsutskottet konstaterade då att kriminalisering av resor i sig

inte hindrar någon att lämna landet. Grundlagsbestämmelsen om rätt att lämna landet skyddar enligt utskottets uppfattning inte rätten att resa någonstans för att begå ett mycket allvarligt brott. I samband med behandlingen av direktivförslaget konstaterade grundlagsutskottet att man anser att ovannämnda synpunkter på resebrott också kan omfattas beträffande förhållandet mellan kriminalisering enligt direktivförslaget och 9 § i grundlagen, och förslaget strider inte mot grundlagen i detta avseende.

34 a kap. 5 och 5 c § i strafflagen (finansiering av terrorism och främjande av resa i syfte att begå ett terroristbrott)

Av orsaker som har att göra med artiklarna 10, 11 och 13 i direktivet föreslås att till 34 a kap. i strafflagen fogas en ny 5 c §, enligt vilken det ska vara straffbart att främja en resa som företas i syfte att begå ett terroristbrott. Genom ändringen av 5 § 2 mom. blir finansiering av detta straffbart som finansiering av terrorism.

Skyldig till brott som främjar resebrott är den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt. Straffet är böter eller fängelse i högst ett år. Bestämmelserna i strafflagens 5 kap. 6 § om medhjälp tillämpas inte på gärningen.

Ändringen av 34 a kap. 5 § 2 mom. i strafflagen och införandet av den nya 5 c § utsträcker i princip det straffrättsliga ansvaret långt. I samband med behandlingen av direktivförslaget konstaterade grundlagsutskottet (GrUU 56/2016 rd, s. 8) att med beaktande av de konstitutionella synpunkterna på gärningar av förberedande karaktär placeras straffregleringen mycket långt från det egentliga terroristbrottet utan att det föreligger någon risk för att ett terroristbrott ska begås. Utskottet ansåg det motiverat att ytterligare försöka påverka direktivförslagets innehåll i detta avseende, men det var inte möjligt att åstadkomma ett positivt resultat.

Förhållandet mellan brott som främjar resebrott och finansieringen av det och den terroristattack som är syftet med verksamheten eller något annat brott som begåtts i terroristiskt syfte är beroende av omständigheterna kring fallet. Avståndet till ett brott som begåtts i terroristiskt syfte är inte nödvändigtvis särskilt långt och inte längre än i fråga om andra brott som straffbeläggs i 34 a kap. i strafflagen. Så är fallet framför allt när man främjar eller finansierar resor varmed syftet är att direkt utföra en terroristattack på destinationen. Avståndet till ett brott som begåtts i terroristiskt syfte kan vara längre vid sådana gärningar som redan är kriminaliserade i nämnda kapitel.

I den nya 5 c § som föreslås i 34 a kap. i strafflagen har det straffbara beteendet beskrivits på det sätt som den straffrättsliga legalitetsprincipen förutsätter. Motsvarande skrivsätt har använts i strafflagens 5 kap. 6 § om medhjälp. Av de orsaker som konstaterats i samband med artikel 10 i direktivet är kriminaliseringen av medhjälp ändå inte tillräcklig i detta fall, och därför är det nödvändigt att införa en separat straffbestämmelse om främjande.

När det gäller förhållandet mellan straffskalan för brott som främjar resebrott och gärningens klandervärdhet, är maximistraffet på ett år längre än för resebrottet som främjas. Å andra sidan måste straffskalan vara ganska bred och möjliggöra även fängelsestraff, i synnerhet i situationer där resor i avsikt att utföra terroristattacker främjas. Klandervärdheten hos brott som främjar resebrott är beroende av i vilket syfte det resebrott som främjas begås.

4.3 Hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information

Det föreslås att tvångsmedelslagens 10 kap. 3 § 2 mom. 11 punkten och 17 § 9 punkten om hemliga tvångsmedel ändras så att det blir möjligt att använda teleavlyssning och bostadsav-

lyssning för att utreda allvarliga nätbrott som begåtts i terroristiskt syfte (34 a kap. 1 § 1 mom. 4 punkten i strafflagen) och brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte (den nya 1 a § i 34 a kap. i strafflagen). Effekterna av ändringen som gäller teleavlyssning sträcker sig på grund av hänvisningarna i 10 kap. 4 § 1 mom. och 27 § 2 mom. i tvångsmedelslagen även till inhämtande av information i stället för teleavlyssning och täckoperationer.

Genom de ändringar som företas i 10 kap. 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. och 12 § 3 mom. i tvångsmedelslagen kan teleövervakning, teleövervakning med samtycke av den som innehar teledress eller teleterminalutrustning och systematisk observation användas för att utreda brott som främjar resebrott. Effekterna av ändringen som gäller teleövervakning stäcker sig på grund av hänvisningarna i 8 § och 10 § 2 mom. även till inhämtande av lägesuppgifter och inhämtande av basstationsuppgifter.

Ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. 3 § 2 mom. och 17 § i tvångsmedelslagen föreslås i fråga om befogenheterna att avslöja brott i 5 kap. 3 § i polislagen (hemligt inhämtande av information för att avslöja brott) och i fråga om befogenheterna att förhindra brott i 5 kap. 5 § i polislagen (teleavlyssning). Dessutom föreslås ändringar som motsvarar de ändringar som föreslås i 10 kap. 6 § 2 mom., 7 § 1 mom. och 12 § 3 mom. i tvångsmedelslagen i fråga om befogenheterna att förhindra brott i 5 kap. 8 § 2 mom. (teleövervakning), 9 § (teleövervakning med samtycke av den som innehar teledress eller teleterminalutrustning) och 13 § 3 mom. (systematisk observation) i polislagen. I detta fall sträcker sig effekterna av den ändring som gäller teleavlyssning på grund av hänvisningarna i 6 § 1 mom. och 28 § 2 mom. i polislagen till inhämtande av information i stället för teleavlyssning och täckoperationer medan effekterna av den ändring som gäller teleövervakning på grund av hänvisningen i 11 § 2 mom. sträcker sig även till inhämtande av basstationsuppgifter.

Artikel 20.1 i direktivet förutsätter att effektiva utredningsverktyg, som de som används när det gäller organiserad brottslighet eller andra grova brott, är tillgängliga för att utreda terroristbrott. Punkten gäller alltså inte befogenheter för att förhindra brott. Att avslöja ett eventuellt brott som redan begåtts ligger däremot nära brottsutredning. Det är skäl att betona att som terroristbrott kriminaliseras olika brott som främjar brott som begåtts i terroristiskt syfte, och genom att utreda dessa främjande gärningar kan man samtidigt förhindra brott som begåtts i terroristiskt syfte. Ändringar föreslås även i 5 kap. i polislagen för att bestämmelserna i kapitlet för närvarande i så stor utsträckning som möjligt motsvara bestämmelserna i 10 kap. i tvångsmedelslagen och för att det måste ses till att det finns tillräckliga och behöriga befogenheter att förhindra brott med hänsyn till terroristbrottens allvarliga och farliga karaktär.

De ändringar som föreslås i 10 kap. i tvångsmedelslagen och 5 kap. i polislagen hänför sig till skyddet för privatlivet, som tryggas i 10 § i grundlagen, i artikel 8 i Europakonventionen och i artikel 7 i Europeiska unionens stadga. Enligt 10 § 1 mom. i grundlagen är vars och ens privatliv och hemfrid tryggade och enligt 2 mom. är brev- och telefonhemligheten samt hemligheten i fråga om andra förtroliga meddelanden okränkbar. Enligt 3 mom. kan genom lag bestämmas om åtgärder som ingriper i hemfriden och som är nödvändiga för att de grundläggande fri- och rättigheterna ska kunna tryggas eller för att brott ska kunna utredas. Genom lag kan också bestämmas om sådana begränsningar i meddelandehemligheten som är nödvändiga vid utredning av brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden, och vid rättegång. Enligt artikel 8 stycke 2 i Europakonventionen får åtnjutandet av de aktuella rättigheterna störas då det är nödvändigt i ett demokratiskt samhälle med hänsyn till den allmänna säkerheten eller förebyggandet av brott.

Terroristbrott har betraktats som brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden på det sätt som avses i 10 § 3 mom. i grundlagen (GrUU 37/2016 rd, s. 5 och GrUU 26/2014 rd, s. 4/II, som man hänvisar till). Grundlagsutskottet har i sin praxis tolkat begreppet

RP 30/2018 rd

utredning av brott så, att det omfattar även sådana åtgärder som vidtas med anledning av en konkret och specificerad misstanke om brott trots att brottet ännu inte har omsatts i gärning (GrUU 49/2014 rd, s. 3/I samt de utlåtanden som det hänvisas till sammanhanget). Det är fråga detta skede vid förhindrande av brott enligt 5 kap. i polislagen. Enligt 5 kap. 1 § 3 mom. i polislagen är det fråga om avslöjande av brott även när det utifrån iakttagelser av en persons verksamhet eller utifrån annan information om en persons verksamhet kan antas att ett brott har begåtts.

När befogenhetsbestämmelserna som gäller teleavlyssning och bostadsavlyssning kompletteras är det skäl att betona att på grund av straffskalorna för dem är gärningar som straffbeläggs i 34 a kap. 1 mom. 4 punkten och den nya 1 a § allvarliga brott, som kan orsaka allvarlig fara samt allvarliga och omfattande skador. När man dessutom beaktar det terroristiska syftet med dessa gärningar, är det möjligt att föreskriva om begränsningar i meddelandehemligheten och åtgärder som ingriper i hemfriden enligt 10 § 3 mom. i grundlagen på föreslaget sätt.

Terroristbrott är enligt grundlagsutskottets praxis brott som äventyrar samhällets eller individens trygghet. I bestämmelserna om förutsättningar att använda teleövervakning har teleövervakning möjliggjorts även i fråga om brott för vilka maximistraflet är fängelse i sex månader eller ett år. Maximistraflet för brott som främjar resebrott är fängelse i ett år, varför det är lika allvarligt som vissa brott beträffande vilka det redan är möjligt att använda teleövervakning.

Systematisk observation är ett sätt att inhämta information där man följer en persons verksamhet och ingriper i privatlivet, som skyddas i 10 § 1 mom. i grundlagen. Systematisk observation kan användas om det strängaste straffet för brottet är fängelse i minst två år eller om det är fråga om stöld eller häleri. Enligt 10 kap. 12 § i tvångsmedelslagen och 5 kap. 13 § i polislagen får systematisk observation inte riktas mot utrymmen som används för stadigvarande boende. Den kan riktas mot andra hemfridsskyddade platser som avses i 24 kap. 11 § i grundlagen (till exempel gårdsområden), men då får man inte använda tekniska anordningar.

Det är möjligt att föreskriva om användning av hemliga tvångsmedel som ingriper i skyddet för privatlivet och hemliga metoder för inhämtande av information inom ramen för de allmänna kraven på inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUB 25/1994 rd, s. 5). De är till exempel att inskränkningarna skall vara noga avgränsade och tillräckligt exakt definierade, att grunderna för inskränkningar ska vara acceptabla (tungt vägande samhälleligt skäl) och förenliga med kravet på proportionalitet. Brott som främjar resebrott är på grundval av sin straffskala lindrigare brott än de för vilkas utredande och förhindrande systematisk observation i huvudsak kan användas. Av proportionalitetsprincipen i 1 kap. 2 § i tvångsmedelslagen och 1 kap. 3 § i polislagen följer ändå att när möjligheterna att använda hemliga tvångsmedel och hemliga metoder för inhämtande av information bedöms beaktar man vilket konkret uttryck som den gärning som misstänks ha begåtts eller ska förhindras tar sig och framför allt hur allvarlig den är. Tungt vägande samhälleligt behov hänför sig förutom till att brott som främjar resebrott har karaktären av terroristbrott, också till den förhindrande inverkan på andra och allvarligare terroristbrott som uppnås genom att de utreds och förhindras.

På de nämnda grunderna kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Det är dock motiverat att inhämta grundlagsutskottets utlåtande i saken.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 7 § 3 mom., 34 kap. 6 § 1 mom. samt 34 a kap. 1 § 1 mom., 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 4 a—4 c §, 5 § 2 mom., 5 b § 1 mom., 6 § 2 mom. och 8 § 2 mom.,
sådana de lyder, 1 kap. 7 § 3 mom. i lag 650/2004, 34 kap. 6 § 1 mom. i lag 841/2003 samt 34 a kap. 1 § 1 mom. i lagarna 17/2003, 1161/2005, 1370/2007 och 283/2012, 2 §, 3 § 1 mom., 6 § 2 mom. och 8 § 2 mom. i lag 17/2003, 4 § 1 mom. och 4 a § i lag 1370/2007, 4 b och 4 c § i lag 1068/2014 samt 5 § 2 mom. och 5 b § 1 mom. i lag 919/2016, samt
fogas till 11 kap. 8 och 9 §, sådana de lyder i lag 212/2008, ett nytt 2 mom. och till 34 a kap. nya 1 a och 5 c § som följer:

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §

Internationella brott

Finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på följande brott som har begåtts utanför Finland:

- 1) människohandel och grov människohandel,
- 2) brott som är straffbara enligt 34 a kap.,
- 3) rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten, samt
- 4) förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a §, 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

11 kap.

Om krigsförbrytelser och brott mot mänskligheten

8 §

Brott mot förbudet mot kemiska vapen

RP 30/2018 rd

För brott mot förbudet mot kemiska vapen döms också den som tillhandahåller sådana kemiska vapen som avses i 1 mom. eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att producera sådana.

9 §

Brott mot förbudet mot biologiska vapen

För brott mot förbudet mot biologiska vapen döms också den som bedriver forskningsverksamhet i syfte att framställa biologiska vapen enligt 1 mom. 2 punkten eller framställa sådana vapen enligt 1 mom. 3 punkten.

34 kap.

Om allmänfarliga brott

6 §

Kärnladdningsbrott

Den som för in i Finland eller som förvärvar, tillverkar, transporterar, tillhandahåller, innehar, utvecklar eller spränger en kärnladdning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan, ska för *kärnladdningsbrott* dömas till fängelse i minst två och högst tio år.

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 mom. avsett grovt brott mot offentlig frid eller i 44 kap. 10 § avsedd straffbar användning av kärnenergi, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst tre år,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, brott mot bestämmelserna om farliga föremål eller offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 §, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet forskaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4) i 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten avsedd grov dataskadegörelse, i 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 eller 6 punkten avsett grovt störande av post- och teletrafik eller i 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 eller 5 punkten avsedd grov systemstörning, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sju år,

5) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år,

RP 30/2018 rd

6) grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, ska dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

7) dråp under förmildrande omständigheter, ska dömas till fängelse i minst fyra och högst tolv år, eller

8) dråp, ska dömas till fängelse i minst åtta år eller till fängelse på livstid.

1 a §

Brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation tillverkar, förvärvar, transporterar, tillhandahåller eller utvecklar en sådan anordning som avses i artikel 1 stycke 4 punkt b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism (FördrS 6/2009), innehar en sådan anordning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan, ska för *brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Försök är straffbart.

2 §

Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 eller 2 mom. eller 1 a §

1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott,

2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen, eller

3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen,

ska för *förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

3 §

Ledande av terroristgrupp

Den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a § eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, ska för *ledande av terroristgrupp* dömas till fängelse i minst två och högst tolv år.

4 §

Främjande av en terroristgrupps verksamhet

Den som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet enligt 1, 1 a eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet

RP 30/2018 rd

1) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförmödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

2) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet,

3) skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp,

4) har hand om en terroristgrupps viktiga ekonomiska angelägenheter eller ger ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, eller

5) begår ett brott som avses i 32 kap. 6 eller 7 §, ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, 1 a eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte föreskrivs på något annat ställe i lag, för *främjande av en terroristgrupps verksamhet* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

4 a §

Meddelande av utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1, 1 a eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, 1 a eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte föreskrivs på något annat ställe i lag, för *meddelande av utbildning för ett terroristbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

4 b §

Deltagande i utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. eller 1 a eller 2 § utbildar sig i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, 1 a eller 2 §, för *deltagande i utbildning för ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

4 c §

Rekrytering för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1, 1 a eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp eller annars värvar personer för att begå ett terroristbrott som avses i de paragraferna ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, 1 a eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte föreskrivs på

RP 30/2018 rd

något annat ställe i lag, för *rekrytering för ett terroristbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

5 §

Finansiering av terrorism

För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera brott som avses i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 b eller 5 c §.

5 b §

Resa i syfte att begå ett terroristbrott

Den som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § avsett brott ska, om inte gärningen är straffbar enligt någon av de paragraferna, för *resa i syfte att begå ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst två år.

5 c §

Främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt, ska för *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Bestämmelserna i 5 kap. 6 § om medhjälp tillämpas inte på en gärning som avses i 1 mom.

6 §

Definitioner

Med *terroristgrupp* avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 eller 1 a §.

8 §

Straffansvar för juridiska personer

Vad som föreskrivs om straffansvar för juridiska personer tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten samt på förfalskning och grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a § eller 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

Denna lag träder i kraft den

20 .

2.

Lag

om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 2 mom., 6 § 2 mom., 7 § 1 mom., 12 § 3 mom. och 17 §,
av dem 3 § 2 mom. sådant det lyder i lagarna 1069/2014, 369/2015, 1719/2015 och 920/2016, 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 920/2016, 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag 880/2013 och 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1719/2015, som följer:

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,

3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,

4) grov spridning av barnpornografisk bild,

5) sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,

6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, i 21 kap. 6 a § i strafflagen avsedd förberedelse till grovt brott mot liv eller hälsa enligt 1, 2 eller 3 § i det kapitlet,

7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan,

8) grovt rån, förberedelse till grovt rån, grov utpressning,

9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov penningtvätt,

10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,

11) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen, brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, deltagande i utbildning för ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, finansiering av terroristgrupp om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, resa i syfte att begå ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

12) grov skadegörelse eller grov dataskadegörelse,

- 13) grovt bedrägeri, grovt ocker,
 - 14) grov penningförfalskning,
 - 15) grov miljöförstöring, eller
 - 16) grovt narkotikabrott.
-

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
 - 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
 - 3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,
 - 4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,
 - 5) narkotikabrott,
 - 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp, resa i syfte att begå ett terroristbrott eller främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott,
 - 7) grovt tullredovisningsbrott,
 - 8) grovt döljande av olagligt byte,
 - 9) förberedelse till tagande av gisslan, eller
 - 10) förberedelse till grovt rån.
-

7 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som är misstänkt för brott, en målsägande, ett vittne eller någon annan person får förundersökningsmyndigheten rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som den berörda personen innehar, om det finns skäl att misstänka

- 1) brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
 - 2) ett brott som har medfört att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehåller av någon annan,
 - 3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
 - 4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
 - 5) främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott, eller
 - 6) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.
-

12 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten får systematiskt observera en person som misstänks för brott, om personen är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller för stöld, häleri eller främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott.

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (*bostadsavlyssning*). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

- 1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,
- 2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri,
- 3) högförräderi, grovt högförräderi,
- 4) grovt sexuellt utnyttjande av barn,
- 5) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,
- 6) grov människohandel,
- 7) grovt rån,
- 8) grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
- 9) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, eller
- 10) grovt narkotikabrott.

Denna lag träder i kraft den

20 .

3.

Lag

om ändring av 5 kap. i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i polislagen (872/2011) 5 kap. 3 §, 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 9 § och 13 § 3 mom.,
av dem 3 §, 5 § 2 mom. och 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 921/2016 samt 9 § sådan den
lyder i lag 881/2013, som följer:

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

3 §

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen,
- 8) brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte,
- 9) förberedelse till brott som begåtts i terroristiskt syfte,
- 10) ledande av terroristgrupp,
- 11) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
- 12) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
- 13) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,
- 14) rekrytering för ett terroristbrott,
- 15) finansiering av terrorism,
- 16) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,
- 17) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser eller sitt uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,

- 2) krigsanstiftan,
 - 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
 - 4) spioneri, grovt spioneri,
 - 5) röjande av statshemlighet,
 - 6) olovlig underrättelseverksamhet,
 - 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen,
 - 8) brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte,
 - 9) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
 - 10) ledande av terroristgrupp,
 - 11) främjande av en terroristgrupps verksamhet,
 - 12) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,
 - 13) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,
 - 14) rekrytering för ett terroristbrott,
 - 15) finansiering av terrorism,
 - 16) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller
 - 17) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.
-

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehåller eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
 - 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
 - 3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,
 - 4) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,
 - 5) narkotikabrott,
 - 6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp, resa i syfte att begå ett terroristbrott eller främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott, eller
 - 7) grovt tullredovisningsbrott.
-

9 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

RP 30/2018 rd

- 2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,
3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
5) främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott, eller
6) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld, häleribrott eller främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 5 april 2018

Statsminister

Juha Sipilä

Justitieminister Antti Häkkinen

1.

Lag

om ändring av strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 1 kap. 7 § 3 mom., 34 kap. 6 § 1 mom. samt 34 a kap. 1 § 1 mom., 2 §, 3 § 1 mom., 4 § 1 mom., 4 a—4 c §, 5 § 2 mom., 5 b § 1 mom., 6 § 2 mom. och 8 § 2 mom.,
sådana de lyder, 1 kap. 7 § 3 mom. i lag 650/2004, 34 kap. 6 § 1 mom. i lag 841/2003 samt 34 a kap. 1 § 1 mom. i lagarna 17/2003, 1161/2005, 1370/2007 och 283/2012, 2 §, 3 § 1 mom., 6 § 2 mom. och 8 § 2 mom. i lag 17/2003, 4 § 1 mom. och 4 a § i lag 1370/2007, 4 b och 4 c § i lag 1068/2014 samt 5 § 2 mom. och 5 b § 1 mom. i lag 919/2016, samt
fogas till 11 kap. 8 och 9 §, sådana de lyder i lag 212/2008, ett nytt 2 mom. och till 34 a kap. nya 1 a och 5 c § som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 kap.

1 kap.

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

Om tillämpningsområdet för finsk straffrätt

7 §

7 §

Internationella brott

Internationella brott

Finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på människohandel, grov människohandel och brott enligt 34 a kap. som har begåtts utanför Finland.

Finsk lag tillämpas oberoende av lagen på gärningsorten även på följande brott som har begåtts utanför Finland:

- 1) människohandel och grov människohandel,
- 2) brott som är straffbara enligt 34 a kap.,
- 3) rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 eller 1 a § eller 2 § 3 punkten, samt
- 4) förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller

RP 30/2018 rd

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

2 mom., 1 a §, 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

11 kap.

11 kap.

**Om krigsförbrytelser och brott mot
mänskligheten**

**Om krigsförbrytelser och brott mot
mänskligheten**

8 §

8 §

Brott mot förbudet mot kemiska vapen

Brott mot förbudet mot kemiska vapen

För brott mot förbudet mot kemiska vapen döms också den som tillhandahåller sådana kemiska vapen som avses i 1 mom. eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att producera sådana.

9 §

9 §

Brott mot förbudet mot biologiska vapen

Brott mot förbudet mot biologiska vapen

För brott mot förbudet mot biologiska vapen döms också den som bedriver forskningsverksamhet i syfte att framställa biologiska vapen enligt 1 mom. 2 punkten eller framställa sådana vapen enligt 1 mom. 3 punkten.

34 kap.

34 kap.

Om allmänfarliga brott

Om allmänfarliga brott

6 §

6 §

Kärnladdningsbrott

Kärnladdningsbrott

Den som för in i Finland eller som tillverkar eller spränger en kärnladdning eller innehar *en sådan*, skall för kärnladdningsbrott dömas till fängelse i minst två och högst tio år.

Den som för in i Finland eller som förvärvar, tillverkar, transporterar, tillhandahåller, innehar, utvecklar eller spränger en kärnladdning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka *en sådan*, ska för kärnladdningsbrott dömas till fängelse i minst två och högst tio år.

Gällande lydelse

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 mom. avsett grovt brott mot offentlig frid eller i 44 kap. 10 § avsedd straffbar användning av kärnenergi, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst tre år,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, brott mot bestämmelserna om farliga föremål eller offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 §, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet fortkaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, skall dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år,

5) grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, skall dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

6) dråp under förmildrande omständigheter, skall dömas till fängelse i minst fyra och högst tolv år, eller

7) dråp, skall dömas till fängelse i minst åtta år eller till fängelse på livstid.

Föreslagen lydelse

34 a kap.

Om terroristbrott

1 §

Brott som begåtts i terroristiskt syfte

Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada *ett land* eller en internationell organisation gör sig skyldig till

1) olaga hot, falskt alarm, i 24 kap. 4 § 2 mom. avsett grovt brott mot offentlig frid eller i 44 kap. 10 § avsedd straffbar användning av kärnenergi, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst tre år,

2) uppsåtligt framkallande av fara, uppsåtligt sprängämnesbrott, brott mot bestämmelserna om farliga föremål eller offentlig uppmaning till brott enligt 17 kap. 1 §, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst fyra år,

3) grov stöld eller grov bruksstöld av motordrivet fortkaffningsmedel som lämpar sig för kollektivtrafik eller godstransport, sabotage, trafiksabotage, äventyrande av andras hälsa, grov skadegörelse, grovt skjutvapenbrott eller exportbrott som avser försvarsmateriel, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sex år,

4) *i 35 kap. 3 b § 1 mom. 4 punkten avsedd grov dataskadegörelse, i 38 kap. 6 § 1 mom. 3, 5 eller 6 punkten avsett grovt störande av post- och teletrafik eller i 38 kap. 7 b § 1 mom. 1, 3 eller 5 punkten avsedd grov systemstörning, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst sju år,*

5) brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen eller uppsåtlig grov miljöförstöring, som har begåtts på det sätt som avses i 48 kap. 1 § 1 mom. 1 punkten, ska dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år,

6) grov misshandel, grov människohandel, tagande av gisslan, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott eller kapning, ska dömas till fängelse i minst två och högst tolv år,

7) dråp under förmildrande omständigheter, ska dömas till fängelse i minst fyra och högst tolv år, eller

8) dråp, ska dömas till fängelse i minst åtta

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

år eller till fängelse på livstid.

1 a §

Brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte

(ny)

*Den som i terroristiskt syfte och så att gärningen är ägnad att allvarligt skada ett land eller en internationell organisation tillverkar, förvärvar, transporterar, tillhandahåller eller utvecklar en sådan anordning som avses i artikel 1 stycke 4 punkt b i den internationella konventionen om bekämpande av nukleär terrorism (FördrS 6/2009), innehar en sådan anordning eller bedriver forskningsverksamhet i syfte att tillverka en sådan, ska för brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.
Försök är straffbart.*

2 §

Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom.

1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott,

2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen, eller

3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen,

skall för förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

2 §

Förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 eller 2 mom. eller 1 a §

1) med någon annan kommer överens om att begå eller gör upp en plan för att begå ett sådant brott,

2) tillverkar, innehar, skaffar, transporterar, använder eller överlåter explosiva varor, kemiska eller biologiska vapen eller toxinvapen, skjutvapen eller farliga föremål eller ämnen, eller

3) skaffar anordningar, ämnen, formler eller ritningar som behövs för att tillverka en kärnladdning eller ett kemiskt eller biologiskt vapen eller ett toxinvapen,

ska för förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

Gällande lydelse

3 §

Ledande av terroristgrupp

Den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, skall för *ledande av terroristgrupp* dömas till fängelse i minst två och högst tolv år.

4 §

Främjande av en terroristgrupps verksamhet

Den som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet

1) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

2) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet,

3) skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada en stat eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp,

4) har hand om en terroristgrupps viktiga ekonomiska angelägenheter eller ger ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, eller

5) begår ett brott som avses i 32 kap. 6 eller 7 §,

ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *främjande av en terroristgrupps verksamhet* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Föreslagen lydelse

3 §

Ledande av terroristgrupp

Den som leder en terroristgrupp i vars verksamhet har begåtts ett sådant brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. *eller 1 a §* eller ett straffbart försök till ett sådant brott eller ett sådant brott som avses i 2 §, ska för *ledande av terroristgrupp* dömas till fängelse i minst två och högst tolv år.

4 §

Främjande av en terroristgrupps verksamhet

Den som i avsikt att främja en terroristgrupps brottsliga verksamhet enligt 1, *1 a* eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet

1) utrustar eller försöker utrusta en terroristgrupp med explosiva varor, vapen, skjutförnödenheter eller ämnen eller förnödenheter som är avsedda för tillverkning av sådana eller med andra farliga föremål eller ämnen,

2) för en terroristgrupp skaffar eller försöker skaffa eller till en terroristgrupp överlåter lokaler eller andra utrymmen som den behöver eller fordon eller andra hjälpmedel av synnerlig vikt för gruppens verksamhet,

3) skaffar eller försöker skaffa information som, om den kommer till terroristgruppens kännedom, är ägnad att allvarligt skada *ett land* eller en internationell organisation, eller förmedlar eller överlåter sådan information till eller röjer sådan information för en terroristgrupp,

4) har hand om en terroristgrupps viktiga ekonomiska angelägenheter eller ger ekonomiska eller juridiska råd som är av synnerlig vikt för gruppens verksamhet, eller

5) begår ett brott som avses i 32 kap. 6 eller 7 §,

ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, *1 a* eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte *föreskrivs* på något annat ställe i lag, för *främjande av en terroristgrupps verksamhet* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

4 a §

Meddelande av utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för *meddelande av utbildning för ett terroristbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

4 a §

Meddelande av utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1, *1 a* eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, skadliga eller farliga substanser, eller på något annat motsvarande sätt ordnar, försöker ordna eller meddelar utbildning ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, *1 a* eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte *föreskrivs* på något annat ställe i lag, för *meddelande av utbildning för ett terroristbrott* dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

4 b §

Deltagande i utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. utbildar sig *på det sätt som avses i 4 a §* i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 §, för *deltagande i utbildning för ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

4 b §

Deltagande i utbildning för ett terroristbrott

Den som i avsikt att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. *eller 1 a eller 2 §* utbildar sig i tillverkning eller användning av sprängämnen, skjutvapen eller andra vapen, eller skadliga eller farliga substanser, eller i användning av andra till sin betydelse jämförbara särskilda metoder eller tekniker ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, *1 a* eller 2 §, för *deltagande i utbildning för ett terroristbrott* dömas till böter eller fängelse i högst tre år.

4 c §

Rekrytering för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1 eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp eller annars värvar personer för att begå ett terroristbrott

4 c §

Rekrytering för ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja brottslig verksamhet enligt 1, *1 a* eller 2 § eller som med vetskap om att han eller hon främjar denna verksamhet grundar eller organiserar en terroristgrupp eller värvar eller försöker värva medlemmar till en terroristgrupp eller annars värvar personer för att begå ett terroristbrott

Gällande lydelse

som avses i 1 eller 2 § ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1 eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte bestäms på något annat ställe i lag, för rekrytering för ett terroristbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

5 §

Finansiering av terrorism

För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera brott som avses i 1—4, 4 a—4 c eller 5 b §.

5 b §

Resa i syfte att begå ett terroristbrott

En finsk medborgare eller en person som med stöd av 1 kap. 6 § 3 mom. jämställs med en finsk medborgare, eller en person som reser från finskt territorium, som reser till en sådan stat där han eller hon inte är medborgare eller varaktigt bosatt i avsikt att där begå ett i 1—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § i detta kapitel avsett brott ska, om inte gärningen är straffbar enligt någon av de nämnda paragraferna, för resa i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

(ny)

Föreslagen lydelse

som avses i *de paragraferna* ska, om gärningen inte utgör brott enligt 1, 1 a eller 2 § eller om ett lika strängt eller strängare straff för gärningen inte *föreskrivs* på något annat ställe i lag, för rekrytering för ett terroristbrott dömas till fängelse i minst fyra månader och högst åtta år.

5 §

Finansiering av terrorism

För finansiering av terrorism döms även den som direkt eller indirekt tillhandahåller eller samlar in tillgångar för att finansiera eller med vetskap om att de ska användas till att finansiera brott som avses i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 b eller 5 c §.

5 b §

Resa i syfte att begå ett terroristbrott

Den som reser till en annan stat i avsikt att där begå ett i 1, 1 a, 2—4, 4 a—4 c, 5 eller 5 a § avsett brott ska, om inte gärningen är straffbar enligt någon av de paragraferna, för resa i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst två år.

5 c §

Främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott

Den som i avsikt att främja att ett brott som avses i 5 b § 1 mom. begås hjälper någon med råd, dåd eller på annat sätt, ska för främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

Bestämmelserna i 5 kap. 6 § om medhjälp tillämpas inte på en gärning som avses i 1 mom.

6 §

6 §

Definitioner

Definitioner

Med *terroristgrupp* avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 §.

Med *terroristgrupp* avses en strukturerad grupp, inrättad för en viss tid, bestående av minst tre personer, som handlar i samförstånd för att begå brott som avses i 1 *eller 1 a* §.

8 §

8 §

Straffansvar för juridiska personer

Straffansvar för juridiska personer

Vad som bestäms om straffansvar för juridiska personer tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § eller 2 § 1 mom. 3 punkten i *detta kapitel* samt på förfalskning eller grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom., 2 § 1 mom. 3 punkten eller 4 eller 5 § i *detta kapitel*.

Vad som *föreskrivs* om straffansvar för juridiska personer tillämpas också på rån, grovt rån, utpressning och grov utpressning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 *eller 1 a* § eller 2 § 3 punkten samt på förfalskning *och* grov förfalskning som har begåtts i syfte att begå ett brott som avses i 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom., 1 a § eller 2 § 3 punkten eller 4, 5 eller 5 b §.

Denna lag träder i kraft den 20 .

2.

Lag

om ändring av 10 kap. i tvångsmedelslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i tvångsmedelslagen (806/2011) 10 kap. 3 § 2 mom., 6 § 2 mom., 7 § 1 mom., 12 § 3 mom. och 17 §,
av dem 3 § 2 mom. sådant det lyder i lagarna 1069/2014, 369/2015, 1719/2015 och 920/2016, 6 § 2 mom. sådant det lyder i lag 920/2016, 7 § 1 mom. sådant det lyder i lag 880/2013 och 17 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1719/2015, som följer:

Gällande lydelse

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Föreslagen lydelse

10 kap.

Hemliga tvångsmedel

3 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,

3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,

4) grov spridning av barnpornografisk bild,

5) sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,

6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, i 21 kap. 6 a § i strafflagen avsedd förberedelse till grovt brott mot liv el-

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri, röjande av statshemlighet, olovlig underrättelseverksamhet,

3) högförräderi, grovt högförräderi, förberedelse till högförräderi,

4) grov spridning av barnpornografisk bild,

5) sexuellt utnyttjande av barn, grovt sexuellt utnyttjande av barn,

6) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter, i 21 kap. 6 a § i strafflagen avsedd förberedelse till grovt brott mot liv el-

Gällande lydelse

- ler hälsa enligt 1, 2 eller 3 § i det kapitlet,
 7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan,
 8) grovt rån, förberedelse till grovt rån, grov utpressning,
 9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov penningtvätt,
 10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
 11) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, deltagande i utbildning för ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, finansiering av terroristgrupp om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, resa i syfte att begå ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,
 12) grov skadegörelse eller grov dataskadegörelse,
 13) grovt bedrägeri, grovt ocker,
 14) grov penningförfalskning,
 15) grov miljöförstöring, eller
 16) grovt narkotikabrott.

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och

Föreslagen lydelse

- ler hälsa enligt 1, 2 eller 3 § i det kapitlet,
 7) grovt ordnande av olaglig inresa, grovt frihetsberövande, människohandel, grov människohandel, tagande av gisslan, förberedelse till tagande av gisslan,
 8) grovt rån, förberedelse till grovt rån, grov utpressning,
 9) grovt häleri, yrkesmässigt häleri, grov penningtvätt,
 10) sabotage, trafiksabotage, grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,
 11) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen, *brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte*, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, finansiering av terroristgrupp om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, resa i syfte att begå ett terroristbrott om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,
 12) grov skadegörelse eller grov dataskadegörelse,
 13) grovt bedrägeri, grovt ocker,
 14) grov penningförfalskning,
 15) grov miljöförstöring, eller
 16) grovt narkotikabrott.

6 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som en misstänkt innehar eller annars kan antas använda, om den misstänkte är skäligen misstänkt för

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,
- 2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och

Gällande lydelse

för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) narkotikabrott,

6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp eller resa i syfte att begå ett terroristbrott,

7) grovt tullredovisningsbrott,

8) grovt döljande av olagligt byte,

9) förberedelse till tagande av gisslan, eller

10) förberedelse till grovt rån.

7 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som är misstänkt för brott, en målsägande, ett vittne eller någon annan person får förundersökningsmyndigheten rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som den berörda personen innehar, om det finns skäl att misstänka

1) brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som har medfört att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,

3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller

5) utnyttjande av person som är föremål för

Föreslagen lydelse

för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) narkotikabrott,

6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp, resa i syfte att begå ett terroristbrott eller *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*,

7) grovt tullredovisningsbrott,

8) grovt döljande av olagligt byte,

9) förberedelse till tagande av gisslan, eller

10) förberedelse till grovt rån.

7 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som är misstänkt för brott, en målsägande, ett vittne eller någon annan person får förundersökningsmyndigheten rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som den berörda personen innehar, om det finns skäl att misstänka

1) brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som har medfört att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,

3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begåtts genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,

5) *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*, eller

6) utnyttjande av person som är föremål för

RP 30/2018 rd

Gällande lydelse

sexhandel.

12 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten får systematiskt observera en person som misstänks för brott, om personen är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller för stöld eller häleri.

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (*bostadsavlyssning*). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri,

3) högförräderi, grovt högförräderi,

4) grovt sexuellt utnyttjande av barn,

5) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,

6) grov människohandel,

7) grovt rån,

8) grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,

9) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till

Föreslagen lydelse

sexhandel.

12 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten får systematiskt observera en person som misstänks för brott, om personen är skäligen misstänkt för ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller för stöld, häleri eller *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*.

17 §

Bostadsavlyssning och dess förutsättningar

Förundersökningsmyndigheten kan beviljas tillstånd att rikta teknisk avlyssning mot ett utrymme som används för stadigvarande boende och där den som är misstänkt för brott sannolikt befinner sig (*bostadsavlyssning*). Det krävs dessutom att personen är skäligen misstänkt för

1) folkmord, förberedelse till folkmord, brott mot mänskligheten, grovt brott mot mänskligheten, aggressionsbrott, förberedelse till aggressionsbrott, krigsförbrytelse, grov krigsförbrytelse, tortyr, brott mot förbudet mot kemiska vapen, brott mot förbudet mot biologiska vapen, brott mot förbudet mot infanteriminor,

2) äventyrande av Finlands suveränitet, krigsanstiftan, landsförräderi, grovt landsförräderi, spioneri, grovt spioneri,

3) högförräderi, grovt högförräderi,

4) grovt sexuellt utnyttjande av barn,

5) dråp, mord, dråp under förmildrande omständigheter,

6) grov människohandel,

7) grovt rån,

8) grovt sabotage, grovt äventyrande av andras hälsa, kärnladdningsbrott, kapning,

9) brott enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen som begåtts i terroristiskt syfte, *brott avseende radi-*

RP 30/2018 rd

Gällande lydelse

brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, eller

10) grovt narkotikabrott.

Föreslagen lydelse

ologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte, förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, ledande av terroristgrupp, främjande av en terroristgrupps verksamhet, meddelande av utbildning för ett terroristbrott, rekrytering för ett terroristbrott, finansiering av terrorism, eller

10) grovt narkotikabrott.

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om ändring av 5 kap. i polislagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i polislagen (872/2011) 5 kap. 3 §, 5 § 2 mom., 8 § 2 mom., 9 § och 13 § 3 mom., av dem 3 §, 5 § 2 mom. och 8 § 2 mom. sådana de lyder i lag 921/2016 samt 9 § sådan den lyder i lag 881/2013, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 kap.

Hemliga metoder för inhämtande av information

Hemliga metoder för inhämtande av information

3 §

3 §

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Hemligt inhämtande av information för att avslöja brott

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,

10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

12) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

13) rekrytering för ett terroristbrott,

14) finansiering av terrorism,

15) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fäng-

Metoderna i detta kapitel får användas när det gäller att avslöja följande brott:

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen,

8) *brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte,*

9) förberedelse till brott som begåtts i terroristiskt syfte,

10) ledande av terroristgrupp,

11) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

12) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

13) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

14) rekrytering för ett terroristbrott,

15) finansiering av terrorism,

Gällande lydelse

elsestraff,

16) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser eller sitt uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—7 punkten eller 2 mom. i strafflagen,
- 8) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,
- 9) ledande av terroristgrupp,

10) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

11) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

12) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

13) rekrytering för ett terroristbrott,

14) finansiering av terrorism,

15) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller

16) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

Föreslagen lydelse

16) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

17) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff.

5 §

Teleavlyssning och dess förutsättningar

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleavlyssning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser eller sitt uppträdande med fog kan antas göra sig skyldig till

- 1) äventyrande av Finlands suveränitet,
- 2) krigsanstiftan,
- 3) landsförräderi, grovt landsförräderi,
- 4) spioneri, grovt spioneri,
- 5) röjande av statshemlighet,
- 6) olovlig underrättelseverksamhet,
- 7) brott som begåtts i terroristiskt syfte enligt 34 a kap. 1 § 1 mom. 2—8 punkten eller 2 mom. i strafflagen,
- 8) brott avseende radiologiska vapen som begåtts i terroristiskt syfte,
- 9) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte,

10) ledande av terroristgrupp,

11) främjande av en terroristgrupps verksamhet,

12) meddelande av utbildning för ett terroristbrott,

13) deltagande i utbildning för ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff,

14) rekrytering för ett terroristbrott,

15) finansiering av terrorism,

16) finansiering av terroristgrupp, om gärningen är så allvarlig att den förutsätter fängelsestraff, eller

17) resa i syfte att begå ett terroristbrott, om gärningen är så allvarlig att den förutsät-

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

ter fängelsestraff.

8 §

8 §

Teleövervakning och dess förutsättningar

Teleövervakning och dess förutsättningar

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

För att förhindra brott kan polisen ges tillstånd att rikta teleövervakning mot en teleadress eller teleterminalutrustning som innehas eller sannolikt används av en person som på grund av sina yttranden eller hotelser, sitt uppträdande eller i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst fyra år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

2) ett brott som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning och för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

3) olovligt brukande som riktat sig mot ett automatiskt databehandlingssystem och som begåtts med användning av en teleadress eller teleterminalutrustning,

4) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

4) utnyttjande av en person som är föremål för sexhandel, lockande av barn i sexuella syften eller koppleri,

5) narkotikabrott,

5) narkotikabrott,

6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp eller resa i syfte att begå ett terroristbrott, eller

6) förberedelse till brott som begås i terroristiskt syfte, deltagande i utbildning för ett terroristbrott, finansiering av terroristgrupp, resa i syfte att begå ett terroristbrott eller *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*, eller

7) grovt tullredovisningsbrott.

7) grovt tullredovisningsbrott.

9 §

9 §

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Teleövervakning med samtycke av den som innehar teleadress eller teleterminalutrustning

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

Med samtycke av den som innehar en teleadress eller teleterminalutrustning får polisen för att förhindra brott rikta teleövervakning mot adressen eller utrustningen, om någon på grund av sina yttranden eller sitt uppträdande i övrigt med fog kan antas göra sig skyldig till

RP 30/2018 rd

Gällande lydelse

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,
- 3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
- 4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen, eller
- 5) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld eller häleribrott.

Föreslagen lydelse

- 1) ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år,
- 2) ett brott som medför att teleadressen eller teleterminalutrustningen obehörigen innehas av någon annan,
- 3) brott mot besöksförbud, ofog som avses i 17 kap. 13 § 2 punkten i strafflagen eller brott mot kommunikationsfrid som avses i 24 kap. 1 a § i den lagen, om brottet begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
- 4) något annat än ett i 3 punkten avsett brott som begås genom användning av teleadressen eller teleterminalutrustningen,
- 5) *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*, eller
- 6) utnyttjande av person som är föremål för sexhandel.

13 §

Systematisk observation och dess förutsättningar

Polisen får för att förhindra brott systematiskt observera en person som avses i 2 mom., om det finns grundad anledning att misstänka att denne gör sig skyldig till ett brott för vilket det föreskrivna strängaste straffet är fängelse i minst två år eller till stöld, häleribrott eller *främjande av resa som görs i syfte att begå ett terroristbrott*.

Denna lag träder i kraft den 20 .
